

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОГО
ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

XVІІІ

**ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО - ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ»
(Том 1)
*Електронна Збірка***

10 грудня 2018 року

**АСОЦІАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

***МАТЕРІАЛИ ХVІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ «ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА СУЧАСНОЇ
ЮРИСПРУДЕНЦІЇ»***

*Харків
2018*

УДК 340.12.001
ББК 67.0
78

Відповідальні за випуск:

О.О. Нанарова – член Секретаріату Асоціації випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

78 Матеріали XVIII Всеукраїнської наукової конференції «Теорія та практика сучасної юриспруденції». – Х.: Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – Харків: 2018. – 188 с.

Тези друкуються мовою авторів у авторській редакції.

Адреса редакційної колегії: вул. Пушкінська, 77, к. 222п, м. Харків, 61024, Україна.

УДК 340.12.001
ББК 67.0

© *Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ УКРАЇНИ ЗА ЧАСІВ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ (1917-1921 РР.)

Внаслідок Лютневої (1917 р.) революції в Російській імперії склалися умови для відродження української державності. На чолі цього руху постала Українська Центральна Рада (УЦР) – представницька установа парламентського типу. 7 (20) листопада УЦР прийняла свій III історичний Універсал, яким Україна проголошувалась Українською Народною Республікою. На момент прийняття цього Універсалу Української Центральної Ради до складу території УНР входило дев'ять губерній. Кількість і назву цих адміністративно-територіальних одиниць підтвердив III Універсал. В цьому документі зазначалось: «До території Української Народної Республіки належать землі, заселені в більшості українцями: Київщина, Поділля, Волинь, Чернігівщина, Полтавщина, Харківщина, Катеринославщина, Херсонщина, Таврія (без Криму) [3, с. 22] .З метою удосконалення адміністративно-територіального устрою УНР 6 березня 1918 р. Українська Центральна Рада прийняла закон «Про адміністративно-територіальний поділ України». Цим законом поділ території України на губернії, а останніх на повіти скасовувався. Замість нього територія Української Народної Республіки поділялася на 32 землі [2, с.181-182]. У статті 2 закону наводилась назва цих земель і їх центрів. Ця стаття мала наступний зміст: « 2. Українська Народна Республіка розділяється на такі землі: 1) Підляшшя, центр – Берест; 2) Волинь, центр – Луцьк; 3) Погорина, центр – Рівне; 4) Болохівська земля, центр – Житомир; 5) Деревська земля, центр – Іскорость; 6) Дреговицька земля, центр – Мозир; 7) Київ з околицею (приблизно на 20-30 верст); 8) Поросся, центр – Біла Церков; 9) Черкащина, центр – Черкаси; 10) Побожжя, центр – Умань; 11) Поділля, центр – Кам'янець; 12) Брацлавщина, центр – Вінниця; 13) Подністров'я, центр - Могилів; 14) Помор'я, центр – Миколаїв; 15) Одеса з околицею; 16) Низ, центр – Єлизавет; 17) Січа, центр – Катеринослав; 18) Запоріжжя, центр – Бердянськ; 19) Нове Запоріжжя, центр – центр – Херсон; 20) Азовська земля, центр – Маріуполь; 21) Сіверщина, центр – Стародуб; 22) Чернігівщина, центр - Чернігів; 23) Переяславщина, центр – Прилуки; 24) Посемя, центр - Конотоп; 25) Посулля, центр - Ромен; 26) Самара, центр – Кременчук; 27) Полтавщина, центр – Полтава; 28) Слобідщина, центр – Суми; 29) Харків з околицями суміжними; 30) Донеччина, центр – Слов'янськ; 31) Подоння, центр – Острогжськ; 32) Половецька земля, центр – Бахмут» [2, с.181-182]. Аналізуючи зазначений закон, слід звернути увагу на те, що в ньому не наводилися принципи поділу території Української Народної Республіки на землі. Чого не скажеш про поділ території Російської імперії на губернії. Тут слід зазначити, що принципи поділу території Російської імперії на губернії були визначені у затвердженому особисто Катериною II 7 листопада 1775 р. нормативному акті, що мав назву «Учреждения для управления губерний». За основу визначення розмірів губернії було взято кількість населення, а саме: від 300 до 400 тисяч населення [1,с.170]. Коментуючи це положення, О. І. Чистяков зазначав, що для Катерини II зазначений принцип (тобто кількість населення), покладений в основу визначення території губернії, був важливим, так як забезпечував «зручність збору податків і зручність поліцейського нагляду за народом» [1, с.296]. Вчений також наголошував, що «економічний фактор при визначені

кордонів губерній ігнорувалася, Не зверталася увага і на національні особливості того чи іншого району» [1,с.296]. До сказаного слід додати, що зазначеним нормативним актом кількість населення враховувалась також при поділу губернії на повіти. Для виділення повіту необхідна була кількість населення від двадцяти до тридцяти тисяч населення [1, с.172]. Прийнята 29 квітня 1918 р. Українською Центральною Радою Конституція УНР в якості адміністративно-територіальних одиниць назвала землі, волості і громади (стаття 5 Конституції) [3, с.52]. Але про порядок утворення адміністративно-територіальних одиниць, принципи визначення їх території в Конституції Української Народної Республіки 1918 р. мова не йшла. За часів правління гетьмана Павла Скоропадського, який прийшов до влади 29 квітня 1918 р. внаслідок державного перевороту і відсторонення від влади Української Центральної Ради, задекларований УЦР новий адміністративно-територіальний устрій був скасований і повернутий старий адміністративно-територіальний устрій, в якому основною одиницею була губернія. Спробу визначити адміністративно-територіальний поділ України намагалася здійснити Директорія УНР, яка прийшла до влади внаслідок відсторонення від влади гетьмана П. П. Скоропадського в кінці 1918 р. Нею був прийнятий закон «Про організацію адміністративної влади Української Народної Республіки», відповідно до якого УНР поділялася на дві області, а саме: Західну область УНР і Східну область УНР. До останньої входили Київська, Харківська, Полтавська, Чернігівська, Катеринославська, Херсонська, Житомирська, Каменецька та Холмська губернії. Свій окремий адміністративно-територіальний поділ мала Західноукраїнська Народна Республіка, яка була проголошена в кінці листопада 1918 р. внаслідок розпаду Австро-Угорської імперії. В цій республіці основною адміністративно-територіальною одиницею вважались повіти.

В силу низки внутрішніх і зовнішніх факторів боротьба українського народу за відродження української національної державності завершилась поразкою. У східній частині України в кінці 1917 р. до влади прийшли українські більшовики, проголосивши на I Всеукраїнському з'їзді Рад, що відбувся у Харкові, Україну радянською республікою. У боротьбі за владу різних політичних сил в кінцевому рахунку була встановлена радянська модель влади. Радянський період в Україні розтягнувся, починаючи з 1917 р., до проголошення незалежності України у 1991 р. Впродовж цього тривалого періоду відбувалася низка змін в адміністративно-територіальному устрої країни.

Стартовим документом, з якого розпочиналось нормативне закріплення адміністративно-територіального устрою за радянських часів, слід вважати резолюцію першого Всеукраїнського з'їзду Рад «Про організацію влади на Україні» від 12 (25) грудня 1917 р. У цьому документі і зазначалося: «Всеукраїнський з'їзд Рад постановляє: влада на території Української республіки віднині належить виключно Радам робітничих, солдатських і селянських депутатів; на місцях – повітовим, міським, губернським та обласним Радам, а в центрі – Всеукраїнському з'їздові Рад робітничих, солдатських і селянських депутатів, його Центральному Виконавчому Комітетові і тим органам, які він створить.

Україна проголошується Республікою Рад робітничих, солдатських і селянських депутатів» [3, с.112]. Як бачимо, перший Всеукраїнський з'їзд Рад санкціонував, так би мовити, поділ радянської України на губернії, області, повіти, тобто на адміністративно-територіальні одиниці, характерні для дореволюційного устрою, що існував на тернах України, яка входила до складу Російської імперії. Так само опосередковано про

адміністративно-територіальний устрій радянської України йшлося і в Конституції Української Соціалістичної Радянської Республіки, прийнятої у березні 1919 р. III Всеукраїнським зїздом Рад, який працював у місті Харкові. Так, у статті 18 Конституції УСРР 1919 р. говорилося: «18. Органи Радянської влади на місцях слїдуючи: а) Ради робітничих, селянських та червоноармійських депутатів (міські та сільські), а також обрані ними виконавчі комітети (виконкоми); б) Зїзди Рад (губерніяльні, повітові і волосні), а також обрані ними виконавчі комітети (виконкоми)» [3, с.145]. Таким чином, через перелік з'їздів Рад Конституція визначила адміністративно-територіальний устрій УСРР, адміністративними одиницями якого були губернії, повіти і волості. Відповідно до зазначеного адміністративно-територіального устрою УСРР формувались і місцеві державні органи. Так, 22 грудня 1919р. Всеукраїнський революційний комітет прийняв «Тимчасове положення про організацію Радянської влади на Україні». Положення передбачало утворення губернських, повітових і волосних ревкомів, що відповідало адміністративно-територіальному устрою в УСРР на той час [3, с.155]. Адміністративно-територіальний устрій враховувався при вирішенні питань державного, господарського та соціально-культурного будівництва в республіці. Так, законом Ради Народніх Комісарів УСРР від 26 лютого 1920 р. «Про хлібну розверсту» передбачалась зазначена розверстка по губерніям. У документі називалися наступні губернії: Донецька, Катеринославська, Волинська, Київська, Одеська, Полтавська, Подільська, Херсонська, Харківська, Чернігівська [3, с.162-163]. Визначений Конституцією УСРР 1919 р. адміністративно-територіальний поділ України залишався незмінним до 1922 р.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Российское законодательство X – XX веков. В 9-ти т. Т.5. Законодательство периода расцвета абсолютизма. - М.: Юридическая литература, 1987. – 435 с.
2. Українська Центральна Рада: документи і матеріали: У 2 т.- К.: Наукова думка, 1996 .- (Пам'ятки історії України. Сер.V. Джерела новітньої історії). Т.2 : 10 грудня 1917 р. – 29 квітня 1918 р. / упоряд. В. Ф. Верстюк та ін.; ред. В. А. Смолій та ін.; 1997.- 422 с.
3. Хрестоматія з історії держави і права України: У 2-х т.: Навч. посіб. для студ. спец. вищ. закл. освіти / За ред. В.Д. Гончаренка.- Вид. 2-ге, перероб. і доп.: Том 2: Лютий 1917 – 1996 р. /Уклад.: В. Д. Гончаренко, А. Й. Рогожин, О.Д. Святоцький.- К.: Видавничий Дім «Ін Юре».- 2000.- 727 с.

Зінченко Олена Володимирівна
доцент кафедри теорії і філософії права
НЮУ ім. Ярослава Мудрого

ІНСТИТУТ ВОЖДІВ У ФРАНКОМОВНИХ ДЕРЖАВАХ АФРИКИ

Із перших конституцій франкомовних держав лише Основний закон Конго (Леопольдвіль) приділяв увагу статусу вождів. У розділі III «Сенат» говорилося, що останній складається із сенаторів, обраних по чотирнадцять осіб від провінції, у числі яких має бути не менше трьох традиційних вождів або нотаблів. Термін «традиційний вождь» означав вождя племінних утворень, а термін «нотабль» – вождів об'єднань, які входили до складу адміністративних секторів. Вожді і нотаблі, як і інші сенатори, обирались по системі пропорційного представництва [5, ст. 87-88, с. 272-273]. У кожній провінції запроваджувались провінційні законодавчі органи – збори, до складу яких входили обрані племінні вожді і нотаблі. Кожні провінційні збори могли кооптувати 10-15 % осіб від числа своїх членів. Списки кандидатів на отримання кооптованих провінційних радників із числа

традиційних вождів і нотаблів підписувались не менше ніж п'ятьма традиційними вождями чи нотаблями. У випадку розподілу голосів порівну під час виборів між традиційними вождями і нотаблями обраними вважались традиційні вожді [5, ст. 107, 108, 121, с. 277-278, 282]. Провінційні радники представляли провінцію, а не той виборчий орган, де вони були обрані, рівно як і не племінне утворення, сектор чи об'єднання, до якого вони належали. Стосовно членів провінційних зборів діяли принципи хабеас корпус і кожен провінційний радник отримував щорічну винагороду в обсязі 100 000 франків [5, ст. 125, 142, с. 283, 286].

Провінційні збори обирали провінційний уряд із свого складу, який налічував від п'яти до десяти членів, керував справами провінції у відповідності до постанов зборів законодавчого і регламентарного характеру [5, ст. 162-163, 175, с. 289, 281]. Шляхом видання постанов провінційний уряд забезпечував виконання ухвалених зборами едиктів, едиктів-регламентів, програм, законів, ордонансів-законів та ордонансів, виконання яких йому було доручено центральною владою. Уряд керував усією адміністрацією провінції під спостереженням зборів, здійснював піклування про міста, комуни, території та округи у рамках визнаної за цими утвореннями автономії, готував порядок денний зборів, вносив до нього проекти едиктів та програм, щорічно укладав попередній проект бюджету і представляв його зборам [5, ст. 176, с. 291-292].

Нові конституції франкомовних держав дещо розширили рамки уваги до звичаєвого права. Так, у ст. 207 частини третьої Конституції Конго (Кіншаса) «Про звичаєву владу» говориться, що остання визнається державою і передається відповідно до місцевих звичаїв, якщо вона не суперечить Конституції, законодавству, громадському порядку та етиці. Кожен звичаєвий вождь, який бажає виконувати повноваження виборної державної посадової особи, повинен підпорядковуватись закону. Обов'язком звичаєвої влади є пропаганда національної єдності і згуртованості, а статус звичаєвих вождів визначається окремим законом [1, с.37].

Конституція Того також містить розділ XII «Про адміністративно-територіальні утворення і традиційні території». Її ст. 143 декларує визнання традиційних територій, підлеглих вождіві, охоронцеві звичаїв і традицій, та підпорядкування звичаям і традиціям місцевостей призначення і «зведення на престол традиційного вождя» [4, с. 27]. Ст 56 Конституції Нігеру зазначає, що до складу Ради Республіки, поряд із Президентом Республіки, Головою Національних зборів, Прем'єр-міністром, Головою Конституційного суду, Головою Верховного суду, Головою Економічної, соціальної і культурної ради, Головою Вищої ради комунікацій, Головою Національної комісії у справах прав людини і фундаментальних свобод входить і «Голова Асоціації традиційних лідерів», тобто вождів усіх рівнів [3, с. 11]. Нарешті ст. 71 розділу V «Взаємодія гілок виконавчої і законодавчої влади» Основного закону Кот д'Івуару констатує, що Національна асамблея встановлює «процедуру приведення звичаїв у відповідність до фундаментальних принципів Конституції» [2, с. 9].

У франкомовних державах повсюдно спостерігається живучість традиційного права, не залежно від того, визнаються вони офіційно, чи не визнаються основними законами. Так, у Габоні офіційно відсутні традиційні суди чи суди звичаєвого права. Однак дрібні спори нерідко вирішуються племінними вождями, сільськими старостами, хоча держава таких рішень не визнає. У Республіках Гвінея, Кот д'Івуар, Конго (Браззавіль), Конго (Кіншаса), Малі, Того, Нігер окрім формальної існує традиційна система правосуддя, яку здійснюють старости сіл та міських кварталів, розглядаючи невеликі правопорушення та майнові спори

за згодою обох сторін [6, с. 203, 215-216, 448-449, 430-431, 426-429, 529-530, 831-832, 590-591].

Таким чином, наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. франкомовні держави Африки розширили застосування звичаєвого права й участь його носіїв у законотворчому процесі територіальних утворень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Конституция Демократической Республики Конго (Киншаса) 18 февраля 2006 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://worldconstitutions.ru/?p=215>.
2. Конституция Кот д'Ивуар 8 декабря 2010 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://worldconstitutions.ru/?p=248>.
3. Конституция Нигера 18 июля 1999 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://worldconstitutions.ru/?p=71>.
4. Конституция Республики Того (IV Республики) 31 декабря 2002 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://worldconstitutions.ru/?p=75>.
5. Основной закон о структурах Конго 19 мая 1960 г. // Конституции государств Африки: В 3 т. Т. 1. – М.: Изд-во иностр. лит-ры. – С. 258-313.
6. Правовые системы стран мира: Энциклопедический справочник: 3-е изд., перераб. и доп. / Отв. ред. докт. юрид. наук, проф. А.Я. Сухарев. – М: Издательство НОРМА, 2003. – 1013 с.

Козаченко Анатолій Іванович
доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії та історії держави і права
Полтавського юридичного інституту
НЮУ імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМА РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ ЗА ДОБИ ДИРЕКТОРІЇ ТА ЗАХІДНО УКРАЇНСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Важливою складовою процесу національного державотворення за доби Української революції 1917-1921 років стала проблема запровадження демократичної системи місцевого самоврядування. З приходом до влади Директорії Української Народної Республіки (далі – УНР) продовжувала функціонувати частково реформована Українською Центральною Радою (далі – УЦР) система земського і міського самоврядування, що діяла керуючись законодавством Тимчасового уряду Росії 1917 р. На території Західно Української Народної Республіки (далі – ЗУНР) відповідно до Закону «Про тимчасову адміністрацію областей Західно Української Народної Республіки» від 16 листопада 1918 р. зберігалось місцеве самоврядування Австро-Угорської імперії [1, с. 386]. Водночас уряд ЗУНР розпочав формування місцевого самоврядування на національній основі. Ним було запроваджено інститут повітових комісарів та повітових національних рад [1, с. 190].

На відміну від ЗУНР, УНР на кінець 1918 р. мала певний досвід напрацьований УЦР щодо запровадження національної системи місцевого самоврядування, яка би будувалася на принципах децентралізації. Окрім цього Акт злуки 1919 р. УНР і ЗУНР тягнув за собою необхідність уніфікації системи місцевого самоврядування. Тому Державний Секретаріат ЗУНР ухвалив рішення реформувати місцеве самоврядування за зразком УНР [1, с. 190].

Прийшовши до влади в Україні у грудні 1918 р., Директорія ліквідувала державно-правові інститути гетьманату і проголосила відновлення УНР. Директорія визнала діяльність земського самоврядування, але спеціальної постанови щодо цього не приймала.

Уряд Директорії відновив упроваджену УЦР назву земств – народні ради і народні управи. Однак Директорія не відновила повноваження органів земського самоврядування у тому обсязі, в якому вони належали йому за часів УЦР. Закон УНР «Про скасування інституту Державної варти й сформування народної міліції» від 4 січня 1919 р. не передбачав підпорядкування органів міліції земствам [2, с. 6].

Скликаний з ініціативи Директорії Конгрес трудового народу України за участі представників від ЗУНР 28 січня 1919 р. ухвалив два конституційні закони, які тимчасово закріпили в Україні основи суспільного і державного ладу – «Універсал трудового конгресу» і «Закон про форму української влади». Участь у розробці цих законів брав Державний Секретаріат ЗУНР спільно із відповідними комісіями Української Національної Ради ЗУНР [1, с. 190]. Згідно з законами Конгресу влада на місцях належала губернським і повітовим трудовим радам, які формувалися шляхом виборів «пропорційно від селян і робітників» [3, с. 93-95]. Зазначені закони передбачали ліквідацію земського та міського самоврядування, що діяло на основі законодавства Тимчасового уряду Росії 1917 р. на території УНР та місцевого самоврядування ЗУНР, котре керувалося законодавством Австро-Угорської імперії. Але через складну військово-політичну ситуацію фактично створити трудові ради, як нові органи місцевого самоврядування Директорії не вдалося. На практиці продовжували діяти органи місцевого самоврядування створені за часів Тимчасового уряду Росії та Австро-Угорської імперії.

24 червня 1919 р. МВС затвердило інструкцію «Про тимчасову організацію влади на місцях», яка визначала «правила щодо тимчасової організації адміністративного апарату і встановлення порядку і спокою в місцях, звільнених від большевиків». Інструкція закріпила за земствами (народними радами) повноваження органів місцевого самоврядування. Губернські, повітові й волосні комісари Директорії мали право тільки координувати їх діяльність [4, с. 152, 153]. Проте вже 13 вересня 1919 р. Рада Народних Міністрів Директорії схвалила «Закон про перевибори до губерніяльних, повітових, волосних, міських та містечкових народних самоврядувань» і «Статут про органи місцевого самоврядування». Зазначені законодавчі акти передбачали створення губернських, повітових і волосних народних рад і управ, а також міських народних рад і управ. Право брати участь у виборах без будь-яких обмежень отримували особи, які набули українське громадянство згідно Закону «Про громадянство Української Держави» від 2 вересня 1918 р. та досягли 20-річного віку [5, арк. 41-41зв.; 6, арк. 2-14зв.]. Але зазначені нормативно-правові акти не були впроваджені у зв'язку з утратою влади Директорією.

Отже, УНР і ЗУНР відмовилися від система місцевого самоврядування тих країн до складу яких вони входили до проголошення незалежності. Керуючись ідеєю об'єднання України у єдину державу, уряд ЗУНР вважав за необхідне запровадити місцеве самоврядування за зразком УНР. УНР і ЗУНР мали твердий намір запровадити єдину для України демократичну, національну систему місцевого самоврядування яка б будувалася на принципах децентралізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Тищик Б.Й. Західно Українська Народна Республіка (1918-1923). Історія держави і права. – Львів : Тріада плюс, 2004. – 392 с.
2. Довбня В. Правові підстави усунення органів місцевого самоврядування від участі у керівництві міліцією у період української революції 1917-1920 рр. // Юридична Україна. – 2006. – № 3. – С. 4-7.

3. Слюсаренко А.Г., Томенко М.В. Історія української конституції. – К. : Т-во «Знання» України, 1993. – 192 с.
4. Копиленко О.Л., Копиленко М.Л. Держава і право України 1917-1920 рр. : Центральна Рада. Гетьманат. Директорія : навч. посіб. – К. : Либідь, 1997. – 208 с.
5. Закон про перевибори до губерніальних, повітових, волосних, міських та містечкових народних самоврядувань. – Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі – ЦДАВОВУ), ф. 1092с, оп. 4, спр. 33, арк. 41-41зв.
6. Статут про органи місцевого самоврядування. – ЦДАВОВУ, ф. 1092с, оп. 1, спр. 7, арк. 2-14зв.

Лозовой Віктор Олексійович
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри культурології
НЮУ імені Ярослава Мудрого

ПОЛІТИКА ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ В СФЕРІ ДУХОВНОГО ЖИТТЯ

Після завершення Першої Світової війни восени 1918р. розпалась Австро-Угорська імперія. Під час її розпаду 13 листопада 1918р. на західно-українських землях, що перебували у складі Австро-Угорщини була проголошена Західно-Українська Народна Республіка (ЗУНР) як українська держава [3., с 77]. ЗУНР включала етнічні українські землі: Східну Галичину, Північну Буковину і Закарпаття. Її територія складала 70 тис.кв.км, а населення 6 млн. осіб. Центром спочатку був Львів, а в зв'язку з військовими діями різних сил (білогвардійці, більшовики, поляки та ін.) центром став Тернопіль, а на початку січня 1919р. Станіслав (Івано-Франківськ). 1 грудня 1918р. був підписаний договір про злуку ЗУНР і УНР. 3 січня 1919р. Українська Національна Рада постановила про з'єднання «Західно-Української Народної Республіки з Українською Народною Республікою в одну, одноцільну, суверенну Народну Республіку» [2., с 126-127]. 22 січня 1919р. у Києві було проголошено Акт соборності й ЗУНР дістала назву Західної області Української Народної Республіки (ЗО УНР). Повноцінної єдності між УНР і ЗУНР не було з різних причин. І перш за все тому, що за територію велась боротьба між названими силами (білогвардійці, більшовики, поляки, румуни, німці). Складалась несприятлива зовнішньополітична ситуація для ЗУНР тому, що війська Польщі та Румунії захопили її територію. 24 жовтня 1920р. закріплена анексія Буковини і частини Бесарабії Румунією. 15 березня 1923р. склали свої повноваження адміністративні органи ЗО УНР у зв'язку з визнанням Антантою фактичних кордонів Польщі [Див. 1, с 455-459].

ЗУНР і її владні структури за короткий час своєї діяльності опікувались розвитком духовної культури свого народу, наданням більших свобод релігійним громадам різних конфесій. 7 - 8 травня 1919р. пройшов з'їзд духовенства, який закликав до згуртування та спільної праці для укріплення української державності на християнських основах. Відновлювалась діяльність театрів, запрошувались мистецькі колективи і виконавці з Великої України для задоволення духовних потреб населення. Поширювалась література надніпрянських авторів, надавались можливості розвитку різних видів мистецтва. Був заснований Державний військово-історичний музей. У березні 1919р. повсюди пройшли Шевченківські свята з нагоди річниці від дня народження Т. Г. Шевченка. Вперше після об'єднання УНР і ЗУНР спільно святкувались дні Великого Кобзаря [Див. 2, с 101-102].

Нова влада розпочала побудову системи освіти. Закон про основи шкільництва (13 лютого 1919р) проголошував українську мову основною в усіх державних школах (за національними меншинами визнано право вчитись на рідній мові (поляки, євреї); публічні школи ставали державними, а вчителі - державними службовцями. Було відкрито 30 українських середніх шкіл, у тому числі 20 гімназій, 3 реальні школи, 7 учительських чоловічих та жіночих семінарій. Щоправда українізація шкіл проходила з труднощами. Не вистачало дипломованих педагогів, оскільки більшість з них пішли добровольцями до Галицької армії. Були відкриті ремісничі школи, а в Станіславі тимчасові правничі та філософські курси. Особлива увага надавалась вивченню у школах української мови. Продовжували функціонувати сирітські притулки, які були переповнені. Законом Української національної Ради від 15 лютого 1919р. затверджено державність української мови, її обов'язкове вживання в державних установах, громадських організаціях [Див. 2, с. 99-101]. Відновлено роботу пошти й телеграфу.

Отже, основними напрямками діяльності владних структур ЗУНР були українізація та підвищення освітнього рівня населення, подолання неписьменності, розвиток українського мистецтва тощо. Але складні військово-політичні обставини спинили нормальний розвиток українського культурного життя на всій території ЗУНР.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Литвин В. М. Історія України. Підручник. - К., Науково-виробниче підприємство «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2010. - 829с.
2. Литвин М. Р., Науменко К. Є. Історія ЗУНР. - Львів; Інститут українознавства НАНУ; Видавнича фірма «ОЛІР», 1995. - 368с.
3. Литвин М. Р., Науменко К. Є. Історія галицького стрілецтва. - Львів; Каменярь, 1990 - 200с.

Тарасов Олег Володимирович
доктор юридичних наук,
доцент кафедри міжнародного права
НЮУ ім. Ярослава Мудрого

ДЕЯКІ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ ПРАВА

Правове минуле людини, народу і людства як комплексний об'єкт «Загальної історії права». Традиційний підхід у рамках «Історії держави і права» обмежується вивченням історії, в першу чергу, такого суб'єкта права як держава. Однак держава не є історично первинним суб'єктом права. Вона виникає лише на певному відрізку правової історії людства, досягає свого апогею та сходиться з історичної арени, виконавши своє призначення. На зміну їй приходять інші форми правової організації людства. Крім того, жорсткий етатизм і пов'язаний з ним позитивізм вже достатньо нашкодили і в науці, і в практиці, щоб нарешті звернути увагу на людину як предмет історико-правових досліджень. Не менш значущим є правова історія кожного народу у найширшому розумінні, а не лише його державно-правової складової. Глобалізація актуалізує проблематику загальної правової історії людства як єдиного біологічного виду і потенційного суб'єкта, як мінімум, міжнародного екологічного права, міжнародного права прав людини, права міжнародної безпеки та ін. Все це вимагає переглянути догматичні підходи до звуженого розуміння об'єкта історії права, включивши до нього все правове минуле як окремої людини, кожного народу і людства в цілому. Безумовно, це не виключає, а передбачає вивчення також

правової історії різноманітних партикулярних об'єднань людей (родин, кланів, громад, церков, комерційних і некомерційних утворень, політичних і неполітичних організацій, субнаціональних територіальних одиниць та ін.) і народів (міжнародних міжурядових і неурядових організацій, міжнародних судових і арбітражних органів, установ, конференцій та ін.). Це і є дійсним об'єктом «Загальної історії права» (далі – ЗІП) як фундаментальної галуззі сучасного юридичного знання.

Основоположене місце «Загальної історії права» у системі юридичних дисциплін. Крім загальноновизнаних функцій «Історії держави і права», про які йдеться у кожному елементарному підручнику, хотілося б особливо звернути увагу на світоглядне значення ЗІП як навчальної дисципліни. Вже з першого курсу вона, разом із «Загальною теорією права», прививає майбутнім юристам системне бачення правової реальності, закладає основи теоретико-методологічного розуміння права як феномену людської цивілізації, актуалізує гуманістичну складову у майбутній правозахисній діяльності, закріплює у правосвідомості ідею боротьби за верховенство права, свободу і гідність як окремої людини, так і цілих народів. Враховуючи, що ЗІП є основою для подальшого вивчення всіх без винятку інших юридичних дисциплін, слід ще раз наголосити на небажаності обмеження об'єкту цієї навчальної дисципліни. З поля зору ЗІП не може виключатися будь-яке правове минуле кожної особистості, народу і людства як на національному, так і на міжнародному рівнях. Причому правове минуле охоплює собою не тільки юридичну практику, але й юридичну освіту, просвіту і науку.

Предмет (структура) «Загальної історії права». Традиційно у структурі будь-якої наукової дисципліни виокремлюють історичний, теоретичний і практичний блоки. Так, до *історичного блоку* ЗІП відносяться: 1) Загальна історія юридичної практики (правотворчої, правозастосовної, правотлумачної) (ЗІЮП); 2) Загальна історія правової науки (ЗІПН); 3) Загальна історія правової освіти (ЗІПО); 4) Загальна історія правового просвітництва (ЗІПП). До *теоретичного блоку* входять: 1) Загальна теорія і методологія ЗІП як наукової дисципліни; 2) Загальна теорія і методологія історико-правової освіти; 3) Загальна теорія і методологія історико-правової просвітницької діяльності. До *практичного блоку* входять: Загальна методика прикладної діяльності у сфері 1) історико-правових досліджень; 2) історико-правової освіти; 3) історико-правової просвіти та ін.

Кожен з цих структурних елементів, що являє окремий предмет ЗІП, поділяється на більш детальні елементи. Зокрема, *за системною належністю* ЗІП поділяється на Загальну історію міжнародного права (ЗІМП), що включає 1) Історію універсального міжнародного права; 2) Історію регіонального міжнародного права (європейського, африканського та ін.); 3) Історію партикулярного міжнародного права (наприклад, історія двосторонніх міжнародно-правових відносин окремих держав) та Загальну історію національного права (ЗІНП), що включає Історію вітчизняного права та Історію іноземного права. У майбутньому можливо виокремлення із ЗІМП особливого напрямку Загальної історії інтеграційного права (ЗІІП), що буде поділятися на Історію права окремих інтеграційних об'єднань (наприклад, історія права ЄС, Африканського Союзу та ін.).

Відповідно, до ЗІЮП входять: 1) Загальна історія міжнародно-правової практики; 2) Загальна історія національно-правової практики; 3) Загальна історія інтеграційно-правової практики.

Загальна історія міжнародно-правової практики поділяється на: 1) Історію міжнародного права (далі – ІМП) Стародавнього Світу; 2) ІМП Середніх віків; 3) Історію

класичного МП; 4) Історію МП 1918 – 1945 рр.; 5) ІМП другої половини ХХ ст. – початку ХХІ ст.

До системи ЗІПН входять: 1) Загальна історія науки міжнародного права (ЗІНМП); 2) Загальна історія науки національного права (ЗІННП); 3) Загальна історія науки інтеграційного права (ЗІНІП).

До структури ЗІНМП можливо включити: 1) Загальну історію міжнародно-правових вчень; 2) Загальну історію міжнародно-правового джерелознавства; 3) Загальну історію міжнародно-правової історіографії та ін.

До системи ЗІПО уявляється можливим віднести: 1) Загальну історію міжнародно-правової освіти (ЗІМПО); 2) Загальну історію національно-правової освіти (ЗІНПО); 3) Загальну історію інтеграційно-правової освіти (ЗІІПО).

Відповідно, до складу ЗІМПО входять: 1) Загальна історія міжнародно-правової педагогічної практики; 2) Загальна історія міжнародно-правової освіти як навчальної дисципліни; 3) Загальна історія міжнародно-правової освіти як наукової дисципліни; 4) Загальна історія підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації і атестації науково-педагогічних кадрів з МП.

Аналогічна схема застосовується і до складу ЗІПП, яка поєднує: 1) Загальну історію міжнародно-правової просвіти; 2) Загальну історію національно-правової просвіти; 3) Загальну історію інтеграційно-правової просвіти.

Розширення методологічного кругозору істориків права. Вельми бажаним є використання в історико-правових дослідженнях останніх наробок правової методології, зокрема, тривимірного підходу до правової реальності. Це передбачає виокремлення нормативної, персонативної та комунікативної складової права з урахуванням принципу додатковості. Кожному предмету історичного дослідження відповідає свій історико-правовий метод – нормативний, персонативний і комунікативний. У свою чергу, вони поділяються на більш детальні історичні методи. Зокрема, персонативний метод охоплює антропологічну, корпоративну і кратостичну методології, що призначені дослідити, відповідно, історію фізичних, юридичних і суверенних правових осіб. Це передбачає виокремлення правової нормології, персонології та комунікатології як окремих наукових напрямів ЗІП.

Васильєв Євгеній Олександрович

к.ю.н., доцент

*Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

ПРАВОВИЙ СТАТУС ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ В УСРР В ПЕРІОД НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Як відомо, Х з'їзд РКП(б) навесні 1921 р. поклав початок нової економічної політики. 15 лютого 1922 р. утворюється Комісія у справах про змішані товариства при Раді Праці й Оборони (надалі – РПО), що розглядала пропозиції про заснування торговельних, промислових і кредитних об'єднань за участю держави, а також акціонерних товариств усіх типів. Процедура реєстрації акціонерних товариств та вимоги до їх установчих документів тривалий час лишались невизначеними і лише 1 серпня 1922 р. РПО РСФФР були затверджені Тимчасові правила про порядок затвердження та відкриття дій акціонерного товариства та про відповідальність засновників та членів правління. Статут акціонерного

товариства підлягав обов'язковому затвердженню постановою РПО, публікувався в Зібранні узаконень та розпоряджень Робітничого та селянського уряду [1].

Із прийняттям 16 грудня 1922 р. ЦК УСРР 1922 р. було законодавчо врегульовано поняття юридичної особи як об'єднання осіб, установи або організації, що можуть, як такі, набувати права та майно, вступати в зобов'язання, позивати і відповідати на суді. Окрема десята глава ЦК УСРР 1922 р. присвячувалась товариствам різних видів: простому товариству, повному товариству, товариству на вірі, товариству з обмеженою відповідальністю та акціонерному товариству [2].

Передбачене ст.276 ЦК УСРР просте товариство являє собою договірні зобов'язання двох або кількох осіб один перед одним об'єднати свої вклади і разом діяти для досягнення спільної господарської мети. Просте товариство не набувало ознак юридичної особи. Ведення справ товариства згідно ст. 281 ЦК УСРР мало провадитись за спільною згодою товаришів. У тому разі, коли для прийняття рішень була необхідна більшість голосів учасників, то більшість ця визначалась не розмірами вкладів, а кількістю товаришів, якщо інше не встановлено договором. Повноваженнями на ведення справ товариства міг бути наділений один або декілька товаришів, з призначенням яких решта товаришів усувалась від ведення справ товариства. Право участі в товаристві розглядалось як особисте немайнове право, воно не могло передаватися без згоди інших товаришів. Кожний товариш відповідав за спільні борги відповідно до частки участі його в товаристві, якщо інші умови не були передбачені договором товариства. Солідарна відповідальність товаришів за спільні борги не передбачалась, однак при неспроможності кого-небудь з товаришів частина збитків, що припадала на нього, розподілялась поміж рештою товаришів.

Просте товариство в силу ст.289 ЦК УСРР могло бути припинено внаслідок однієї з підстав: смерті будь-кого з товаришів; оголошення будь-кого з товаришів недієздатним або неспроможним; подання будь-ким з товаришів вимоги про припинення безстрокового товариства; дострокової відмови одного з товаришів від участі в товаристві, заснованому на строк; через сплив строку, на який було засноване товариство; досягнення досягти мети товариства або неможливості її досягнення; на вимогу кредитора, що звернув стягнення на частку одного з товаришів у складочному майні, або ж внаслідок погодження товаришів про припинення товариства.

Повним товариством згідно ст.295 ЦК УСРР вважалось товариство, всі учасники якого (товариші) провадять торгівлю або промисел під спільною фірмою і за зобов'язання товариства відповідають усім своїм майном, як солідарні боржники. Договір повного товариства, під страхом недійсності, мав укладатись в письмовій формі та засвідчуватись в нотаріальному порядку. З дня внесення повного товариства в торговий реєстр воно визнавалось юридичною особою і могло під своєю фірмою набувати, в межах закону, всякі майнові права, брати на себе зобов'язання, пред'являти позови і відповідати на суді через своїх представників. Кожний товариш мав право діяти одноособово від імені повного товариства, якщо інше не було встановлено договором. Повне товариство характеризувалось підвищеним ступенем відповідальності його учасників, оскільки товариші відповідали солідарно всім своїм майном по всіх зобов'язаннях товариства або по правочинах, що укладались, як це видно з наміру сторін, для товариства.

Товариством на віру, передбаченим ст.312 ЦК УСРР, визнавалось товариство, засноване для ведення під спільною фірмою торгівлі чи промислу, яке складалося з одного або декількох учасників, що відповідають перед кредиторами товариства всім своїм майном

(необмежено відповідальні товариші), і одного або декількох учасників, відповідальність яких обмежується їх вкладами в товариство (вкладники). Прізвища вкладників, на відміну від учасників з необмеженою відповідальністю, не включались в фірму товариства на віру, за виключенням того випадку, коли прізвища ці містились в фірмі, яка набута товариством на віру.

Товариством з обмеженою відповідальністю згідно ст. 318 ЦК УСРР визнавалось товариство, всі учасники якого (товариші) провадять торгівлю або промисел під спільною фірмою і за зобов'язання товариства відповідають не тільки внесеними в товариство вкладами, але і особистим майном в однаковому для всіх товаришів кратному (наприклад, трьохкратному, п'ятиратному, десятикратному) відношенні до суми вкладу кожного товариша. У разі неспроможності одного товариша відповідальність його за борги товариства розподілялась між іншими учасниками товариства пропорційно до їх вкладів. Проте, ніхто з товаришів не мав нести перед третіми особами або перед іншими учасниками товариства жодної майнової відповідальності понад його вклад та встановленої кратної до вкладу відповідальності.

Заснування товариства з обмеженою відповідальністю для заняття торгівлею або промислом, згідно ст. 320 ЦК УСРР, дозволялось лише у двох випадках – в окремих галузях народного господарства на підставі спеціального закону або ж на підставі спеціальних дозволів для окремих підприємств. Постановою РНК УСРР від 23 березня 1923 р. населенню була дозволена організація товариств з обмеженою відповідальністю з метою постачання електроенергії певному району.

Найбільш складною формою господарського товариства в Цивільному кодексі УСРР постає акціонерне (пайове) товариство, яке згідно ст. 322 ЦК УСРР засновувалось під особливим найменуванням або фірмою з основним капіталом, розподіленим на певне число рівних частин (акцій) і за зобов'язання якого відповідало лише майном товариства. Таке товариство засновувалось на підставі статуту, що подавався засновниками через Головний Комітет по справах про концесії та акціонерні товариства на затвердження Української Економічної Ради, а у випадку надання концесії — на затвердження Ради Народних Комісарів. Статут акціонерного товариства, поданий на затвердження уряду, мав бути підписаний не менш, ніж п'ятьма засновниками. Органами акціонерного товариства були: а) загальні збори акціонерів, б) правління, в) ревізійна комісія, г) рада, якщо така передбачена статутом товариства. Загальні збори були вищим органом управління акціонерного товариства, що мав свою власну виключну компетенцію. Виконавчим органом акціонерного товариства було Правління, що мало складатись, щонайменше, з трьох членів (директорів) та від 1 до 3 кандидатів до них, які обирались загальними зборами на строк не більше трьох років з числа акціонерів або сторонніх осіб. Правління завідувало справами товариства і було його представником як на суді, так і у відносинах з органами уряду та з усіма іншими особами у всіх його справах.

Загалом норми Цивільного кодексу УСРР 1922 р. відкривали можливості для створення та діяльності нових суб'єктів господарювання – господарських товариств, за допомогою яких могла бути реалізована діяльність окремих приватних осіб. Цивільний кодекс УСРР, на відміну від сучасного цивільного законодавства України не містив обмежень щодо можливості держави брати участь у створенні та діяльності господарських товариств. Були відомі випадки створення змішаних товариств за участю іноземних

громадян, наприклад, створене у 1923 році товариство з обмеженою відповідальністю змішаного концесійного типу «Українське броварне товариство «Нова Баварія» [3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1.«Временные правила о порядке утверждения и открытия действий акционерного общества и об ответственности учредителей и членов правления»: постановление СТО РСФСР от 01.08.1922 // СУ РСФСР. – 1922. – №55. – Ст.698. – Отдел первый.

2.«О введении в действие Гражданского Кодекса УССР»: Постановление ВУЦВК от 16.12.1922 // СУ УССР 1922 р. – № 55. – Ст. 780.

3.Кабачек В.В. Товариство з обмеженою відповідальністю «Нова баварія» як приклад діяльності виробничих підприємств із змішаним (приватно-держаним) капіталом за часів непу / В.В. Кабачек // Вісник НТУ «ХП». –2015. – № 38 (1147). – С.63-71.

Власенко Сергей Иванович

к.ю.н., доцент

кафедры истории государства

и права Украины и зарубежных стран

ТРАДИЦИОНАЛИЗМ ВИЛЬГЕЛЬМА ОРАНСКОГО – ОСНОВА УДАЧНОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО ПЕРЕВОРОТА 1688 Г. (К 330 ГОДОВЩИНЕ «СЛАВНОЙ РЕВОЛЮЦИИ» В АНГЛИИ).

События 1688 г. трактуются неоднозначно как в современной историографии, так и теми, кто был непосредственным их свидетелем. Все исследователи разделились на две группы - одна считает, что в декабре 1688 г. в Англии произошла революция, заложившая основы будущей конституционной монархии; другая - что это был банальный государственный переворот, в ходе которого на троне оказался более здравомыслящий человек – Вильгельм Оранский.

Прислушиваясь к выводам обеих групп исследователей, автор попытался определить способы и методы, примененные Вильгельмом, для достижения своих амбиций. Прежде всего, хотелось бы остановиться на той лжи, которая лилась в уши европейских правителей по поводу претензий Оранского на английский трон. Вильгельм был сыном старшей дочери казненного короля Карла I. В 1677 г. он женился на дочери короля Якова II, который был младшим сыном того же Карла I, т.е. в случае отсутствия наследника он мог со временем претендовать на трон. Но 10 июня 1688 г. у короля Англии появился сын, который и должен был стать продолжателем политики своего отца католика. Джеймс-Эдуард был крещен по католическому образцу и это не оставляло каких-либо надежд англичанам-протестантам.

Найти ответ на вопрос, когда же у Вильгельма возникло желание вторгнуться с наемниками в Англию и захватить власть, довольно проблематично. Но сроки его осуществления и способы, благодаря которым удалось избежать кровопролития, говорят о том, что идея зародилась довольно давно и план действий тщательно прорабатывался. Появление же наследника просто ускорило развязку.

Как известно между Нидерландами и Францией велась длительная борьба за доминирование в торгово-экономической сфере. В сентябре 1688 г. все вело к войне, исход которой зависел от того, чью сторону займет Англия. Живя в Нидерландах, ненавидя Людовика XIV, Вильгельм реально понимал свою роль в данном конфликте. В этой связи довольно показательными были его шаги по распространению дезинформации среди правящих европейских дворов о своих намерениях. Занявшись подготовкой к вторжению, Вильгельм через посланников нидерландцев всячески опровергал слухи о своих

приготовлениях. Незадолго до вторжения на остров Вильгельм отправил императору Священной Римской империи Леопольду I письмо, в котором заверял последнего в нежелании причинять какой-либо вред его королевскому величеству Якову II и отрицал желание присвоить себе корону.

Вторым немаловажным фактом было и то, что намерения Вильгельма разделяли и местные «сепаратисты», «изменники» или, как в дальнейшем их стали называть, национальные герои. Уже в июне 1688 г. семеро английских вельмож отправили Вильгельму зашифрованное послание с предложением о вторжении. К указанному времени Вильгельм располагал и поддержкой незначительной группы депутатов французских Генеральных штатов, а также отдельных европейских принцев.

Ноябрь 1688 г. стал откровением для Якова II. Ему начали поступать сообщения о частых случаях перехода офицеров английской армии на сторону Вильгельма. От них не отставала и аристократия. В армию противника вступили и сотни офицеров, ранее пребывавших на материке и вернувшихся в «родную гавань» незадолго до вторжения Вильгельма.

Из-за сложной политической ситуации Яков покинул Солсбери, в котором располагалась штаб-квартира его армии. Вместо себя он оставил мужа своей младшей дочери Анны. Однако 25 ноября он получил сообщение о том, что принц Георг Датский его покинул. За принцем последовала и его дочь. В записке, оставленной для тестя, были раскрыты причины такого поступка – тесная дружба короля Якова II с королем Франции, а также «приверженность принца Датского протестантизму».

Следует несколько слов сказать и о том, кто же составил основу армии, способствовавшей Вильгельму реализовывать авантюрный план. Помимо английских офицеров, примкнувших к высадившимся на остров гарнизонам, в ее составе было более 14 тысяч голландцев и несколько тысяч наемников из различных европейских стран. В распоряжении Оранского также было 400 транспортных кораблей и несколько десятков военных. Яков II хотя и располагал армией, превосходящей противника почти вдвое, однако она была рассредоточена по всей стране, не имела боевого опыта и самое страшное, что в войсках отсутствовало единое мнение по поводу противника. Большинство не считало Вильгельма врагом Англии. Нерешительность Якова в противостоянии Вильгельму привела к распространению пораженческих настроений и массовому переходу регулярных войск на сторону захватчиков.

Довольно интересным является ответ на вопрос о финансировании данного «миролюбивого» похода. Основное финансовое бремя взяли на себя торговцы и финансисты Нидерландов. Ранее отмечалось, что Республика Соединенных Провинций длительное время конкурировала с Францией в торгово-финансовых сферах. Обострение в отношениях Франции и Нидерландов могло вылиться в войну, исход которой во многом зависел от того, на чьей стороне окажется Англия. Оранский, ввязавшись в английскую авантюру, внушал доверие финансистам и торговцам как человек, который сделает все возможное для созыва в этой стране «свободного и законного парламента». На кону стояли огромные суммы, т.к. необходимо было обеспечить всем необходимым, как уже было ранее сказано, более 20 тысяч военнослужащих (пехоты, конницы, транспортных и военных кораблей и т.д.). Голландцы в случае неудачи Вильгельма были готовы потерять свои деньги, но успех сулил большие прибыли.

Довольно странной была финансовая поддержка данного мероприятия Папой Иннокентием XI. Глава католической церкви поддержал Вильгельма Оранского, который открыто говорил о своих протестантских взглядах и тайно о желании низвергнуть короля-католика. Такая позиция Папы объяснялась глубиной конфликта между Людовиком XIV и Иннокентием XI. Яков II был преданным союзником Франции (еще Карл II стал за деньги лоббистом французских интересов). Сумма, выделенная Папой, практически никогда и нигде не озвучивалась. Однако, о ее размере можно судить по косвенным признакам. После успешного смещения английского короля, Вильгельм попытался передать в пользование римской католической церкви свои земли, находящиеся на материке (личный фьеф). Но на момент передачи Иннокентий XI умер, а новоизбранный Папа старался всячески избежать какой-либо огласки о связи католиков, и в частности Ватикана, с протестантами.

Вышеизложенное дает все основания утверждать, что государственный переворот 1688 г. осуществили иностранцы и исключительно на иностранные деньги. Рассматривая процесс подготовки к высадке на территории Англии, сам захват чужой страны и трона, можно сделать вывод и том, что Вильгельм основной упор делал на «доброжелательное» отношение к его армии со стороны англичан-протестантов и стремился всячески избегать кровопролития. С этой целью Оранский распространял ложную информацию среди правящих европейских элит о своих планах. Не смотря на это, Яков II, в сентябре 1688 г. издал прокламацию, в которой проинформировал своих подданных о подготовке «большого» и «внезапного» вторжения в Англию из Голландии. Осознавая опасность внешней агрессии, Яков II призвал соотечественников «оставить в стороне все формы враждебности, зависти и предубеждений» и искренне объединиться для совместной защиты. В документе были раскрыты и мотивы такого вторжения – защита протестантской религии, а также свободы и собственности англичан.

В знак согласия найти компромисс по наиболее важным социальным и религиозным проблемам король дал обещание созвать в ноябре 1688 г. парламент, который сможет найти решение, прежде всего, религиозных проблем (они были созданы самим Яковом II) и успокоить умы всех подданных. Не поступаясь своими религиозными взглядами, Яков попытался найти ту середину, которая должна была способствовать сплочению влиятельных англичан вокруг трона. Он так же подтвердил о своем безграничном желании соблюдать права и свободы городов Англии, которые были им предоставлены старинными Хартиями.

Вильгельм 10 октября того же года, пребывая еще в Голландии, издал свою Декларацию, в которой изложил мотивы и цели готовящегося вторжения. Острие критики в ее тексте было направлено не на самого короля, а на его окружение -так называемых советников. «Злые советники» сделали так, что король вознамерился кого-то освободить от действия старых законов, приостановил действие ранее утвержденных совместно с парламентом законов. Особый акцент автор данного документа сделал на том, что никакие законы не могут действовать в Англии, кроме тех, которые приняты совместно королем и парламентом, ибо только они могут выражать «волю всего государства». Не осталась без внимания и проблема восстановления ранее закрытых монастырей, создание католических колледжей и привлечение к работе в Тайном совете члена Ордена иезуитов. Эти действия, по мне нию автора Декларации, разрушали английский традиционализм и ущемляли не только свободу, но и собственность населения Англии.

«Вопиющим» фактом стало ограничение по настоянию «злых советников» прав и свобод большинства городов, в которых законные представители в парламенте были заменены назначаемыми королем чиновниками. Они действовали от его имени и в своем большинстве были католиками.

24 октября того же года Вильгельмом, говоря языком современных пропагандистов, был сделан очередной информационный вброс в виде дополнительной Декларации. В ней он всячески пытался доказать, что того количества войск, с которым он собирается высадиться на английском побережье, будет недостаточно, чтобы подчинить подданных английской короны иностранной власти и что он рассчитывает на значительную поддержку своего похода со стороны знатных англичан и джентри. Опять же, говоря современным языком, Вильгельм делал все возможное, чтобы среди англичан посеять не сепаратизм, ибо он не намеревался присоединить Англию и англичан к Голландии, а сомнение в правильности избранного Яковом II религиозного курса. При этом во второй Декларации постоянно встречались формулировки о нарушении законов, касающихся свободы и обычаев, попытках изменить традиционное для английского большинства вероисповедание и многое другое. При этом в самом документе о каких-либо конкретных фактах подобного рода нарушений не упоминалось.

Рассчитывая на действенную поддержку со стороны англичан, Вильгельм вел «разъяснительную работу» среди землевладельцев. Помимо персональных встреч и частых выступлений перед толпами обывателей по указанию Вильгельма было опечатано 21 издание Декларации. Документ печатался не только на английском языке, но и на немецком, голландском, французском и латинском. Все это печаталось в Амстердаме, а распространялось в Англии. Примечательным стало то, что практически никто не препятствовал распространению Декларации среди англичан вплоть до захвата Вильгельмом власти. Достигнув желаемого, Вильгельм сразу же отрекся от причастности к разработке ее текста. Подобный шаг, как нам кажется, был закономерным, ибо Вильгельм захватывал чужое государство не для того, чтобы стать банальным защитником протестантизма.

По утверждению В.А. Томсинова, по мере приближения Вильгельма к Лондону, его отношение к местной администрации и населению становилось все более властным. Такое поведение на территории чужого государства объяснялось тем, что армия Вильгельма своим военным опытом и боеспособностью практически без столкновений деморализовала не только английскую общественность, но и армию. Бегство английских офицеров в лагерь чужеземцем приобрело угрожающий характер. Ярким подтверждением продажности общества может служить коллективное письмо преподавателей Оксфордского университета. Будучи основоположниками доктрины божественной прерогативы английского короля они отправили приглашение Вильгельму посетить университет.

Уверенность в правоте своих действий позволила Вильгельму отвергнуть предложение Якова о встрече для переговоров. Представители «агрессора» не оставили королю Англии каких-либо надежд на сохранение трона. 12 декабря он тайно покинул Лондон. Его жена и маленький принц уже находились во Франции. Практически в тот же день 30 епископов и пэров сформировали новое временное правительство и пригласили Оранского в Лондон.

Довольно циничными выглядели дальнейшие действия как самого Вильгельма, так и лордов с городскими нотаблями. Все показательно старались придать как свершившимся,

так и последующим шагам видимость законности. Учтывая то, что парламент не мог начать свою работу без королевского приказа, документа, скрепленного королевской печатью (Яков II бродил ее в Темзу во время бегства), было решено созвать не парламент, а Конвент, который и провозгласил Вильгельма королем Англии 21 апреля 1689 г. ,а через некоторое время он стал «исполнительным директором» Ост-Индской кампании, в которую голландцы влили огромные суммы.

Гайденко Микола Іванович
аспірант кафедри історії держави і права
України та зарубіжних країн НЮУ імені Ярослава Мудрого

ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КООПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.

Зі скасуванням у ХІХ ст. кріпосного права українські селяни нарешті здобувають особисту свободу. Це зумовило появу різних форм економічної самоорганізації населення, однією з яких стає кооперація. Першу хліборобську артіль не лише в Україні, а й в усій Російській імперії, заснував 1894 року у с. Федварі на Херсонщині Микола Левитський.

Родоначальниками ідеології кооперативного руху на українських землях можна вважати А. Жука (1880–1968 рр.) та М. Левитського (1859–1936 рр.). Зокрема, А. Жук кооперативний рух визнавав як один із найважливіших факторів національного (державного) відродження української нації. Значну роль кооперативного руху визнавав і М. Левитський, вважаючи кооперацію «найліпшим й найкращим виявленням людського генія в межах соціально-економічного будівництва». Він також вказував, що кооперація повинна будуватися виключно на добровільних засадах, в ній не може бути ні «зародку, навіть тіні примусу»; обґрунтування і утворення її має спиратися «виключно на добровільній поспільній згоді членів кооперативи й на силі розбудженої самосвідомості й самодіяльності, яка цілком природно й органічно все росте, виходячи з них розумна й доцільна економічна організація, маюча величезне суспільне морально-виховне значення». Погляди А.Жука та М.Левитського з питань кооперації та її законодавчого регулювання не втрачають свою актуальність та продовжують розглядатись в роботах дослідників більш пізніх періодів, зокрема, І.Витановича та С.Гелея.

В умовах нової економічної політики в УСРР дослідження питань кооперації набирає помітне політичне забарвлення. Так, наприклад, М.І. Бухарін не виділяв проблему кооперації в загальнонауковому плані, розглядаючи її як прояв концепції ленінської кооперації. Така концепція кооперації, підтримувана М.І. Бухаріним, розглядала кооперацію лише як один із засобів задля досягнення вищої економічної мети у сфері економіки – встановлення "соціалістичного виробництва на землі".

О.В. Чаянов приділив значну увагу висвітленню організаційно-господарських та соціально-економічних базисів кооперації взагалі, спеціально не звертаючи увагу на кооперативні товариства на Україні, він провів розгляд та порівняння селянських господарств зі сторони їх участі в кооперації .

З виникненням колгоспної системи фактично припиняється дослідження кооперації, весь інтерес радянської науки на довгі роки переходить до вивчення організаційно-господарських основ виникнення і розвитку колгоспів. Її реорганізація, а точніше ліквідація наприкінці 20-х рр., одночасно вилучила і проблему кооперативного руху з пріоритетних напрямків наукових досліджень.

Протягом 40-60-х рр. ХХ ст. були опубліковані ґрунтовні монографічні праці К.С. Кононенка, О.Моргуна. Однією з найвизначніших праць закордонної історіографії, що мала форму монографічного дослідження з питання історії кооперативного руху на Україні стала робота І. Витоновича, опублікована в 1964 р. у Нью-Йорку .

В другій половині 80-х та протягом 90-х рр. питання кооперативного руху набуває підвищеного інтересу зі сторони науковців, стає предметом дисертаційних досліджень. Формування і стан сільськогосподарської та кредитної кооперації в Україні вивчав А. Г. Морозов. Окремі проблеми становлення і діяльності кооперативних товариств розкрили у своїх працях Г.В. Цибуленко, Л.Д. Наседкіна. Головним предметом їхніх дисертаційних досліджень були конкретні проблеми кредитної та сільськогосподарської кооперації в Україні. Більшість дослідників кооперативного руху в ході дослідження дотримуються хронологічно-регіонального підходу, не висвітлюючи питання внутрішньої структури й закономірностей діяльності самої кооперації. Зокрема вивченням розвитку кооперативного руху на Лівобережній Україні займались В.М. Половець і В.М. Власенко, однак розглядали його в обмежених територіально-хронологічних рамках.

Крім багатьох робіт в котрих розглядається кооперативний рух загалом, зустрічаються монографії, статті, дисертаційні дослідження, присвячені певним формам кооперації, в тому числі, промисловій. Наприклад, П.Г. Назаров прослідкував на сторінках своєї роботи історію російської промислової кооперації 1799-1960 років, де в подробицях аналізує її перетворення, через котрі вона пройшла в передвоєнне десятиліття . У роботах Л.Є. Файна та Є.А. Паршакова проаналізовано причини ліквідації промислової кооперації, вказується, що це відбулось через непорозуміння керівництвом її значення для розвитку економіки країни. Авторами розглянуто роль цієї форми кооперації не лише у виробництві товарів та наданні послуг, а й у вирішенні проблеми зайнятості населення, навчанні професійними навиками.

Важливе місце в українській історіографії промислової кооперації займає праця Л.В. Нізової «Промислова кооперація на Україні в 20-30 роки». Автором було продемонстровано зміни ставлення влади до артільників і до кустарів-приватників, їх роль у забезпеченні населення продовольчими та промисловими товарами. Досить цінною є також монографія С.О. Гладкого «Кооперативне законодавство УСРР 1920-х років як явище правової реальності».

З урахуванням викладеного можна дійти висновку, що питання кооперації в Україні та її правового регулювання у першій половині ХХ ст. отримали суттєву наукову розробку. Однак, незважаючи на чималу кількість наукових публікацій, в яких досліджуються питання створення та діяльності кооперативів, все ще бракує комплексного історико-правового дослідження промислової кооперації в Україні, яке б охоплювало усю першу половину ХХ ст.

ПОДАТКИ – ЯК ЗАСІБ ТИСКУ НА ПРИВАТНУ ТОРГІВЛЮ В УКРАЇНІ В РОКИ НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ (ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ)

Наступ на приватний капітал у торгівлі посилювався після проведення реформи прибуткового оподаткування: ЦВК СРСР 29.10.1924 р. прийняв нове Положення про державний прибутковий податок. Одну з категорій, яка підлягала цьому оподаткуванню, становили особи, що отримували прибуток від володіння торговими підприємствами, будівлями, капіталами, а також від інших нетрудових джерел прибутку. Ставки податку суттєво зросли і ставилися у залежність від розряду торгового підприємства й поясу місцевості, де здійснювалася торгівля. Базою оподаткування виступала сукупність прибутків, отриманих від торгової діяльності за попереднє півріччя. Прагнення влади взяти під контроль грошовий обіг приватної торгівлі виявилось у введенні зобов'язань та відповідальності за їхнє невиконання для крамарів. Так, платник, який отримував прибуток понад допустимий для його розряду та поясу, був зобов'язаний у певний термін надати в органи НКФ свою точну податкову декларацію щодо суми отриманих у минулому півріччі прибутків. За неподання або несвочасне подання декларації органам НКФ, губернські і/або повітові податкові комісії могли накладати штраф не вище 200 карбованців. Подання декларацій, в яких містилися заздалегідь неправдиві відомості, каралося за відповідними статтями кримінальних кодексів союзних республік. На думку С.А. Черниченка, реалізація нового положення про прибутковий податок змусила багатьох крамарів приховувати прибутки або переїздити в іншу місцевість. З цього ж приводу значна кількість дрібних крамарів збанкрутіла й самоліквідувалася.

Крім вищезазначеного обов'язкового платежу, приватна торгівля обкладалася ще кількома загальнодержавними податками й десятками місцевих. Так, постановою РНК УСРР від 17.03.1922 р. запроваджувався спеціальний внесок на користь культурно-просвітницьких закладів, які обслуговували робітників, службовців (членів їхніх родин) торгових підприємств. Відповідно платниками такого збору стали всі торгові підприємства незалежно від форми власності. Розмір збору становив від 5 до 10 % зі всієї суми заробітної платні, яку сплачувало підприємство. Закономірно, що ці кошти збиралися тільки з тих підприємств, які використовували найману працю. Індивідуальна торгова діяльність або із залученням членів родини цим податком не обкладалася.

Починаючи з 1921 року, оподаткування приватної торгівлі стало використовуватися для боротьби з наслідками голоду. Кількома урядовими документами були визначені певні ставки податків, які підлягали оплаті торговими підприємствами на користь голодуючих. Постанова ВУЦВК від 13.09.1921 р. визначила, що розмір податку на користь голодуючих становить 10 % вартості торгового посвідчення плюс 5 % суми, необхідної для сплати зрівняльного збору з кожного підприємства торгівлі. Через рік розмір збору змінився і склав: 10 % патентного збору плюс 1 % з обігу, встановленого для отримання зрівняльного збору. У 1923 році норми оподаткування знову були переглянуті: на фоні збільшення ставок податку відбувалося розширення переліку торгової діяльності, яка підпадала під його сплату.

VII Всеукраїнський з'їзд рад дав наказ РНК УСРР «звернути особливу увагу на необхідність посиленого обкладання обігу та прибутків приватного торгового апарату особливо у сфері предметів розкоші». Рекомендації з'їзду знайшли своє відображення в постанові ВУЦВК від 15.03.1922 р., якою визначався перелік товарів – предметів розкоші і розмір додаткового патентного збору залежно від розряду торгового підприємства. Такі підприємства, у тому числі кофейні та ресторани, віднесені до 4 і 5 розрядів, які продавали предмети, зазначені в п. 9 групи «А», п. 14 групи «Б», зобов'язані були сплачувати додатковий патентний збір у процентах від місцевої основної ціни патенту для торгових підприємств 3 розряду. Підприємства 1, 2 і 3 розрядів сплачували 100 % такої вартості, 4 розряду – 150 %, а 5 розряду – 250 %. Зрівнювальний збір залежав від предметів розкоші, які продавало підприємство. При продажі товарів групи «А» зрівнювальний збір становив 6 % з обігу, а при продажі товарів групи «Б» – 12 %. Додатковий патентний збір за сплату зрівнювального збору не зараховувався. Крім того, постановою ВУЦВК від 10.05.1922 р. було введе-но додаткове оподаткування для надання допомоги голодуючим з підприємств, які торгують предметами розкоші у розмірі: 50 % вартості основних патентів, які вибираються цими підприємствами, плюс 2 % з обігу або зверх зрівнювального збору.

Широке застосування отримала практика встановлення патентних зборів за право торгівлі певними товарами. Такий збір сплачувався незалежно від промислового податку й інших зборів на право торгівлі.

Крім відрахувань до державної казни, крамарі були зобов'язані вносити податки і збори до місцевих бюджетів. Постановою ВУЦВК «Про місцевий бюджет» від 16.08.1922 р. місцеві виконкоми отримували широкі повноваження щодо встановлення додаткових податків і зборів на різні види й форми торгової діяльності. Окремо визначалися ставки збору на рекламу торгових підприємств.

Місцеві органи влади, отримавши право встановлювати податки і збори, намагалися «дообкласти» приватника, що призвело до скорочення кількості приватних торгових підприємств, тобто скорочення торгівлі. Комвноторг у зв'язку з цим пояснював РНК УСРР, що скорочення спостерігалось по всій Україні й торкнулося лише торгівлі по 1 та 2 розрядах. Першою і головною причиною такого скорочення стало високе оподаткування приватної торгівлі всілякого роду державними податками й місцевими зборами.

*Кушніренко Олександр Георгійович
к.ю.н, доцент кафедри конституційного
права України Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого*

ПРИНЦИП ПРОПОРЦІЙНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Згідно зі ст. 2 Закону України «Про Конституційний Суд України» Конституційний Суд здійснює свою діяльність на засадах верховенства права, незалежності, колегіальності, гласності, відкритості, повного і всебічного розгляду справ, обґрунтованості та обов'язковості ухвалених ним рішень і висновків.

Незважаючи на те, що Конституція України та Закон України в прямій формі не закріплюють принципи пропорційності, тим не менше цей принцип знаходить свій прояв в універсальному конституційному принципі верховенства права. В своїй діяльності Конституційний Суд України зобов'язаний дотримуватися принципу верховенства права та

враховувати міжнародні стандарти щодо застосування принципу пропорційності. Останній є однією з вимог верховенства права і має надзвичайно велике значення для національного законодавства і, звичайно, для конституційного судочинства. На відміну від інших загальноправових принципів, принцип пропорційності спрямований безпосередньо на визначення необхідності втручання державних органів в сфері реалізації громадянами своїх конституційних прав і свобод, ступеня такого втручання і має на меті захист прав і свобод від надмірного обмеження. Слід зазначити, що практика застосування Конституційним Судом України цього принципу не має систематичного характеру, але саме питання правообмежень різного характеру нерідко потребують оцінки КСУ на відповідність Конституції України та стають об'єктом конституційного контролю. Обмеження прав і свобод людини повинні відповідати принципу пропорційності, адже від цього багато в чому залежить їх правомірність у цілому. Надмірні правообмеження, які не відповідають принципу пропорційності, як видається, ставлять під сумнів не лише утвердження і забезпечення прав і свобод людини як головний обов'язок держави (ст. 3 ч. 2 Конституції України), а й реалізацію принципу верховенства права загалом. У своїй діяльності Конституційний Суд України зобов'язаний дотримуватися принципу верховенства права, адже саме дотримання судом цього принципу визначає ефективність конституційного правосуддя і захист самої Конституції України та закріплених нею базових цінностей засад конституційного ладу. Незважаючи на те, що Конституція України діє вже більш 20 років, тим не менше дискусії відносно розуміння і трактування принципу верховенства права все ще тривають. На сьогодні Конституційний Суд України виніс чимало рішень щодо розуміння принципу верховенства права. В числі перших і досить відомих є Рішення від 2.11. 2004 р. № 15 ра/2004 (справа про призначення судом більш м'якого покарання). В цьому рішенні суд висловив правову позицію щодо розуміння принципу верховенства права як панування права в суспільстві та пов'язав його з ідеологією справедливості, ідеєю права. Справедливість – це одна із основних засад права і є вирішальною у визначенні права, як одного із загальнолюдських вимірів права. Право не можна ототожнювати із законом, який може бути і несправедливим, в тому числі обмежувати конституційні права і свободи людини. Універсальність принципу верховенства права проявляється в застосуванні принципу пропорційності, як його складової частини, в реалізації фундаментальних прав людини.

Чинне конституційне законодавство на Конституційний Суд України покладає досить велику кількість функцій, зокрема контроль за відповідальністю Конституції України (конституційності) законів України та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, офіційне тлумачення Конституції України та ще 7 функцій (ст. 7 Закону). В результаті здійснення такого контролю Конституційний Суд України неодноразово стикався з проблемою правомірності обмеження прав людини законодавчими положеннями, які були предметом розгляду Судом на відповідність їх Конституції України. При здійсненні офіційного тлумачення Конституції України Суд також неодноразово вирішував питання про правомірність правообмеження прав і свобод людини, які містилися в законах України. При ухваленні рішень Конституційного Суду України та їх мотивуванні вирішального значення має набувати саме принцип пропорційності. В разі ігнорування Судом цього принципу під сумнів може ставитися реалізація принципу верховенства права.

На необхідності закріплення в Конституції України в свій час наголошувала Венеціанська комісія. У своєму Висновку до проекту Конституції України Венеціанська комісія зауважила, що в Основному Законі України не відтворено принципи пропорційності. В той же час обмеження, які допускаються окремими статтями Конституції, наприклад, на свободу думки і слова, визначимо у доволі загальних рисах. Тому Комісія зауважила, щоб при їх інтерпретації Конституційний Суд України врахував принципи пропорційності. На необхідність використання цього принципу Венеціанська комісія ще раз звернула увагу у Висновку «Про конституційну ситуацію в Україні» і зазначила, що остаточне рішення Суду має ґрунтуватися на критерії пропорційності, відповідно до якого вимога дотримання конституційності має бути збалансованою щодо негативних наслідків скасування конституційних змін.

Таким чином можна констатувати, що це закріплення в Конституції України та законах України принципу пропорційності не заважає його застосуванню на практиці. КСУ при обґрунтуванні неконституційності відповідних законодавчих положень чи офіційному тлумаченні Конституції (а до 2.06.2016 р. і законів України) застосовував принцип пропорційності і це, безперечно, є позитивним кроком до утвердження України як правової держави. В той же час застосування цього принципу спостерігається лише в окремих рішеннях Суду, воно не є юридично обов'язковим для суддів і Суду, а тому питання внесення відповідних змін до Конституції України і Закону «Про Конституційний Суд України» в частині закріплення принципу пропорційності як однієї із засад діяльності Суду продовжує залишатися актуальним.

Лизогуб Віталій Анатолійович
Доцент кафедри історії держави і права України
та зарубіжних країн НЮУ ім. Ярослава Мудрого

ЗАКОНОДАВСТВО КНР ПРО ВІЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ.

1. На сучасному етапі розвитку світової економічної системи Вільні Економічні Зони (ВЕЗ) розглядають, як особливі території, що виступають місцем прямих іноземних інвестицій у промисловість і послуги, де забезпечується особливий режим та пільгові умови підприємницької діяльності іноземних інвесторів і підприємств з іноземними інвестиціями. Поняття ВЕЗ складає єдність трьох підсистем: економічної (виробництво, обмін, розподіл і споживання), природно-географічної (територія з особливостями географічного положення, природно-кліматичних умов і ресурсів) і соціальної (населення та весь комплекс соціальної інфраструктури).

2. Важливим елементом інвестиційного клімату для Вільних Економічних Зон в Китаї є розвиток законодавства – юридичної основи їх функціонування. З 1979 р. в КНР були проведені докорінні заходи з створення законодавства про зовнішньоекономічну діяльність, яке сформувало основу інтенсивного залучення КНР до міжнародного поділу праці.

3. Стаття 18 Конституції КНР 1982 р. проголошує: «Китайська Народна Республіка дозволяє іноземним підприємствам та іншим іноземним економічним організаціям або приватним особам відповідно до законів Китайської Народної Республіки вкладати капітали в Китаї, здійснювати в різних формах економічне співробітництво з китайськими підприємствами або іншими китайськими господарськими організаціями. Китайська Народна Республіка дозволяє іноземним підприємствам та іншим іноземним

господарським організаціям або окремим особам згідно з законами КНР вкладати капітали в Китаї, здійснювати в різних формах економічне співробітництво з китайськими підприємствами або іншими китайськими господарськими організаціями. Їх законні права та інтереси охороняються законами КНР

4. Перший Закон Китайської Народної Республіки «Про спільні підприємства з китайським і іноземним капіталом» було прийнято на 2-й сесії ВЗНП 5-го скликання (липень 1979 р.). На протязі 1979 -1999 рр. було розроблено ще близько 260, а до кін. 90-х рр. більше 400 різного роду нових нормативних актів щодо зовнішньоекономічної сфери, що заклало єдиний правовий фундамент функціонування іноземного капіталу в КНР.

5. Нормативно-правова база КНР в сфері інвестицій в ВЕЗ складається з наступних найбільш важливих базових нормативних актів: 1. Закон Китаю «Про пайові спільні підприємства іноземного капіталу» від 1 липня 1979 р. 2. «Положення Китайської Народної республіки про застосування Закону про підприємства з іноземним капіталом» (опубліковані Державною радою КНР 20 вересня 1983; зі змінами 22 липня 2001 р) 3. Закон КНР «Про контрактні спільні підприємства китайського та іноземного капіталу» від 13 квітня 1988 р. зі змінами від 31 жовтня 2000 р. 4. Закон КНР «Про підприємства іноземного капіталу» від 12 квітня 1986 р. 5. «Постанова Держради про заохочення іноземних інвестицій» (11 жовтня 1986 р.) 6. Тимчасові положення КНР, регулюючи податок на інвестиції в основні фонди (затверджено Держрадою КНР 16 квітня 1991 р.) 7. Закон КНР «Про прибутковий податок з підприємств з участю іноземного капіталу та іноземних підприємств» (набув чинності 1 липня 1991 року) 8. Закон КНР про економічні контракти із зарубіжними країнами» (1985) і ін.

6. «Особливі Економічні Зони», на узбережжі південно-китайських провінцій Гуандун і Фуцзянь, були створені одними з перших, ще на початку політики «відкритих дверей». З метою забезпечення більш сприятливих умов для залучення і використання іноземного капіталу при ослабленні адміністративного контролю було прийнято спеціальне «Положення про Особливі Економічні Зони провінції Гуандун». Це положення було прийнято Гуандунськими провінційними зборами народних представників схвалено Всекитайськими зборами народних представників на його 15-му засіданні 25 серпня 1980 р. Крім того, було анонсовано створення 4 «Особливих Економічних Зон» в провінції Гуандун — Шеньчжень, Чжухай і Шаньтоу, та ще однієї зони Сяминь в провінції Фуцзянь. Деякі з цих міст історично склалися в якості торгових центрів, що мають пряме морське і залізничне сполучення з Гонконгом і Макао (Шеньчжень, Чжухай) або портовими містами (Шаньтоу, Сяминь); мають певну інфраструктуру та промислову базу. Їхні економічні зв'язки з закордоном суттєво щільніші, аніж з внутрішніми районами КНР. В цих зонах шляхом іноземних інвестицій планувалось побудувати, сучасні підприємства промисловості, машинобудування, кустарної і легкої, електронної промисловості, мали переважно експортне спрямування.

7. «Положення про Особливі Економічні Зони провінції Гуандун» є фундаментальний нормативним актом у даній області та нараховує 26 статей, зібраних у 6 глав. «Положення» встановлює, що на території КНР утворюються, підвладні китайській юрисдикції, райони з винятковим правовим режимом комерційної та підприємницької діяльності. Контроль за його дотриманням відноситься до компетенції спеціального адміністративного органу.

8. На відміну від держав, які підпорядковують діяльність іноземного капіталу в ВЕЗ контролю центральних міністерств або особливих відомств, в КНР питання пов'язані з діяльністю «Особливих Зон» вилучаються з компетенції центрального уряду та передаються провінціям. Так, Ст-ті. 3, 7 «Положення» встановлюють, що з ціллю єдиного керівництва особливими економічними зонами від імені народного уряду провінції Гуандун створюється провінційний адміністративний орган – Комітет з управління особливими економічними зонами провінції Гуандун, з правом розгляду та затвердження проектів, що передбачають використання іноземних інвестицій в різних формах. Центральні відомства, що до цього не мали контрольних функцій. Комітет наділявся компетенцією розгляду питань про ліквідацію підприємств з іноземною участю (ст. 11), розробки і реалізації планів розвитку «Особливих Зон», реєстрації промислових і торговельних підприємств, надання їм земельних ділянок, координації «робочих відносин» між банківськими, страховими, податковими, митними, прикордонними, поштово-телеграфними та іншими установами в зонах, забезпечення створюваних підприємств робочою силою, підтримання на них законності та порядку, «захисту власності, у відповідності з Законом», розгляду питань охорони здоров'я та культурно-побутових і т. д. (ст. 23)

9. Ст.1 «Положення про Особливі Економічні Зони провінції Гуандун» надає можливість створення в «Особливих Зонах» не тільки змішаних підприємств, а і заснованих повністю на іноземних інвестиціях – фактично приватнокапіталістичних. Ст. 4 забезпечує для іноземних інвесторів «широку сферу діяльності» у будь-яких галузях економіки в т. ч. сільському господарстві.

10. Ст. 6 «Положення», зважаючи на необхідність використання комерційного і виробничого досвіду зарубіжних бізнесменів в КНР, надає іноземним бізнесменам, які «з ентузіазмом відносяться до китайської програми модернізації», консультативних прав в формі їх участі у спеціальних дорадчих органах, що діють в кожній зоні. Ст. 2 проголошує, що фізичні і юридичні особи у зазначених зонах зобов'язані суворо дотримуватися даного «Положення», а також законів, указів та відповідних постанов КНР. Зі сфери юрисдикції КНР не вилучається жодного прояву ділової активності в ВЕЗ.

11. Згідно з ст. 10 «Положення» в «Особливих Зонах» «вкладники можуть керувати своїми підприємствами незалежно», на відміну від правил про змішані (спільні) підприємства. Тобто, незважаючи на дію в особливих економічних зонах регулювання виробництва шляхом *державного планування*, якщо останнє охоплює надмірно велику територію і є головним змістом економіки особливих економічних зон, то це не допомагає абсорбції іноземного капіталу та піднесенню економіки особливих економічних зон. На території КНР «особливі зони» мають бути економічними регіонами, що відчують на собі вплив стихії капіталістичного ринку, зокрема, ринкової мінливості в Макао і Гонконзі.

12. У відповідності з «Положенням» винятковий характер ВЕЗ, полягає в тому, що продукція підприємств розташованих там підлягає збуту за кордоном. Встановлюється не лише повністю експортна спрямованість виробництва в «особливих зонах», а і самі вони ніби то вилучаються з господарського обігу в країні, шляхом встановлення довкола них митного кордону. Торгова та промислова діяльність в «Особливих Зонах» має спеціальні податкові пільги, значно ширші від встановлених правил щодо підприємств з іноземною участю за межами зон. Зокрема, розмір прибуткового податку на території зон передбачений в розмірі 15%. На внутрішньому китайському ринку продукція може бути

реалізована лише в разі наявності дозволу Комітету з управління Особливими Економічними Зонами провінції Гуандун. Такі товари, що направляються на внутрішній ринок мають обкладатися митом.

Література:

Бизнес в Китае. Информационно-аналитический портал. Инвестиционные зоны Китая. Режим доступа: <https://asia-business.ru/law/law2/investment/zone>; Ст. 18. Конституції КНР 1982 р. [електронний ресурс] Режим доступа: http://pavel.bazhanov.pro/translations/chinaconstitutionallaw/china_constitution/; Закон «О паевых совместных предприятиях с иностранным капиталом» от 1 июля 1979 года [електронний ресурс] Режим доступа: http://chinalawinfo.ru/economic_law/law_equity_joint; Положение Китайской Народной республики о применении Закона о предприятиях с иностранным капиталом от 28 октября 1990 года [електронний ресурс] Режим доступа: http://chinalawinfo.ru/economic_law/statute_equity_joint_ventures_implementation; Закон КНР «Про контрактні спільні підприємства китайського та іноземного капіталу» від 13 квітня 1988 р. зі змінами від 31 жовтня 2000 р. [електронний ресурс] Режим доступа: http://chinalawinfo.ru/economic_law/law_contractual_joint_ventures; Закон «О предприятиях иностранного капитала» от 12 апреля 1986 года [електронний ресурс] Режим доступа: http://chinalawinfo.ru/economic_law/law_wholly_owned_foreign_enterprises; Постановление Госсовета «О поощрении иностранных инвестиций» от 17 октября 1986 г. [електронний ресурс] Режим доступа: <http://asia-business.ru/law/law2/investment/investments/>; Временные положения КНР «О регулирующем налоге на инвестиции в основные фонды». Утверждены Госсоветом КНР 16 апреля 1991 г. [електронний ресурс] Режим доступа: <http://asia-business.ru/law/law2/du/investmenttax/>.

Макаров Михайло В'ячеславович

*Аспірант кафедри конституційного права України
Національного юридичного Університету
України ім. Ярослава Мудрого*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВА НА ГРОМАДЯНСТВО В ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Українська держава, що існувала протягом 1918—1919 років, а формально до 1923 року, на території Західної України зі столицею у Львові, постала після Першої світової війни в результаті розпаду Австро-Угорської імперії, здійснивши неоціненний вклад в становлення і розвиток української державності, конституційного ладу та прав людини. 19 жовтня 1918 була оголошена «Прокламація Української Національної Ради» про створення Української держави в українських етнографічних землях Австро-Угорщини, а вже 13 листопада 1918 Українська Народна Рада затвердила Конституційні основи новоствореної держави — «Тимчасовий основний закон про державну самостійність українських земель бувшої австро-угорської монархії», тобто держава отримала назву «Західноукраїнська Народна Республіка», далі ЗУНР.

Не менш важливим нормативно-правим актом став закон «Про громадянство Української Держави» від 2 липня 1918 р., який об'єднав українців Галичини, Буковини, Закарпаття, став першим документом в незалежній Україні, що регулює суспільні відносини в сфері громадянства. Важливо, що відповідно до Австро-Угорського перепису 1910 року, на території ЗУНР мешкало близько 5,4 мільйона осіб. Серед них 3 мільйони 291 тисяча (приблизно 60 %) українців, 1 мільйон 351 тисяча (приблизно 25 %) поляків, 660 тисяч (приблизно 12 %) євреїв. Решту становили німці, угорці, румуни, чехи, словаки, роми,

вірмени та інші. Таким чином, прийняття вищевказаного закону було логічним оформленням тих суспільних процесів, що склалися на той час в ЗУНР. Звісно, що порівнювати із сучасним Законом України «Про громадянство України» від 2001р. (далі ЗУ) нормативно-правовий акт ЗУНР важко. Зараз, через сто років, завдяки глобалізації, розвитку держави, виникненню нових суспільних відносин та їх більш детальному регулюванню сучасний закон охоплює значно більшу сферу ніж тогочасний. Разом з тим, закон про «Про громадянство Української Держави» від 2 липня 1918 р. має положення, які заслуговують значної уваги. Наприклад, ст.1 («під громадянством Української Держави розуміється та державно-правова приналежність людини до неї, що надає особі права та обов'язки українського громадянина.»), чи ст.2 («Громадянину Української Держави забороняється одночасно бути громадянином чи підданим іншої держави.»). Показово, адже в ті часи було дано поняття громадянства і визначення принципу єдиного громадянства, що подібне до нашого. Відповідно до ст.1 ЗУ «Про громадянство України» - громадянство України це правовий зв'язок між фізичною особою і Україною, що знаходить свій вияв у їх взаємних правах та обов'язках. Ст.2 визначає принцип єдиного громадянства. Також варто згадати ст.3, де було вказано «уся повнота політичних прав в Українській Державі, в тому числі активне та пасивне право участі в виборах до публічно-правових установ, а також право державної і публічно-громадянської служби, належить тільки громадянам Української Держави, але ж на них упадає й обов'язок дбати всіма силами про добро Української Держави, не жалкуючи для неї навіть свого життя.». Останнє положення, звісно, суперечить ст.3 Конституції України, яка закріплює, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, але беручі до уваги ті умови, в яких перебувала ЗУНР, акцент було зроблено саме на державності, конституційному ладі. Значної уваги заслуговує порядок набуття українського громадянства.

По-перше, в ст.4 було закріплено положення про належність до українського громадянства; Усі Російські піддані, що пробувають на Україні під час видання цього закону, визнаються громадянами Української Держави, подібно до сучасної ст.3 ЗУ «Про громадянство України»: (особи, які прибули в Україну на постійне проживання після 13 листопада 1991 року і яким у паспорті громадянина колишнього СРСР зразка 1974 року органами внутрішніх справ України внесено напис «громадянин України»).

По-друге саме підстави набуття громадянства України, ст.7. 1) Усякий, хто народився на території України, хоча би він постійно перебував поза межами її, має законне право лічитися українським громадянином 2) Ті особи, котрі самі або їх батьки осіло перебували на Україні 3) народженням від громадян Української Держави 4) шлюбом чужоземки з українським громадянином 5) усиновленням чужоземця до 17 років громадянином Української Держави 5) натуралізацією, при умовах а) коли особа має правоздатність та дієздатність, коли вона перебуває на території України на протязі 3-х років, коли вона має спроможність годувати себе й родину. б) Українська громадянка, що пішла заміж за чужоземця, коли цей шлюб спиниться з ним 7) народжені від шлюбу з чужоземцем діти української громадянки, які після скасування шлюбу залишаються коло матері 8) чужоземці, які скінчили вищу чи середню школу на Україні та не пізніш 2-х років після скінчення освіти подали прохання про прийняття їх до Українського громадянства 9) чужоземці, які зробили Українській Державі значні послуги.

Проаналізувавши вищевказані особливості права на громадянство ЗУНР, можна стверджувати, що сучасний ЗУ «Про громадянство України» має не великі відмінності, а в деяких місцях, на нашу думку, варто було б запозичити досвід минулого, зокрема 8, 9 пункт ст.7, а особливо так зване «заприсяжне обіцання», що містилося в додатку «Про громадянство Української Держави» від 2 липня 1918 р.

Незважаючи на складні історичні, політичні умови ЗУНР постала як демократична держава, політичний устрій якої добра модель тогочасної європейської правової держави. ЗУНР стала прикладом можливого українського державного правопорядку, що ґрунтувався на розумному гуманізмі і поступовому затвердженні демократичних засад у суспільстві. Показово, що на території ЗУНР за весь час існування не було жодного випадку виступів проти влади та навпаки, дій влади проти свого народу. Приклад ЗУНР наочно продемонстрував переваги австрійської правової школи над російським правовим нігілізмом.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри конституційного права України НЮУ імені Ярослава Мудрого Т.М. Слінько.

Матвеева Тетяна Олексіївна
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри історії держави і права України
та зарубіжних країн НЮУ ім. Ярослава Мудрого

СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕРЖАВНОСТІ – ЗУНР

Перша світова війна викликала посилення національно-визвольного руху на західноукраїнських землях, що входили до складу Австро-Угорщини. Боротьба за національне самовизначення українських земель провадилася як революційними, так і парламентськими методами, але на відміну від України., що входила до складу Росії, тут переважали парламентські методи. Так, відомі виступи в парламенті Австро-Угорщини українських парламентаріїв Левицького, Загайкевича проти звірств мад'ярських гонведів у Галичині. 19 грудня 1917 року українське парламентське представництво у Віденському парламенті заявило протест проти планів об'єднання Східної Галичини з Польщею та наголосило заяву, в якій зазначалося, що українці не мають нічого проти права поляків влаштувати життя на своїх власних землях. Але ніколи не зречуться свого права на самовизначення.

Таке самовизначення можливо або у формі створення з Галичини, Буковини й інших австрійських земель з українським населенням окремого коронного краю в складі Австрії, або як приєднання до УНР.

В заяві зазначалося, що важливим шляхом вирішення цього питання може бути плебісцит на українських землях під наглядом міжнародних організацій в разі, якщо Австрія буде проводити політику насильницького приєднання цих земель до польських.

Ця заява стала програмним документом в діяльності українських парламентаріїв, вона є характерним прикладом парламентських форм національного руху.

На початку 1918 року в Австро-Угорщині пройшов загальний політичний страйк з вимогами припинити війну й підписати демократичний мирний договір, з гаслами вільної, незалежної української республіки та іншими.

Національно-визвольний рух поширювався, скрізь проходили масові віча, Загальні збори, збори студентів, селянські на яких лунали вимоги визволення і воз'єднання з матір'ю-Україною.

На переговорах у Бресті в лютому 1918 року Австрія погодилася на створення коронного краю з земель Галичини та Буковини. В ніч з 8-9 делегати Центральних держав підписали мирний договір з Україною, до якого було додано таємний протокол, в якому зазначалося, що не пізніше 20 липня 1918 року з українських земель Галичини й Буковини буде створено самостійний коронний край. Але невдовзі цей документ було знищено на вимогу австрійської сторони, що звинуватила українських делегатів у порушенні таємності.

23 березня 1918 року українські парламентарі разом з послами галицького сейму на таємному засіданні обговорили питання « Про організацію національної оборони», а наступного дня на міжпартійній нараді представників українських політичних партій й організацій знову йшлося «про конституювання українського державного механізму в Австрії» та організації національних сил.

При цьому йшлося не тільки про Буковину й Галичину, а й про Угорську Україну. У серпні на нараді відомих українських політичних діячів знов було поставлено питання про створення в краї відповідних адміністративних органів, що зайнялись би підготовкою до переобрання влади від австрійського уряду.

Продовжуючи боротьбу проти планів приєднання Галичини та Холмщини до майбутньої Польщі, члени президії українського парламентського представництва на чолі з митрополитом Шептицьким, членом Палати панів принесли протест прем'єру Зайдлеру, де знов заявили про бажання українців об'єднати всі свої землі в своїй державі.

18 жовтня у Львові зібралась нарада – конституційна комісія, в якій взяли участь українські послы австрійського парламенту, галицького й буковинського сеймів та по три делегати від кожної політичної партії Галичини та Буковини, представники духовенства на чолі з Шептицьким, студентства. На нараді було створено Українську національну раду – новий політичний орган, передбачений маніфестом цісаря. Було також проголошено українську державу як автономну частину імперії в складі Східної Галичини, Лемківщини, Північної Буковини та Закарпаття.

Офіційних представників від Закарпаття на нараді не було, але від імені українців краю було зачитано листа з підтримкою ідеї об'єднання українських земель. Проти автономії в складі Австро-Угорщини, за об'єднання з Україною виступили лише представники УСДП.

УНРада почала свою працю з того, що в особі президента Петрушевича домоглася від уряду Австро-Угорщини обіцянки, що справа формальної передачі влади УНРаді буде вирішена 31 жовтня. В той день було засідання Ради Міністрів, на яких визнано право українського народу на самостійність, але його перехопили поляки в Кракові. УНРада вислала свою делегацію до намісника Гуйна у складі Левицького, Цегельського, Голубовича, Барана.

Делегати вимагали передачі влади у Львові та у всій Східній Галичині УНРаді. Але граф Гуйн відмовився це зробити, посилаючись на відсутність наказу з Відня. Більш того, в місті було об'явлено стан воєнної готовності.

Після відмови намісника Галичини графа Гуйна передати владу УНРаді вирішено було взяти владу силою. Ініціативу в цьому взяв на себе Військовий комітет, створений у

Львові ще у 1918 році. Під тиском Військового комітету й УНРади ввечері вирішили віддати наказ взяти владу в місті.

Омарова Айсел Азад кизи
асистент кафедри історії держави і права
України та зарубіжних країн
Національний юридичний університет імені Я. Мудрого

НАРИСИ З ІСТОРІЇ ВИХОДУ УКРАЇНСЬКОЇ РСР НА МІЖНАРОДНУ АРЕНУ

1. Угода про асоціацію між Україною і Європейським Союзом, яка була підписана 21 березня (політична частина) та 27 червня (економічна частина) 2014 р., внесла зміни в зовнішньополітичну стратегію України, тим самим визначивши європейський вектор розвитку нашої держави. Проте основи сучасної міжнародно-правової діяльності України були закладені ще у ХХ ст., під час утворення міжнародної організації ООН.

2. На конференції в Ялті, яка проходила з 4 по 11 лютого 1945 р. [1, с. 272], радянськими делегатами було поставлено питання про включення трьох радянських республік – Української РСР, Білоруської РСР та Литовської РСР – до числа первісних членів-засновниць ООН. Однак, під час подальшого обговорення питання включення радянських республік до числа членів-засновників на рівні з СРСР, радянське керівництво вже не пропонувала Литовську РСР, лише Українську РСР та Білоруську РСР. Така пропозиція, по-перше, обґрунтовувалась конституційними змінами, відповідно до яких радянські республіки отримали широкі права у зовнішніх відносинах. Всіх учасників конференції було ознайомлено із законом СРСР від 1 лютого 1944 р. «Про надання союзним республікам повноважень у галузі зовнішніх зносин та перетворенні у зв'язку із цим Народного Комісаріату закордонних справ із загальносоюзного в союзно-республіканський Народний Комісаріат». По-друге, зазначалось, що Українська РСР та Білоруська РСР зазнали найбільших втрат у війні та їхній вклад у війну незрівнянно більший за вклад багатьох інших країн членів антигітлерівської коаліції. За чисельністю населення і за їх політичним значенням ці дві союзні республіки перевершують деякі держави, які віднесені до числа ініціаторів створення міжнародної організації.

У підсумковому таємному протоколі засідання глав урядів СРСР, США та Великобританії від 11 лютого 1945 р. у розділі I «Всесвітня організація» окремим пунктом було зазначено, що під час роботи установчої конференції Об'єднаних Націй «делегати Об'єднаного Королівства і Сполучених Штатів Америки підтримають пропозицію про допущення до первинного членства двох радянських соціалістичних республік, а саме Україну та Білорусію» [1, с. 274]. С.В. Відняньський виокремлює наступні фактори, які лягли в основу досягнення домовленості між СРСР, США та Великобританією: по-перше, цілеспрямована дипломатична та пропагандистська робота, політичний тиск і вміння йти на певні компроміси радянського керівництва, яке спиралося у власних діях на успіхи Червоної армії у війні; по-друге, зацікавленість Великобританії у представництві у майбутній організації членів Британської співдружності; по-третє, зацікавленість США щодо якнайшвидшого вступу СРСР у війну проти Японії на Далекому Сході, про що теж було досягнуто домовленості в Ялті [2, с. 182].

3. Процес створення ООН був у самому розпалі, залишалось лише доопрацювати та прийняти Статут ООН. Проект цього Статуту був вироблений ще на конференції в Думбартон-Оксі. Саме для цього було вирішено скликати конференцію у Сан-Франциско

25 квітня 1945 р. На першому ж пленарному засіданні цієї конференції представники СРСР знову підняли питання про запрошення представників Української РСР і Білоруської РСР. Учасникам конференції була обґрунтована здатність та доречність участі цих двох радянських республік у конференції та набуття ними статусу первісних членів-засновників ООН. В заяві й у меморандумі уряду Української РСР, поширених серед учасників конференції, йшлося про історію утворення цієї радянської республіки, про її першу Конституцію (1919 р.), яка закріплювала право самостійних зносин республіки з іноземними державами, право війни й миру, дипломатичних представництв тощо [3, с. 29 – 34, 35 – 46, 36 – 39]. Меморандум наголошував на ініціативі уряду Української СРР щодо створення СРСР, на праві вільного виходу союзних республік з його складу за Конституцією УРСР 1937 р., розкривав зміст законів СРСР та УРСР 1944 р. про надання повноважень союзним республікам у сфері зовнішніх зносин. У підсумку учасниками конференції було прийнято рішення про введення Української РСР та Білоруської РСР до числа членів-засновників ООН. 30 квітня 1945 р. Виконавчий Комітет конференції рекомендував запросити делегації обох республік до Сан-Франциско.

4. Історія міжнародної правосуб'єктності України починається саме з конференції у Сан-Франциско. Участь у створенні ООН стала фактичним відновленням її статусу як самостійного члена міжнародних відносин. Ставши однією із держав-засновниць і повноправних членів ООН, Українська РСР стала суб'єктом міжнародного права, активним учасником міжнародних відносин, утвердила свій міжнародно-правовий суверенітет.

Список використаної літератури:

1. Советский Союз на международных конференциях периода Великой Отечественной войны 1941 - 1945 гг. / 6 т.: Сб. док. / гл. ред. А. А. Громыко. Т. IV: Крымская конференция руководителей трех союзных держав – СРСР, США и Великобритании (4 – 11 февраля 1945 г.) – М. : Политиздат, 1979. – 302 с.
2. Віднянський, С. В. Чому та як Українська РСР стала однією з країн-засновниць ООН? (до 70-річчя Організації Об'єднаних Націй і членства в ній України) / С. В. Віднянський // Укр. іст. журн. - 2015. - N 6. – с. 175-194.
3. В интересах миру і дружби між народами. Міжнародно-правова діяльність УРСР. 1945–1972. Документи і коментарі / упоряд. К. С. Забігайло. – К. : Вища шк., 1974. – 335 с.

Павшук Катерина Олександрівна

*к.ю.н., асистент кафедри конституційного права України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

УКРАЇНСЬКА ВИБОРЧА СИСТЕМА: ІСТОРІЯ І СПОДІВАННЯ

Вироблення дієвого виборчого механізму є актуальним, а особливо для країн перехідного типу. Трансформації інституту виборів та обрання оптимальної виборчої системи сприяє не тільки демократичному формуванню влади, а й усвідомленню громадянами своєї єдності та відповідальності. Вченими вже неодноразово доведено, що тип виборчої системи тісно пов'язаний з розвитком партійної системи, типом виконавчої та законодавчої влади та визначає подальшу формулу їх взаємовідносин. Мажоритарна та пропорційна виборчі системи разом зі своїми наслідками формують ознаки вестмінстерської та консенсусної моделей демократії відповідно, про які вже йшла мова. Дійти консенсусу про дієвість тієї чи іншої виборчої системи політологи поки що не змогли,

наводячи один за одним докази ефективності кожної з них в різних державах усталених демократій та намагаючись дати поради державам, далеким від цього статусу (А. Лійфарт, К. Л. Квейд, Гі Ладейре та ін.). Принагідним буде згадати, що в червні 2006 р. на виборах у Словачії Роберт Фіцо сформував уряд у коаліції з екстремальними націоналістами Яна Слоти. За цим послідувало звернення громадянина до Конституційного Суду Словачії, який вимагав скасувати результати голосування, обґрунтовуючи це порушенням конституційного права громадян на мудре державне управління, до якого призвела неправильна виборча система в республіці.

Не вдаючись до аналізу класифікації виборчих систем світу та їх різновидів, слід сказати, що більш відповідним демократичним принципам держави доктрина виборчого права вважає пропорційне представництво з відкритими списками. За роки незалежності виборча система в Україні піддавалася різноваріантним модифікаціям. Основними засадами в ст. 1 Закону України «Про вибори народних депутатів України» від 17 листопада 2011 р. визначено обрання народних депутатів громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування, здійснення виборів за змішаною (пропорційно-мажоритарною) системою. Обрання виду виборчої системи було ключовим і найважливішим на всіх етапах реформування виборчого законодавства. За останні роки законодавець відмовився від застосування пропорційної виборчої системи як при проведенні місцевих виборів, так і виборів до парламенту на користь так званої змішаної виборчої системи. Це пов'язано, зокрема, з прагненням наблизитися до рівного представництва політичних партій. Існує пряма взаємозалежність між складом парламенту та інших виборних органів і політичними вподобаннями електорату. І саме від типу виборчої системи буде безпосередньо залежати досягнення пропорційності.

Сучасна світова виборча практика має достатньо прикладів застосування змішаної виборчої системи як у розвинутих демократичних країнах, так і в країнах «перехідної» демократії. У державах зі слабкими демократичними традиціями змішана виборча система є одним із засобів формування ефективної партійної системи.

Достатньо сприятливою є практика формування представницького органу у Федеративній Республіці Німеччина. У німецькій виборчій формулі та інших складових виборчої системи наявні елементи взаємного впливу двох «підсистем», які дозволяють говорити про оригінальну цілісну систему, а не механічне поєднання двох окремих систем. Так, половина складу бундестагу (299 місць) обирається за принципом відносної більшості в одномандатних округах, решта – за принципом пропорційного представництва відповідно до партійних списків у багатомандатних округах. Виборці голосують за допомогою одного бюлетеню: «перший голос» у відповідному одномандатному окрузі, «другий голос» за партійні списки. На підставі «других голосів» розподіляються усі мандати, а не лише половина їх кількості; результати виборів в одномандатних округах визначають лише персональне заповнення мандатів. Для німецької системи характерним є альтернативний бар'єр: щоб партія взяла участь у розподілі мандатів за пропорційним принципом, вона повинна отримати на свою підтримку не менше 5 % «других голосів» або провести не менше трьох депутатів в одномандатних округах на основі «перших голосів».

На відміну від німецької системи, де пропорційна і мажоритарна складові тісно взаємопов'язані, виборча система, застосована в Україні, була їх простим механічним поєднанням. Хоча, як зазначено в матеріалах Венеціанської Комісії, змішана виборча система виправдала деякі з покладених на неї сподівань: дозволила «поміркованим бути

обраними в одномандатних округах, а партійній системі розвиватися на національному рівні». Політичні партії набули певного досвіду діяльності в умовах розподілу на більшість і опозицію, а суспільство усвідомило необхідність і неминучість такого розподілу. Виборча система, передбачена чинним українським законодавством, свідчить про відсутність у ній інтегруючих елементів, що поєднують мажоритарну і пропорційну складові. Відбуваються незалежні і паралельні вибори половини складу парламенту.

Про недосконалість існуючого варіанту виборчої системи свідчать неодноразові спроби її змінити, в тому числі і закріпленням нової її моделі у проекті Виборчого кодексу України. Саме за цим проектом розробниками запропоновано запровадження відкритих списків (збереження ідеї пропорційного представництва та створення можливості голосування за конкретного кандидата). Така виборча система сприяє не тільки адекватному представництву, а завдяки відкритим спискам дозволяє виборцям вільно обирати між кандидатами та прямо формувати Верховну Раду України без втручання посередників у вигляді керівництва політичних партій.

*Походзіло Юрій Миколайович
к.ю.н., доцент кафедри історії держави і
права України та зарубіжних країн НЮУ ім.
Ярослава Мудрого*

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТУ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ ПРО ФІНАНСИ ТА ЇХ ОСОБЛИВОСТІ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ У XIX СТОЛІТТІ

В умовах ринкової економіки та активізації міжнародних економічних відносин саме недосконалість фінансового законодавства може призвести до різного роду фінансових криз та до недостатньо ефективного фінансування ряду життєво важливих сфер суспільного життя нашої країни. У наукових колах постійно тривають дискусії про перспективи розвитку та вдосконалення податкової системи в Україні, митного та фінансового законодавства, розробку більш ефективних механізмів правового регулювання банківської діяльності.

Вивчення історії наукових поглядів про фінанси може допомогти зрозуміти логіку розвитку сучасної фінансової системи, визначити стратегічні напрями вдосконалення фінансового законодавства. Дослідження історичного досвіду фінансово-правової науки можна розглядати в якості початкової бази для розробки стратегії розвитку сучасного фінансового законодавства в Україні. Дев'ятнадцяте століття було часом формування фінансового права як самостійної галузі з власним предметом і методом регулювання. Це було пов'язано з генезисом капіталістичних виробничих відносин, які пред'являли нові вимоги щодо правового регулювання фінансової діяльності та взагалі до фінансової системи держави в цілому. У процесі становлення фінансового права велику роль зіграли не тільки об'єктивні потреби розвитку суспільних відносин, а й теоретичні концепції теоретиків і практиків у галузі фінансової діяльності.

Розглядаючи наукові погляди про фінанси як комплексне явище, необхідно зупинитися на виявленні загальних характерних рис та специфічних особливостей. Фінансово-правові погляди є сукупністю ідей, поглядів і концепцій, розроблених представниками юридичної науки і практики певного історичного періоду та спрямовані на вдосконалення правового регулювання саме фінансової діяльності.

Важливе значення для осмислення процесу формування фінансово-правових поглядів має розробка періодизації та з'ясування теоретичного і практичного значення кожного з етапів.

Фінансово-правові погляди в Російській імперії XIX століття можуть бути класифіковані як дореформлені та пореформлені. Такий поділ багато в чому обумовлено з незатребуваністю фінансово-правової науки в умовах панування феодалізму і кріпацтва.

Фінансово-правова думка може бути класифікована як офіційна і неофіційна. До першої слід віднести ідеї та концепції, які розроблялися державними діячами досліджуваного періоду, особами які займали високі посади в державному апараті і мали можливість домогтись втілення власних поглядів на практиці.

Перш за все в перший, дореформений період найбільш важливими слід вважати концепції і розробки М.С. Мординової і М.М. Сперанського, в другий період офіційні погляди про фінанси були представлені міністрами фінансів: М.Х. Бунге, М.Х. Рейтерна, С.Ю. Вітте, Є.Ф. Канкрін, які поєднували практичну діяльність з теоретичною роботою (з написанням книг, записок, інших важливих документів).

До неофіційних поглядів про фінанси можна віднести праці вчених, які не займали офіційних постів. Вони не мали можливості наполягати на практичній реалізації своїх ідей та поглядів. Однак їх концепції слугували фундаментом для розвитку фінансового права у Російській імперії та опосередковано впливали на формування фінансового законодавства держави.

Серед дослідників першого періоду слід відзначити, перш за все, М. Тургенева і М. Орлова, другого періоду можна особливо виділити І. Янжул, В. Лебедев, С. Іловайській та ін.

Перший, дореформений період становлення вітчизняних наукових фінансово-правових поглядів був пов'язаний з ідеями подолання кріпосницької фінансової системи. Дані ідеї відбивали вимоги суспільного розвитку та прокладали шлях до усвідомлення необхідності кардинальних фінансових реформ, здатних забезпечити перехід до нових капіталістичних форм господарювання. Вони відрізнялися невисоким ступенем практичної затребуваності і тому рідко впливали на зміни у фінансовому законодавстві.

Ідеї та дослідження другого періоду відрізняють принципово інший рівень затребуваності, що було пов'язано зі зміною соціально-економічних і політичних умов. Цей період пов'язаний з активізацією наукової творчості в фінансово-правовій сфері, з високим рівнем достовірності наукових досліджень фінансово-правової проблематики. Певною мірою така достовірність пов'язана з гласністю бюджету, з появою достовірних статистичних даних, в тому числі і земської статистики, що знаходилася на високому рівні. Незважаючи на певний взаємозв'язок російської та західної фінансово-правової науки другого періоду розвитку, першій притаманні і свої особливості.

Першою особливістю є те, що дослідження другого періоду були побудовані цілком на вітчизняному матеріалі.

Друга особливість полягала в самостійному обґрунтуванні визначальної ролі держави в регулюванні фінансових відносин, відмова від ідей невтручання держави в економіку в зв'язку з історичною специфікою розвитку російської державності та традиційно високою роллю держави в регулюванні суспільних відносин.

Третя особливість наукових поглядів про фінанси в Російській імперії XIX століття полягала в її практичній спрямованості, активному впливі на розвиток фінансового

законодавства та вдосконалення фінансової системи. Фінансово-правова думка другого періоду справила значний вплив на розвиток бюджетного і податкового законодавства країни.

Аналіз основних етапів становлення та розвитку фінансово-правових поглядів вказує на формування фінансово-правової науки, як самостійної галузі знань, що стало можливим завдяки міждисциплінарному характеру наукових досліджень. Фундаментом розвитку фінансово-правової теорії та практики послужили досягнення в області політичної економії, камералістиці, а також теорії держави і права. Значення останньої обумовлено тим, що фінансові інститути реалізуються в умовах конкретної форми політичної організації суспільства, в специфічному правовому просторі. Сформована правозастосовча практика наклала свій відбиток на реалізацію фінансово-правових концепцій в тому числі і тими, що розроблялися міністрами фінансів.

Розвиток фінансово-правової думки йшов паралельно і в нерозривному зв'язку з розвитком фінансово-правових інститутів і норм. В результаті виявився цілий ряд закономірностей, які вимагають ретельного дослідження. Всебічне врахування цих закономірностей може виявитися корисним і в сучасних умовах.

Фінансово-правова наука кінця дев'ятнадцятого століття являє собою продукт історичного розвитку, пов'язаний з поступовим виділенням в самостійну наукову дисципліну.

Важливу роль в цьому розвитку зіграли західні ідеї, які в умовах російської специфіки послужили основою для формування вітчизняної фінансово-правової думки як унікального специфічного явища.

Сіваш Олена Михайлівна
доцент кафедри міжнародного права
НЮУ ім. Ярослава Мудрого

МОДЕЛІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИПЛОМАТИЧНОЇ РОБОТИ В ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ ЗА КОРДОНОМ

Сучасна держава не може існувати ізольовано. Для забезпечення своїх інтересів, реалізації завдань внутрішньої і зовнішньої політики державі потрібно підтримувати зв'язок з іншими суб'єктами міжнародного співтовариства по широкому колу питань: політичних, економічних, військових та ін. Відповідно розбудова будь-якої держави включає вирішення питання щодо організації і функціонування органів, які здійснюють від імені держави офіційні зовнішні зносини. Серед органів зовнішніх зносин держави особливе місце займає зовнішньополітичне відомство, яке є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує відповідно до наданих йому повноважень, формування та реалізацію зовнішньої політики і координує діяльність державних органів у сфері зовнішніх зносин.

Однак, в сучасних умовах, «в рамках державних структур постійно розширюється коло відомств, що безпосередньо виходять на міжнародну арену і вступають у взаємодію зі своїми партнерами за кордоном, – справедливо зазначає Т.В. Зонова, і продовжує, – все це відбувається в складній світовій системі, де кордони між субнаціональними, національними й інтернаціональними політичними полями досить часто стають такими, що їх важко розрізнити. Особливо ця тенденція проявляється в сфері економічної дипломатії» [1, с. 473].

Хоча зовнішньополітичні відомства сприяли національному бізнесу і раніше, однак в сучасних умовах глобалізації, просування і захист національного бізнесу стає центральним елементом державних стратегій, щодо організації і діяльності зовнішньополітичних відомств. Глобалізація економіки призвела до ускладнення системи функціонування світового ринку, а це, в свою чергу, вплинуло на перетворення значної кількості внутрішніх проблем, в такі що представляють загальний інтерес. У зв'язку з цим в рамках державних структур постійно розширюється коло відомств, що безпосередньо виходять на міжнародну арену і втягуються в діалог зі своїми закордонними партнерами. Оскільки постійно зростає кількість міжнародних спеціалізованих конференцій, окремі міністерства на рівні центрально уряду починають мимоволі виборювати у зовнішньополітичного відомства місце провідної установи, яка приймає рішення за певним напрямком. Це має наслідком розмивання монополії МЗС в сфері реалізації зовнішньої політики, що особливо гостро відчувається щодо міжнародних економічних питань; невідворотно постає питання про взаємодію та співвідношення повноважень між зовнішньополітичним відомством і його «конкурентами». Світовій практиці відомі різні варіанти поєднання відомчої відповідальності в галузі економічної дипломатії. Найбільш поширеною моделлю організації економічної дипломатії в сучасних державах залишається варіант пріоритетності зовнішньополітичного відомства, як центру прийняття та координації дій в цій галузі.

Щодо організації дипломатичної роботи безпосередньо за кордоном, тут практикуються різні моделі:

1. Об'єднана модель, що представляє собою комплекс розвитку двосторонніх торговельно-економічних зв'язків під егідою МЗС. Для цієї моделі характерна інтеграція в зовнішньополітичну систему. Зовнішньополітичне відомство виступає основним координатором економічних інтересів держави на міжнародному рівні; визначає стратегію і пріоритети у співробітництві з органами влади в країні перебування [2, с. 82]. Отже, для даної моделі характерна чітко визначена організаційна підпорядкованість. В цьому випадку, у складі закордонних дипломатичних представництв утворюється структурна одиниця (відділ), що займається економічними питаннями. Переваги даної моделі полягають в простоті координації зовнішньополітичної та зовнішньоекономічної діяльності дипломатичних представництв, певною цілісністю в реалізації зовнішньої політики держави за кордоном, зрозумілим алгоритмом керування даним напрямком двосторонніх відносин. Позитивним моментом також являється можливість використання ресурсів зовнішньополітичного відомства для підтримки вітчизняних компаній. Недоліки виявляються у великому впливі політичних аспектів на розвиток економічних відносин; неможливості здійснення діяльності в інтересах широкого кола компаній. Вирішення питань за економічним напрямом підсилює навантаження послів (встановлення та розвиток контактів в економічній сфері, з керівництвом компаній, органами влади країни перебування); виникає питання щодо здатності кар'єрних дипломатів реагувати на виклики у такій, виключно важливій сфері, таким чином, необхідно забезпечити достатній рівень їх кваліфікації й в економічній галузі.

2. Частково-об'єднана модель, за якою Міністерство закордонних справ і Міністерство економіки спільно організують роботу по розвитку торговельно-економічних відносин, створюючи за кордоном відповідну установу – торговельно-економічну місію або торговельне представництво. Ця установа виділяється в окремий підрозділ дипломатичної

місії; знаходиться у двійному підпорядкуванні у МЗС і Міністерства економіки; певним чином незалежна від дипломатичної місії і має свій бюджет. Керівник торговельно-економічної місії підкорюється главі дипломатичного представництва, який здійснює оперативний контроль роботи ТЕМ. Пріоритети діяльності торговельно-економічної місії визначає Міністерство економіки [2, с. 82]. В даному випадку структура, що займається захистом економічних інтересів в приймаючій державі зберігає державний статус, однак спеціально орієнтована на економічне співробітництво і захист економічних (торговельних, фінансових і т. п.) інтересів. Напівавтономне (на противагу інтеграції в зовнішньополітичне відомство) становище таких установ розширює їх можливості по реалізації зовнішньоекономічної політики. Залишаючись державними структурами ці установи зберігають повноваження для організації взаємодії з органами державної влади, як власної держави, так і приймаючої країни. Слабким моментом можуть бути вади в координації та узгодженості стратегій за цим напрямом роботи між зовнішньополітичним відомством і мінекономіки, що виливається в дублювання функцій і знижує ефективність в просуванні економічних інтересів.

3. Передача завдань по організації торговельно-економічних зав'язків третій особі (комерційні агентства), яка створюється незалежними економічними установами (наприклад: торговельно-промисловими палатами, об'єднаннями підприємців). За цією моделлю, МЗС стає пасивною стороною в забезпеченні контролю над торговельно-економічною ситуацією в державі перебування дипломатичної місії, і користується послугами третьої особи тоді, коли виникає така потреба, для цього дає завдання агентствам по просуванню експорту і маркетингових досліджень в об'єктивній зацікавленості в інвестиціях, з якими укладає відповідні договори [2, с. 82]. В даному випадку агентства і його філії орієнтовані на обслуговування і просування інтересів приватних компаній. Агентства представляють собою комерційну модель торгових представництв, що надають послуги на платній основі з метою підтримки інвестиційних проектів, просування продукції тощо. При даній моделі безперечним плюсом для держави є економія фінансів, оскільки агентства надають платні послуги; завдяки цьому зростає фінансова мотивація їх співробітників. Однак, такі агентства втрачають офіційний статус; можливе суттєве ускладнення керованості ними; звужуються лобістські можливості, як в приймаючій країні, так і щодо контактів із органами власної держави. Комерційні агентства природньо будуть обмежені в отриманні інформації в загалі і тієї, що стосується державної таємниці зокрема.

Що стосується України, то до 1994 р. захистом економічних інтересів займалися торговельні представництва. Керівництво представництвом та їх фінансування було покладено на колишнє Міністерство зовнішніх економічних зав'язків України, при цьому торговельне представництво входило до складу дипломатичного представництва України і підпорядковувалася його главі [3]. З 1994 р. дипломатичним супроводженням економічних питань за кордоном займалися торговельно-економічні місії (далі – ТЕМ) у складі дипломатичних установ. Організовувало їх роботу Міністерство економіки, а підпорядковувалася ТЕМ – главі закордонної дипломатичної Установи. Головним розпорядником бюджетних коштів, на виконання функцій ТЕМ, було Міністерство закордонних справ. ТЕМ були ліквідовані у відповідності з Указом Президента Про деякі питання представництва економічних інтересів України за кордоном від 08.04.2010 р. [4]. Отже, до 2010 р. в Україні існувала частково-об'єднана модель щодо організації дипломатичної роботи з економічних питань за кордоном.

За Указом Президента 2010 р. ТЕМ були ліквідовані, натомість створювалися відділи з економічних питань у складі дипломатичних представництв [4]. Відповідно, підрозділи, які здійснюють реалізацію зовнішньої політики в економічній сфері за кордоном, втратили свій напівавтономний статус і перетворилися у структурні підрозділи дипломатичних представництв, що говорить про втілення об'єднаної моделі.

З 2014 р. починається пошук нових форм для органів, що виконують функції захисту у державі перебування інтересів України в сфері зовнішньо-економічної діяльності – мова йшла про створення торговельних представництв. Коментуючи дискусії з цього приводу заступник міністра закордонних справ з питань європейської інтеграції Олена Зеркаль в інтерв'ю зазначала: «Ми неодноразово пропонували підійти до цього питання по-новому... Це повинні бути торгові представництва (але не при посольствах), а такі, які зможуть надавати якісь види платних послуг і забезпечувати себе фінансово. Триматися за зелені (дипломатичні) паспорти – це ... добре, але коли є зелений паспорт, не можна за свої послуги отримувати гроші, тому що це суперечить загальному підходу про дипломатичну службу» [5]. Звідси можна зробити висновок про прихильність О. Зеркаль до третьої, зі згаданих вище, моделей щодо організації дипломатичної роботи безпосередньо за кордоном. На сьогодні, Торговий представник України, який за посадою є заступником Міністра економічного розвитку і торгівлі має повноваження організовувати та координувати роботу торгових правників у складі закордонних дипломатичних установ [5]. Тобто на сьогодні реформи в цій сфері продовжуються. Доречно проаналізувати власний досвід та досвід інших держав і врахувати його при розбудові вітчизняного варіанту представлення економічних інтересів за кордоном.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Зонова Т.В. Новые проблемы дипломатии // Современные международные отношения и мировая политика: Учебник для вузов/ Отв. ред. А.В. Торкунов; МГИМО(У) МИД России. М.: Просвещение, 2004. С. 467-493.
2. Кузнецов Е.А. Некоторые вопросы современной экономической дипломатии // Вестник Казхский национальный педагогический университет шимени Абая Серия «Международная жизнь и политика», 2015 г. № 1 (40). С. 78-84 URL: http://kaznpu.kz/docs/vestnik/mezhdunarodnaya_zhizn_i_politica/V_1_2015.pdf(дата звернення: 10.11.18).
3. Положенням про торговельне представництво затверджене Указом Президента від 17.08.1993 р. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/313/93>
4. Указ Президента України Про торговельно-економічну місію у складі закордонної дипломатичної установи України від 30.04.94 р. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/200/94>
5. <http://www.theinsider.ua/politics/55deeb1c528fb/#>
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 р. Про затвердження Положення про Торгового представника України <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/550-2014-%D0%BF>

ЗАКОНОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ДИРЕКТОРІЇ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Прихід до влади Директорії ознаменувався активним пошуком шляхів, які б забезпечили незалежність Української держави, а також ефективну діяльність нових державних структур, що залежало від створення результативного законодавства. На той час в Україні діяли різні джерела права: законодавство Тимчасового уряду, Російської імперії, Гетьманату, Радянської республіки. У цій ситуації Директорія обрала шлях часткового скасування одних і відновлення чинності інших законів. У цілому ж законодавство цієї доби можна вважати законодавством перехідного періоду, коли приймалися тільки ті акти, які були потрібні для вирішення нагальних суспільних проблем і ствердження Української держави. Перший програмний документ нової влади – Декларація Директорії – з'явився лише 26 грудня 1918 р., який був актом конституційного характеру. У преамбулі констатовалося «зметення з лиця землі гетьманщини як руйнуючого поміщицько-монархічного панування на Україні», відновлення національно-персональної автономії, демократичних органів місцевого самоврядування, одержавлення промисловості. У цілому Декларація містила чітко виражені соціалістичні засади, а лідери Директорії були заклопотані, передовсім, тим, як по справедливості «перерозподілити уже надбане» – від землі до продуктів споживання. У проголошених намірах державотворення важливе значення надавалося скликанню Конгресу трудового народу України – вищому законодавчому органу держави на який покладалися «всі верховні права і повновласність вирішувати всі питання соціального, економічного та політичного життя Республіки». У історико-правовій літературі Конгрес назвали тимчасовим передпарламентом, який певною мірою мав представницький характер – формально у ньому була представлена більшість населення УНР. До його скликання Директорія діяла одноособово і зосереджувала у своїх руках усю повноту виконавчої й законодавчої влади.

1 січня 1919 р. було ухвалено закон «Про державну мову в УНР», яким українська мова затверджувалась державною мовою УНР. Закон закріплював обов'язковість її вжитку в армії, на флоті та в усіх урядових і загальних громадських публічно-правових установах. Інструкція для виборів на Конгрес трудового народу, затверджена 5 січня 1919 р., стала важливим нормативно-правовим актом, який регламентував формування Конгресу трудового народу. Інструкція встановлювала представництво, закріплювала принципи і систему виборів. І хоча лідери Директорії вважали, що форма виборів не досконала, і планувала замінити парламент постійним представництвом трудового народу – Установчими Зборами УНР, у цілому ця діяльність УНР була кроком уперед до демократії. Правовим підсумком діяльності Конгресу трудового народу України можна вважати: по-перше, затвердження 22 січня 1919 р. відомого політико-правового акту – Універсалу Директорії УНР, який закріплював величну подію у процесі українського національного державотворення – об'єднання УНР і ЗУНР в єдину соборну велику Україну. «...До часу поки зберуть Установчі збори з'єднаної Республіки, законодавчу владу на території колишньої ЗУНР виконує Українська Народна Рада, до того самого часу цивільну і військову адміністрацію веде Державний Секретаріат, як виконавчий орган»; по-друге,

прийняття 28 січня 1919 р. закону «Про форму влади на Україні», який юридично закріпив основи державного устрою Республіки. Згідно з Законом у складі Конгресу з делегатів створювалися шість комісій: оборони республіки, земельна, бюджетна, закордонних справ, харчових справ і культурно-освітня. Поряд із цим Конгрес також ухвалив Універсал до українського народу, у якому фактично повторювалося положення вказаного вище закону, і ноту до народів світу з протестом проти окупації території УНР «військами Антанти, арміями радянськими, польськими, донськими, добровольчими» та проти замахів на цілісність, самостійність і незалежність держави. Протягом майже року Універсал виконував роль тимчасової Конституції УНР. В Універсалі містилися положення щодо обов'язковості закріплення демократичного ладу в Україні, а тому уряд і комісії мали підготувати ще й окремий закон «Про вибори Всенародного парламенту Незалежної Соборної Української Республіки». Наступним важливим нормативно-правовим актом був закон «Про порядок внесення і затвердження законів в УНР» від 14 лютого 1919 р. У ньому було здійснено спробу регламентувати законодавчий процес. Але, з огляду на те, що вказаний закон нечітко розмежував правові повноваження Директорії як Ради Народних Міністрів у сфері правотворчості, що призвело до нових протиріч. Тому, 12 листопада 1920 р., було прийнято новий закон «Про тимчасове верховне управління та порядок законодавства в УНР». У ньому також містилися певні недоліки але, така законотворча діяльність на період воєнного стану була виправданою. Проект нової Конституції, який було подано Радою Народних Міністрів для розгляду, ухвали та оголошення у жовтні 1920 р. Це був досить прогресивним документ, в основу якого були покладені такі конституційні принципи: розбудова демократичної, правової держави, поділ влади на законодавчу, виконавчу та судову, верховенство закону в державі, рівноправність усіх громадян тощо. Однак перебіг подій залишив цей важливий документ як правову пам'ятку добу Директорії. Поряд із цим, Директорією за час свого існування було прийнято ряд законів, важливих для державотворення України – «Про землю в УНР» від 8 січня 1919 р.

У підсумку необхідно зазначити, що відсутність чіткої вираженої політичної та правової програми, війна, економічна розруха, відсутність єдності в уряді, недостатній рівень професіоналізму, зовнішня та внутрішня інтервенції та інші чинники призвели до краху УНР доби Директорії. Аналіз правотворчої діяльності УНР показує, що Директорія намагалась на законодавчому рівні врегулювати всі державо- та правотворчі процеси в Україні, але те, що цей процес свідчив про розвиток Української держави – безперечно.

*Дзюба Яна Аркадіївна
студентка 18 факультету,
1 курсу, 7 групи
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ЗАКОНОДАВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Зазнавши поразки у Першій світовій війні, Австро-Угорська імперія восени 1918 року почала розпадатися. Національно-визвольний рух, який охопив також західноукраїнські землі, проявлявся у бажанні місцевого населення створити власну державу.

18 жовтня 1918 року, коли імперія Габсбургів розпалася, загальні збори політичних і громадських діячів Східної Галичини і Буковини, церковні ієрархи на чолі з А.

Шептицьким утворили Українську Національну Раду, як представницький орган майбутньої держави. Уже тоді висловлювалася думка про майбутню злуку з Українською Народною Республікою. Ситуація ускладнювалася сутичками українських військових і польських загонів. В такій складній обстановці Національна Рада 9 листопада призначила тимчасовий уряд – Державний Секретаріат, на чолі з К. Левицьким, а 13 листопада 1918 року було офіційно проголошено Західноукраїнську Народну Республіку (ЗУНР).

Діяльність уряду ЗУНР та Української Національної Ради цього періоду державотворчості відіграла важливу роль в організації державно-політичного життя країни. Одним з її пріоритетних напрямків діяльності була законодавча. Однак видати нові закони за короткий час було неможливо, тому протягом тривалого періоду залишалося чинним попереднє австрійське законодавство, якщо воно не суперечило інтересам і цілям Української держави. Але це не стало на перешкоді одночасному активному напрацюванню власної законодавчої бази.

Першим програмним документом конституційного характеру, що відображав прагнення західних українців новітнього часу до втілення у життя української національної державної ідеї, стала Прокламація Української Національної Ради від 19 жовтня 1918 року.

Українська Національна Рада прийняла ряд законодавчих актів щодо розбудови системи місцевих представницьких органів влади та державного управління: 1 листопада 1918 року видала розпорядження, згідно з яким на території Галичини належало ліквідувати всі колишні органи влади і управління і створити нові, зберігаючи, проте, існуючий адміністративно – територіальний поділ українських земель.

13 листопада 1918 р. Українська Національна Рада визначила і конституційні засади ЗУНР в ухваленому нею «Тимчасовому Основному законі про державну самостійність українських земель бувшої Австро-Угорської монархії». У ньому закріплювалася назва держави, її територія і кордони, проголошувалося верховенство і суверенітет народу, здійснюваний через своє представництво, обране на основі загального, рівного, прямого виборчого права при таємному голосуванні за пропорційною системою. Виборчим правом наділялися усі громадяни без будь-яких обмежень. На цій основі мали бути скликані установчі збори. До часу їх скликання вся влада належала Національній Раді, а виконавча – Державному Секретаріату. Прийнявши тимчасову конституцію, Українська Національна Рада повністю взяла на себе компетенцію парламенту. Прийняття цього документа мало важливе значення, оскільки це був перший історичний документ, в якому вперше була вжита офіційна назва новоствореної держави – Західноукраїнська Народна Республіка: Прокламація Української Національної Ради використовувала терміни «українська область», «українська територія», «українська національна територія».

Першочерговим завданням, яке постало перед Українською Національною Радою, було доповнення її представництва територіальним. Тому 15 листопада на засіданні Ради було ухвалено Закон «Про доповнення складу Української Національної Ради делегатами від повітів і міст краю».

Серед найважливіших законів прийнятих Українською Національною Радою був Закон «Про право громадянства Західної області УНР і правовий статус чужоземців», який встановлював, що кожна людина, яка на час проголошення закону належала до якої-небудь міської або сільської громади, вважалася громадянином УНР. В інших випадках питання про надання громадянства приймав Державний Секретаріат.

Однак головною справою державотворення для керівництва ЗУНР все ще залишалося об'єднання з Наддніпряниною, соборність українських земель. Вже 1 грудня 1918 року делегація Української Національної Ради за її дорученням та Директорія уклали у Фастові «предвступний договір» про злуку двох частин України в «одну неподільну державну одиницю». 22 січня 1919 року злуку було урочисто проголошено на Софіївській площі у Києві.

Важливе значення мало прийняття 15 травня 1919 року закону «Про вживання мови в органах влади». Він проголошував, що «державною мовою на Західній області Української Народної Республіки є мова українська». При цьому, однак, «законно признаним» національним меншинам було передбачено «свободу вживання як усно, так і в письмах їх матірньої мови в урядових зносинах з державними властями». Державні урядники зобов'язані були давати відповіді громадянам інших національностей в їх рідній мові. Вже до цього у практику урядування було впроваджено норму, згідно з якою всі урядники ЗУНР повинні володіти, крім української, ще, як мінімум, однією з мов національних меншин. На мою думку, увага уряду ЗУНР до міжнаціональних відносин, його турбота про забезпечення позитивних умов розвитку української мови і культури в українській державі без обмеження національних прав меншин є корисним досвідом.

Хоча Західно-Українська Народна Республіка зазнала поразки, історичний досвід її існування на рідній землі протягом восьми з половиною місяців мав величезне значення не тільки для наступного періоду боротьби українського народу за національну державу, а й для подальшого становлення сучасної незалежної і суверенної України. Законодавча діяльність ЗУНР сформувала найважливіші національні цінності й визначила головні пріоритети діяльності органів державної влади, а її конституційно-правові пошуки збагатили як вітчизняний, так і світовий конституціоналізм.

Науковий керівник – к. ю. н., доц. Лісогорова К. М.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. В. М. Єрмолаєв «Історія вищих представницьких органів влади в Україні»
2. М. Р. Литвин «Історія ЗУНР»
3. М. М. Кобилецький «Утворення ЗУНР, її державний механізм та діяльність (1918-1923 рр.)»
4. О. М. Мироненко «Витоки українського революційного конституціоналізму»

*Якименко Євгенія Романівна
студентка 1 курсу 9 групи
інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України Національного
юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ВЕНЕЦІАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Спираючись на історичні факти, перші поселення на території Венеції були на островах лагуни у північних берегів Адріатичного моря, які утворилися в 5 столітті до нашої ери. В результаті нашестя варварських племен (4 - 7 ст. н. е) населення збільшилось завдяк и утікачам з материкової частини Італії. Острови були завойовані в середині 6 століття, але залишилися майже

незалежними. Наприкінці 7 або на початку 8 ст. громади, які сформувалися на островах, проголосили республіку на чолі з дожем. Венеція стала центром торгівлі Західної Європи зі Сходом у 9 - 10 століттях. До кінця 10 століття Візантія вважала Венецію незалежною державою. Венеціанська республіка на період 11 - 12 століть стала багатою морською держа

вою. Зусиллями сильного флоту республіка добилася гегемонії на Адріатичне море. Республіка інтенсивно намагалася надати допомогу, зокрема військову, хрестоносцям під час перших трьох хрестових походів (кінець 11 - 12 ст.). Результатом 4 - го хрестового походу (1202 -1204 рр.) було перетворення Венеції на середземноморську імперію [1, с. 510]

З кінця 13 століття Венеціанська республіка вже стала характеризуватися, як олігархічна республіка. Вона одночасно поєднувала в собі елементи монархії, олігархії та демократії. Велика рада формувала найвищі органи влади, представниками якої були сім'ї патрициїв - основна еліта республіки.

Членство у Раді обмежувалось, тому до Ради могла входити, тільки особа, чиї предки вже засідали у Раді. Всі члени Великої ради були занесені до так званої «Золотої книги». Ця книга налічувала майже 300 прізвищ Венеціанських родин.

До числа Сенату входило 120 чоловік. Членство в Сенаті тривало один рік, також вони наділялися правом на переобрання. Велика рада висувала 60 чоловік та ще 60 чоловік висував Сенат. Представники різних політичних органів республіки (майже 140 чоловік) входили в Сенат, що

забезпечувалися правом узгоджувального голосу. До складу Колегії входило 16 чоловік, які відповідали за рішення уряду. Сенатом управляла Колегія, який займався вирішенням основних оперативних питань, що стосувалися зовнішньої і внутрішньої політики Венеціанської республіки.

Рада сорока функціонувала як Верховний суд республіки. Склад Ради вирішувався Великою радою, представники якого протягом 16 місяців мали виконувати свої обов'язки, щоб також стати членами Сенату. На чолі Малої ради, яка формувалася з 6 радників і 3 представників Ради сорока і усієї Венеціанської республіки стояв довічно обраний дож. Дож зокрема обирався з числа 12 прокураторів Сан - Марко. Вибори склалися з одинадцяти етапів, які контролювала і здійснювала непрямим голосуванням Велика рада.

Формування комітету з виборів дожа, мав особливу структуру, на мою думку, це також є однією з особливостей правової системи Венеціанської республіки. На першому етапі формування скликалися представники Великої ради, особи віком понад 30 років, які обирали 30 чоловіків, що відносились до різних сімей; потім ці 30 обирали 9 чоловіків, які мали обрати сорок чоловіків, а отже сорок обирали 12 чоловіків; відповідно 12 - 25 чоловіків, двадцять п'ять чоловіків обирали дев'ять; дев'ять чоловіків - 45; на передостанньому етапі 45 чоловіків обирали 11; на кінцевому етапі 11 чоловіків сформували остаточний комітет з виборів, до складу якого входив 41 член [2].

Владу дожа всіляко намагалися обмежити. Йому надавалося право брати участь у всіх радах та заходах стосовно державного управління, але заборонялося нав'язувати свою точку зору. Дож обмежувався самостійністю у вирішенні справ. Відбувався ретельний та жорстокий контроль за діями дожа, за контактами, зустрічами, листуванням. Він не міг перетинати кордон Венеції і обмежувався володінням власністю поза її межами

В республіці не тільки найвищі органи державної влади захищали інтереси своїх членів, але й існувала велика різноманітність професійних гільдій і релігійних братерств. У

Венеціанській республіці були такі представники виконавчої влади, як подести, проведитори, прокуратори і чиновники. У кінці 13- 14 ст. купецькі круги, які були відсторонені від управління, да-
ремно намагалися замінити цей лад (змови Бокконіо в 1299, Марині Фальєрі в 1355, повстання Баймонте Тьєполо в 1310) [3].

Отже, особливостями правової системи Венеціанської республіки є її складна побудова влади, яка характеризувалася різноманітністю і заплутаністю. Венеціанська республіка є зразком аристократичної республіки. Частина населення, яка відносилась до представників влади, складалася з сімей патриціїв. В адміністративному апараті мала працювати достатня кількість громадян Венеції, не займаючи політичних посад. Політична система республіки ґрунтувалася на великій кількості цивільних комітетів та Рад, які були зв'язані між собою складною системою заборон і противаг.

Список використаних джерел:

1. Большая Советская Энциклопедия. (В 30 томах). Гл. ред. А.М. Прохоров. Т. 4. Брасов-Веш. 1971 600 с.
2. Contarini, Gasparo (1599). The Commonwealth and Government of Venice. Lewes Lewkenor, translator. London: "Imprinted by I. Windet for E. Mattes."
3. URL: [vseslova.com.ua/word/Венеція_\(місто_в_Італії\)-16870u](http://vseslova.com.ua/word/Венеція_(місто_в_Італії)-16870u) (дата звернення: 24.10.2018).

*Гайдук Антон Андрійович
Студент 1 курсу 19 групи інституту
прокуратури та кримінальної юстиції
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ЗНАЧЕННЯ СТАТТІ 1 КОРОТКОЇ РЕДАКЦІЇ ТА СТАТТІ 2 ПРОСТОРОВОЇ РЕДАКЦІЇ «РУСЬКОЇ ПРАВДИ»

Правління князя Ярослава Мудрого вважається апогеєм могутності Київської Русі. Подією, з якою найбільше пов'язують зміцнення політичного становища держави, було зведення загальноприйнятих у ті часи законів у «Руську Правду» — правову збірку для усієї країни. Характерним було те, що у «Руській Правді» закони не лише систематизувалися, а й удосконалювалися та зазнавали змін згідно вимог часу, про що свідчить, наприклад стаття 1 Короткої редакції та стаття 2 Просторової редакції щодо пошуку оптимальної моделі покарання за вбивство. Як відомо, джерелами «Руської Правди» були русько-візантійські договори, які містили кримінально-правові норми, а саме у договорі 944 року містилося наступне: " Якщо християнин уб'є русина або русин християнина, то той, хто вчинив убивство, буде затриманий родичами убитого і нехай (вони) уб'ють його. коли ж той, хто вчинив убивство, втече, а він буде заможним, то хай візьмуть маєток його родичі убитого; якщо ж той, хто вчинив убивство, бідний і втече, то його (треба) шукати, поки не виявлять; коли ж він буде виявлений, хай буде вбитий". Подібного характеру положення містилися і у ст. 1 Короткої редакції «Руської Правди»: «Коли уб'є муж мужа, то помститися має брат убитого, чи батько або син, або інші брати. Якщо не буде кому звершити кровну помсту, то внести 80 гривень, коли вбитим буде князів муж чи княжого тіуна. Якщо вбитим буде горожанин, чи гридень, чи купець, чи боярський тіун, або мечник, чи ізгой, або новгородець — то 40 гривень сплатити за нього.» Безсумнівно, стародавній звичай кровної помсти не влаштував ні князя, зацікавленого в ослабленні общинних судів, що заважали централізації влади, ні християнську церкву з її новими нормами моралі та моральності. Тому, при створенні «Руської Правди» Ярослав Мудрий ставив собі за мету не тільки

покарання правопорушника, а й захист мешканців держави. У статті 1 Короткої Правди встановлювалося право кровної помсти, але з обмеженим колом осіб, також так звана плата за вбивство — віра. При цьому, прослідковується нерівність у правовому становищі різних категорій населення, а також надається альтернативне право родичам убитого: право помсти за вбитого або стягнення грошового штрафу. Тяжким покаранням за злочин у вигляді грошового стягнення служила віра — грошовий штраф у розмірі 40 гривень, який стягувався на користь князя за вбивство вільної людини. Залежно від класу вбитої особи накладалась віра у кратному розмірі, що слугувало наочною демонстрацією існування привілеїв. Величезними на той час штрафами у 80 гривень срібла (близько 16 кг) наказувалося карати за вбивство вищих княжих посадовців і слуг: управителів-огнищан, дворецьких-тіунів, поставлених князем старост тощо... Встановлювалися великі штрафи і за посягання на життя залежних від князя осіб, навіть смердів та холопів. Слід зауважити той факт, що кровна помста застосовується тільки у разі вбивства вільної людини вільною людиною.

Сини Ярослава Мудрого доповнили «Руську Правду» новими законами. Один із них мав особливе значення, оскільки заборонив кровну помсту. За убивство людини родичі убитого убивали родичів убивці з покоління у покоління. За синів Ярослава був покладений край цьому звичаю, а за вбивство призначався грошовий штраф. На противагу Короткій редакції Просторова редакція повністю скасувала кровну помсту, замінивши її грошовим штрафом: «Після смерті Ярослава ще раз зібралися сини його Ізяслав, Святослав і Всеволод і їх мужі Коснячко, Перенег, Никифор і замінили кровну помсту грошовим штрафом; а все інші сини його встановили, як судив Ярослав.» .

Отже, значення статті 1 Короткої редакції і статті 2 Просторової редакції «Руської Правди» полягало у «гуманізації» покарання за вбивство і докорінно змінилася його ціль. Головна мета покарання за Руською правдою полягала у відшкодуванні завданої шкоди та поповненні княжої скарбниці. Власне така мета і зумовила систему покарань, вона була дуже простою, хоча й пройшла певну еволюцію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Коротка Руська Правда [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://textbooks.net.ua/content/view/863/17/>

Просторова Руська Правда [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://bibliograph.com.ua/rus/3-2.htm>

Держава і право Київської Русі [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.lnu.edu.ua/faculty/pravo/idp/Les_tema02idp

Черниловский З.М. Русская Правда в свете других славянских судебных кодексов // Древняя Русь: Проблемы права и правовой идеологии: Сб. науч. тр. – М., 1984. – С. 30-35.

Памятники русского права / (под ред. С. В. Юшкова) – М., 1952. — Вып.1 : Памятники права Киевского государства X-XII вв. — С. 304.

Чубатий М. Огляд історії українського права / М. Чубатий // Історія держави та державного права. — Мюнхен; — К., 1994. — С. 224.

Хрестоматія з Історії Держави та Права України за редакцією В. Д. Гончаренка, 1997, стр.(23-24).

*Логойко Олена Олександрівна
студентка 1 курсу, 19 групи
Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ІНСТИТУТ УКЛАДАННЯ ШЛЮБУ У КИВСЬКИЙ РУСІ

Сім'я, впродовж тисячоліть, була багатофункціональним соціальним інститутом, основним завданням якого було продовження людського роду, а шлюб вважався союзом між чоловіком та жінкою, що характеризувався особистими та майновими відносинами та мав правову форму. У дохристиянській Русі шлюб регулювався звичаєвим правом та язичницькими обрядами і ґрунтувався як звичайна майнова угода, що вільно укладалась та розривалась. Крім того, укладення шлюбу розглядалося у вигляді певного договору, що укладався або між родами наречених, або між нареченим і батьком дівчини. Про це свідчать і самі форми укладення шлюбу, такі як договірна, відкупна, а до цього ще й існувала форма викрадення нареченої. Шлюб мав більш соціальний характер, ніж індивідуальне волевиявлення. Укладення шлюбів часто залежало не від особистої волі людини, а від рішення чи потреби общини, нерідко було викликане бажанням поріднитись родами або ж додати у сім'ю зайві робочі руки. Поширеним на Русі було і багатоженство (полігамія), про що говорить і літописець: «И Радимичи, и Вятичи, и Северь один обычай имяху... имяху же по две и по три жены.». Багатоженство мало не тільки послаблюючи дію на міцність шлюбу, але й принижувало жінку. Тож, багатоженство було пов'язане з уявленням про жінку, як про власність, яка може бути продана батьками і куплена чоловіками, щоб після того вважатися за рабиню і не мати належної поваги. Така подія в історії Київської Русі, як хрещення 988 року слугувала поштовхом у формуванні нового світобачення, нових норм моралі, що позначалося і на інституті укладання шлюбу. З прийняттям християнства усі питання щодо укладення шлюбу стали підпорядковуватися церковній юрисдикції. Єдиною законною формою християнського шлюбу було визначено вінчання. Але спочатку християнство сприймається як чужа віра і тому язичницькі звичаї і традиції трансформуються та продовжують своє існування. Яскравим прикладом цього може слугувати процедура заручин. Заручини не були цілковито наслідком рецепції візантійського права, а й мали давньоруські корені. Після хрещення Русі та привнесення візантійського Номоканону набули обов'язкового характеру церковні заручини — обручення. За візантійським правом процедура заручин (sponsalia) являла собою угоду про укладення шлюбу у майбутньому. Еклогою ж було встановлено, що забезпеченням такого зобов'язання виступав завдаток. Водночас за давньоруським звичаєвим правом змовини, що закріплювалися обрядом заручин, так само визнавалися договором, яким визначалася суто майнова сторона майбутнього шлюбу. Недотримання цього договору тягнуло за собою сплату пені («заряд»). Християнське розуміння шлюбу суперечило розумінню шлюбу в язичництві, яке допускало свободу розлучень та незалежність існування подружжя. Особливістю цього протиріччя було те, що християнський шлюб повинен був укладатися при дотриманні багатьох умов і формальностей, які були чітко зазначені у візантійському законодавстві. Згодом з'являються також вітчизняні норми, які регулюють шлюбно-сімейні відносини. Це Устав Володимира Святославовича про десятину, суди і церковних людей та Устав князя Ярослава про церковні суди. Але після надання церкві монопольного права регулювання шлюбно-сімейних відносин, на Русі почали формуватися норми вітчизняного

шлюбного права, які включали у себе і деякі весільні ритуали. Процес цей пішов двома шляхами: 1) через трансформацію древніх шлюбно-сімейних обрядів у правовий звичай 2) через узаконення рішень органів церковної влади, які спиралися у своїх діях на візантійське шлюбне право. Про вплив шлюбних традицій на норми сімейного права свідчать руські пам'ятки X-XI століття. Тепер русичі-християни вважали, що є дві необхідних умови для шлюбу: перша - земна, шлюб повинен бути законним, він повинен відповідати тим законам, як діють реально в дійсності та в ту епоху; друга - шлюб повинен бути благословенним, церковним. Шлюбні стосунки християн повинні були відповідати моральним правилам новозавітного вчення. Про намір укласти шлюб оголошувалось в церкві ще до укладення його в державі. Також ще однією важливою умовою було настання шлюбного віку. У Київській Русі шлюбний вік визначався, виходячи з норм візантійського права. Але в Еклезі і Прохироні не було єдності думок з даного питання. У Еклезі шлюбний вік встановлювався з 15 років для юнаків і 13 років для дівчат, згідно з нормами Прохирона, юнаки могли одружуватися з 14 років, дівчата - 12. Безпосередньо з Уставу князя Ярослава про церковні суди ми бачимо наступне: 1) ст. 2 «Аже кто умчит девку или насилит, аже боярская дчи, за сором ей 5 гривен золота, а епископу 5 гривен золота; а менших бояр гривна золота, а епископу гривна золота; добрых людей за сором 5 гривен серебра, а епископу 5 гривен серебра; а на умычницею по гривне серебра епископу, а князь казнить их - стаття спрямована проти язичницького шлюбного звичаю, умикання нареченої.

Отже, підбиваючи підсумки хотілось би відзначити наступне, що сім'я в християнській Русі знаходилося під покровительством православної церкви, яка регулювала не лише формальну сторону укладення шлюбу, а й стежила за моральним життям подружжя, сім'ї, родини.

Науковий керівник: Стеценко Н.С., к.ю.н., асистент кафедри історії держави і права України і зарубіжних країн НЮУ імені Ярослава Мудрого

Маленко Владислав Віталійович
Студент 1 курсу, 19 групи
Інститут прокуратури та
кримінальної юстиції
НЮУ ім. Ярослава Мудрого

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ

3 березня 1917 р. вважається офіційною затвердженою датою утворення Центральної Ради України (далі УЦР), а з 8 березня 1917 р. вона розпочала офіційну діяльність. Головою УЦР було обрано М. Грушевського. З перших днів свого існування ця державна організація визначила виключне значення розбудови податкової політики. До 1917 року Україна була складовою частиною Російської держави, а отже на її теренах діяло російське податкове право, чи, конкретніше, податкові норми загальноімперського законодавства. Основним засобом в цій області експлуатації метрополією України, як і інших колоній, були бюджетні операції. За даними підрахунками у період з 1898 по 1913 рр. рівень коефіцієнту експлуатації України центральною російською владою складав 44-45%. Так, наприклад, держава протягом 1908-1910 рр. отримала до скарбниці прибутків з українських губерній на суму 1 млрд. 645 млн. рублів, державні ж видатки на Україну становили 947 млн. рублів, що й складав рівень фінансової експлуатації України. З перших днів існування

Української Центральної Ради керівництво зазнало проблем власного фінансування. УЦР планувала швидкими темпами заповнити державну скарбницю коштами за допомогою податків та певних добровільних зборів, які мали за мету створення сильної економіки у країні. 21-22 травня 1917 року було організовано збір пожертв до Національного фонду. Загалом по Україні та поза її межами відгукнулися тисячі національно свідомих людей. У Києві, наприклад, ця акція принесла до скарбниці ЦР 40 тис. рублів. Недостатність надходжень їх пожертв змусила провідників ЦР спробувати запровадити добровільне національне оподаткування. Проте через відсутність плану практичної реалізації такого задуму й кадрові проблеми на місцях результат звівся до декларацій про наміри. Такі самі наслідки очікували й на заклик І Універсалу запровадити з 1 липня 1917 року добровільний особливий податок на « рідну справу ». Незабаром після створення Генерального секретаріату, 28 червня 1917 року ЦР приймає рішення, за яким без її візування не міг збиратися жоден український податок і не здійснювалися будь – які видатки. До цього ж, з 1 серпня 1917 року були впроваджені прогресивно-прибутковий податок, земельний і разовий заробітний податок, що розглядалися як морально – обов’язкові податки. При цьому зобов’язання сплачувати загальноросійські податки залишалися в силі. Таку метаморфозу можна пояснити тим, що примусово стягувати їх український уряд був просто неспроможний через брак відповідного апарату. На початку 1918 р. влада УНР розпочала активні дії у сфері податкової політики. Вже 2 січня 1918 р. генеральний секретар М. Ткаченко представив Генеральному секретаріатові проект Закону « Про порядок державних видатків в 1918 році, поки не буде складений і ухвалений державний бюджет », проект Закону « Про порядок видатків на утримання державних інституцій УНР » та проект Закону « Про перейменування казенних палат на Фінансові палати ». Поряд із цим, 4 березня 1918 р. було видано постанову Міністерства внутрішніх справ про збір податків. Нею пропонувалося комісарам вжити заходів аби всі громадяни, жителі міст і сіл внесли податки, які вони заборгували за минулий рік. Волосні Народні Управи мали призначити по одному податковому збирачу на кожний населений пункт. Керування і догляд за цим належав податним інспекторам. За ухилення від сплати податків, особи притягувалися до кримінальної відповідальності. Згодом, 27 березня 1918 р. у Віснику Ради Народних Міністрів УНР була опублікована «Постанова Міністерства Фінансів про внесення податків», де вказувалося, що до осіб, які не сплатять податок на землю, на військову справу, податок з прибутку, будуть застосовуватися примусовий продаж усього майна та військова сила.

Тож, у підсумку, маємо констатувати, що розробка податкової політики та законодавча діяльність Української Центральної Ради гальмувалася не лише за браком часу і професіоналізму, а й через політичні та ідеологічні пристрасті між керівництвом держави, а також і через відсутність чіткої процедури підготовки та проходження законопроектів. Розподіл функцій між гілками державної влади так і не був здійснений, тому вони часто вирішували одні й ті ж питання. Така правова невизначеність тривала практично до останніх днів існування Центральної Ради, що позначалося як на розробці політики оподаткування, так і на її законодавчому забезпеченні.

Список використаної літератури

1. Гай – Нижник П. П. Податкова політика Центральної Ради та уряду УНР (січень – квітень 1918р.).
2. Гай – Нижник П. П. Історія торгівлі, податків та мита. –Д.: Акад. митної служби України, 2010. – номер 1(1). –с. 169-189.

3. Голубка С. М. Фінансова політика національного державотворення за часів Центральної Ради / С. М. Голубка // Фінанси України. -2010. – номер 12. –С. 111-117.
  4. Трусов С. С. Українська Центральна Рада та її податково-митна політика (березень 1917 – квітень 1918). / Сергій Трусов, Климентій Гальський // Вісник податкової служби України. -2013. –С. 75-77.
  5. Українська Центральна Рада : документи і матеріали : У 2 т. / Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. –К. : Наук. думка, 1996. – (Пам'ятки історії України. Сер. V. Джерела новітньої історії)..
- Т. 1 : 4 березня – 9 грудня 1917 р. упорд. В.Ф. Верестюк [та ін.]; відп. ред. В.А. Смолій [та ін.]. –К. : [б.в], 1996. -589 с.

Абдуллаєва Кароліна Вагіфівна
студентка 1 курсу 9 групи
інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого

УРЯД ДЕ ГОЛЛЯ У ФРАНЦІЇ

Шарль Андре Жозеф Марі де Голль (1890-1970) – найвидатніша особа свого часу , геніальний державний діяч ХХ століття , який до сих пір залишається одним з найзагадковіших і суперечливих фігур в новій історії Європи . Об'єднавши французький народ врятував Францію, звільнив Алжир та інші колонії імперії. Крім того, він вважається засновником та першим президентом П'ятої Республіки . Що немало важливо, де Голль двічі очолював країну і кожного разу брав її на піку національної катастрофи , а за час свого правління піднімав економіку і міжнародний престиж Франції. Про цю "велику" людину та його методи , які неодноразово використовували багато політичних діячів , також відношення до боргу, до життя, до себе , прагнення і переконання стали прикладом для цілих поколінь багато можна написати , але я у своїй роботі, виділю найголовніше та найцікавіше . Шарль де Голль не одразу став головуючим полками , він починав з звичайного лейтенанта ,навіть спробував себе у викладацькій діяльності - навчав курсантів в училищі імператорської гвардії теорії тактики , займав пост Генерального секретаря у вищій раді оборони Франції , командував танковим полком, став Тимчасовим правителем Французької Республіки і врешті решт був обраний на посаду президента республіки.

Безперечна заслуга Шарля в порятунку гідності Франції. Він позбавив країну від презирства, яке могло б бути після 1940 року. А коли закінчилася війна, завдяки де Голлю Франція повернула собі статус держави, що входить до Великої п'ятірки. Щодо подальшого розвитку країни , він мав власну думку але коли прийняли конституцію згідно з якою , Франція стала парламентською Республікою , він відмовився від статусу правителя. Де Голль мав великий вплив на державу , тому на кінець 1950-х років , чинний на той час , президент Франції Рене Коті сам запропонував де Голлю пост прем'єр-міністра. А вже у вересні 1958 року прийняли нову конституцію, розробляли під чітким керівництвом генерала , яка докорінно змінила управління Францією та її державно-адміністративну систему. У країні була встановлена республіка президентського типу правління.

Щодо основних положень нових законів, були такі:

- Значним чином розширені прерогативи виконавчої влади (президента і уряду) за рахунок законодавчої (парламенту).
- Ключовою фігурою французької політики- став президент республіки.
- Президент призначає прем'єр-міністра і за його пропозицією окремих міністрів.

- Президент розпускає (після консультації з прем'єр-міністром і головами палат) Національні збори і призначає нові вибори.

- В надзвичайних обставинах бере всю повноту влади в руки чинного президента.

- Законодавча влада згідно з конституцією належить двопалатного парламенту - Національних зборів і Сенату.

- Національні збори, що обирається на п'ять років загальним голосуванням, приймає закони, що визначають здійснення цивільних прав, судоустрій, податкову систему, порядок виборів, статус державних службовців і націоналізацію.

Щодо зовнішньої політики, то Шарль де Голль направив курс на те, щоб зробити Європу незалежною від двох супердержав - США і Радянського Союзу.

Згодом, Шарль був переобраний на другий президентський термін і відразу ж завдав два удари по політиці США:

-оголосив про те, що Франція переходить на єдиний золотий стандарт і відмовляється використовувати долар в міжнародних розрахунках

-Франція покинула військову організацію НАТО.

Перебуваючи на своєму посту, де Голль використовував на практиці все найважливіші прерогативи президента. У квітні 1961 року під час «заколоту генералів» в Алжирі він ввів в країні надзвичайний стан. У листопаді 1962 року, коли єдиний раз в історії П'ятої республіки в нижній палаті парламенту зібрала абсолютну більшість голосів «резолуція осуду», президент розпустив Національні збори. Він рідко прохав висловити свою думку французів на референдумі, усього п'ять разів: у вересні 1958 року його виніс на референдум проект нової конституції, в січні 1961 року - план надання Алжиру права на самовизначення, в квітні 1962 року - Евіанські угоди про визнання незалежності Алжиру, в жовтні 1962 року - проект закону про обрання президента республіки загальним голосуванням і, нарешті, в квітні 1969 року - проект закону про регіональну реформу і реформу Сенату. Лише на останньому референдумі більшість французів сказало «ні» пропозиції де Голля. Одразу ж після цього він пішов у відставку.

Шарль Андре Жозеф Марі де Голль – геніальний політик свого часу, для своїх співвітчизників Шарль де Голль є найбільшим героєм нового часу, нарівні з Жанною д'Арк. Він встиг написати багато мемуарів, теоретичних праць з військових справ – частина досі є бестселерами. Але це не усе, що він встиг залишити. Найголовніше – те, що він залишив нащадкам одну з найстабільніших європейських політичних систем, звану П'ятою республікою, за конституцією якої країна живе і нині.

Антоненко Максим Сергійович

Студент 9 групи, 1 курсу, Інституту підготовки

кадрів для органів юстиції

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого

ВІТТОРІО АЛЬФЬЄРІ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ

На мою думку, діяльність Вітторіо Альфьєрі має величезне значення не тільки в культурному контексті, а й державно-правовому. Можливо, навіть не скільки сама діяльність, стільки її вплив на політичну, державно-правову думку як Італії, так і світу в цілому. Так погляди цієї людини на політику, право, організацію державної влади та роль культури (частково ідеології) в побудові «суспільства гідних громадян» були доволі незвичайними та не зовсім вписувались в класичні погляди на державу, право, суспільство

і особистість які панували в період «Просвітництва». Саме тому вони підлягали і зараз підлягають критиці як з боку вчених-правознавців, так і з боку літературознавців, але саме через ці особливі погляди Вітторіо Альфьєрі та його творчість виступає цікавим об'єктом як для літературного, так і державно-правового аналізу. Так щоб в повній мірі розкрити значення творчості італійського класика, необхідно спочатку проаналізувати основні (наскрізні) думки стосовно держави і права, які прослідковуються у його творах та на цій основі сформулювати декілька тверджень стосовно впливу Вітторіо Альфьєрі на розвиток державно-правової думки та політичні процеси подальших періодів:

Так, не можна не визнати значної ролі творчості Альфьєрі у формуванні та обґрунтуванні ідеї національного об'єднання та незалежності Італії. Адже саме він заклав фундамент ідеологічного та культурного аспектів об'єднання, створив програму дій насамперед ідеологічних, з об'єднання та відродження Італії. В цьому сенсі Вітторіо Альфьєрі можна визнати одним з батьків Рісоджементо.

Значення Альфьєрі в розвитку ідеї створення єдиної, незалежної італійської держави важко переоцінити, тому що саме це можна вважати тією метою заради якої він творив. Але особливий інтерес викликають його погляди стосовно організації державної влади, народного суверенітету, ролі людини та правителя в суспільстві, а також ролі культури в державних та суспільних процесах. Серед яких основними є такі:

По-перше, ідеальна держава за Альфьєрі- аристократична республіка, яка розглядалась як форма яка забезпечує ідеальний баланс між благородними інтересами гідних громадян і волею «продажної черні». Думка про республіку аристократів, як найбільш вдалу форму правління є прямим наслідком «ідеї недосконалості монархії, демократії, олігархії як форм правління; ідеальна держава на думку Альфьєрі є результатом поєднання цих трьох «ядів»» [1].

По-друге, ця «ідеальна держава» повинна була будуватися громадянами які повинні бути «вільними людськими особистостями які управляються розумом, логікою і волею та керуються почуттям обов'язку». Це і є принцип «свободи народу» за Альфьєрі, який багато в чому перегукується з основними ідеями французьких просвітителів Руссо, Вольтера та Монтеск'є, хоча і має певні відмінності які зумовлені особливостями мислення самого Альфьєрі. Ще одним кроком без якого неможливе створення ідеальної держави італійський класик називав створення «такої релігії і такого Бога, який би повелів бути людям вільними», тобто релігія мала стати ідеологічною опорою держави та засновуватись саме на принципі «свободи народу» [2]. Ця думка яскраво доводить відмінність ідей Альфьєрі від класичних засад просвітительства, зокрема у Франції, де за необхідності визнавалося відокремлення держави від церкви. Одним із найцікавіших є бачення правителя як необхідного інституту державної влади який править не в угоду дріб'язковим інтересам черні, а приймає рішення на благо держави за згодою і порадою достойних громадян (аристократії).

Але особливої уваги заслуговує саме метод яким Вітторіо Альфьєрі намагався впроваджувати своє бачення держави, він був не новим, але з використанням таланту Альфьєрі як драматурга став доволі ефективним. Це метод, що полягав у підвищенні громадянської свідомості членів суспільства, розвитку їх мислення через тягу до прекрасного. Так за висловом самого Альфьєрі «Поезія наставляє шляхом отримання насолоди, навчає людину пізнавати розумом свої права і здібності, не усвідомлення яких породжує рабство різного роду» [2].

Отже, значення творчості Вітторіо Альфьєрі з погляду держави і права не слід применшувати. Адже саме ідеї сформовані цим італійським драматургом лягли в основу як об'єднання і відродження Італії, так і інших державотворчих процесів різних історичних періодів. А відбулося це через особливий погляд Альфьєрі на проблеми побудови держави та співвідношення влади, як раз через незвичайність і разом з тим продуманість поглядів творчість Альфьєрі може стати невичерпним джерелом нових ідей та нових поглядів на старі проблеми з якими стикається держава як форма організації суспільства.

*Антонов Георгій Алексеевич
Студент 1 курса 7 группы
Института подготовки кадров
для органов юстиции Украины*

ВЕНЕЦИАНСКАЯ РЕВОЛЮЦИЯ

Основной причиной революции стали произвол чиновников, австрийский гнёт, тирания правителей, раздробленность и бесправие крестьян. Ещё одной из причин стал кризис охвативший всю Европу в 1845-1847 годах. И из-за этого главными заданиями революции стали завоевание независимости и объединение страны.

Востание против Австрийского гнёта началось в январе 1848 года в Ломбардо-Венецианской области. В Милане было создано временное правительство, состоявшее из местных либералов. В Милан начали возвращаться ранее изгнанные Австрией патриоты Италии.

В Венеции началось востание против австрийцев после известия о революции в Вене. Воставшие силой забрали Даниэле Манина из тюрьмы, известного на то время патриота и адвоката. Под его руководством был захвачен арсенал и создана национальная гвардия. А уже 23 марта они образовали временное правительство и провозгласили Венецианскую республику, а со временем к ней присоединились все города бывшей Венецианской области.

На этом этапе крайне важным стало решение короля Пьемонта Карла Альберта возглавить освободительную борьбу. В итоге 25 марта 1848 он объявляет войну Австрии, итальянские войска двинулись в Ломбардию.

Борьба за независимость от Австрии охватила всю территорию Италии и народные патриоты были готовы отстаивать интересы своей страны до последней капли крови.

Тогда же утвердились две республики в Риме и в Венеции демократической партией, но они не стали помогать Карлу-Альберту. Он же из-за этого потерпел два поражения от австрийцев, после чего отрёкся от престола. Его место занял его сын Виктор-Эмануил. Новый король заключил мир с Австрией и вернул ей ломбардию, при этом не отменив конституции.

Сделаем вывод: революция в Италии потерпела поражения, но при этом сильно повлияла на национальное объединение и буржуазное преобразование. До этой революции народ Италии не был так сильно вовлечен в борьбу за национальное освобождение. Во время всей революции народ был основной ударно-движущей силой. Но даже так данная революция потерпела поражения. Венеция держалась дольше всех остальных республик, и спустя год потерпела поражения после постоянных нападений и бомбёжек со стороны Австрии и примкнула к ней. В итоге данная революция потревожила абсолютические

режими и временно свергло австрийское господство в Италии, но всё равно она не смогла справиться со своей основной задачей, а именно полное свержение Австрии с политической жизни Италии и установление демократических взглядов в государство.

*Артеменко Антон Александрович
студент I курсу інституту підготовки
кадрів для органів юстиції
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ВЕРСАЛЬСЬКИЙ ДОГОВІР

28 червня 1919 р. у Версалі був підписаний мирний договір за результатами Першої світової війни, який став наслідком ведення переговорів на Паризькій мирній конференції. Цей документ окремо визначав долю Німеччини, її обов'язки стосовно країн-переможниць. На той час цей документ мав важливу роль, оскільки вирішував повоєнний лад Німеччини, її економічні, політичні, військові та територіальні зобов'язання. До того ж, у майбутньому цей документ неодноразово впливатиме на спрямування політики Німеччини та стане каменем спотикань ще за часів Другої світової війни.

Розглянемо передумови укладення цього миру. Єдиними передуючими подіями можна назвати Паризьку мирну конференцію, скликану 18 січня 1919 р., на якій було розроблено мирні договори з переможеними країнами практично без їхньої участі – Версальський з Німеччиною, Нейїський з Болгарією, Тріанонський з Угорщиною та Севрський з Туреччиною. Це стало основою Версальської системи міжнародних відносин, яка стала законним підтвердженням перерозподілу територій[1].

Розгляд положень мирних договорів та їхнє безпосереднє створення до березня 1919 р. здійснювалося регулярним органом – «Радою десяти», яка складалася з глав урядів і міністрів закордонних справ Великої Британії, Франції, США, Італії та Японії. Формалізм та масштабність цього органу стало приводом для того, щоб Японія та, більшу частину переговорів, міністри покинули більшість зустрічей. Результатом цього стало створення «Великої четвірки». Варто зазначити, що прем'єр міністр Італії пізніше також покинув переговори у зв'язку з тим, що територіальні претензії стосовно Фіуме були відхилені. Тобто, остаточні положення усіх договорів були затверджені прем'єр-міністрами Великої Британії та Франції, президентом США.

Мир набув чинності 10 січня 1920 р. та передбачав наступні зміни в устрої Німеччини.

- 1) територіальні: розчленування держави на 2 частини; втрата прикордонних земель на користь Франції, Бельгії, Люксембургу, Швейцарії, Австрії та Чехословаччини; захоплені землі на сході поверталися до Росії (Н: Білорусія) або ставали незалежними (Н: Польща); створювався «польський коридор», який відмежовував Східну Пруссію від Німеччини; три міста (Данциг, Саар, Мемель) з територією навколо них повинні були підлягати керуванню вже з боку новоствореної Ліги Націй з правом у майбутньому приєднатися або відділитися від Німеччини шляхом плебісциту; Франція отримала вугільні шахти Саару на 15 р.
- 2) військові: заборона загальної військової повинності, підводного флоту, військової та морської авіації, танків. Максимальна чисельність армії – 100 тис. осіб; створювалася

вільна від зброї Рейнська демілітаризована зона завширшки 50 км. на правому березі Рейну та німецькі землі на лівому.

- 3) політичні: заборона об'єднання Німеччини з Австрією.
- 4) економічні: зобов'язання передачі золота і коштовностей, отриманих за час війни; виплата репарацій, сума якої була встановлена вже у 1921 р. на Лондонській конференції в розмірі 132 млрд золотих марок, більшість суми мала отримати Франція.

Перейдемо до наслідків укладення цього документа. Перш за все, Версальським миром було закріплено офіційний кінець Першої світової війни. Не можна не зазначити про створення вищезгаданої Версальської системи повоєнних міжнародних відносин.

Важливим аспектом стало створення Ліги Націй на Паризькій мирній конференції за ініціативою президента США В. Вільсона – першого міжнародного органу, який здійснював регулювання поствоєнного світу на підставі положень Версальського, Нейського, Тріанонського та Севрського мирного договорів.

Лігу Націй було використано для розподілу мандатів на землі Німеччини та Туреччини, які були передані під опіку «передових націй». Так, Велика Британія отримала мандати на Ірак, Палестину, Німецьку Східну Африку, частину Того й Камеруну; Франції припало право на Сирію, Ліван, іншу частину Того й Камеруну; Японії було надано мандати на Каролінські та Маршаллові о-ви в Тихому океані, права на Шаньдун в Китаї. При цьому, дана мандатна система лише погіршила ситуацію з і так наявними суперечностями з народами колоніальних і залежних країн. Звісно, важко казати про ефективність органу у зв'язку з одностайністю прийняття його рішень, довгою процедурою, але Ліга Націй стала першим кроком до об'єднання усієї європейської спільноти з метою забезпечення та підтримання миру.

Підводячи підсумок, хотілося б зазначити, що Версальський договір дійсно відіграв велику роль в історії, облаштуванні повоєнного світу в результаті Першої світової війни. Саме ним було забезпечено сталість міжнародно-політичної ситуації на певний проміжок часу. Однак, відповідність та об'єктивність положень були сумнівними, що стало безпосереднім приводом для Німеччини розпочати вже Другу світову війну, адже внаслідок результатів Першої світової війни кожним німцем поразка розцінювалася як гірка поразка та слабкість Веймарської республіки загалом. Ці події стало підставою вже для відкритого поля діяльності Націонал-соціалістичної робітничої партії Німеччини.

*Богацьов Микита Євгенович
студент 1 курсу 9 групи
інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

МІЮНХЕНСЬКА ЗМОВА 1938 РОКУ

Сутність моєї роботи полягає у розкритті основних положень Мюнхенської угоди і її наслідків та передумов.

Мюнхенська угода – документ, який був підписаний представниками Німеччини (Адольф Гітлер), Великої Британії (Артур Невіл Чемберлен), Франції (Едуард Даладьє) та Італії (Беніто Муссоліні) в німецькому місті Мюнхен у ніч з 29 на 30 вересня 1938 року під час міжнародної конференції глав урядів.

На цій конференції, участь в якій не брала Чехословаччина, обговорювалось питання про передачу Третьому Рейху Судетів, які належали Чехословаччині, де мешкала переважна більшість німецького населення, а також про передачу їй усіх укріплень, військових споруд, залізниць, шахт тощо в її користування. Передумовою Мюнхенської угоди, яку також називають “Мюнхенською змовою” став аншлюс Австрії в березні 1938 року.

Ще до Мюнхенської змови Німеччина почала концентрувати свої війська на кордоні із Чехословаччиною, однак тоді Гітлер не був готовий до повномасштабних військових дій проти цієї країни але він вдався до впевнених дипломатичних кроків, завдяки яким отримав підтримку на Мюнхенській конференції.

Мюнхенська угода передбачала відторгнення Чехословаччиною Судетської області і передачу її Німеччині протягом 10 днів (з 01.10.1938 до 10.10.1938), а також вирішення питань з територіальними вимогами Польщі та Угорщини. У свою чергу, країни-учасники договору зобов'язувались гарантувати Чехословаччині недоторканність нових кордонів та їх захист проти незаконної агресії інших країн, які повинні були бути визначеними після проведення плебісциту. Однак умову, указану вище, не було виконано.

Судети були найбільш промислово розвиненим регіоном Чехословаччини, на цій території вела свою діяльність націонал-соціалістична судето-німецька партія, яка проводила політку, в якій вимагала включення Судетської області до складу Третього Рейха але перед цим – створення національної автономії. У цій вимозі полягала ідея об'єднання більше, ніж трьох мільйонів німців, які були відокремлені Німеччини. Однак у вересні 1938 року Націонал-соціалістична німецька робоча партія в промовах відомих німецьких політиків, а саме Адольфа Гітлера (Рейхсканцлера Німеччини) та Йозефа Гебельса (Міністра народної освіти та пропаганди) почала вигукувати “попередження” про прагнення Третього Рейху звільнити усіх німців, що пригноблюються, а також про прагнення стерти Першу Чехословацьку Республіку як державу з лиця землі.

У результаті проведеної агітаційної політики та Мюнхенської угоди у жовтні 1938 року Судетська область була захоплена німецькими військами, унаслідок чого вона була взята під контроль влади Третього Рейху. В свою чергу, у листопаді 1938 року Угорщина отримала територію Закарпаття, яка мала назву Підкарпатська Русь – ця територія була найбільш регіоном. Це сталося внаслідок рішення Віденського арбітражу 1938 року, а Польща отримала територію Тешінську Сизелію.

Унаслідок цих подій Чехословаччина втратила велику частку своїх територій, а саме одну третину, де мешкало приблизно п'ять мільйонів осіб, а також близько 50% свого військового та виробничого потенціалу, що стало остаточним кроком у питанні остаточної ліквідації Першої Чехословацької Республіки, яка проіснувала до березня 1939 року.

*Бодейко Валерія Андріївна,
I курс, 7 група,
Інститут прокуратури та кримінальної
юстиції НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

СМЕРТНА КАРА ТА ЇЇ СКАСУВАННЯ В ЄВРОПІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

У більшості країн на певному етапі розвитку застосовували смертну кару як вид покарання злочинців, що насамперед базувалася на звичаї кровної помсти. Сучасний світ розвивається шляхом гуманізації, що відображається у пом'якшенні видів покарання та

соціалізації бувших ув'язнених. У європейських країнах почали скасовувати смертну кару в кінці ХХ ст. і на теперішній час Європа є єдиною частиною світу, де страту фактично скрізь її заборонено на конституційному рівні.

Розглянемо особливості скасування смертної кари на прикладі таких розвинених країн Європи як Франція, Швейцарія, Англія.

У Франції смертна кара традиційно асоціюється з інструментом, що позбавляв життя через відсікання голови гільйотиною, а розстріл застосовувався лише за рішенням військових судів. У кримінальному кодексі Франції 1810 р. (який діяв до 1992 р.) у статті 12 записано: «всякому засудженому до смерті відсікається голова». До 1958 р. це покарання вирізнялося особливим ритуалом: злочинець мав супроводжуватися до місця страти босоніж у сорочці з чорним покривалом на голові.

У 1977 р. відбулася остання смертна кара у Франції. Закон № 81-908 від 9 жовтня 1981 р. установив: «Страта відміняється», незважаючи на те, що на цей момент на смертне покарання очікувало семеро осіб. Ратифікація міжнародних документів призвела у 2007 р. до змін у Конституцію П'ятої Республіки Конституційним законом від 23 лютого 2007 р. У статті 66-1 Конституції вказано, що «ніхто не може бути засуджений до смертної кари». У теперішній час Франція неформально очолює світову кампанію на підтримку абсолютного скасування смертної кари.

Відміна смертної кари у Швейцарії відбувалась у традиціях даної країни, де вагомі рішення і сьогодні приймаються на референдумах. Ідея збереження життя злочинцям багаторазово ставилась на голосування, проте відхилялась більшістю народу. За Конституцією 1848 р. скасовувалась смертна кара за політичні злочини, а з 1868 р. фактично нікого на страчували. Конституція 1874 р. взагалі забороняла цей вид покарань. Проте зростання злочинності призвело до чергового референдуму 1879 р. Прихильників відновлення страти злочинців виявилось більше, проте географічний їх розподіл призвів до того, що не всі кантони ввели цю норму у своє законодавство. Черговий референдум відбувся 3 липня 1939 р., за результатами якого 53,5% швейцарців висловились за те, щоб смертна кара ніколи не застосовувалась. Цей закон вступив у силу 1 січня 1942 р. Таким чином відбулася відміна смертної кари. Проте за нормами військового кримінального кодексу, які діяли аж до 1992 р., смертна кара могла бути призначена у воєнний час, але не могла виконуватися. У конституції Швейцарії 1998 р. у ст. 10 вказано: «Кожна людина має право на життя. Смертна кара заборонена». У 2010 р. з ініціативою щодо збору підписів за відновлення смертної кари виступила група із семи осіб, рідні яких стали жертвами педофілів або гвалтівників, але на сьогодні Швейцарія є учасником двох міжнародних договорів з відміни смертної кари.

Двісті років тому у Англії список злочинів, за які карали смертю нараховував 220 пунктів, в тому числі за дрібну крадіжку (навіть 1 шилінг в церкві). На початку ХІХ століття юрист-реформатор сер С. Ромілі, став автором парламентських актів, в яких кількість злочинів, які передбачали страту, було скорочено, а до кінця століття смертна кара застосовувалась тільки за вбивство та державну зраду. Останній смертний вирок був виконаний у 1964 р. У цей час в країні пройшов цілий ряд неоднозначних судових процесів зі смертельним вирок, що викликало обурення у суспільстві. Парламент прийняв акт, згідно з яким смертна кара в якості експерименту відмінялась з 1965 р. терміном на п'ять років. Після аналізу криміногенної ситуації в країні, в 1969 р. в результаті рішення обох палат парламенту смертна кара за тяжкі злочини у Великобританії була відмінена назавжди.

Цей закон з 31 липня 1970 р. набув чинності на постійній основі, проте він не поширюється на північну Ірландію. Слід зазначити, що парламент неодноразово намагався повернутися до практики страти.

За статистикою ООН, у Європі, більшість країн якої скасували смертну кару, відсоток від загальної кількості вбивств у світі складає 5%, в той час як у Африці цей відсоток складає 36%, а в Америці – 31%, де страти здійснюються. За офіційними даними, у країнах-членах Ради Європи з 1997 р. до смертної кари не була засуджена жодна людина.

Питання про скасування страти було винесено на міжнародну арену у рамках Організації Об'єднаних Націй. Генеральною Асамблеєю ООН (резолюція 217 А/III) від 10 грудня 1948 р. прийнято Загальну декларацію прав людини. У декларації відсутні окремі положення про смертну страту, але у центр уваги було поставлено питання про цінність і недоторканість людської особистості. Так у статті 3 говориться, що кожна людина має право на життя, свободу і особисту недоторканість, а в статті 5, що ніхто не повинен зазнавати катувань або жорстокого, нелюдського покарання. Загальна декларація прав людини стала першим документом, який проголосив широке коло прав і свобод людини.

У 2007 році Рада Європи та Європейський союз прийняли рішення про проведення Дня проти смертної кари, який відзначається 10 жовтня.

Таким чином, протягом віків людство пройшло шлях від зусиль зробити смертну кару більш «цивілізованою» до морального боку смертної кари та задумалось над питанням, чи може взагалі будь-яка юридична система повністю виключити незворотні помилки.

Науковий керівник: Григоренко Д. А., к. ю. н., аспірант кафедри історії держави і права України і зарубіжних країн

*Бондаренко Альона Геннадіївна
студентка 1 курсу 7 групи
інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ФРАНКФУРТСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТ

Велика частина німецької буржуазії домагалася об'єднання Німеччини під верховенством Пруссії. Другий шлях об'єднання Німеччини передбачав об'єднання всіх територій Німецького союзу в єдину Німецьку державу на чолі з Австрією. Деякі групи дрібної буржуазії і селянства прагнули до перетворення Німеччини в федеративну республіку, на зразок Швейцарії. Передові шари робітничого класу, дрібної буржуазії і радикальної інтелігенції боролися за створення єдиної, демократичної Німецької республіки. Вирішення питання про шляхи об'єднання Німеччини залежало від співвідношення класових сил і від ходу класової боротьби в країні.

18 травня 1848 у Франкфурті-на-Майні в церкві св. Павла під дзвін дзвонів і артилерійського салюту відкрилося перше засідання загальнонімецьких Установчих зборів - Франкфуртського парламенту.

Це був важливий момент в історії німецького народу, який чекав, що збори, в яких приймало участь стільки талановитих і відомих осіб, покладе основи Німецької держави, в якому передбачалося з'єднати крайні протилежності: цілу масу народних пільг і тверду верховну владу, сильне центральне управління і повну автономію дрібних держав.

Головою парламенту був обраний Гагерн, глава лібералів, які прагнули об'єднати Німеччину в формі конституційної монархії. За його пропозицією було утворено Тимчасовий уряд на чолі з ерцгерцогом Йоганном.

Імперський правитель призначив міністрів центрального німецького уряду і розіслав послів в столиці іноземних держав. Однак Франкфуртський уряд і Франкфуртський парламент не мали реальної влади і не мали жодного авторитету ні в Німеччині, ні за кордоном. Парламент відмовився вирішити питання про ліквідацію феодалних повинностей. У національному питанні Франкфуртський парламент зайняв шовіністську позицію

Своїми нескінченними і безплідними сперечаннями, антинародними і шовіністичними рішеннями ліберально-буржуазна більшість Франкфуртського парламенту заслужила недовіру демократичних сил. Восени 1848 р. в Німеччині розігралися вирішальні бої між силами революції і контрреволюції. Однією з найбільших подій цього часу стало народне повстання у Франкфурті-на-Майні, що спалахнуло в зв'язку з питанням про Шлезвіг і Гольштейн.

Шлезвіг-Гольштейнські Національні збори заявили протест проти умов перемир'я з Данією на умовах вимог Англії, Росії та Швеції.

Умови перемир'я, що залишили німецьке населення герцогств напризволяще, викликали обурення у Франкфуртському парламенті, так як Пруссія перевищила свої повноваження, підписавши без згоди парламенту договір, який стосувався інтересів всієї Німеччини. Однак, внаслідок розбіжностей депутатів, воно було ратифіковане.

Рішення парламенту викликало обурення в Німеччині. 18 вересня у Франкфурті-на-Майні, 17 вересня в Кельні, 22 вересня в Льорах спалахнули народні повстання, які були придушені армією.

Вплив радикально налаштованих лівих депутатів після цих подій ослаб, тому 27 березня 1849р. Франкфуртські збори прийняли Імперську конституцію, яка передбачала створення Німецької імперії, в яку повинні були увійти Баварія, Саксонія, Ганновер, Вюртемберг, Баден та інші німецькі держави, а також Австрія; всі вони зберігали свою внутрішню самостійність, свої уряди, парламенти і суди. Однак найважливіші функції загальноімперського значення передавалися Центральному уряду на чолі з імператором; законодавча влада вручалася двопалатному рейхстагу. Управління об'єднаною Німеччиною вручали імператорові, титул якого запропонували Прусьському королю. Ліві депутати Франкфуртських зборів, які критикували конституцію, також проголосували за її прийняття, тому що вона проголошувала демократичні свободи, вводила загальне виборче право і обмежувала владу імператора.

Конституція проголошувала ряд буржуазно-демократичних свобод: рівність всіх громадян перед законом, свободу слова, друку, совісті, недоторканність особи, безкоштовну і світську початкову освіту і т. п. Разом з тим конституція оголошувала недоторканною церковну власність, а питання про найважливіші феодалні повинності пропонувала вирішувати шляхом угоди між поміщиками і селянами.

Пруський король був не проти, щоб стати на чолі об'єднаної Німеччини, але побоювався протидії з боку Австрії та інших держав Німецького союзу. Тому він відповів делегації, що цінує запропонований йому зборами високий пост, але не може прийняти корону без угоди з іншими государями, які повинні спільно розглянути конституцію і обговорити необхідні в ній зміни. 29 держав визнали рішення загальнонімецького

парламенту, але Ганновер, Вюртемберг, Саксонія, Баварія і інші зайняли ворожу позицію і конституція не була втілена у життя.

У травні 1849 р народні маси піднялися на захист Імперської конституції, але ці виступи на відміну від березневих повстань 1848 р. носили локально-обмежений характер. Вони охопили тільки частину Німеччини. Проти повстанців були направлені пруські війська, якими командував принц Вільгельм, який здобув перемогу.

Отже демократично-революційні сили не здобули перемоги, а Франкфуртський парламент зіграв для них негативну роль. Контрреволюція перемогла.

*Бондарчук Юлія Сергіївна
Студентка 1 курсу 13 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ВСТАНОВЛЕННЯ ФАШИСТСЬКОЇ ДИКТАТУРИ В ІТАЛІЇ

Фашизм в Італії був зароджений в дусі італійського націоналізму, національного синдикалізму, революційного націоналізму та відновленні й розширенні італійських територій, які італійські фашисти вважали необхідними для утвердження своєї переваги та сили. Італійські фашисти дотримувалися такої точки зору, що Італія є нічим іншим, як спадкоємниця Стародавнього Римської імперії.

Національна фашистська партія (НФП), заснована в 1921 році, заявила, що партія повинна бути «революційною міліцією на службі нації». Політика НФП була заснована на трьох принципах: порядок, дисципліна, ієрархія.

На початок 1920-х років НФП мала колосальну підтримку у боротьбі з більшовизмом, партія нараховувала близько 250000 членів. У 1921 році НФП домоглася політичної легітимності, коли Муссоліні обрали в палату депутатів в 1922 році. Незважаючи на це, Ліберальна партія, яка була на той час при владі, зберегла її.

24 жовтня 1922 р. Муссоліні заявив на фашистському конгресі в Неаполі перед 60 тис. натовпом: «Наша програма проста: ми хочемо правити Італією».

Похід на Рим складався з менш ніж 30000 чоловік, проте король частково побоювався громадянської війни. Муссоліні було запропоновано сформувати свій кабінет 29 жовтня 1922 р. Муссоліні таким чином легально досягнув влади відповідно до статуту Альбертіно, італійської Конституції. Березень в Римі не був завоюванням влади, який пізніше відсвяткували представники фашизму, а скоріше, як поштовхом для передачі влади в рамках конституції. Цей перехід став можливим через здачу державних органів перед фашистськими залякуваннями. Ділові та фінансові кола Італії вважали, рахували що можна впливати на рішення Муссоліні, який в своїх промовах і доктринах підкреслював значення вільного ринку і державного невтручання в економіку. Це виявилось надто оптимістичним, оскільки корпоративний погляд Муссоліні підкреслював загальну державну владу над бізнесом так само, як і окремі особи, через органи влади ("корпорації"), контрольовані фашистською партією, модель, в якій підприємства зберігали обов'язки власності, але мало, якщо якась із свободи.

Навіть незважаючи на те, що державний переворот не вдалося надати владу безпосередньо фашистській партії, це, однак, призвело до паралельної угоди між Муссоліні

та королем Віктором Еммануїлом III, що зробило Муссоліні главою уряду Італії. 15 грудня була заснована Велика рада фашизму і вона була вищим органом ПНФ.

Для того, щоб позбавити слабку парламентську демократію, депутат Муссоліні (з військовою, діловою та ліберальною підтримкою правих сил) у Римі (27-29 жовтня 1922 р.) вчинив державний переворот з метою звільнити прем'єр-міністра Луїджі Факта та прийняв в управління уряд Італії. Його метою було відновити націоналістичну гордість, перевантажити економіку, підвищити продуктивність, контролювати трудові ресурси, скасувати економічний контроль бізнесу та нав'язати правопорядок. 28 жовтня 1922 року, в той час як «Марш» відбувся, король Віктор Еммануїл III відкликав свою підтримку прем'єр-міністра Факта і призначив лідера Беніто Муссоліні шостим прем'єр-міністром Італії. Марш у Римі став парадом перемоги: фашисти вважали, що їх успіх був революційним.

Дуже багато лідерів впливових синдикатів підтримували ідеї та доктрини фашистського руху. Як наслідок, в ході встановлення диктатури фашизму, вони отримали найзначні посади в уряді Муссоліні.

В Італії всі зусилля фашистів в партійному будівництві зводилося до створення однопартійної системи. Треба відзначити, що на той час в італійців зріс рівень життя. Це мало серйозний вплив для подальшого розвитку фашистської диктатури, ніж за часи функціонування багатопартійного ліберально-демократичного уряду 1920 року.

Як лідер Національної фашистської партії, Муссоліні сказав, що демократія «гарна в теорії, на практиці це помилка» і висловив думку про святкування поховання «заплутаного трупку свободи».

У 1923 році, заради досягнення повноцінного контролю фашистами над плюралістичним парламентським урядом Королівства Італії, економіст барон Джакомо Ацербо запропонував закон (схвалений парламентом), за яким була впроваджена зміна виборчої системи від пропорційного представництва до представництва більшості.

У 1925 році НФП оголосила, що Італійська фашистська держава повинна бути тоталітарною. Термін «тоталітарний» спочатку використовувався як зневажливе звинувачення ліберальної опозиції Італії, яка засудила фашистський рух за прагнення створити загальну диктатуру.

*Боровенська Ганна Вадимівна
Студентка Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого
1 курс, 5 група*

АКТ ШЕРМАНА

В 1865 році в Сполучених Штатах Америки закінчилася війна між північними і південними штатами. Завдяки досить сприятливим природним, зовнішньополітичним і демографічним умовам, а також ініціативності народу ці мирні післявоєнні роки привели США до бурхливого економічного розвитку. США по основним економічним показникам зайняла перше місце у світі.

Сенатор Дж. Шерман в 1890 році виступив перед Конгресом Сполучених Штатів Америки з законодавчим актом. Він був направлений на протидію різноманітним видам обмежень вільної торгівлі. Це був перший антимонопольний закон США, який встановлював заборону на монополістичну діяльність.

При розробці цього закону враховувалися не тільки зарубіжний досвід антимонопольного регулювання та розвитку конкуренції, але також і певні особливості правової системи.

Акт Шермана передбачав заборони на угоди та об'єднання, які в той час обмежували конкуренцію, а також на монополізацію ринків. Акт Шермана не містив норми, які встановлювали б контроль економічної концентрації в тому вигляді, в якому такий контроль існує на даний момент. Зокрема, в ньому були відсутні норми, які прямо встановлювали будь-які обмеження на придбання капіталу однієї компанії іншою тощо. Однак Верховний Суд Сполучених Штатів Америки в своїх рішеннях вказував на те, що в Акті Шермана містяться заборони на антиконкурентні угоди, об'єднання, які в рівній мірі поширюються на випадки об'єднання різних господарюючих суб'єктів в єдине утворення з певною метою, а саме для здійснення спільного бізнесу (як правило, у формі трастів чи холдингів).

З аналізу законотворчої діяльності сенатора Дж. Шермана слідує, що його дії не завжди узгоджувалися із поширеними в різноманітних історичних роботах тезами про прагнення відродити конкуренцію і, тим самим, знизити ціни. З його епістолярної спадщини випливає, що він не був ні «адвокатом корпорацій», ні захисником малого чи середнього бізнесу, який витісняється з ринку корпоративними гігантами.

Найбільший вплив на Дж. Шермана, як на сенатора здійснювали невеликі нафтові компанії, які знаходилися в штаті. Кожного разу, коли вони зверталися до нього з проханням заборонити залізним дорогам надати знижки на транспортування нафти в цистернах, Шерман йшов їм назустріч, незважаючи на те, що заборона на їх використання могла істотно підвищити ціни на паливо та інші продукти для споживачів.

Багато науковців припускали, що на Шермана тиснули різні угруповання нафтовидобувних компаній. Малий і середній бізнес на той час не був єдиний у своїй боротьбі з великими компаніями. Це багато в чому визначало швидкий перехід до моделі корпоративного капіталізму і вважалося порушенням Акта Шермана, тому що створювалася монополія, яка обмежувала конкуренцію. Після провалу законопроекту про перевезення нафти в цистернах, який обговорювався в сенатському комітеті по питанням фінансів, від Шермана стали вимагати більш рішучих рішень та дій.

У Сполучених Штатах Америки все більше розвивається широкий антитрестівський рух. Він супроводжувався зростанням активності робітничих профспілок, боротьбою найдрібніших прошарків, що вимагали державної системи соціального захисту та інше.

Думка про обов'язкове «оновлення» економічної і соціальної політики дедалі більше та наполегливіше лунає в обох партіях: демократичній і республіканській. Для початку ці вимоги висувають як опозиційну керівництву партій, потім вони все більше оволодівають думками урядових кіл, партійної верхівки, що дістає вияв у зміні політики президента-республіканця Т. Рузвельта.

Відповідно до закону фірма, яка контролює понад 65% ринку, могла бути звинувачена в спробі монополізації. Проте там, де панували кілька фірм (так звана олігополія), звинувачення в спробах монополізації знімалося.

В 1914 році був прийнятий другий за значенням антитрестівський акт – Акт Клейтона. У ньому деякі положення Закону Шермана були уточнені.

Акт Дж. Шермана діє, по суті, і до сьогоднішніх днів. Він включений у федеральний Кодекс Сполучених Штатів Америки.

ОСОБЛИВОСТІ АКТУ ПРО ПРЕСТОЛОНАСЛІДУВАННЯ 1701 Р В ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Акт про престолонаслідування став одним з ключових законодавчих актів у Великобританії і мав значний внесок у розвиток законотворення в Англії у той час. Проблематика даного закону досліджується в працях В.С.Кобріна, А.Є Шевченко, Г.П.Шайрян, А.І.Красільнікова, К.В.Сасацян.

Для того щоб краще зрозуміти сенс основних принципів державного права по Акту престолонаслідування, необхідно оцінити історичну ситуацію в Англії, сформовану на той час.

Акт про престолонаслідування 1701 року було видано в умовах історичного протистояння між торі і вігі. Торі вже починають розуміти, що Англія потребує змін і жити за старим порядком вже неможливо. Це було й не дивно, тому що в Англії набували популярності прогресивні ідеї, що могли похитнути панівне становище партії, а саме великих феодалів. Монарх у своїй владі хоча і спирався на владу великих землевласників та відстоював їхні інтереси, проте абсолютність його влади стала підставою до хвилювань у суспільстві, тому єдиним виходом із даної ситуації було піти на певні поступки.

По-перше, було реформовано ідеологічну складову. В цьому акті зазначалось, що в майбутньому кожен англійський монарх має сповідувати англіканську віру. Це означало, що ідеологічне обґрунтування влади монарха зазнало змін і стало першим кроком до її зменшення, адже фактично допускало можливість обмеження влади з ідеологічної точки зору. Фактично це було пов'язано із зневірою народу у католицизм та у його лицемірні принципи та заборонні норми, які стосувалися лише простого люду, проте масово порушувалися вищими верствами населення.

Наступним кроком до обмеження влади монарха стало введення правила, за яким особа, що займає яку-небудь платну посаду або місце, підпорядковане монарху, і отримує пенсію від корони, не могла бути членом Палати громад. Ця новела, пов'язана із тим, що посилюється влада парламенту, створюються певні правові механізми щодо недопущення зловживань монархом своїми повноваженнями, зокрема у тому, щоб встановити контроль над парламентом та поширити свій вплив.

Ще одним проявом незалежності парламенту можна вважати те, що помилування короля вважалось недійсним у справах імпічменту. Тим самим парламент ближче підійшов до того принципу, що влада парламенту є верховною і не підлягає оскарженню королем, а рішення, прийняті парламентом мають найвищу юридичну силу.

Ще однією віхою реформування стала судова влада. Завданням парламенту було обмежити вплив короля на суддівську діяльність, таким чином було встановлено принцип незмінності судді. Це є важливим моментом тому, що в цей час набирає популярності поділ влади на 3 гілки і дане рішення посприяло встановленню саме незалежної та справедливої судової влади.

Даний акт також відзначається тим, що унеможливило те, що Вільгельм III і його наступники, не будучи уродженцями Англії, спираючись на відданих їм міністрів-співвітчизників, зможуть встановити в державі абсолютистський режим. Саме тому було прийнято рішення, що жодна особа, що народилась за межами Англії, Шотландії та Ірландії

навіть у разі натуралізації не може стати членом Таємної ради, парламенту або займати будь-яку посаду, одягнену довірою. Таким чином, даний акт передбачив, що король скоріш за все не зможе узурпувати владу самостійно, тому логічним було те, що влада повинна здійснюватися у протистоянні монарха і парламенту.

Акт 1701 встановлював порядок престолонаслідування: після смерті бездітного Вільгельма III його наступницею була Анна Датська, а за відсутності у останньої спадкоємців корона переходила до ганноверських курфюрстів. Головною ідеєю даної новели було те, що на англійському престолі повинні сидіти ті монархи, що не будуть становити загрози до парламенту і не будуть мати реальних механізмів щодо узурпації влади. Основною перепоною вони вважали їхню територіальну віддаленість, відмінність у вихованні, незаінтересованість у веденні внутрішніх справ. Таким чином творці даного акту намагалися відбити у монарха бажання узурпувати владу «на корні».

«Акт про престолонаслідування» 1701, поклав початок встановленню нових принципів буржуазного державного права, а саме:

Принцип контрасігнатури, згідно з яким недійсним вважався акт, виданий королем, якщо він не був скріплений підписом відповідного міністра (члена Таємної ради) (ст. II). У зв'язку з цим зростала політична роль міністрів, які могли бути залучені парламентом до відповідальності, це поклато початок формуванню принципу «відповідального уряду».

Принцип: незмінюваність суддів. Встановлювалося, що судді могли виконувати свої обов'язки доти «поки вони будуть вести себе добре». Відсторонення їх від посади могло відбуватися тільки за поданням обох палат парламенту (ст. II). Крім того, «Акт про престолонаслідування» визначав порядок престолонаслідування, за яким англійський престол могло зайняти особа тільки англіканського віросповідання.

Принцип: заборона суміщення чиновницької посади з депутатською.

«Що ніяке обличчя, яке займає яку-небудь платну посаду або місце, підлеглі королю, або отримує пенсію від корони, не може перебувати членом палати громад» (Ст. III Акта про встановлення)

Принцип: принцип законності. Принцип законності - це обумовлене характером формування та функціонування правової системи вихідне положення, які лежали в основі реалізації правових приписів і в основі вимог до поведінки суб'єктів правових відносин. Як правило, принцип законності передбачає:

1. Верховенство закону (забезпечує ієрархічну стрункість системи нормативних актів, коли підзаконний акт не суперечить закону);
2. Єдність законності (передбачає її дію на всій території держави);
3. Загальність законності (передбачає її дію на всіх осіб);
4. Доцільність законності (сприяє досягненню цілей держави і суспільства, які виражаються в праві, в законі);
5. Рівність перед законом (надання однакових прав і пред'явлення єдиних вимог до всіх громадян);
6. Гарантованість основних прав і свобод громадян (загальна захист індивіда і необхідність забезпечення пріоритету загальногуманітарних цінностей);
7. Невідворотність покарання за вчинене правопорушення (характеристика юридичної природи законності);

8. Взаємозв'язок законності і культурності (характеризує моральну природу законності; без досягнення певного рівня правової культури всіма суб'єктами права, населенням країни в цілому, неможливо забезпечити належний рівень законності).

Таким чином, право завжди було інструментом в руках пануючих людей. Вони обертали це на свою користь і за допомогою закону досягали задоволення своїх інтересів шляхом обмеження інтересів інших. На прикладі даного Акту ми проаналізували 4 принципи, які використовували політики, щоб отримати бажане - обмеження королівської влади; відділення судової влади від корони і парламенту; вступ в 1714 р на престол прихильника протестантизму, сина Софії Георга I - першого монарха з Ганноверської династії. Проте не можна не зауважити, що Акт про престолонаслідування 1701 року мав і значний позитивний ефект, зокрема це був ще один крок на шляху послаблення королівської влади і формування сильного парламенту, даний акт утверджував прогресивні принципи, які і досі існують у законодавстві багатьох держав.

*Вишняк Анна
Національний юридичний університет
імені Ярослава мудрого
Інститут підготовки кадрів для органів юстиції України
1 курс, 5 група*

РЕЙГАНОМІКА ЯК КОНСЕРВАТИВНА РЕВОЛЮЦІЯ

У середині 20 ст. відбулось зміцнення Америки та її загального добробуту, політичне мислення американців характеризувалось консервативними тенденціями, пояснити які можна джеферсонівською традицією, яка ставила перш за все власну свободу громадян і з недовірою ставилась до централізованої влади; також важливе значення мали економічні підстави: вважалося, що ринкові механізми та регулювання значно краще забезпечать процвітання країни, ніж урядове керівництво; також демографічні зрушення були джерелом консервативних тенденцій.

Яке ж було здивування усього світу, коли на президентських виборах США 1980 року переміг колишній актор. Я думаю, ніхто не сподівався на корінні зміни в економічній, політичній та соціальній сферах. Але Рейган довів, що є досить освіченим політиком, який може вивести країну не лише з кризи, а і зайняти передовий рівень у світі.

Основними цілями внутрішньополітичного курсу нової адміністрації Рейгана було досягнення стабілізації соціально-економічної системи шляхом обмеження традиційного втручання влади в економіку країни та переміщення центру ваги на приватний сектор. Цей курс отримав назву «рейганоміка».

Рейган пропагував ідеї неоконсервативної політики. Він зрозумів, що нинішнє становище Америки тяжке саме через посилення неорганізованих урядових повноважень. Відповідно, виправити ситуацію допоможе лише обмеження централізованої влади. Не зважаючи на всі політичні традиції, Рейган вважав, що уряд є частиною проблеми, а не частиною рішення.

Після тривалої економічної кризи почалось семирічне відновлення і піднесення економіки, яке проходило в умовах структурної перебудови, пов'язаної з НТР. Результатом економічного піднесення-збільшення обсягу ВВП на 28%.

Основними пунктами економічної програми Рейгана були припинення інфляції та прискорення економічного розвитку. Також програма забезпечувала політику

перерозподілу доходів, що сприяло пом'якшенню соціальної напруги й підвищення попиту з метою забезпечення економічного зростання та зменшення рівня безробіття. Головна економічна проблема для Рейгана: Яким чином сформувані діяльність вільного ринку й одночасно обмежити державний контроль? Рейган вважав, що доцільним вирішенням проблеми буде скорочення грошового потоку, що надходить до Вашингтона. Якщо знизити податки, то долари, які зараз знаходяться в руках бюрократів-марнотратників, будуть залишатися в кишенях простих американців і бізнесменів. Ці гроші споживачі витратять на придбання товарів, приватні підприємці - на додаткові інвестиції, що призведе до розширення виробництва і появу значної кількості робочих місць.

Свою економічну модель республіканці будували на концепції «пріоритету пропозиції» і для її реалізації були розроблені три напрямки дій: зниження ставки податків; зниження державних витрат; зменшення асигнування на транспорт, обігання природних ресурсів, торгівлі, освітніх програм та житлове будівництво. Були заморожені всі енергетичні проекти, передбачалося зменшення масштабів державного регулювання економіки. Уряд значно зменшив контроль над консолідацією приватного бізнесу і роботою фондової біржі.

Соціальна політика характеризувалась програмою «нового федералізму», щодо якої розмежовувались повноваження федеральних органів влади, органи влади штатів та місцевих. До компетенції федерального уряду відносили медичну допомогу незаможним. Місцеві органи допомагали багатодітним родинам. У веденні штатів були інші 43 соціальні програми. Був створений спеціальний федеральний фонд для підтримки органів влади штатів для їхнього додаткового фінансування протягом 4 років. У соціальній політиці Рейган орієнтувався на більшість американців, тобто середній клас, і намагався активізувати та покращити їхню підприємницьку діяльність.

Зовнішню політику Рейгана можна розділити на три сфери: боротьба з Радянським Союзом та комунізмом, програма СОІ та справа «Іран-контрас».

Рейган звинувачував СРСР підбурювання до революцій та дестабілізація демократичних режимів, оголосивши Радянський Союз «імперією зла», провідну підривну діяльність у всьому світі. Експеримент з взаємним контролем над озброєнням зайшов в безвихідь після того, як США розмістила ракети з ядерними боєприпасами в Західній Америці та Західній Європі, а Рейган проголосив свій проект СОІ – «стратегічної оборонної ініціативи». Відносини з країнами третього світу - особливо з державами Центральної Америки й Карибського басейну - розвивалися по принципах, викладених в «Доктрині Рейгана»: США підтримувала будь-які антикомуністичні рухи.

Лібералізація зовнішньоекономічних відносин дала змогу країні взяти участь у міжнародному поділі праці, спростити процес вивезення капіталів та отримати інвестиції, гарантію доступу до нових технологій та розвиток власного виробництва під впливом міжнародної конкуренції.

Отже, рейганоміка, яка мала неоконсервативний характер справді врятувала США від глибокої кризи. Рейгану вдалось якісно організувати економічну, політичну і соціальні сфери, зменшити вплив держави в економічному регулюванні, створити вільний ринок, що дає підґрунтя для розвитку малого і середнього бізнесу, і зупинити економічну кризу, що почалась ще при Картері, також програма «нового федералізму» розподілила повноваження між федеральними органами влади, місцевими та штатними. І це забезпечило Рейгану перемогу на президентських виборах 1984 року.

Вірич Марина Євгенівна
студентка 1 курсу 5 групи
факультету Інститут підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого

ДОБА «МЕЙДЗІ» В ЯПОНІЇ

Відомо, що з 1640 р. і до середини XIX століття Японія була “закритою” країною для ведення справ з іншими країнами у будь-якій сфері, за винятком Китаю та Кореї. Керував державою переважно сьогунат (великий феодал) – представник династії Токугава, а імператор був сильно обмежений у своїх повноваженнях.

Проте, не зважаючи та “самоізоляцію” Японії, вона привертала до себе увагу інших країн. І вже у 1854 р. під тиском американського комодора Меттью Перрі, який погрожував Японії війною, уряд країни був змушений підписати японсько-американський договір, за яким Японія відкривала порти Сімода та Хокадате. Прикладом Америки скористалися й деякі інші країни: Велика Британія, Франція, Російська імперія та Голландія, з якими Японія також підписала нерівноправні договори. Винуватцями всіх наслідків, які виникли після підписання цих угод, народ вважав сегуна та іноземців. І тому впродовж 1867-1868 рр. у країні відбулися певні явища, які отримали назву “революція Мейдзі”, внаслідок яких було ліквідовано сегунат і в державі розпочалася доба “Мейдзі”.

Добою “Мейдзі” в Японії історики називають період правління імператора Муцухіто. Цей історичний етап також іменують епохою освіченого правління, оскільки Муцухіто провів низку реформ, що сприяли покращенню і розвиткові країни.

Найпершою була проведена адміністративна реформа 1871 р., суть якої полягала у ліквідуванні князівств та запровадженні нового адміністративно-територіального устрою: країна поділялася на 72 кен (префектур) і 3 фу (столичних округів).

Одним з результатів військової реформи 1872 р. став закон про загальну військову повинність, а також закон про скасування станових привілеїв. Європейська армія стала зразком для формування японського війська.

Після проведення освітньої реформи почали створюватися нові університети та середні школи. Уряд підтримував бажання громадян здобувати освіту за межами Японії, переважно в Європі та США. Головним результатом проведення фінансової реформи стало запровадження єдиної грошової валюти – ієну. Після проведення судової форми в Японії почали створюватися суди європейського типу. Соціальна реформа, проведена у 1872 р., запровадила поділ населення на три стани, замість чотирьох: вища знать (аристократія), рядове дворянство (середні й нижчі самураї) і простий народ (решта населення). Пізніше було прийнято закон, в якому йшлося про те, що всі громадяни є рівними у своїх правах, незалежно від стану.

Аграрна реформа 1872-1873 рр. полегшила умови оренди землі та обмежила велике землеволодіння, а також ввела єдиний поземельний податок розміром 3%.

У 1889 р. було прийнято конституцію Японії, згідно з якою Японія проголошувалася монархією на чолі з імператором. В цьому документі зазначалося наступне: особа імператора визнається священною та недоторканною; як глава держави імператор наділявся великими повноваженнями (мав право оголошувати війну, укладати мир, скликати та розпускати парламент, тощо).

Керівний апарат держави складався з імператора та парламенту, який поділявся на Верхню палату (Палата перів) та Нижню палату (Палата представників). Членів Палати

перів призначав імператор. Палата представників обиралася на 4 роки особами, які мали виборче право (чоловіки старші 25 років, що мешкали у виборчому окрузі, до якого вони належать, більше 1,5 року і сплачували високий податок). Також існувала Верховна таємна Рада, члени якої також обиралися імператором і без згоди якої не приймався жоден закон.

Завдяки проведеним реформам у країні розпочався швидкий економічний розвиток: збільшилися товарність сільськогосподарського виробництва, посівні площі, експорт шовку та чаю; відбувалося інтенсивне будівництво промислових підприємств; значний прогрес спостерігався у справі поліпшення зв'язку і транспорту (почалося будівництво залізниць).

Значний успіх в розвитку економіці справив значний вплив на зовнішню політику Японії, що призвів її до територіальної експансії. Першою постраждала Корея, яка спочатку у 1876 р. була вимушена підписати нерівноправний договір з Японією, а вже у 1910 р. стала її колонією. Далі відбулася японсько-китайська війна 1894-1895 рр., по завершенню якої Японія приєднала до своїх володінь Тайвань і Песткадорські острови. А у 1905 р. Японія перемогла Росію у японсько-російській війні.

Доба «Мейдзі» стала визначним періодом в історії Японії. Діяльність імператора Муцухіто була спрямована на подолання роздробленості країни і створення централізованої держави. Також відбувся швидкий розвиток країни, завдяки застосуванню досвіду іноземних країн.

***Волинець Вікторія Олегівна**
Студентка 1 курсу 7 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

«ПРУССЬКИЙ СОЮЗ»

В даній роботі я зробила спробу висвітлити історію та діяльність Пруського союзу. Саме Пруссія в часи свого розквіту була головною державою Німецької імперії і тому питаннями діяльності цієї держави займалися відомі зарубіжні дослідники. Пруський союз має бути прикладом для сучасників, адже для протистояння всемогутньому Тевтонському ордену необхідні чималі сили, а особливо для перемоги над ним.

Пруський союз (інша назва – Пруська конфедерація) – це організація міст та духовенства, яка була створена 14 березня 1440 року. Метою цієї організації була протидія Тевтонському ордену. Акт, який підтверджує заснування союзу був підписаний в Данцигу і нині зберігається в архіві Торуні. Міста – засновники(всього 19) : Торн, Кульм, Браунсберг, Реден, Ландеберг,Цинтен, Грауденц та інші. Згодом після заснування організації, а саме 3 квітня 1440 року до неї приєдналося ще 7 міст.

Взагалі, Тевтонський орден проводив активну завойовницьку діяльність, а їх хрестові походи відомі у всьому світі. Ще у 13 ст. Пруську землю завоювали німецькі лицарі Тевтонського ордену і тому саме новостворений Пруський союз намагався йому протистояти. У лютому 1454 р. союз повстав проти влади Тевтонського ордену і саме цього року починається затяжна 13-річна війна. Пруський союз розраховував на підтримку Священної Римської імперії у боротьбі з Тевтонським орденом. В свою чергу великий магістр ордену агресивно ставився до Пруського союзу. Саме він розпочав судову справу при дворі імператора Фрідріха III, який постановив, що Пруський союз є незаконним.

Союз заручився підтримкою Польського королівства, наслідок чого ця війна вже мала за мету домінування в Східному Помор'ї. Війна завершилася розгромом Тевтонського ордену і підписанням Другого Торунського миру за яким хрестоносці втратили контроль над Західною Пруссією. Основні міста-засновники Пруського союзу увійшли до складу Польського королівства як частина Королівської Пруссії. Тевтонський орден змушений був підкоритися польському королю. Пруський союз, так би мовити, виконав своє основне завдання і тому після війни розділився та фактично перестав існувати.

Після підписання Другого Торунського миру історія Тевтонського ордену не завершилася. Орден не визнавав цього договору та вимагав від папи Павла II та імператора Фрідріха III скасування договору, поляки, в свою чергу, намагалися його затвердити. Внаслідок певних суперечностей пруське питання так і залишилося невирішеним, проте в 1599 р. незалежність Королівської Пруссії була скасована.

Війна, яка закінчилася 1466 року мала чимале значення для долі Пруссії. Після Другого Торунського миру Пруссію було поділено на західну Королівську Пруссію, польську провінцію та східну частину, яка з 1525 року почала називатися Пруським герцогством. Офіційно ця держава існувала до 1947 року і мала важливе значення для історії того часу.

*Воронкіна Діана Вікторівна
студентка 7 групи, 1 курсу Інституту
підготовки кадрів для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ЕРФУРТСЬКИЙ СОЮЗ

Ерфуртський союз був спробою Пруссії в 1849 році замінити Німецьку конфедерацію (Німецький союз) німецькою національною державою, оскільки конфедеративний устрій не задовольняв тогочасні потреби країн-учасниць: не існувало єдиного законодавства, єдиної армії, спільних фінансів, спільної дипломатичної політики. Тому федерація розглядалась як найбільш прийнятна форма територіально-політичного устрою Німеччини.

28 березня 1849 р. Франкфуртські Національні збори прийняли Конституцію Німецької імперії, в якій про федерацію нічого прямо не було вказано, але в ряді статей були закріплені деякі федеративні структури об'єднаної Німеччини.

Нова фаза боротьби за об'єднання Німеччини почалась з поступового витіснення Пруссією Австрії з політичної арени. Враховуючи протидію більшості німецьких урядів спробам встановлення пруського панування, король Пруссії уклав у кінці травня 1849 року унію з монархами Саксонії та Ганновера.

Мова йшла про створення союзу трьох монархій (без Австрії) на чолі з пруським королем при збереженні суверенних прав двох інших німецьких монархів. До осені 1849 року до унії приєдналась більшість середніх та дрібних німецьких держав, яким Пруссія обіцяла воєнну допомогу щодо приборкання революційно налаштованого народу.

Створенню союзу рішуче протистояли Австрія, Баварія і Вюртемберг. Також середні та дрібні держави, правителі яких позбавились страху перед революцією, вже не потребували допомоги Пруссії і почали розглядати її як загрозу своїй суверенності. У засіданнях парламенту союзу в Ерфурті відмовились брати участь Саксонія і Ганновер. Проти унії виступали великі європейські держави, які не бажали надмірного посилення

Пруссії. Не дивлячись на перешкоди ерфуртський парламент почав розробку конституції союзу, яка передбачала встановлення повної пруської гегемонії.

Так, за пруським королем закріплювалась посада голови Союзної ради, йому одноосібно належало право законодавчої ініціативи і право здійснення виконавчої влади. Інші німецькі монархи формували першу палату парламенту унії, яка існувала поряд з виборною палатою.

Розроблена конституція союзу була прийнята ерфуртським парламентом, але так і не вступила в силу. У кінці квітня 1850 року парламент перервав свою роботу і більше не збирався.

Отже, Ерфуртський союз був недовговічним союзом німецьких держав в рамках федерації, запропонованим Королівством Пруссія в Ерфурті. Союз, метою якого було встановлення німецької федерації при гегемонії Пруссії, ніколи не вступав в силу.

*Галій Т. В.,
Національний юридичний університет
Імені Ярослава Мудрого,
Інститут підготовки кадрів
для органів юстиції України, с1 курс, 5 група*

ПІДСУМКИ ПРУССЬКО-ДАНСЬКОЇ ВІЙНИ

Вікова суперечка яка точилася між двома імперіями данською і німецькою була саме за землі Шлезвіга та Гольштейна. Включаючи в себе два етапи 1848-1850 р (громадянська трирічна війна) і 1864-1866 р (порушення Лондонського протоколу). В цілому можна вважати, що ці землі були німецькими так як більша їхня частина складалася з німецького населення яке спілкувалося німецькою мовою і не хотіло приймати данської корони. Вони перебували у володінні на правах герцогств, а саме у руках династії Ольденбургів. Для вирішення конфлікту виникли дві течії федеративного принципу, які вбачали надання німецькомовному населенню герцогств мали запропонувати культурну автономію (helstatpolitik – політика цілісної держави). Націонал-ліберальну пропонували інший варіант, згідно з яким Данія мала віддати весь Гольштейн і частину Шлезвігу (політика «Данія до Ейдеру»).

У ході розбіжності корінне населення хотіло остаточно від'єднатися від Данії і через це виникла перша громадянська війна 1848 р між Данією і Шлезвінг-Гольштейнськими землями. Причиною так званої трілітньої війни (treårskrig 1848-1850) було те що Фредерік VII скасував абсолютизм і погодився на конституційне правління. 5 червня 1849 року він підписав нову конституцію за якою приймалося волевиявлення народу, а також створювався двопалатний парламент Рігсдаг. Таким чином ця конституція поширювалася на Шлезвіг і обмежувала його автономію. Виникло повстання не тільки в Шлезвігу а й в Гольштейні який був членом німецького союзу. Створивши раніше на один рік ніж Данія свою конституцію Шлезвіг-Гольштен утворили власний тимчасовий уряд. Всі фактори були проти Данії, тому повстання підтримала Пруссія. Першу битву при Бові Данці виграли але на допомогу їм спішили братні народи які хотіли визволити своїх братів з під неволі герцогств і приєднати до німецького союзу (йдеться про визволення Шлезвіга Пруссією). 23 квітня 1848 р данська армія прогнала вході чого Пруссія окупувала Ютландію. Долею Данії занепокоїлися великі європейські держави і здійснювали тиск на Пруссію. Шлезвіг-

Гольштейн бажав продовжувати війну але після останньої битви під Істеді боротьба вщухла.

Після бурхливих подій, які мали місце протягом 1851 року, стало поступово зрозуміло, що із завершенням війни всі проблеми не було розв'язано. Замість того, щоб внести якусь ясність у зазначені питання, війна швидше за все загострила протистояння й ускладнила переговорний процес. Отож протягом 1851-1852 р. Данія не втрачає можливості направити іншомовні герцогства під свій вплив і видає мовний циркуляр 1851 року. Таким чином здійснюється активна мовна політика запровадження як основної данської мови в школах церквах та інших установах. Наприклад у школі діти німецькомовного місцевого населення могли почути свою мову тільки чотири години на тиждень все інше на данській. У церквах служби велися теж не на рідній мові місцевого населення, що викликало спротив німців вони не тільки не хотіли вивчати данську мову, вони не ходили в церкву, влаштовували масові протести, писали петиції. Загалом виступали для здійснення політики «Данія до Ейдеру». Серед великих держав був протест проти того, щоб Данія здійснювала таку політику.

На переговорах у Лондоні 1851-1852 р. Данія погоджувалася лише на єдину монархію а саме на три її чинники: 1) Королівство Данії, 2) герцогство Шлезвіг, 3) герцогство Гольштейн разом з графством Лауенбург. У 1852 році було підписано Лондонський протокол, який закріпив Данію як суверенну державу яка не буде намагатись здійснювати політику проти свободи Шлезвігу і не перетворюватиме його на свою провінцію. Протокол визнали великі європейські держави (Австрією, Францією, Пруссією, Росією та Великобританією), також цей документ підтримали Швеція-Норвегія. Головною метою європейських держав в даному протоколі було збереження старого виду Данії як самостійної країни. Так європейські країни виступали проти будь якої політики вони не хотіли виокремлення Шлезвіг-Гольштейн в ролі німецьких земель і також не хотіли щоб ці землі були провінціями. Одним словом усе повернулося на початок війни 1848 р. тобто суперечку не було врегульовано до кінця.

Наступним завершальним етапом у війні Пруссії та Данії постає смерть Фредеріка VII який був бездітним і на якому завершилася династія Ольденбургів. А саме питання полягало в тому що землі Шлезвіг і Гольштейн перебували у данців на правах герцогств це було закріплено і в Лондонському протоколі. Наступним королем мав стати Його Високість Принц Крістіан Шлезвіг-Гольштейнський-Сьонборзький-Глюксборзький (Hans Højhed Prinds Christian af Slesvig-HolstenSønderborg-Glücksborg) (Крістан IX).

Пруссія не визнавала Крістан IX як герцога та й взагалі як в короля у нього не було підтримки. Він 18 листопада 1863 року видає конституцію яка викликала тріщину в Лондонському протоколі. Австрія і Пруссія виступили з тим що король порушує протокол і в 1864 році почалася друга війна. Багато істориків вважають це не окремою війною а саме доповнення до першої, а Лондонський протокол довготривалим перемир'ям.

Другий етап війни приніс свої плоди вже 30 жовтня 1864р. у Відні було підписано перемир'я за яким Данія відмовилася від земель Лауенбург, Шлезвіг і Гольштейн. Але втрати цієї війни були великими через нерівність сил. Можна сказати також що 1864 рік не був завершальним щодо Шлезвіг-Гольштейнського питання так як війну допомагала вести Австрія вона заявила свої права на гегемонію і об'єднання німецьких земель під своїм покровительством. Тому Пруссія взяла собі в союзники Італію яка допомогла довести до кінця Дансько-Пруську-Австрійську війну і отримала за це Венеціанську область.

Отже Дансько-Прусська війна яка включала в себе два етапи посприяла об'єднанню німецького населення на одній території. У цілому війна була довготривалою і принесла велику кількість жертв через погану політику Європи і Данії. Багато хто вважає що цей конфлікт був простою загарбницькою політикою Данії яка не давала формуватись німецькомовному населенню відомого в 19 столітті як королівство Пруссія. На прикладі цієї війни можна сказати що невміння домовитись мирним шляхом призводить до смертей невинного населення.

Використані джерела: Військова енциклопедія видання Ситіна. Т. 7, стор – 619; Мірників А. Г., Спектор А. А. Всесвітня історія воєн; mojaosvita.com.ua; УДК О.В. Чайковська.

Гармадій Маркіян Юрійович

Студент 5 групи 1 курсу

*Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ДУАЙТ ЕЙЗЕНХАУЕР

Варто зазначити, що в політичній системі США з 1930-х рр., роль та значення інституту президентства та самого президента кардинально зросла, оскільки інститут президентства стає найбільш важливою ланкою в вирішенні не лише внутрішньополітичних, але і світових проблем, пов'язаних спочатку з Другою світовою війною, а згодом з Холодною війною [1, с. 83].

Після успішного правління Ф. Рузвельта та Г. Трумена президентом США було обрано головнокомандуючого армії союзників (англо-американців) в Другій світовій війні Дуайта Ейзенхауера, період правління його припав на початок Холодної війни між США та СРСР, між капіталізмом і комунізмом, між двома абсолютно різними ідеологіями. А тому, особливо важлива роль в цей час відводилась президенту США, від рішень якого залежала доля світу.

Д. Ейзенхауер – це класичний зразок мужності, відваги і героїзму для американців, а тому на виборах президента США в 1952 році особливих питань щодо переможця та наступника Г. Трумена не виникало. Американці на тлі успіхів у війні обрали президентом Д. Ейзенхауера, на якого поклалися у вирішення нинішніх як внутрішньополітичних, так і зовнішніх проблем.

На посту президента США Д. Ейзенхауер продовжив курс, який започаткував Г. Трумен та продовжив протидію комунізму, а його гасло : «Звільнення від комунізму» стало крилатим і чітко виразило зовнішній вектор американської політики [2]. Тому, цілком зрозуміло, що в 1954 році було опубліковано нову воєнну доктрину, в якій визначалося масове знищення іноземного агресора, тобто СРСР. В зв'язку з чим відбувалось кардинальне реформування всієї військової сфери, випробовувалися ядерна зброя, водородна бомба та інші види зброї, що підтверджувало потужність армії США. Крім того, протидія комунізму була закріплена на законодавчому рівні в Законі США «Про контроль над комуністичною діяльністю».

Проте, крім боротьби проти комунізму Д. Ейзенхауер відіграв вирішальну роль у деескалації конфлікту в Кореї. Так, в період з 1950 по 1953 рік тривала війна в Кореї. Проте, маючи в своєму розпорядженні значний бойовий ресурс Д. Ейзенхауер став ініціатором закінчення Корейської війни, погрожуючи власним вторгненням з ядерною зброєю. В

результаті в 1953 році було укладено мир між представниками ООН з одного боку та КНДР і китайськими добровольцями з іншого боку. Отже, можемо стверджувати, що Д. Ейзенхауер фактично був ініціатором даного перемир'я [3].

В контексті вищезазначеного, зауважимо, що Д. Ейзенхауер відіграв важливу роль в подальшому утвердженні статусу військових блоків – Організація Договору Південно-Східної Азії, Багдадського пакту та НАТО, які склали стратегічний кордон з країнами соціалістичного табору [4]. Тому, роль і значення діяльності Д. Ейзенхауера в зовнішній політиці була дуже вагомою.

Разом з тим, не забував Д. Ейзенхауер про внутрішню політику. На початку свого президентства за ініціативи Д. Ейзенхауера було скасовано державний контроль над цінами і заробітною платою, що свідчило про значну лібералізацію економіки. В 1959 р. уряд США ініціював прийняття нових законів, які передбачали зниження податків на доходи від капіталовкладень за кордоном. Такі економічні реформи сприяли посиленню економічної спроможності американських суб'єктів господарювання [5]. Крім того, були позитивні зрушення і в культурній зокрема в 1958 році було прийнято новий Закон «Про освіту», який збільшив можливості суттєво збільшити можливості американців вступити до вищих навчальних закладів тощо.

Таким чином, Д. Ейзенхауер залишив вагомий слід в історії США та був гідним продовжувачем курсу Ф. Рузвельта і Г. Трумена, завдяки військово-політичній діяльності якого було придушено комунізм в світі.

*Гіль Катерина Ігоріна
Студентка 1 курсу 13 групи
інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім.Ярослава Мудрого*

ЗЕМЛЯЕРА ВІЛЬГЕЛЬМА

Земля Кайзера Вільгельма - це одна зі складових частин колонії Германської Нової Гвінеї. Вона складалася з північно-східної частини острова Нова Гвінея. Її було названо в честь німецького кайзера Вільгельма II.

Він був останнім німецьким імператором та королем Прусії. При ньому Німеччина намагалася збільшити свої колоніальні володіння шляхом збільшення кількості торгових підприємств.

Під час його царювання Німеччина посилила свою роль як світова, промислова, військова та колоніальна держава. Але Перша світова війна була програна і це призвело до скасування монархії у ході Листопадової революції. Час коли царював Вільгельм II називають вільгельмінізмом. Він дуже любляв морський флот та говорив: « Наше майбутнє лежить в морях».

У 1884 році у Німеччині була заснована Німецька Новогвінейська компанія - це німецька колоніальна компанія, в кінці XIX століття, яка експлуатувала північно-східну частину Нової Гвінеї. Вона була ухвалена за ініціативою банкіра Адольфа фон Ганземана в Берліні. Британія також претендувала на ці землі, але у квітні 1886 року між двома конкурентами був підписаний договір о згоді Британії на передачу Німеччині північно-східних земель острова (тому що Німеччина пригрозила Британії єгипетським питанням).

Згідно до цієї компанії було відразу послано на острів німецького агента Отто Фінша, який поставив прапор на північно-східну частину острова Нова Гвінея та острова Нова Британія.

Центр колоніальної адміністрації було закладено у Фіншхафені -це була перша німецька станція, але згодом центр було переведено до Фридрих-Вільгельм-Хафен.

Новогвінейська компанія була вимушена обмежитися розведенням тропічних рослин таких як: тютюн,бавовна,рис,маїс та ін. У зв'язку з тим,що торгівля з туземцями не приносила великих прибутків, а спроби приманити поселенців були безуспішними.

На території Нової Гвінеї з 1894 року почали чеканити рівноцінні з імператорськими «новогвінейські марки»: на одній із сторін золотих,срібних або бронзових монет чеканилося відображення райської птиці.

Як я казала раніше Німеччина програла Першу світову війну та це стало приводом для підписання Версальського - мирного договору, згідно з яким Німеччина повинна була визнати себе відповідальною за спричинення війни,скласти зброю, заплатити великі репарації країнам, які входили в блок держав Антанти та зменшити свою територію - вона втратила всю свою колоніальну власність та одна з цих земель була Німецька Нова Гвінея,яка у свою чергу складалася з :

- Землі Кайзера Вільгельма на північному сході острова Нова Гвінея
- острів Бісмарка в архіпелазі Бісмарка
- північної частини Соломонових островів
- Каролінських островів
- Маріанських островів (окрім Гуаму)
- Науру
- острів Нова Британія
- острів Нова Ірландія
- острів Лавонгаї
- Маршалових островів

Німецька Нова Гвінея увійшла до складу Території Нової Гвінеї, а згодом стала частиною сучасної Папуа Нової Гвінеї.

Отже, земля кайзера Вільгельма – це частина північно-східного острова Нова Гвінея. Для її загарбання була створена Новогвінейська компанія. Цими землями хотіла оволодіти Британія, але як ми бачимо, це їй не вдалося.

На цій території вирощувались такі рослини як: тютюн,бавовна,рис,маїс та ін. Але це не приносило майже ніякого прибутку.

*Голик Данііл Романович
студент 1 курсу 5 групи
Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

РЕФОРМИ ПЕРІКЛА

Перікл (495 до н. е. – 429 до н. е.) – видатний політик, стратег, оратор і полководець, член знатного афінського роду, у якому мати була внучкою Клісфена.

Перікл продовжував політику реформ попереднього афінського вождя Ефіальта, якого було вбито у 461 році до н. е.. Метою реформ Ефіальта було обмеження політичних, і судових функцій ареопагу. Після його смерті Перікл очолив афінську демократію,

згуртувавши навколо себе союз однодумців, які підтримували його зовнішньополітичні й внутрішньополітичні заходи.

Аристотель пов'язує ім'я Перікла із двома найважливішими законами: про цивільні права й про оплату праці посадових осіб.

Закон про цивільні права полягав у тому, що Перікл намагався залучати до влади тільки якомога ширші верстви суспільства, тому він почав проводити популістські заходи, як то надання права нижчим верствам населення безоплатно відвідувати театральні постанови. В 458 році до н. е. Перікл ліквідував майновий цenz, який був обов'язковим для обрання архонтом. Запроваджувалася свобода слова. Також було встановлено, що громадянами Афін були лише ті особи, чий батьки були афінянами.

Був введений новий закон про оплату посадових осіб, який надав високі зарплати насамперед суддям – дві оболы (срібні монети, одиниця якої складала 1/6 драхми). За звичайні народні збори люди отримували одну срібну монету (драхму), за головні народні збори отримували по дев'ять оболів, члени Ради отримували п'ять оболів, притани – по шість, а архони – по чотири.

Продовжуючи політику Ефіальта, Перікл позбавив деяких прав ареопагів, надаючи нові переваги ширшим верствам населення.

Встановлюється вже чіткий поділ влади: законодавча належала Народним зборам, виконавча – «Раді п'ятисот» і магістратам, судова – гелієї.

З 477 року до н. е. починаються масштабні реконструкції старих храмів, палаців, монументів.

Отже, нові закони (реформи) Перікла сприяли демократизації суспільства, де широкі кола населення Афін одержали можливість брати участь у державній діяльності через народні збори та посади, на які могли бути обрані звичайні громадяни Афін. Демос реально взяв владу у свої руки, поступово позбавляючись від «опіки» аристократів.

Гончар Мілена Вячеславівна

студентка 1 курсу 7 групи

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

НЮУ ім. Ярослава Мудрого

ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ЖІНКИ У ШЛЮБІ ЗА ЗАКОНАМИ XII ТАБЛИЦЬ

Зараз велика увага приділяється захисту прав жінок, однак, правове регулювання статусу жінки знаходило своє відображення ще за умов стародавніх часів, зокрема у Законах XII таблиць.

У даній роботі розгляну відносин у шлюбі, а також становище жінки у цих шлюбах. Існувало два види шлюбу: з чоловічою владою (*cum manu*) та без чоловічої влади (*sine manu*). У першому виді жінка була повністю під владою чоловіка. Вона не мала юридичної самостійності та позбавлена правоздатності. Дружинна вважалася річчю, яку можна продати, витребувати з будь-якого місця перебування, а також можна покарати дружину і навіть стратити. Також майно жінки переходило у власність чоловіка і в тих випадках, коли припинявся шлюб, їй майно не поверталось. Її становище пом'якшувалося лише тим, що вона була спадкоємницею та поділяла суспільне становище свого чоловіка. У другому виді дружина залишалася під владою свого батька. Чоловік не мав на неї ніякого фізичного впливу і в будь-який момент вона могла з ним розлучитися. Їхнє майно було розподільним. Усе майно жінки, що належало їй до шлюбу та все, що набулося нею, було її власністю, але

якщо був спір між подружжям, щодо права власності на річ, то вважалося, що цією річчю володів чоловік, поки жінка не доведе право власності на цю річ.

Отже, у Стародавньому світі становище жінки було жахливим, так як вона мала дуже обмежені права.

*Гончаренко Аліна Андріївна
студентка 1 курсу 9 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НУЮ ім. Ярослава Мудрого*

П'ЄМОНТСЬКЕ КОРОЛІВСТВО

Безсумнівно, історія становлення та розвитку Італійської держави покрита найбільшими загадками, оскільки цей процес пройшов надзвичайно складний і тернистий шлях. Особливо важливу роль в становленні Італії, як сильної та суверенної держави, відіграло П'ємонтське королівство, у зв'язку з чим необхідно проаналізувати державотворчі процеси на італійських землях і внесок П'ємонтського королівства в становлення самостійної та незалежної Італійської держави.

Варто відзначити, що Італія ще в XVII ст. була поділена на 11 самостійних держав, серед яких найбільш важливими безперечно були Папська область, П'ємонтське королівство, Неаполітанське королівство, герцогство Міланське, герцогство Тоскана, Венеціанська республіка тощо. На мою думку, така роздробленість спричинена як внутрішньодержавними, так і зовнішніми факторами, оскільки керівництво вищезазначених державоподібних утворень не могло об'єднатися навколо єдиного центру, а тому серед вищезазначених державоподібних утворень на території Італії найбільш важливе значення для об'єднання Італії відіграв П'ємонт, оскільки саме це королівство було найбільш економічно та політично потужним і відіграло ключову роль в боротьбі за об'єднання [1, с. 157].

Якщо аналізувати історію становлення королівства, то зауважимо, що в XV столітті П'ємонт було приєднано до Герцогства Савойя в результаті якого було об'єднано П'ємонт з Савойєю. На мою думку, цей крок свідчить про незначне, але посилення уніфікації італійських земель. Це свідчить, що процес об'єднання Італії саме започатковано П'ємонтом з Савойєю, які в подальшому становляться частиною Сардинського королівства.

Проте, варто зазначити, що з 1720 року Королівство П'ємонт стало основною частиною Сардинського королівства зі столицею в Турині, яке в 1802-1814 роках входило до складу Франції. Отже, можемо вести мову про те, що у своїй історії королівство П'ємонт перебувало як в складі самостійного Сардинського королівства, так і в складі Франції. Це, звичайно, не було позитивним моментом в державотворчих процесах П'ємонта, оскільки втрата навіть автономії могла позначитися на прагненні об'єднання Італії.

Проте, після смерті Наполеона Бонапарта статус Сардинського королівства було поновлено і з 20-их років XIX століття П'ємонт був одним з найбільш розвинених в економічному плані королівств та герцогств Італії. Крім того, дворянство та буржуазія П'ємонтського королівства була радикально налаштовані на утворення самостійної Італійської держави та об'єднання всіх земель, що етнічно належали Італії та приймали активну участь в Революції 1848-1849 років в Італії. Проте, революція зазнала поразки, але в стратегічному плані саме ця революція стала поштовхом для об'єднання Італії [2, с. 379].

Таким чином, можемо констатувати, що саме навколо Сардинського королівства, практично навколо П'ємонту в 1859-1860 роках відбулося об'єднання Італії, яке трансформувалося в єдине Італійське королівство і в 1861 році на політичній карті світу виникає нова держава.

*Горільчаник Олександра Андріївна
Студент 1 курсу 7 групи
Інституту підготовки кадрів
до органів Юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

РЕВОЛЮЦІЯ МЕЙДЗИ

Японія наприкінці 18 століття перебувала у досить скрутному політичному, соціальному та економічному становищі. Причиною цього були відносини між Японією та США, Росією, Францією та Британією, які прагнули створити свої колонії в Азії. Сьогунат не мав на меті закріплення стосунків з цими країнами, але США силою змусило японську владу прийняти лист з вимогою почати торгівлю. Для прийняття рішення щодо цього питання були зібрані всеяпонські збори, що поставило під сумнів авторитет сьогунату. Згодом було укладено ще кілька нерівноправних договорів з Росією, Британією та Францією.

Японія зіткнулась з загостренням економічних проблем, дипломатичні невдачі стали поштовхом до появи соціального руху, який мав на меті закріплення влади імператора. Сьогунат застосував масові репресії до представників цього опозиційного руху, що викликало невдоволення населення та знову негативно вплинуло на авторитет діючої влади.

Важливо зауважити, що опозиція прагнула налагодити імперативну форму правління в країні, здійснивши урядовий переворот. Влада в країні була настільки неналагоджена, що антисьогунатівська опозиція легко домоглася створення нового уряду і зосередження влади в руках імператора.

Першим і рушійним кроком на шляху до розвитку Японії в період становлення влади імператора стало прийняття реформ Мейдзи 1868 -1889 рр, які отримали назву «Реставрація Мейдзи». Це комплекс реформ, спрямованих на перетворення відсталого держави на одну з найрозвинутіших держав світу.

Відбувся ряд радикальних змін у формі управління державою, у соціальному, економічному та політичному житті Японії. Важливо зауважити, що відбувся процес об'єднання держави з єдиною централізованою владою, єдиною грошовою системою та налагодженими механізмами управління державою.

На мою думку, одними з найважливіших реформ виявилися аграрна та банківська, оскільки це призвело до нагромадження капіталу всередині держави, а податок на володіння землею став найбільшим вкладом у державний бюджет Японії. Оскільки було ліквідовано таке явище як феодалне землеволодіння, люди отримали змогу ставати законними власниками землі і вільно нею розпоряджатися. Взагалі узаконення приватної власності стало поштовхом до дозволу власникам земель займатися підприємницькою діяльністю (оренда землі, продаж врожаю тощо), що значно підвищувало економічний рівень держави порівняно з попереднім періодом. В результаті реформ сільське господарство стало основою фінансового розквіту Японії.

В результаті реформ почали з'являтися прояви індустріалізації країни. Колись аграрна Японія перейшла до явного становлення капіталізму на всій своїй території.

Звичайно, влада приділила увагу військовій реформі, ввівши військову повинність, армію очолювали самураї, а задля належного виховання армії створювалися спеціальні навчальні заклади. Японія відверто готувалася на поширення своєї влади на материкову частину світу.

Японія зробила значний стрибок у розвитку всіх сфер життя, що дало їй змогу захищати свої позиції, а також представляти свої інтереси на світовому рівні. Але реформаційні процеси проходили не ідеально злагоджено, тож відбулося поєднання відсталих і модернізованих процесів, як у політичній, так і у соціальній сфері. Одночасно мала місце феодалізація і буржуазні початки, залишалися прояви загострення класового поділу. Тож можна зауважити, що буржуазна революція в Японії не мала завершення з максимальною ефективністю застосованих реформ, але поступово модерністські напрями поглинали у себе недосконалі прояви старої влади Японії, згодом викликавши зміну всієї системи управління державою.

Реформаторські процеси стали поштовхом до підвищення національної свідомості населення суспільства в Японії, адже представники всіх верств суспільства швидко перейшли до нової форми управління державою, спрямувавши свої сили на задоволення єдиної мети: виведення держави на нову сходинку розвитку з високим рівнем розвиненості. Важливо зауважити, що всі процеси відбувалися шляхом досягнення компромісу між тими, хто бажав оновлення у системі правління, і тими, хто залишався прихильниками управління сьогунатів.

Отже, я переконана, що Реставрація Мейдзи мала виключно позитивний вплив на розвиток Японії, оскільки ці реформи дали змогу державі досягти незалежності від інших держав з високим рівнем розвиненості, а згодом і взагалі випередити більшість з них.

Гулаткан Соломія Василівна
студентка 1 курсу, 7 групи

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
НЮУ ім. Ярослава Мудрого

СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ НЕОСУДНОСТІ У ПРАВІ

Теоретична та практична зацікавленість питанням неосудності була завжди складовою суспільного життя, протягом багатьох століть обмежена осудність залишається дискусійною. У XIX ст. представники психіатрії (С. С. Корсаков, А. У. Фрезе, В. М. Бехтерев, В. П. Сербський, В. М. Геккебуш, О. І. Ющенко, В. Грізінгер, Крафт-Ебінг, Ф. Пінель, Ж. Ескіроль, Моудслі, Рей та інші) зробили великий внесок у розгляд питання, але попри те, що науковців, які розглядали гуманістичні ідеї та піклувались про охорону прав психічно хворих людей, наразі особи, які страждають на розлади психіки так і залишаються однією з найменш захищених верств суспільства.

Проблема психічних захворювань розглядалась з часів Стародавнього Єгипту: скасовувалася угода про купівлю раба, якщо в нього виявлялися епілептичні судоми. Давньокитайське традиційне право передбачало пам'яшкувальні обставини, але не мало поняття неосудності.

За законами царя Соломона (VI до н.е.) не визнавалися дійсними акти на спадщину, які були складені божевільними. Згідно з нормами римського права відповідальність за божевільних несли їх опікуни й особи, що здійснюють нагляд.

Дослідження та історичний аналіз вказують на те, що в середньовіччя в Росії та інших європейських країнах психіатрії як науки не існувало.

Провадження у справах неосудних осіб у законодавстві Київської Русі встановились у X столітті: відбулися спроби врегулювання фундаментальних принципів. За Церковним Уставом Володимира Великого душевнохворі перебували у церковному піддані. Було встановлено заборону їх допит [3, с. 72]. Руська Правда не містила положень про душевнохворих осіб, а нормативно-правові акти не дають можливості з'ясувати, чи було питання неосудності взагалі. Про виключення «біснуватих» зі свідків йдеться у вітчизняних законодавчих пам'ятках – «Статуті» і «Повчанні» Володимира Мономаха (XII ст.). У період Галицько-Волинського князівства не було норм щодо людей з психічними розладами, вони зіставлялись із магією, чаклунством, душевнохворих визнавали одержимими нечистою силою та застосовували жорстокі покарання. При вчиненні небезпечних для суспільства діянь вони не підлягали кримінальній відповідальності, але притягували до відповідальності за окремі злочини проти держави чи церкви.

Вперше на території сучасної України правові положення щодо душевнохворих з'явилися у XVII ст. Так, Соборне уложення 1649 р. та Новоуказні статті про татьби, розбої та вбивства 1669 р. містили норми, які звільняли психічно хворих від відповідальності за вбивство. За будь-які інші злочини психічнохворі особи притягались до відповідальності. Таким чином з'являється судово-психіатрична експертиза і такі особи стають предметом лікарських спостережень та лікування.

Заборонялося карати недоумкуватих і божевільних у «Саксонському зеркалі» (XIII ст.). Вказівки на невідповідальність психічно хворих за вбивство і на неможливість їх виступати свідками у судових справах є в московських «Новоуказных статьях о разбойных и убийственных делах» (XVII ст.). Указом російського царя Петра I «О свидетельствовании дураков в Сенате» (1722 р.) встановлювалося визначення недієздатності дітей дворян, які намагалися ухилитися від державної служби під виглядом вдаваного психічного захворювання. Хворим особам також заборонялося одружуватися чи виходити заміж, а їхнє майно переходило під нагляд [1, с. 7-8]. Обов'язкового лікування не встановлювалось, але осіб з психічними захворюваннями примусово утримували в монастирях, заковуючи в ланцюги.

В Артикулі військовому Петра I було передбачено зменшення відповідальності, якщо злочин вчинено у стані збудження (сучасний термін – стан афекту). Оскільки психічні захворювання звільняли від кримінальної відповідальності, то з'являлись випадки симуляції.

Із XVII ст. відомі окремі випадки звільнення від кримінальної відповідальності психічно хворих злочинців у Західній Європі, зокрема, у Франції. У XVIII ст. у Російській імперії психічно хворі засуджувались й карались так, як і здорові люди. Уперше у судовій психіатрії почали використовувати термін «презумпція психічного здоров'я» (психічна хвороба стала винятком із правила) у французькому кримінальному кодексі 1810 року. У Зводі законів Російської імперії (1832 р.) визначалось, що злочин, вчинений у божевіллі, не ставиться у вину.

Наразі інститут неосудності є показовою частиною демократичної та розвиненої держави, серед яких США, Канада, Австрія, Угорщина, Данія, Італія, Польща, Фінляндія, ФРН, Франція, Швейцарія, Японія та багато інших. В Англії психічні захворювання є причиною неосудності, встановлено на основі прецедента 1843 року, відомого як «правила Мак-Нотена».

Важливу роль у визнанні недопустимості піддавати душевнохворих кримінальній відповідальності відіграли роботи французького психіатра Ф. Пінеля (1745-1826 рр). Як наслідок поширення його робіт було знято обвинувачення з душевнохворих.

Від 1988 р. в Україні застосовується принцип проведення примусового лікування. В Україні обмежена осудність законодавчо визначена ст.20 Кримінального кодексу України (ККУ), який набув чинності 5 квітня 2001 року.

Отже, інститут неосудності по-різному проявлявся у країнах протягом розвитку суспільства, але існував завжди, адже це було і є невід'ємною частиною людства. Розвиток цього інституту це безумовне досягнення будь-якої цивілізації.

*Гусєва Яна Анатоліївна,
студентка 9 групи 1 курсу Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого*

ЕВОЛЮЦІЯ СТАТУТНОГО ПРАВА В АНГЛІЇ В ХІХ СТ.

Деякі вчені стверджують, що виникнення статутного права припадає на XIII століття. У той час у королів з'являлась потреба врегулювати відносини в суспільстві, тому вони почали видавати закони, або як їх раніше називали королівські ордонанси, які пізніше після появи парламенту отримали назву «статути».

З цього випливає, що статут – це нормативний, писаний акт, прийнятий парламентом і підписаний королем. Їх особливість полягає в тому, що вони не могли бути оскарженими в судовому порядку. З швидким поширенням статутів виникає статутне право – сукупністю правових норм, закріплених в статутах, які регулюють різноманітні сфери людського життя. Його вважають одним з головних джерел англійського права після судових прецедентів.

Однак головною проблемою в XIII століття було те, що хоч статутів було видано багато, але вони не були зведені в одну єдину систему, тому ця ідея належним чином не розвивалась.

До статутного права також відносили не тільки акти парламенту, а й акти місцевого самоврядування. Відповідно до цього в Англії склалась чітка ієрархічна система: акти законодавчого органу мали більшу юридичну силу, ніж акти місцевих органів.

Найбільшого розвитку статутне право зазнає в XIX столітті, коли зросла роль парламенту. Вони взяли в свої руки законодавчу владу країни і хотіли навести в ній порядок, але поряд з виданими новими актами існували статути, що були прийняті ще в Середньовічну епоху. Це суперечило новому англійському законодавству, й під час правосуддя створювало труднощі.

У той час статутне право не повинно було суперечити нормам загального англійського права, тобто статути могли лише доповнити або виправити деякі норми, але повністю їх не змінити. Дуже часто цим принципом користувались в кримінальному праві, коли нормами вже була встановлена юридична відповідальність, а актами парламенту уточнювалось за які конкретно злочини встановлювалась відповідна санкція.

На початку XIX століття парламент поставив на перше місце ідею об'єднання всіх законів в одну єдину систему права. Згідно з цим він неодноразово проводив спроби консолідувати акти. Консолідація полягала у тому, щоб об'єднати статути, які уже були затверджені парламентом по якомусь одному питанню, у певні збірники без зміни їхнього

тексту. Так до одного збірника могла потрапити велика кількість уже застарілих статутів, у яких текст не відповідав новим вимогам законодавства.

Ця ідея набула ще більшого поширення в кінці XIX століття. Було видано 4 нових консолідованих актів, куди вмістили близько 300 старих статутів. Консолідація торкнулась і кримінального права: було видано 7 консолідованих актів.

Головним досягненням законодавчої влади було видання збірника статутів Англії в 9 томах, акти якого не несли в собі правового сенсу й давно не застосовувалися на практиці.

Однак, не зважаючи на об'єднання статутів в одну систему, в Англії існувала ще одна проблема, яка є й зараз — кодифікація законів. Деякі юристи зробили спроби кодифікувати статuti, але зазнали сильного опору з боку суддів, для яких було легше користуватися некодифікованими актами.

У свою чергу статuti взаємодіяли з іншими джерелами права, а частіше з судовим прецедентом. Наприклад, принципи англійського права сформулювались на основі судового прецеденту, а статут уточнює деякі його деталі. Судді могли тлумачити норми статуту, а не змінювати чи доповнювати його. Завдяки такій взаємодії статутне право розвивалось поряд з прецедентним.

Отже, на мою думку, саме в XIX столітті можна помітити, як еволюціонувало статутне право. Воно залишило помітне місце в системі англійського загального права: повністю оновило зміст законодавства, звело норми у єдину консолідовану систему.

*Жидовцев А. В., студент 1 курсу 13 групи
Інституту підготовки кадрів для органів юстиції
України Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого*

ВІЛЛАФРАНСЬКИЙ МИР 1859

Переглядаючи інформацію про історичну подію під назвою Віллафранський мир, я виділив основні та другорядні історичні моменти і виокремив, що укладання мирного договору періоду австро-італо-французької війни є цікавою та дуже вагомим сторінкою в історії людства. Недостатньо відкриті частини теми та окремі дрібниці зацікавили мене у написанні цієї роботи.

Віллафранський мир було укладено 11 липня 1859 року. За часів австро-італо-французької війни, в якій приймала участь Австрія, яка виступала проти Сардинського королівства та Франції. Війна між цими країнами стала одним з багатьох ключових моментів у боротьбі за об'єднання Італії під єдиним керівництвом П'ємонта. Згідно з умовами мирного договору, імператор австрійської імперії Франц-Йосіф позбувається територій Ломбардії за річками Мінчев Франції та уздовж річки По. Згодом, територію було передано сардинському королю Віктору-Єммануїлу Наполеоном III в обмін на столицю Ніцца та територію Савойя. Слід також зазначити, що перед Віллафранським миром у липні 1858 році було укладено таємний Пломб'єрський договір між Францією та П'ємонтом за яким П'ємонт обіцяв віддати Франції Ніццу та Савойю за воєнну підтримку у майбутній війні. Водночас, 3 березня 1859 року Франція підписала згоду з Росією про нейтралітет Росії у майбутній війні. Війна розпочалась 29 квітня 1859 року після того, як П'ємонт спровокував Австрію на військові дії, забезпечивши себе підтримкою Наполеона III. Оскільки Наполеон III намагався укріпити вплив Франції на північ Італії, що аж ніяк не

покращувало становище Австрії у цілому, австрійці були вимушені розпочати активні військові дії одразу проти двох країн.

У воєнних діях домінувала Франція, це свідчить про чисельні перемоги французів над австрійськими військами. 4 червня 1859 року вирішальна битва при Мадженті була виграна противниками Австрії, що змусило австрійців покинути Сольферино та Ломбардію.

Хоча військові дії за участю Наполеона III і були вдалим для Франції, але все ж таки перемога над Австрією потягнула за собою певні негативні для імператора наслідки. Війна визвала дуже бурхливий національно-визвольний рух в Італії, що міг призвести до об'єднання італійських держав в одну могутню державу. Також продовжувала зростати погроза зі сторони Пруссії і Наполеон III був вимушений зупинити військові дії.

8 липня 1859 року Наполеон III, знаходячись на території Віллафранки укладає документ про припинення будь-яких воєнних дій на території Австрії. Цей документ отримує назву Віллафранський мирний договір і в свою чергу 11 липня 1859 року закріплюється і підсилюється прелімінарним миром. Згодом, всі вище перераховані події супроводжуються низкою Цюрихських договорів, які були підписані та утверджені 16 жовтня 1859 року на мирній конференції в місті Цюрих.

Неможна не помітити, що умови Віллафранського миру зберігалися і під час Цюрихських договорів. За проханням Австрії, Ломбардія передавалася у володіння Сардинії через Францію. Така, на перший погляд, не дуже зрозуміла махінація з територіями була проведена для того, щоб Австрія не вважалася переможеною зі сторони Сардинії.

Слід також зазначити, що представників Сардинського королівства не запросили приїздити у Віллафранку для укладання договору. Віллафранський мир поклав початок об'єднання Італії під верховенством П'ємонта.

В основу Цюрихських договорів були взяті основні умови Віллафранської прелімінарії. Цюрихські договори включали в себе : австро-французький мирний договір, франко-сардинський мирний договір та загальну мирну угоду, що мала назву австро-франко-сардинська угода.

Взагалом, сучасна історія дає багато висновків щодо подій під час австро-італо-французької війни, більшість з яких залежить не тільки від загального трактування історії 1859 року, а й від власного розуміння і ставлення вченого історика до конкретної ситуації. Стосовно саме моєї думки, що сформувалася після вивчення матеріалу та читання статей на тему Віллафранського миру, можу сказати, що ця тема є та буде популярна у майбутньому часі, адже підписання мирних договорів та укладання угод буде переслідувати людство протягом його існування. Для сучасної держави одним з головних принципів підтримки миру та цілісності своєї території, є залізна та тактовна методика запобігання воєнних конфліктів, яку державні лідери можуть формувати та вдосконалювати саме на прикладі минулих мирних договорів, та угод, що запобігають виникненню конфліктів.

Зайцев Герман Володимирович
студент 1 курсу, 5 групи
Інституту підготовки кадрів для органів юстиції
НЮУ ім. "Ярослава Мудрого"

КОНРАД АДЕНАУЕР ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФЕДЕРАТИВНУ РЕСПУБЛІКУ НІМЕЧЧИНИ

Конрад Аденауер видатний німецький політичний діяч, перший канцлер Федеративної Республіки Німеччини (1949—1963), один із засновників Християно-демократичного союзу (ХДС) й ключова особа в примиренні Франції з Німеччиною та у посиленні Західного блоку в Європі.

Конрад Аденауер народився в січні 1876 в Кельні. Він був третім сином скромного службовця земельного суду. Дітей в сім'ї любили, прищеплювали їм християнські цінності, працьовитість і чесність. Після закінчення гімназії Конрад отримав юридичну освіту в університеті і почав працювати в кельнській прокуратурі, а потім в міському магістраті.

Енергійний і старанний, Аденауер до 1914 року стає першим заступником обербургомистра, а в 1917 році його обирають бургомистром Кельна. Кайзерська Німеччина програла війну. Потрібно було налагоджувати мирне життя, і Аденауер працює не шкодуючи себе. Його стараннями Кельн перетворюється в квітучий центр Рейнської області: ведеться планомірне житлове будівництво, розширюється порт, зводиться великий спортивний комплекс, відроджується університет, організовується міжнародний ярмарок, прокладаються сучасні дороги. У ці роки Аденауер набуває заслужену популярність - його обирають президентом Державної ради Німеччини.

У 1926 р. Аденауеру запропонували посаду канцлера. Він відмовився, прекрасно розуміючи повну неспроможність Веймарської республіки. І хоча Аденауер, не входив ні в одну антинацистську угруповання, його двічі заарештовують, не оминув його і концтабір.

В 1949 р. Аденауер включається в політичне життя і засновує Християнсько-демократичний союз (ХДС) Рейнської області, а в 1949 р стає президентом об'єднаної партії. На порядок денний стало питання про необхідність створення Західнонімецької держави. І Аденауер, заручившись підтримкою соціал-демократів, виступає ініціатором створення Конституції нової Німеччини. Його обирають головою Парламентського ради, в результаті плідної роботи якого був розроблений основний документ, що зафіксував права громадян, принципи управління країною і федеративні основи нового німецького держави. 8 травня 1949 Конституція ФРН була прийнята. Вона діє до сих пір, зазнавши за минулі роки лише незначні зміни. На перших парламентських виборах перемогу здобув ХДС, і Конрад Аденауер стає першим канцлером Федеративної Республіки Німеччини.

Основне питання нової Німеччини - шляхи розвитку її економіки. Соціал-демократи висловлювалися за планове господарство і жорстке державне регулювання. Аденауер і ХДС, навпаки, виступали за ринкову економіку.

Держава при цьому створює умови для розвитку господарства на ринкових засадах і розробляє законодавчу базу для того, щоб одночасно із зростанням промисловості і торгівлі неухильно піднімався і життєвий рівень населення. Спираючись на цю програму, уряд і новий канцлер енергійно взялися за відродження країни, і в першу чергу - її економіки. За допомогою продуманої податкової політики активно заохочувалися підприємці. Швидко збільшувалася кількість робочих місць, ринок наповнювався товарами за доступними для населення цінами.

За першу половину п'ятдесятих років реальні доходи населення зросли в два рази. Бурхливо розвивається житлове будівництво, майже зникла безробіття, західно-германська марка перетворилася в одну з найбільш стійких валют. Авторитет Аденауера був такий високий, що він чотири рази поспіль перемагав на виборах і зберіг за собою пост канцлера аж до 1963 року.

У 1951-55 р.р. Аденауер одночасно займав пост міністра закордонних справ. На міжнародній арені його політичними цілями стали посилення позиції Німеччини на шляху європейської інтеграції, зміцнення військової могутності Західного блоку, тісна співпраця з США. Аденауеру вдалося домогтися вступу ФРН до Європейського Союзу і до НАТО. Керівники західних країн бачили в Аденауері мудрого і шанованого партнера. Теплі стосунки склалися у нього з іншим великим політичним діячем - Шарлем де Голлем. Їх спільні зусилля дозволили покінчити з віковою ворожнечею німців і французів, налагодити співпрацю між ФРН і Францією

Міжнародна обстановка того часу була надзвичайно напружена. Світ розколовся на два непримиренні табори з різними світоглядами і моральними цінностями. Між двома таборами, як між жорнами, перебувала відроджується Західна Німеччина. Аденауер розумів, що Німеччина повинна бути із Заходом, але разом з тим ігнорувати Радянський Союз було також неможливо. І Аденауер їде в Москву, щоб встановити з СРСР спочатку дипломатичні (1955 г.), а потім і торгово-економічні відносини.

У 1963 р на 87 році життя Аденауер пішов у відставку, але до 1966 р залишався головою ХДС.

Дивовижно, надзвичайно плідне довголіття! Його спосіб життя відрізнявся помірністю і строгим самоконтролем. Кожен день з 9 години ранку і до вечора працював він в своєму кабінеті в палаці Шаумбург. Часто можна було його бачити на партійних заходах і під час передвиборних кампаній.

Доля щедро обдарувала його політичними і дипломатичними здібностями: він умів маневрувати, іноді хитрити, наполягати і переконувати, уважно вислуховувати інших, а прийнявши рішення, жорстко вимагати його виконання.

Помер Аденауер в квітні 1967 року на 92-му році. Проводити його в останню путь прибули президент США, прем'єр - міністр Великобританії, генерал де Голль, глави більшості країн світу. Представники СРСР і його союзники на похорон не приїхали.

Отже, Конрад Аденауер зміг кардинально змінити зовнішню політику Німеччини і ставлення до неї інших країн, тим самим зробити «Європу єдиним домом для всіх європейців, щоб вона стала житлом волі».

*Здебська Анастасія Василівна
Господарсько-правовий факультет
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

СКАСУВАННЯ МОРАТОРІЮ НА ПРОДАЖ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ: ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ ПЕРСПЕКТИВИ

Серед усіх законодавчо визначених категорій земель, землі сільськогосподарського призначення займають особливе місце. Їх цінність регламентується статтями Земельного Кодексу (далі-ЗК), в яких зафіксований принцип пріоритетності таких земель, закріплено їх на першому місці серед інших категорій, передбачене відшкодування збитків заподіяних

внаслідок вилучення, тимчасового зайняття сільськогосподарських угідь, приведення їх у непридатний для використання стан та інші положення.

Пунктами 14 та 15 Перехідних положень ЗК передбачена заборона на відчуження та зміну цільового призначення земельних ділянок сільськогосподарського призначення. Угоди (у тому числі довіреності), укладені під час дії заборони на купівлю-продаж або іншим способом відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення та земельних часток є недійсними з моменту їх укладення (посвідчення).

На сьогодні, у парламенті зареєстровані два законопроекти про обіг земель сільськогосподарського призначення: основний №5535 від 13.12.2016 та альтернативний №5535-1 від 28.12.2016, які спрямовані на відкриття та формування ринку землі.

Прийняття Закону «Про обіг земель сільськогосподарського призначення» несе в собі як позитивні, так і негативні наслідки.

Серед позитивних: відкриття ринку землі дозволить вийти із тіні тим, хто укладає так звані «тіньові» договори купівлі-продажу (мова йде про багаторічні договори оренди землі із внесенням оплати за 49 років наперед, договори емфітевзису), можливість брати кредити під заставу землі, покращення становища власників таких земельних ділянок, які зможуть повною мірою реалізовувати всі правомочності, оскільки в Україні існує 7 мільйонів землевласників, які не можуть вільно розпоряджатися своєю власністю, орендна плата за сільськогосподарські землі в середньому в 7-9 разів нижча, ніж у європейських країнах.

Серед негативних наслідків, це: можливість купівлі землі, як найбільш цінного ресурсу, іноземцями, що ставить під загрозу національні інтереси та інтереси громадян України під час конкурування. Механізму, який забезпечив би обмеження присутності іноземного капіталу на земельному ринку законодавчо не закріплено, що може мати наслідком викуп великими транснаціональними компаніями земель. Це значною мірою змінить профіль вітчизняного АПК, що призведе до падіння виробництва та експорту продукції АПК в період переділу ринку (а в довгостроковій перспективі – до скорочення робочих місць у цій царині). Також серед негативних аспектів – продаж селянами своїх земель за копійки, внаслідок необізнаності стосовно становища на ринку землі.

Тому, перед відкриттям ринку сільськогосподарських земель, обов'язковим є дотримання наступних вимог, задля уникнення несприятливих наслідків: важлива умова відкриття ринку землі – розумне податкове навантаження, має бути гарантований пріоритет вимог екологічної безпеки використання землі, оскільки відомо, що діяльність невеликих за обсягом сільськогосподарських підприємств завдає не стільки шкоди ґрунтам, ніж інтенсивне використання земельних ресурсів агрохолдингами, для цього мають бути створені дієві контролюючі органи, діяльність яких має бути прозорою та контролюватися громадськістю, також необхідним є проведення роз'яснювальної роботи саме серед сільського населення стосовно всіх тонкощів механізму функціонування ринку.

*Зубко Дарина Олегівна
студентка 1 курсу 9 групи
інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ГААЗЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ 1907 РОКУ

Гаазька конференція 1907 року є одним з перших міжнародних договорів про закони і звичаї війни, метою якого було заміщення кровопролитних війн на дипломатичні відносини.

Приводом до скликання Гаазької конференції стали зміни в міжнародній обстановці, а саме поразка Росії у війні з Японією. Саме через це російський уряд запропонував удосконалити кодекс законів і звичаїв війни, тобто Гаазьку конференцію 1899 року, яка сприяла мирному вирішенню міжнародних суперечок.

На цей раз в конференції взяли участь всього 44 держави, серед яких 27 були представлені ще на першій конференції, а іншими були країни Південної і Центральної Америки.

Конференція розпочалася 15 червня 1907 року в одному з палаців голландських графів в Гаазі та закінчилася 18 жовтня 1907 року. Офіційна кількість учасників - 267 осіб.

На першому засіданні був затверджений регламент роботи і утворено 4 комісії для розгляду запропонованих питань.

Таким чином, компетенцією першої комісії стали третейський суд і міжнародні наслідкові комісії.

Друга комісія, в свою чергу, розглядала питання поліпшення законів сухопутної війни та прав і обов'язків нейтральних країн на суші.

У веденні третьої комісії виявилось становище судів, які воюють в нейтральних портах, бомбардування портів, міст і сел морською силою.

Прерогативою четвертої комісії стало перетворення торгових суден у військові.

Таким чином, друга конференція виявилася більш результативною. Підсумком її діяльності стали 13 конференцій та 1 декларацію.

Так, Конвенція про порядок відкриття військових дій постановила, що нападаюча країна повинна попередньо попередити противника про війну.

У Конвенції про закони і звичаї війни визнані право населення на збройний опір, права військовополонених і заборона на використання отрути, зброї та снарядів.

Конвенцією про права та обов'язки нейтральних держав в сухопутній війні воюючим сторонам заборонялося проводити через території нейтральних держав свої війська.

Конвенція про становище ворожих торгових суден при відкритті військових дій встановлювала гарант безпеки торгових суден, які опинилися в портах супротивників.

Таким чином, Гаазька конференція 1907 року стала переломним етапом у формуванні принципу мирного врегулювання суперечок.

Ця конференція зазначила лише загальні рамки міжнародного гуманітарного права, але в той же час визначила дуже важливі гарантії правового становища військовополонених.

І все ж нечіткість правових норм призвела до численних порушень в ході війни всіма воюючими державами, тому реальний стан військовополонених не відповідав змісту затвердженого документа.

ОСОБЛИВОСТІ ІДЕОЛОГІЇ МУССОЛІНІ ТА ЇЇ ОБҐРУНТУВАННЯ КРИЗЬ ПРИЗМУ «ДОКТРИНИ ФАШИЗМУ» 1932 Р.

Однією з найбільш суперечливих ідеологій ХХ ст. у всьому світі назавжди залишиться італійський фашизм, розроблений Б. Муссоліні та Дж. Джентіле. При цьому, доволі важко не погодитися з тим, що наукові джерела як ХХ ст., так і ХХІ ст. не мають комплексного, об'єктивного розгляду та оцінки даного суспільно-політичного явища. Саме тому аналіз «Доктрини фашизму» 1932 р. є значно важливим для розуміння історичних процесів не тільки Італії, а й усього світу загалом, зважаючи на масштабність та значущість впливу даної країни на міжнародно-правовій арені у той час.

Варто розтлумачити, що під «Доктриною фашизму» розуміють есе, опубліковане за авторством Б. Муссоліні в 1932 р. в 14 томі Італійської енциклопедії наук, літератури і мистецтв як введення до статті «Фашизм». Багато джерел наголошують увагу на тому, що Б. Муссоліні при написанні праці використовував наробітки Дж. Джентіле, який у 1929 р. видав книгу «Походження і доктрина фашизму», що стало основою I ч. доктрини. Абсолютно самостійним внеском Б. Муссоліні вважається безпосередньо II ч. есе. Термін «есе» Словник української мови визначає як короткі наукові, критичні та інші нариси, які визначаються вишуканістю форми[1]. Зважаючи на те, що «нарисом» є щось написане, намічене, складене попередньо в загальних рисах[2], «Доктрина фашизму» є науковим положенням, написаним попередньо в загальних рисах.

Розгляд даного документа пропоную наступним чином: аналіз по черзі кожної з частин. На мою суб'єктивну думку, I частина зображає особливості фашизму повніше за другу, і саме тому їй буде приділено більше уваги.

Найбільший акцент I частина ставить безпосередньо на обґрунтуванні сутності та ролі держави в соціально-політичних процесах. Держава описується як внутрішня форма та норма, що дисциплінує всю особистість та охоплює, як її волю, так і розум, державу неможливо обмежити завданнями порядку та охорони, це не простий механізм, який розмежовує сфери передбачуваних індивідуальних свобод[3]. Тобто, в цьому документі держава визначається як найвища одиниця всього суспільства, саме на її плечі покладається завдання організації як соціуму, так й окремого індивіда, вона має на цілий щабель більше повноважень, ніж держави інших спрямувань.

Майже крізь всю I частину проходить ідея співвідношення індивіда з державою. Так, зазначається, що фашизм визнає індивіда, оскільки він співпадає з державою[3]. При цьому передбачається, що індивід існує тільки в державі, і тільки сприймаючи необхідність держави, та що крок за кроком з ускладненнями цивілізації свобода індивіда все більш обмежується[4]. Це є підтвердженням того, що ставиться пріоритет держави над особистістю. При цьому, мета фашиста – боротьба, яка виявлятиметься як у захисті своєї держави, так і захоплення інших. Боротьба є джерело усіх речей[5]. Фашизм жадає людину активну, яка зі всією енергією віддається дії, мужньо усвідомлюючи майбутні їй труднощі та готову їх перемогти. Він розуміє життя, як боротьбу, пам'ятаючи, що людині потрібно завоювати собі гідне життя, створюючи насамперед з себе самої збраряддя (фізичне, моральне, інтелектуальне) для його влаштування[3].

Менший акцент робиться на виникненні фашизму як концепції, що розглядається як реакція проти послаблюючого матеріалістичного позитивізму XIX ст[3].

II частина робить набагато ґрунтовніший підхід до аспекту історичного виникнення фашизму та його розвитку. Також здійснено більш повне порівняння фашизму з іншими ідеологіями, пояснення їхньої алогічності та більш низького рівня розвитку.

Серед аспектів особливостей йдеться щодо недовіри до “ближнього”. Любов до ближнього не усуває необхідної виховної суворості та тим більш розбірливості та стриманості у відношеннях. Фашист відкидає світові обійми та не дає обдурити себе мінливим та облудним зовнішнім виглядом[6].

II частина в порівнянні з першою надає також більш повне обґрунтування співвідношення держави та релігії. Фашизм уклоняється та шанує Бога аскетів, святих, героїв, а також Бога, як його бачить та як його прагне нехитре та просте серце народу[6]. Це підтверджує вільне існування релігії з державою де-юре.

Отже, підводячи підсумок, варто зазначити, що кожна з частин є загальною характеристикою фашизму як такого. Варто зважати на те, що повне зображення такого масштабного явища виявляється неможливим без аналізу інших джерел. Однак одне можна сказати напевне – фашизм у документах дійсно зображується так, як зазначає Муссоліні: «Сутність фашизму полягає в тому, що це є політичною системою, при якій інтереси держави ставляться вище інтересів особистості».

*Горданова Олександра Євгенівна,
студентка I курсу, 3 групи міжнародно-правового факультету
Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого*

ВПЛИВ ПРАВОВОЇ ІДЕОЛОГІЇ НА РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Цінність та значення правової ідеології актуалізується через такі її властивості, як вплив на формування цілісної картини розвитку суспільно-правових відносин, науково-теоретичне обґрунтування їх функціонування та розвитку, а також сприяння основним етапам становлення громадянського суспільства, що особливо важливе для України.

Правова ідеологія – це складова правової свідомості. Вона впливає на правові відносини суспільства, поширює нові правові концепції та теорії. Основний її вплив на громадянське суспільство полягає у широкій реалізації вже закріплених правових норм та механізмів, науковому обґрунтуванні правових учень, понять та ідей, здійсненні впливу на процес застосування права та захисту прав, поширенні в суспільстві правових традицій та правової культури. На основі правової ідеології громадяни починають шанувати та дотримуватися норм права і сприймають право як найвищу цінність та механізм, що забезпечує основні людські ідеали: свободу, справедливість, повагу, рівність, гідність, тобто основні моральні компоненти суспільства високого рівня розвитку. Для того, щоб чітко окреслити можливості впливу права на громадян, треба проаналізувати етапи становлення суспільства як окремої одиниці держави.

По-перше, етап, коли громадянин уявляє себе як сегмент суспільства, що контролює процес виконання владою своїх повноважень. На цьому етапі, за допомогою поширення відповідної правової ідеології, формується система уявлень про місце права у духовних і матеріальних цінностях суспільства та особи.

По-друге, етап, коли права і свободи частково реалізуються у різноманітних формах. Тут можна простежити тенденцію використання певного рівня правосвідомості, законності,

досконалості законодавства, юридичної практики. Цей етап охоплює утвердження всіх цінностей, створених людьми у сфері права.

По-третє, етап досягнутого рівня досконалості правозастосування. На цьому етапі всі сегменти суспільства підтримують досягнуте і лише модернізують вже створені правила.

По-четверте, етап створення освітньої системи, яка запроваджуватиме повагу до права, підтримує цивілізовані способи вирішення спорів, профілактику правопорушень тощо.

Варто зазначити, що вплив правової ідеології потрібний для того, щоб надати людству поштовх до розвитку системи права та підтримки вже запроваджених норм і правил поведінки. На нашу думку, важливим чинником впливу правової ідеології на розвиток громадянського суспільства є те, що правовідносини в нашій країні можуть вдосконалюватись не лише через державний вплив, але й завдяки активності самих громадян. Від впливу юридичного світогляду на громадян та від їх готовності сприймати цей вплив залежить державний устрій та функціонування суспільства.

Основні вектори впливу правової ідеології полягають у такому: визнання переважання важливості права у вирішенні усіх суспільних питань, теоретичне осмислення правовідносин, оцінка поточного стану правовідносин, правового регулювання, правопорядку та законності, підтримання правопорядку тощо. Оцінити ефективність впливу ідеології можна через практичний характер правової освіти, стимулювання правомірної поведінки у громадян та якість юридичного виховання.

Вплив юридичного світогляду полягає й у забезпеченні громадянського суспільства відповідними думками, світоглядами, задумами, законами. Це дозволяє виробляти бажану юридичну поведінку та правосвідомість суспільства. Вплив правової ідеології також активізує стрімкий розвиток юридичної практики, діяльності законодавчих, судових, правоохоронних та інших організацій державної влади.

Важливість правової ідеології в формуванні українського суспільства дійсно велика, адже наявне бажання нашої країни до членства в ЄС вимагає повного дотримання усіх юридичних норм та правил поведінки. Цей вибір спонукає кожного прийняти ідеї, теорії та цінності для сприйняття України як сучасної європейської країни, що пропонує кожному громадянину відповідне бачення права, його ролі в суспільстві, механізмів правового регулювання. Один із механізмів впливу новітньої правової ідеології полягає в тому, щоб заявити про себе, спонукати українських громадян до заміщення застарілих ідеологічних уподобань та світоглядних орієнтирів новим ідеалам, які відповідають сучасним реаліям. Якщо наша країна продовжить тенденцію переважання права у вирішенні суспільних проблем, буде функціонувати на основі верховенства права та посилить механізми юридичного впливу (буде займатися популяризацією правових знань вченими-юристами, передачею і засвоєнням знань і правової ідеології у ВНЗ, поширенням правових знань через ЗМІ, публікацією науково-популярних, наукових, нормативних матеріалів, сприянням розвитку юридичної практики та права в цілому, відкриттям доступу участі у судових процесах тощо), то ми зможемо стати країною високого правового та цивілізаційного рівня.

Отже, високий рівень правової ідеології відображає відповідне ставлення до права і практики його реалізації, передусім, уміння використовувати свої права, дотримуватися законодавчих заборон, виконувати обов'язки, формувати почуття глибокої поваги до права.

Тому будь-якій державі важливо забезпечувати правовий вплив не теренах своєї території, а кожному громадянину займатися саморозвитком у правовій сфері.

Науковий керівник:

Разметаєва Юлія Сергіївна

*к.ю.н., асистент кафедри теорії та філософії права
Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого*

Йорданова Олександра Євгенівна

*студентка I курсу міжнародно-правового факультету
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ІСТОРИЧНА НЕОБХІДНІСТЬ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ЗАДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ЇЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

Доведено, що за сучасних умов державності України європейська інтеграція є ключовим зовнішньополітичним пріоритетом держави. Визначено, що європейський вибір України зумовлює необхідність успішної реалізації завдань щодо поступової інтеграції держави до європейського співтовариства задля політичної стабільності, розбудови української держави на демократичних правових засадах, забезпечення ефективної реалізації національних інтересів та повноправної участі України у європейських структурах безпеки. Встановлено проблеми, що перешкоджають успішної реалізації стратегічного курсу України на європейську інтеграцію.

Аналізуючи усі моменти історії України, варто звернути увагу на роль європейського суспільства у формуванні нашої державності, наших принципів та менталітету.

Ми, дійсно, зазнали великого впливу з боку наших сусідів . Починаючи з періоду Київської Русі , ми тісно взаємодіяли з Візантією, Францією, Угорщиною, Норвегією . Це підтверджує політика “дипломатичних шлюбів” Ярослава Мудрого та Володимира Великого. Син Ярослава Всеволод одружився з донькою візантійського імператора Константина IX Мономаха. Одна з дочок Ярослава - Анна була віддана за французького короля Генріха I. Інша донька, Єлизавета, стала дружиною норвезького короля Гаральда Суворого, а третя Анастасія - угорського короля Андраша I. Тісні відносини з Польщею були скріплені шлюбом сестри Ярослава Доброніги з краківським князем Казимиром. Коли розпочалась доба козацтва багато європейських народів допомагали нам у війни проти загарбників .Це демонструє співпраця Івана Мазепи з Карлом XII чи спільні військові дії Богдана Хмельницького з молдавським правителем Василем Лупулом . Розпочавши своє формування у першій половині XVI ст., українське козацтво поступово перетворюється на носія національної державності.

На початку XVII ст. Військо Запорізьке стає суб'єктом міжнародних зносин, впливовим військово-політичним фактором у Східній і Південно-Східній Європі. У 1594 році козацтво уклало договір з представниками християнського союзу держав "Священною лігою" про спільну боротьбу проти Османської імперії. Січ вперше за свою історію стає повноправним учасником міжнародної коаліції. Далі маємо звернути увагу на діяльність Центральної Ради ,адже було розпочато налагодження контактів з державами світу. Зокрема, у грудні 1917 року український уряд налагодив зв'язки з країнами Антанти, приймаючи представників Франції ("Генеральний комісар Франції при уряді України") та Великої Британії ("Представник Великої Британії").

Вперше Україна почала роботу над створенням Генерального секретарства міжнародних справ, коли був проголошений 3 Універсал Центральної Ради. Тоді і почалась робота над зовнішніми зносинами України зі світовою спільнотою в основному з Європою та охорона інтересів громадян УНР за її межами. Хочу також згадати той момент, коли Україна вперше заявила про себе в Організації Об'єднаних Націй у період 1944-1990, що давало можливість, хоча й символічну і обмежену, інформувати світову громадськість про життя України, брати участь у обговоренні світових та регіональних проблем, здобувати досвід у сфері багатосторонньої дипломатії. Надалі ми також вступимо до Міжнародного Суду, Всесвітньої організації охорони здоров'я, Всесвітнього поштового союзу, Всесвітньої метеорологічної організації, Міжнародної організації праці (МОП), ЮНЕСКО, в Європейській Економічній Комісії, МАГАТЕ. Хочу зробити акцент саме на тому, що більшість країн європейського простору підтримали наші намагання та всебічно допомагали при вступі до цих структур, визнаючи нашу країну. На мій погляд, в цьому виявляється позитивний вплив, адже основні європейські цінності, а саме: гуманістичне мислення, раціональність, секулярність, верховенство права та важливість демократії є важливими чинниками для функціонування та розвитку будь-якої країни чи нації.

Але найважливішим моментом для нас в ЄС - це можливість правильно налаштувати нашу систему права. Варто розпочати з аналізу ролі права в європейському суспільстві. Згідно до статистики, на сьогодні саме верховенство права є найбільш затребуваною цінністю. І йдеться зовсім не про законслухняність чи страх перед законом через суворі санкції, а саме про усвідомлення європейським суспільством, що увесь їх добробут та порядок базується на дотриманні основних прав і свобод, а також винесенні прав людини на перше місце в житті кожного громадянина. В додаток до цього, можна також сказати про рівність перед законом в європейському суспільстві. Тут йдеться переважно про невідворотність покарання за правопорушення, без огляду на посади, регалії чи достаток.

Україна сьогодні не може вдало поєднати в собі ці цінності, адже шлях до їх реалізації буде насправді тривалим, а може взагалі неможливим, адже, на мою думку, в нашій державі відсутні справедливі суди; корупція сягнула шалених масштабів і охопила практично усі сфери життя; законодавча система вкрай недосконала; у свідомості громадян немає ані поваги, ані страху перед законом. На противагу, люди у Європі знають, що будуть справедливо захищені чи покарані згідно до основних принципів правотворчості. Тому повага до права в них існує цілком на добровільній, іноді навіть природній основі.

В результаті цього, варто разом з досвідом наших європейських партнерів розвивати та модифікувати систему права. Адже лише радикальні та раціональні зміни під керівництвом професіоналів в ЄС та під зверхністю вищих структурних підрозділів організацій ЄС можна змінити хід українського законодавства. Якщо, наприклад буде створена чітка та прозора процедура нагляду та перевірки наших вищих правових інстанцій чи інших елементів правової системи, ми отримаємо шанс долучитись до європейських цінностей та стати надійним членом союзу.

*Науковий керівник:
Григоренко Дмитрій Артурович*

ДЕРЖАВОТВОРЧА ТА ЗАКОНОДАВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ДИРЕКТОРІЇ УНР

Історична роль Директорії УНР є дуже спірною через відсутність чіткого плану в керівництві держави та його нерішучих діях. Тогочасна Україна перебувала в періоді політичних зворушень, тож вона потребувала фундаментальних змін, які повинні були вирішити, в тому числі, законодавчі акти Директорії. Але політика держави не досягла успіху. Зовнішня агресія виснажувала Україну з середини, тож уряд повинен був зробити зміни в законодавстві да забезпечити життєздатність свого державного механізму

Після зречення гетьману П. Скоропадського наприкінці 1918 року в Києві прийшла до влади прийшов уряд Директорії, який повернув назву УНР та встановив республіканську форму устрою. Однією із проблем нової влади стала відсутність певної програми розвитку, як була у гетьмана Скоропадського, вони базувалися на загальних гаслах, що можна простежити в їх «робітничій» політиці.

Основною метою Директорії було забезпечення демократичного суспільного розвитку серед селян, робітників та трудової інтелігенції. Уряд запровадив «трудоий принцип», за якого вища державна влада передавалася Директорії УНР, законодавча- Трудовому конгресу, виконавча- Раді Народних Міністрів та місцевим трудовим радам. Ці дії сприяли народній підтримці та швидкого накопичення армії для захисту від агресії з боку інших країн.

Наступним важливим кроком для держави став Акт Злуки Західноукраїнської Народної Республіки та УНР, що був проголошений 22 січня 1919 року у Києві.

Напочатку 1919 р., нова влада видала 16 законів: про місцеве врядування, Генеральний суд, землю, скасування гетьманських законів, державну українську мову, призов молоді до війська, матеріальну допомогу вчителям, автокефалію української православної церкви тощо. Але вже через кілька місяців армія Директорії зазнала страшних поразок у боях із більшовицькими збройними угрупованнями Росії. Це призвело до початку періоду нестабільності та скрутного соціально-економічного положення. Все це підкреслювалося непримирною боротьбою за владу. Серед керівництва Директорії не було єдності. Більшість на чолі з В. Винниченком була за союз з більшовиками проти Антанти. Прихильники С. Петлюри виступали за спільні дії з Антантою проти більшовиків, пропонуючи встановити військову диктатуру.

Необхідність упорядкування законодавства в ситуації, коли територія України час від часу переходила з рук однієї влади до іншої, зумовила видання Директорією двох постанов: "Про анулювати на території України чинності всіх законів та декретів так званого Світського Українського, так і Світського Російського Уряду, і про відновлення чинності законів УНР" (17 травня 1920 р.) та "Про анулювання на території України чинності всіх законів та декретів так званого Російського "Правительства Юга России" (Денікінського), і про відновлення чинності законів УНР" (21 травня 1920 р.), які передбачали, що з дня звільнення від ворога території України на ній відновлюється чинність всіх законів та декретів Української Народної Республіки.

У цілому зовнішня агресія і війна на декілька фронтів виснажували сили республіки, породжували розкол в самій Директорії. Загроза нового політичного краху змусила С.

Петлюру шукати порозуміння з Польщею через перегляд західних кордонів на її користь, а це призвело до розриву з урядом ЗУНР.

Таким чином ми можемо сказати, що нова влада мала спроби для забезпечення цілісності України та захисту від зовнішніх ворогів, але під впливом внутрішніх конфліктів не змогла забезпечити життєздатність та ефективність своєї політики.

Науковий керівник Григоренко Д. А.

Іщук Євген Віталійович
*Студента I курсу 13 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

НАУКОВИЙ ТЕЗИС НА ТЕМУ: «КОНСТИТУЦІЯ ГЕРМАНСЬКОЇ ІМПЕРІЇ 1871 РОКУ, ПРОЦЕС ЇЇ ПРИЙНЯТТЯ»

Говорячи про прийняття Германської конституції 1871 року не можливо не згадати подій, що передували її прийняттю і повпливали на стан германського населення в цілому.

Чотири роки тому, тобж 16 квітня 1867 року, було законодавчо затверджено панування Пруссії у конституції новоствореного Північнонімецького союзу, до якого увійшли 22 дві держави. Деякі країни, що до нього не ввійшли, підписали договори із Пруссією. Серед них: Саксонія, Баварія, Вюртембург, Баден, Насау. Весь союз очолював прусський король, а по факту – прем'єр-міністром О. фон Бісмарком, ще й по при те, що королю Пруссії було присвоєно звання генералісімуса. (За іншими даними В.Є. Рубаника Отто фон Бісмарк був призначений міністром-президентом у жовтні 1862 року і зберігав цей титул за утворення союзу) [джерело 1, ст 424]

По завершенні франко-пруської війни (1870-1871), Пруссія, як переможниця, закріпила своє панівне становище в Німеччині, були приєднані Баварія та Саксонія, а власне Німеччина остаточно об'єдналася. Буржуазія висловлювала глибоку повагу до короля (відтепер імператора), прихилилась перед армією та О. Бісмарком. Як результат – 18 січня 1871р. у Версалі було урочисто проголошено створення Німецької імперії .

Власне про конституцію як про наслідок об'єднання Німеччини та її суть: у 1871р. була прийнята нова конституція Германської імперії. Вона набула чинності 16 квітня 1871 року і з невеликими змінами діяла аж до початку 1919р. Основні умови та пункти конституції 1871 року:

- До складу імперії входили 22 монархії (з них 4 королівства, 11 великих герцогств та 7 князівств), а також 3 вільних міста – Бремен, Гамбург і Любек, які були наділені незначною самостійністю, яка поступово скорочувалася; [джерело 2, ст. 325]

- Конституція 1871р. визначила склад і повноваження загальноімперських органів влади та управління, встановила єдине для всіх підданих право займатись ремеслом, мати доступ до суспільних посад, користуватись громадянською правоздатністю та продавати майно. [джерело 1, ст. 425]

- До відання загальноімперських органів було віднесено законодавство про: армію і флот, податки і митні збори, пошту й телеграф, карбування монет, систему мір та ваги, положення про банки, патенти та винаходи тощо;

- Король Пруссії був імператором (кайзером) всієї Німеччини, носієм верховної влади. Кайзер був наділений вищими атрибутами влади, частина його повноважень здійснювалася через канцлера. Імператор призначав канцлера, вищих чиновників та офіцерів , був головнокомандуючим збройних сил держави;

- Парламент складався із двох палат; члени верхньої палати – Союзної ради, Бундесрату (нім. die Bundesrat) призначались урядами союзних держав, на долю Пруссії випадало 17 місць із 58 можливих;

- Конституція надавала Бундесрату законодавчу і значну виконавчу владу. Бундесрат мав власний апарат, що складався із різноспеціалізованих комісій;

- Нижня палата парламенту – Рейхстаг (нім. Deutscher Reichstag), обирався на 3 роки, а з 1887р. – на 5 років. Стаття 20 кнституції 1871 року декретувала загальне чоловіче виборче право, жінки права голосу при виборі органів влади не мали. Рейхстаг брав участь у законодавчому процесі, але його повноваження у порівнянні із верхньою були незначними. Настільки незначними, що достроковий розпуск рейхстагу міг бути виконаний за звичайною постановою Союзної ради (і це відбулося не один раз);

- Всі держави, що увійшли до імперії за Конституцією 1871р. зберігали свої судові права.

Загалом конституція містила в основі великі зміни стосовно розподілу влади в державі. Безумовно, що вона була абсолютно недосконалою і містила в собі багато схожого із деякими «тоталітарними конституціями». Беручи до уваги слова автора Макаруча В.С., він стверджує і наводить такі паралелі: «Якщо проводити історичні паралелі, то цей імперський порядок дещо нагадує...Радянський Союз у тій формі, яким він був витворений Сталіним на сер. 30-х років ХХ століття. Порівняйте: Верховна Рада, обрана всенародним голосуванням, лише штампує законопроекти, розроблені в надрах урядово-партійного апарату і схвалені Політбюро. Радянський уряд де-факто відповідальний не перед парламентом, а перед керівником правлячої партії – своєрідним аналогом правлячої партії – до прикладу, - своєрідним аналогом німецького імператора (короля); Республіканські Верховні Ради та Ради міністрів фактично дублюють загальносоюзні закони , додаючи до них дещицю національного колориту і бажань...» [джерело 4, ст. 290]

ВИСНОВОК:

Як і будь-якій новоствореній державі/імперії у Германії проходили цілком закономірні процеси законодавчого закріплення та введення реформ владних структур, прав і правил для остаточно об'єднаної під егідою Пруссії Германської імперії. Сама ж конституція була прагненням втілення змін та виправлення помилок, допущених у 1850 році, однак... Конституція містила в основі великі зміни стосовно розподілу влади в державі. Безумовно, що вона була абсолютно недосконалою і містила в собі багато схожого із деякими «тоталітарними конституціями». Беручи до уваги слова автора Макаруча В.С., він стверджує і наводить такі паралелі: «Якщо проводити історичні паралелі, то цей імперський порядок дещо нагадує...Радянський Союз у тій формі, яким він був витворений Сталіним на сер. 30-х років ХХ століття. Порівняйте: Верховна Рада, обрана всенародним голосуванням, лише штампує законопроекти, розроблені в надрах урядово-партійного апарату і схвалені Політбюро. Радянський уряд де-факто відповідальний не перед парламентом, а перед керівником правлячої партії – своєрідним аналогом правлячої партії – до прикладу, - своєрідним аналогом німецького імператора (короля); Республіканські

Верховні Ради та Ради міністрів фактично дублюють загальносоюзні закони , додаючи до них дешицу національного колориту і бажань...» [джерело 4, ст. 290]

Децо конкретніше висловив свою думку професор З. М. Черніловський, який написав: «Реакционная по своему основному строю и духу конституция 1871 года была наполнена юридическими нелепостями и несообразностями. «Президент» империи был связан контрассигнатурой канцлера, которого он назначал и смещал по своему усмотрению. Конституция ограничивала власть императора Союзным советом, но как прусский король он мог приказать своим представителям в бундесрате провалить любой негодный закон, касающийся финансов и военного дела ...» [джерело 3, ст. 340-341]

Саме таким чином почала функціонувати імперія, яка до того ще була «клаптиковою».

Каулько Євген Ігорович
студент 1 курсу 8 групи Інституту
підготовки кадрів для органів юстиції
НЮУ ім. Ярослава Мудрого

АРХІПЕЛАГ БІСМАРКА

Для історико-правової науки досить показовими є дослідження територій, на яких за період новітньої історії панувала значна кількість держав, а відповідно і правових систем. В даному контексті вельми доречним є приклад Архіпелагу Бісмарка – групи островів Меланезії у Тихому океані, розташованих на північному сході від Нової Гвінеї. Розгляд державно-правових перетворень, характерних у другій половині ХІХ-го, на початку ХХ століття для всіх колоніальних володінь, цілком обґрунтовано можна проводити, вивчаючи відповідні зміни в аналізованій місцевості. Архіпелаг Бісмарка, однак, виправдано потребує дослідження у відриві від усього новогвінейського регіону, адже разом із Землею Кайзера Вільгельма формував саме Германську Нову Гвінею. Тож, враховуючи часту змінюваність правового статусу території, відображення острівною групою долі більшості колоній у ХХ столітті та водночас охарактеризовану самотність географічної одиниці, розгляд її історії кризь державно-правову призму є у достатній мірі актуальним та необхідним.

Доцільно звернутися до витоків, що мали значний вплив на подальший розвиток подій. Здійснюючи у 1616 році кругосвітню подорож, голландці Віллем Схаутен і Якоб Лемер першими виявили острови архіпелагу, про що до щоденника спостережень, опублікованого у 1618 та перекладеному пізніше на іноземні мови, були внесені відповідні відомості. В подальшому значний вплив на аутентичну місцевість почали мати англійці. Цьому посприяла поява у 1700 році в цих водах одного з найвідоміших британських каперів Вільяма Дампіра. Пізніше, у другій половині 1875 року, англійський священник Джордж Браун заснував на острові Дюк-оф-Йорк першу християнську місію. Отже, увесь описаний період для острівної групи, що розглядається, характеризувався відсутністю державно-правової системи, адже суспільне життя племен меланезійців та папуасів перебувало на родоплемінному етапі розвитку. Вплив світових держав був відносно незначним. Станом на 1880 рік у регіоні існувала лише колонія Нідерландів, територія якої не охоплювала межі Архіпелагу Бісмарка.

Слід зазначити, що саме у цей час Нова Гвінея та прилеглі острови зацікавили Британську та Германську імперії. Після тривалих політичних суперечок між державами в квітні 1885 року було підписано угоду, згідно з умовами якої Німеччині відходили північно-східна частина Нової Гвінеї, що отримала назву Земля Кайзера Вільгельма, а також

Архіпелаг Бісмарка, названий на честь першого німецького канцлера, об'єднувача Німеччини. Разом ці землі створювали колоніальне володіння Германської імперії – Германську Нову Гвінею. Варто вказати й на те, що керівництво нею, здебільшого в контексті якомога більш ефективної експлуатації земель та місцевого населення, здійснювала Німецька Новогвінейська компанія (нім. *Deutsche Neuguinea-Kompagnie*), створена ще у 1884 році. Схарактеризовані події ознаменували появу в Архіпелагу Бісмарка правового статусу – Східного округу Німецького колоніального володіння.

Однак, уже через 19 років, з початком Першої світової війни, ситуація змінилася. У вересні 1914 року Земля Кайзера Вільгельма та Архіпелаг Бісмарка були зайняті австралійськими військами. Правове оформлення панування нового суб'єкта над аналізованою територією відбулося у 1920 році після включення групи островів до підмандатної Австралії Території Нова Гвінея. В даному контексті необхідно згадати про те, що з 1907 року Австралія мала статус Домініону Британської Імперії. Відповідно до мандату Ліги націй, наданому на основі ст. 22 Версальського договору, підмандатна територія знаходилася під зовнішнім управлінням Австралійського союзу.

Нова Гвінея та Папуа (області, на які відбувся адміністративний поділ Території Нова Гвінея) були у 1945 році адміністративно об'єднані австралійською владою. У 1946 році Папуа-Нова Гвінея отримала статус підопічної території ООН під управлінням Австралійського Союзу. Через суспільну необхідність 1-го грудня 1973 року ці землі отримали внутрішнє самоврядування, а 16 вересня 1975 Папуа-Нова Гвінея стала незалежною державою. На цьому етапі правовий статус Архіпелагу Бісмарка не є спільним для усієї його території. Група островів розділена між областями Манус, Східна Нова Британія, Західна Нова Британія та Нова Ірландія, які становлять більшість регіону Айллендс, що входить до складу Держави Папуа-Нова Гвінея.

Таким чином, можна підбити наступні підсумки. Архіпелаг Бісмарка як цілісне окреме утворення можна розглядати лише з географічної точки зору. Під час історичного розвитку ці землі не мали власного, відмінного від прилеглих статусу. Виключенням може слугувати віднесення цієї групи островів до Східного округу Германської Нової Гвінеї. Змінюваність правового статусу території: від частини німецького колоніального володіння – до незалежної держави, повністю вписується в тенденцію, характерну в ХХ столітті для більшості колоній. Відтак, проведений аналіз дозволяє стверджувати, що випадок Архіпелагу Бісмарка є досить показовим та унікальним для сучасної державно-правової науки, а відносно невелика опрацьованість теми говорить про необхідність її подальшого дослідження.

Кирилова Валерія Сергіївна
студентка I курсу 9 групи
Інституту підготовки
кадрів для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого

СПОСОБИ НАБУТТЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ЗА ФРАНЦУЗЬКИМ ЦИВІЛЬНИМ КОДЕКСОМ 1804 р.

Цивільний кодекс 1804 р. або Кодекс Наполеона один з найвизначніших документів Франції. У ньому досить точно і реалістично відображено основні умови життя громадянського суспільства Франції того часу. Кодекс має таку структуру: вступний титул і три книги - «Про осіб», «Про майно і про різні видозміни власності», «Про різні способи,

якими набувається власність». Право власності було головним інститутом речового права, і в Кодексі визначалось як «право користуватися й розпоряджатися речами найбільш абсолютним чином, щоб користування не було таким, яке заборонено законами або регламентами» [1, с. 551]. Саме третя книга, закріпила основні способи набуття права власності, визначені в статті 711, а саме: спадкування, заповіт, дарування, зобов'язання.

У титулі I «Про спадкування» Кодекс регулює тільки спадкування за законом; заповіти віднесені до категорії безоплатних угод. До спадкування за законом призиваються кровні родичі до 12-го ступеня споріднення. Для того, щоб людина могла спадкувати, вона має існувати в момент відкриття спадщини. Тому можна виділити таких, хто не здатний наслідувати: 1) померлі цивільною смертю; 2) дитина, яка ще не зачата; 3) дитина, яка народилася нежиттєздатною. Виділяли також осіб, які були недостойні успадкувати, до них належали: 1) ті, хто намагалися вбити спадкодавця; 2) ті, хто пред'явив проти померлого лжесвідчення. Якщо, підстав до усування від спадкування не має, то порядок спадкування визначається за такою послідовністю: спочатку діти, потім привілейовані родичі по бічній і висхідній лінії, непривілейованих висхідні, непривілейовані бічні.

Розпоряджатися своїм майном на безоплатній підставі можна було лише за допомогою дарування або за допомогою заповіту. Для здатності набувати за допомогою дарування досить бути зачатим в хвилину дарування. Для здатності набувати за заповітом досить бути зачатим під час смерті заповідача. Однак дарування або заповіт вступає в силу лише в тому випадку, коли дитя народиться життєздатним.

Відповідно до Кодексу, неповнолітній, який досяг 16 років, може виконувати розпорядження лише за допомогою заповіту і не більше як по відношенню до половини майна [2, с.174]. Заміжня жінка не могла здійснювати дарування, якщо вона не отримала згоду чоловіка або дозволу суду. Діти, народжені поза шлюбом, не мали право отримати за допомогою дарувань та за допомогою заповіту, нічого, окрім майна, закріпленого в титулі «Про спадкоємство». Відповідно до ст. 913, дарування або заповіт не могли перевищувати половини майна, якщо особа, яка заповідала, залишала після смерті одну законну дитину; третини майна – якщо залишалося двоє дітей; чверті – якщо в померлого троє чи більше дітей [2, с.175].

Більшу частину третьої книги займає зобов'язальне право. Кодекс закріплює традиційний поділ зобов'язань на договірні і позадоговірні, однак головною підставою виникнення власності передбачається договір. У статті 1134 проголошено автономію волі, тобто свобода будь-якої особи укладати договір. Нездатними до укладення договорів є: неповнолітні; особи, позбавлені дієздатності; заміжні жінки, у випадках, зазначених в законі. Кодекс встановлює загальні правила про договірні зобов'язання, а також спеціальні правила для найбільш поширених цивільно-правових договорів (купівля-продаж, міна, найм, доручення, зберігання, позику та ін.). Можна стверджувати, що переважна частина норм носить диспозитивний характер і діє в тому разі, якщо особи між собою не домовилися про встановлення інших правил.

Отже, Цивільний кодекс Франції 1804. закріпив невід'ємні права особи. Зокрема у ньому було встановлено такі основні способи набуття права власності, як спадкування, заповіт, дарування і зобов'язання. Кожен спосіб характеризується своїми особливостями і чітко визначав, яка особа має право використовувати його, а яка ні. Породжений революцією, Цивільний кодекс Франції 1804р. став поштовхом формування до кодифікації французького законодавства та розвитку національної правової системи Франції.

став основою правотворчості як для французів, так і для юристів світу.

*Клименко А.А.
Міжнародно-правовий ф-т, 1 курс, 3 група*

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВЕ ВЧЕННЯ М. ЦИЦЕРОНА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ПРОБЛЕМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

Європейська правова культура заснована на багатій античній спадщині. Вона охоплює досвід давньогрецької та римської державності, досягнення філософсько-правової думки того часу. Саме в період Античності теоретичного обґрунтування отримали такі суспільні явища як держава, право, та закон; сформувалися концепції божественного (природного) та людського права; втілювалися різні моделі управління та тривав пошук їх ідеальних форм. Над цими питаннями працювали філософи та державні діячі, імена яких на віки залишаться в історії: Платон, Сократ, Цицерон, Аристотель, Полібій, Гомер, Демокрит та інші. Їх вчення - це скарб для сучасної юридичної науки, це "вічне" слово у пізнанні зв'язку між людиною, правом та державою.

Марк Тулій Цицерона народився у 106 році до н.е. в маленькому містечку Арпінум недалеко від Риму. Цицерон був прихильником свободи і республіки. Разом із братом навчався ораторському мистецтву та філософії. Займав багато посад, такі як : консул, політичний діяч (квестор, квестол, едил, претор) Він склав більше ста промов, якими і надалі користуються в сучасному світі. Його вважають знаменитими оратором, мислителем, юристом та державним діячем періоду античності. Праці вченого знайшли своє втілення у роботах філософів Ренесансу. У ньому вони вбачали справжнього гуманіста. Питання права і держави розкриті Цицероном у низці праць, як: «Про державу», «Про закони», «Про ораторське мистецтво», «Про природу богів», «Мистецтво і ворожіння». Однією з визначних літературних пам'яток є праця «Тускуланські бесіди» в 5 томах, де висвітлено основні філософські питання. В них Цицерон висвітлив проблемні питання розвитку і функціонування держави і права.

При формуванні своїх думок Цицерон спирався на роботи давньогрецьких мислителів таких, як Аристотель, Платон, Полібій.

Мислитель намагався використати вплив інших держав. Прагнув поєднати власне римські самобутні традиції з історією Грецької держави і права. Цицерон бажав поєднати творчі ідеї попередників із новими оригінальними положеннями галузі теорії держави і права.

Марк Тулій у своїй роботі «Про державу» тлумачить термін держава як надбання народу. Він пояснює її появу з точки зору природного процесу, в основі якого лежить природа людей. Адже людина, як підкреслює Цицерон, має вроджену потребу спілкування, а отже, це бажання необхідно впорядкувати через взаємодію із державою. Найбільш виразного значення при визначенні держави і права Цицерон згадав природу, особливо він виділив людську природу. Це пояснюється тим, що держава і право не можуть існувати без розуму та справедливості. Таким чином спираючись на ці основи буття існує як держава, так і право.

Цицерон висвітлював поняття «держава» таким чином: держава - це не лише загальне вираження інтересу всіх членів, але це свого роду правове спілкування, тобто «загальний правопорядок».

З праці Цицерона зрозуміло, що багато чого він запозичив із праць Арістотеля, наприклад те, що саме із сім'ї починає зароджуватися держава, поступово розширюючи свої межі.

Для правової теорії Цицерона притаманне звернення до законів природи. На його думку, будь – яке право засноване на природі справедливості. Аналіз праці Цицерона «Про державу» доводить, що саме справедливість є тією рушійною силою людської природи. А «природа», виступаючи джерелом права, у свою чергу ототожнюється із космосом.

Зіставлення всіх думок Цицерона щодо держави і права стає зрозумілим, що саме духовний аспект природи, а не її предметний зміст впливає на зародження і розвиток природного права.

Філософія природного права свідчить про те, що поряд із позитивним правом існує ідеальний порядок відносин між людьми. Це інтерпретується так: вищий нормативний порядок разом із системою позитивного права і є природним правом. Закони держави є тільки тоді дійсними, коли вони відповідають ідеальному праву, тобто природному.

Така концепція була фундаментом праць вченого. Цицерон пояснює, що закон, який впливає із природного права має свою силу на всіма людьми, без винятку. Ніхто не може відмовитися від виконання певних обов'язків, встановлених державою. Ані народ, ані верхівка суспільства не може вплинути на скасування закону. Вчений звернув увагу на те, що людина, яка не бажає підкорятися природному праву, вважається утікачем від самого себе. Цицерон був впевнений, що ця людина неодмінно понесе покарання, як не людського, так божого.

Коваленко Валерія Василівна

Студентка 1 курсу інституту підготовки

кадрів для органів юстиції

НЮУ ім. Ярослава Мудрого

ТАНГАНЬКА

У період Першої світової війни територія Німецької Східної Африки (НСА) стала бойовою ареною між військами Великобританії та Німеччини. У період з 1914 по 1918 р. територія НСА була захоплена Британією та її союзниками. За Версальським договором Танганьїка стала підмандатною територією Британії.

У перші роки англійська влада зберігала колишній механізм колоніального управління. Лише згодом в Танганьїці стали насаджуватися ті ж колоніальні порядки, що існували й у сусідніх володіннях Британії. Одним з перших заходів англійської влади, що були спрямовані на закріплення позицій, був захід з виселення німецьких колоністів. Потік переселенців, особливо англійців постійно зростає. За часів губернатора Камерона було реорганізовано адміністративно-територіальний поділ Танганьїки, замість 22 округів з'явилися 11 провінцій на чолі з комісарами. Була введена нова система податків, які поділялися на прямі і непрямі. Результати податкової реформи виявилися у зростанні чисельності африканців, які працювали за наймом. У перші роки англійська влада докладала зусилля спрямовані на відновлення зруйнованого війною господарства. Експлуатація людських і природних ресурсів Танганьїки здійснювалася на основі податкової системи, вивозу капіталу і торгової монополії. Великобританія намагалася максимально використати своє становище країни-мандатарія для пограбування Танганьїки.

З середини 20-х років Німеччина почала широке фінансування експансії в Танганьїці. Тут діяли різні державні установи, що знаходилися під їхнім контролем. німецькі

переселенці купляли в Тангаїнці великі земельні плантації. В 1930 році виникла перша організація німецьких колоністів — Господарський союз німців в Тангаїнці. Фінансово-економічне і політичне становище німецьких поселенців не могло не позначитися на англійській колоніальній політиці в країні.

Колоніальне господарство, жорстка експлуатація природних і людських ресурсів викликали значні зміни у розвитку африканського суспільства у міжвоєнні роки. У міжвоєнні роки в Африці виникає друге покоління африканської інтелігенції. Перша політична організація в Тангаїнці як раз включала у свої ряди представників інтелігенції, грамотних громадян, деяких вождів, вчителів, тощо. Організація мала назву — Асоціація урядових службовців і була заснована у 1922 році М. Каямбою у м. Танге, на її базі була утворена Асоціація африканців Тангаїнки (ТАА). Важливо зазначити, що дана організація мала тісні звязки з Асоціацією африканців Занзібара, які також почали використовувати нові форми протесту — виступи робочих в порту, на підприємствах, у селах, тощо.

У роки Другої світової Танганьїка разом з Занзібаром воювали на стороні Великобританії. Після завершення війни Танганька стала підопічною територією ООН (1945 р.). Великобританія залишила за собою право управління Танганькою. Після Другої світової війни в Танганьці з'явився один з найбільш добре організованих кооперативних рухів в Африці. Він об'єднувало у свої ряди широкі верстви населення, такі як : середне, бідне селянство, а також сільську буржуазію. Важливі зміни відбулися й в діяльності політичних партій. В 1949 р. з Асоціації африканців Танганьїки виокремилася Група дії, у яку увійшли найбільш зрілі та активні учасники Асоціації. Група дії розробила програму поступової реорганізації Асоціації. У 1954 році ТАА була перейменована у Національний союз африканців Танганьїки.(ТАНУ). Президентом нової партії став Дж. Ньерере. Створення ТАНУ означало зміну змісту діяльності партії.

Керівництво ТАНУ обирали мирні методи боротьби за незалежність : організація мітингів, зборів, бойкоти англійських фірм, петиції до Ради ООН про опіку, протести колоніальній владі, тощо. Для того, щоб послабити і розколоти ТАНУ колоніальна влада створила об'єднану партію Танганьїки (ОПТ) у лютому 1956 року, до якої одразу приєдналися всі європейські переселенці і стали матеріально їй допомагати. ОПТ заявила, що членами партії можуть стати представники всіх рас на народностей. По суті, нова партія представляла собою опозицію ТАНУ. Однак ТАНУ змогла нейтралізувати діяльність ОПТ і стати єдиною організацією, що проголосила національно-визвольну боротьбу в Танганьці.

Ця боротьба завершилася успіхом. 9 грудня 1961 року Танганьїка домоглася політичної незалежності. Через рік, 9 грудня 1962 року вона була об'явлена республікою. Першим президентом республіки став Джуліус К. Ньерере — лідер ТАНУ.

А вже 26 квітня 1964 року разом Занзібар і Танганьїка утворили єдину державу — Об'єднану республіку Танзанію. Наразі вживання терміну «Танганьїка» стосовно країни є помилковим, оскільки термін має відношення виключно до материкової частини держави.

Отже, можна сказати, що боротьба за незалежність Танганьїки пройшла успішно. Народ Танганьїки показав себе як цілеспрямований, впевнений у своїх силах і головне - здатний на цю боротьбу. Таким чином, на політичній карті світу утворилася нова країна, яка прикладає усі можливі зусилля для свого подальшого розвитку.

КОРОЛІВСТВО ОБОХ СИЦИЛІЙ

Протягом всього Середньовіччя та раннього Нового часу на території Італії, незважаючи на історичну, мовну і культурну близькість населення, не існувало єдиної держави. В економічному плані Італія значно відставала від держав Західної Європи, досягнення промислової революції її практично не торкнулися, розвитку заважали і митні перепони. Важливе значення у формуванні національної самосвідомості в Італії мали Наполеонівські війни, адже Наполеон приніс свіжі віяння та ідеї, наприклад, в сфері цивільного права і судочинства.

У другій половині XIX століття Італія утворила цілісну державу. Формування єдиної італійської держави було пов'язано, в першу чергу, з боротьбою за національну незалежність. Події, які привели до створення єдиної Італії, прийнято називати Risorgimento, що з італійської означає відродження, оновлення [1, ст. 3].

Після Віденського конгресу боротьба італійців за об'єднання країни стала ще більш рішучою, бо у 1815 році він прийняв рішення про закріплення існування декількох італійських держав, а Ломбардо-Венеціанська область перейшла в руки Австрії. Відповідно до даного рішення у 1816 році утворилася держава Королівство обох Сицилій. Назва походить від Сицилійського королівства, котре складалось з Сицилії і Мецподжорно, і яке було розділене у 1268 році, внаслідок чого острів Сицилія відійшов до іспанського королівства Арагон, а в Південній Італії було утворено Неаполітанське королівство.

Політична роздробленість супроводжувалась економічною. На різних територіях існували не тільки різні закони, а й власні системи мір і ваг, власні грошові одиниці, вся територія Італії була розділена численними митними кордонами. Створенню єдиної міцної економіки це сприяти не могло. Крім цього, частина території Італії перебувала під іноземним пануванням.

У перші десятиліття після Віденського конгресу жодна з італійських держав не проголошувала об'єднання Італії за мету. Основні зусилля в цьому напрямку робили учасники таємних організацій і товариств, так звані карбонарії, які активно діяли на території Королівства обох Сицилій. Слово «карбонарій» в той час було практично синонімом слову «революціонер». Їх спроби підняти загально італійське повстання присікались австрійськими військами.

У 1831 році створена таємна організація «Молода Італія», метою якої було національне визволення і об'єднання Італії. У 1848-1849 рр. тривала революція в Італії, яка почалась 12 січня 1848 року народним повстанням на Сицилії. Основні події розгорнулися на територіях, що належали Австрії: в Ломбардії і Венеції. Спочатку італійців супроводжував успіх, їм вдалося вигнати австрійські війська, однак незабаром Австрія повернула собі ці території.

Королівські війська були розбиті повстанцями і 26 січня вони покинули Палермо. Революція перекинулася на Неаполь. Король зрікся престолу. У Неаполі була проголошена конституція, а влада перейшла до Тимчасового уряду.

Навесні 1860 року спалахнуло повстання в Королівстві обох Сицилій. Повстанці боялися того, що проти них буде направлена вся міць сицилійського короля. Вони

попросили допомоги у північних італійських земель. Але Віктор Еммануїл II не хотів вплутуватися в таку серйозну війну. По-перше, армія була порівняно невелика, а по-друге, війна між італійськими землями не могла сприяти об'єднанню Італії. Ініціативу на себе довелося брати приватним особам, а не імператорам.

Дж. Гарібальді очолив похід загону революціонерів (так званої тисячі) проти влади Королівства обох Сицилій, що призвело до звільнення цієї області країни від влади реакції. Феодальна влада династії Бурбонів була повалена, і, після референдуму 21 жовтня 1860, Королівство обох Сицилій було скасовано і включилося до складу П'ємонт (Сардинського королівства). У 1861, у результаті тривалої боротьби за незалежність Італії, утворилася нове об'єднане королівство Італії з королем Віктором Еммануїлом II на чолі. Острів Сицилія і вся Південна Італія були включені до складу італійського королівства.

Отже, Королівство обох Сицилій – південно-італійська держава, яка існувала з 1816 до 1860 рр., що відіграла важливу геополітичну роль у звільненні країни від іноземного ярма і об'єднання її в єдину державу.

*Козлова Крістіна Валеріївна,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
Інститут підготовки кадрів для органів юстиції України,
1 курс, 5 група*

ПРОКЛАМАЦІЯ ПРО ЗВІЛЬНЕННЯ РАБІВ

Прокламація про звільнення рабів, видана в двох варіантах 22 вересня 1862 року і 1 січня 1863 року, стала важливим досягненням президента США Аврама Лінкольна під час Громадянської війни, започаткувавши кінець рабства в США, спочатку в північних, а потім і в південних штатах.

Підписання прокламації викликане, в першу чергу, військовими міркуваннями. Лінкольн опублікував перший варіант, який містив попередження, згідно з яким, у випадку не повернення повсталі штати до Союзу до 1 січня 1863 р., усі раби, що перебувають на їх території, будуть проголошені "вільними навіки". Штати Півдня знехтували попередженням, і тоді світ побачила друга прокламація, вона торкалася лише окремих регіонів країни й декларувала скасування рабства на території штатів повстанців.

Рабство в регіонах перебування федеральних військ, а також в штатах Півдня та прируб'язя, що не приєдналися до Конфедерації, не було скасовано, оскільки таке рішення адміністрації могло розгнівати "лояльних" плантаторів-рабовласників цих штатів, а тобто й позбавити федеральний уряд їх підтримки.

Тобто фактично прокламація мало багато суперечностей, бо не забороняла рабства на безпосередньо підвладній Президентові території, але цей документ відіграв рішучу роль на світовій арені. З цього моменту європейські країни більше не підтримували Південь, який боровся за збереження рабства.

Слід зазначити, що після підписання прокламації про звільнення рабів 1863 року війна продовжувалася ще півтора роки, однак вона поклала початок для здійснення більш продуктивних заходів. Зокрема, наслідком стало ухвалення тринадцятої поправки до Конституції США (1865), яка забороняла рабство та будь-яку примусову працю на усій території країни. Саме ця поправка завдала остаточного удару по работоргівлі в країні.

Також згодом були ратифіковані чотирнадцята (1868) й п'ятнадцята (1870) поправки, які гарантували рівні громадянські права у США та заборону на обмеження виборчого

права за ознакою раси, кольору шкіри або у зв'язку з колишнім положенням раба відповідно.

Отже, прокламація про звільнення рабів – важливий документ, який обумовив подальше конституційне закріплення скасування рабства. Прокламація 1863 року стала певним рубежем громадянської війни, за допомогою якого Лінкольн офіційно оголосив про зміну цілей війни, яка велась з того моменту не лише за відновлення Союзу, а й за подолання рабства. Згідно із законом чорношкірі стали вільними, але їх матеріальне становище залишалось тим самим. Закінчення громадянської війни започаткувало період сегрегації в США.

*Коливанова Лоліта Ігорівна
Студентка 1 курсу 7 групи
Інституту підготовки кадрів
Для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

«ОСОБЛИВОСТІ «СТАРОГО ПОРЯДКУ» У АГРАРНИХ ВІДНОСИНАХ НАПЕРЕДОДНІ РЕВОЛЮЦІЇ 19 СТ. У ФРАНЦІЇ»

Старий порядок має ще дві назви «Дореволюційна Франція або Старий режим» Взагалі що ж собою представляє «Старий порядок»? Це політичний, економічний, соціальний режим, який існував ще до Великої Французької революції у Франції з кінця 16 ст. на початок 17 ст.

Треба сказати що «Старий порядок» є формою суспільства.

Тобто, це сформоване суспільство яке існує у Франції і воно не аби як відрізнялось від інших держав. Перш за все, Марксистські історики стояли на тому, що це суспільство є феодальним, а немарксистські історики говорили інше, що ніякому разі воно не може бути феодальним, бо відсутні ознаки феодалізму.

На початку 17 ст. після себе залишив сильний удар Рішельє.

Арман-Жан дю Плессі де Рішельє – французький герцог, на меті мав зробити монархію абсолютною. Що ж він зробив?

Він ліквідував замки-фортеці баронів та герцогів, які збереглися ще з часів середньовіччя, також приніс кінець приватній армії, припинив дуелі. Й звисно після цього у Франції сформувався абсолютизм, це було зрозуміло.

Старий порядок не мав багато чого спільного з капіталізмом.

Капіталізм – це економічна система розподілу та виробництва, сформована на принципі приватної власності.

В Англії, Італії, Німеччині досить бурхливо розвивався капіталізм, аніж у Франції. Але, Франція характеризувала себе товарно-грошовими відносинами і переважанням натурального обміну. Що відіграло позитивну роль.

Ще однією з рис Старого порядку була клановість. Французьке суспільство поділялось на три стани: шляхта, духовенство і третій стан – до якого входили непокріпачене селянство, ремісники та купецтво, інші.

Абсолютний монарх мав необмежену владу.

Декілька слів про аграрні відносини. Більшість селян володіли маленькими діляночками землі, а також орендували землі у поміщиків. Врожайність була низькою. Особливістю аграрних відносин епохи Старого порядку був - Баналітет - це селянське зобов'язання перед самими поміщиками. До цього входило: молоти борошно, плата за

проїзд та заборона торгувати вином. Становище селян було скрутним й тому вирішили для допомоги скасувати «Баналітет»,але це не допомогло. Ще одна з особливостей – голод. Який періодично повторювався ,смертність була 15-20%

Отже,висновок можна зробити такий. Що Старий порядок в французькому суспільстві відбився позитивно. Багато французів згадують його з насолодою й навіть говорять що,хто не жив в цьому періоді часу не мають розуміння насолоди буття.

*Колодєєва Вероніка Михайлівна,
студентка 1 курсу 13 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

КРИЗА СЬОГУНАТУ ТОКУГАВА НАПЕРЕДОДНІ РЕВОЛЮЦІЇ МЕЙДЗІ

У ХІХ ст. в Японії продовжував існувати режим сьогунату, що представляв собою феодалне воєне правління, очолюване сьогунатами із роду Токугава. Саме у цей період країну сонця, що сходить поглинає всеосяжна криза, що проявляється у економічному спаді, у зростанні опозиції, у розхитуванні феодалного ладу. Неспроможність уряду врегулювати кризу показало його слабкість та неефективність.

Соціально-економічні процеси, що проходили у період правління останніх сьогунів із будинку Токагава, були доказами глибоких протиріч у суспільстві. Уже до середини ХІХ століття у сільському господарстві розпочинається криза. Площа оброблюваної землі не розширювалася з початку ХVІІІ століття, залишаючись на одному і тому ж самому рівні. Швидкими темпами посилювалося розшарювання населення на селі, пришвидшилося обезземелення селянства. Оскільки, окрім натурального господарства у країні зв'яляються інші форми національного господарства, селянин, що потребував грошей, все частіше потравляв у залежність від лихварів та купців. Саме поширення кредитів, які бралися частіше за всього під залог наступного врожаю, можна назвати однією з головних причин обезземелення селян, поширення оренди землі та зубожіння населення. Так навіть з'являється шар населення мідзуноми («ті, що п'ють лише воду»), який становили збіднілі селяни.

Скрутне становище населення було ускладнено поширенням стихійних лих у цей період., таких як повені, землетруси, напади саранчі та тайфуни. Та часто у країні розпочинався голод, внаслідок не лише стихійних лих, але, перш за все високих податків та нещадної експлуатації населення чиновниками і даймьо. Та замість того, що намагалися поліпшити становище населення уряд лише «псував монету», розпалюючи інфляцію у країні.

Гостра незадоволеність різних соціальних шарів і класів режимом сьогунату виливалася у селянські та міські повстання, у так звані «рисові бунти». Треба відзначити, що у виступах починають брати участь і буржуазія, і навіть самураї, що становили ту соціальну силу, яка склала опозицію узурпаторському режиму сьогунату.

Одним із таких виступів було повстання Осіо Хейхатіро, що до речі належав до самурайського стану, в Осока 1837 року. Колишній командувач міської варти підняв повстання проти купців, які наживалися на лихах населення, не бажаючи допомагати голодуючим міщанам. Так хоч виступ і зазнав поразки, та все ж таки влада була вимушена вжити заходів щодо стабілізації ситуації на ринку рису.

Саме ця подія спровокувала низку повстань, що у свою чергу було однією з причин спроб сьогуната зміцнити феодалський лад шляхом реформ, які проводив Мідзуно Тадакун. У ході реформ уряд намагаючись підвищити виробництво рису, обмежував можливість займатися промислами, що змушувало селян повернатися у села. Також, проводилась політика боротьби з торгово-лихварською буржуазією. З цією метою було прийнято указ про закриття монопольних торгівельних об'єднань. Це викликало масове обурення купецтва і хаос на ринку, що призводить до закінчення реформ і скасування указу. Отже хоча уряд і намагався вжити заходів для врегулювання кризи у країні, проводячи реформи Темпо, та економічна ситуація продовжувала погіршуватися.

До середини XIX ст. на Далекому Сході посилюється експансія капіталістичних країн, що проявилось у насильницькому «відкритті» Японії. Історик Джеймс Л. Мак-Клейн пояснює цей процес тим, що великі країни, відчуваючи необхідність створення колоніальних імперій надавали перевагу саме імперіалістичним завоюванням, більшість країн почали активно використовувати свої, насамперед військові, ресурси для здобуття нових сфер впливу, створення колоній, що «дорівнювало надбанню багатства, могутності й престижу». Формується принцип за яким, кожна успішна держава мала створити власну колоніальну систему. Саме звідси і випливають причини агресії США та країн Західної Європи.

Так, військові кораблі США, увійшовши до затоки Едо, висадили морський десант. Підвищена зацікавленість Японією була обумовлена рядом причин, таких як бажання США віднайти нові ринки збуту для товару, необхідність створення баз для суден, що перебували у Тихому океані. Через свою нездатність до боротьби, уряд Японії пішов на поступки, уклавши так званий Договір Харриса. За ним було відкрито японські порти для торгівлі з американцями, запроваджено використання іноземних валют поряд із японською, були введені вкрай не вигідні мита. Ще одним доказом неспроможності уряду виконувати свої повноваження було те, що вагаючись перед вибором стратегії щодо американських вимог, уряд звернувся за порадою до даймьо і навіть до імператора.

Згодом подібні угоди були підписані урядом з Великою Британією, Нідерландами, Францією, Голандією та Росією. На думку Каюка Д.Г., те що країна після цього не зазнала повної втрати суверенітету, перетворившись на колонію, можна справді вважати дивом.

На мою думку «відкриття» Японії хоча і посприяло її залученню у торгово-економічні відносини, та все ж таки принесло ряд негативних наслідків для країни, так імпорту дешевої бавовни підірвав селянську домашню промисловість, відбувся спад цін на товари вітчизняного виробництва, тощо. Саме складна економічна ситуація, що виникає у Японії у зв'язку з її «відкриттям» стала однією з причин остаточного розвалу режиму сьогунату.

Отже, Японія у XIX ст. перебувала у стані загальної кризи. Неспроможність уряду надати відповідь на потреби часу, вирішити проблему занепаду економіки, соціальних протиріч та постійного втручання іноземних держав майже підвели Японію до втрати своєї національної незалежності.

*Коньшина Лідія Романівна
Студентка I курсу 9 групи
Інституту підготовки кадрів для
органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

«ІСТОРИЧНИЙ ШЛЯХ НЕОПОЛІТАНСЬКОГО КОРОЛЕВСТВА»

Неаполітанське королівство – країна, що охоплювала межі таких нинішніх областей Італії: Кампанія, Молізе, Абрुцці, Калабрія, Базиликата. Тобто держава пролягала в Південному регіоні Італії. Хронологічні межі: 12-19 століття. Неаполітанське королівство бере свій початок з 11 століття, коли територію Південної Італії освоювали нормани і вікінги. Тоді ж почали з'являтися норманські лицарі, котрі поступово розширювали межі свого перебування по всій країні. Алверсу – місто, засноване норманськими лицарями в 1130-у році. Ця дата умовно починає історію Неаполітанського королівства. Протягом XI століття нормани повністю завоювали Неаполітанське королівство, а в 1130-у році. Роджер II об'єднав Сицилію і Південну Італію, отримав над регіонами цілковиту владу і став першим Сицилійським королем. Столиця: Палермо. Сицилія – політичний осередок держави

Інвеститура, яка свідчила про володіння у спадок Сицилійським королівством, дісталась Карлу Анжуйському, який отримав її від Климента 4-го – папи. Карл здобув перемогу над Манфредом – королем Сицилії. Анжуйський захопив все королівство. Місто Неаполь стало резиденцією.

Гогештауфени славляться своєю деспотичністю. Деспотична політика династії з приходом Карла примножилась. Збільшились податки. Продовжила розвиватись монополія. Проводилась страта прибічників попередньої династії. Французи показали себе великими завойовниками.

Людей не влаштовувала політика Карла Анжуйського. Повстання, зумовлене даним невдоволенням, орієнтоване як антифранцузьке, відбулося в 1282-у році. Назване Сицилійською вечірнею. Деспот-француз не зміг придушити повстання. Упродовж одного тижня невдоволений люд перебив французів. Педро III взяв ситуації в свої руки. Арагонський король через півроку після повстання прибув на острів. Як наслідок деспотства Карла, Сицилія відокремилась. Її визнаним королем став Педро III. Окупація острова Карлом завершилась, проте продовжилось його королювання на континентальному регіоні.

Сицилійська вечірня і прихід Педро III не влаштувала Карла. Він та його нащадки все ж продовжували нести звання короля Сицилії. Анжуйський збирав армію та будував флот, щоб стати на противагу Педро III. Коли Карл був відсутній у зв'язку з подорожжю, Карла II взяли в полон. Будучи у в'язниці, Карл II все одно був проголошений королем після смерті Карла I. 1287-й – перемовини, що звільнили Карла II. Проте він зобов'язувався відмовитись від зазіхань на Сицилію.

Кінець 14 століття характеризується глибокою кризою. Країна ослабла, втратила самобутність і незалежність. Фактично правило дві династії. Карл Дураццо одружився з племінницею королеви Джованни I. Дураццо – правнук Карла II (1369-ий рік). Проте згодом, у 1380-у, всиновила праправнука – француза Людовіка II Анжуйського. Папа визнав Дураццо і допоміг отримати владу над Неаполем. Джованну вдушили. Протягом 1382-1384-х років йшла війна на півдні Італії, де зазнав фіаско Людовік II. Син Карла III –

Владислав – не маючи ні підтримки, ні коштів, намагався утримати свою корону проти Людовіка II. У 1400-у – успіх Владислава.

Все ж Людовік II не визнав поразку та готувався до наступних бойових дій. Джованна II попросила допомоги у Альфонса V – короля Сицилії і Арагона. Перемога Альфонса над Людовіком у війні 1420-1422-х років. Джованна II помітила, що Альфонс V перебуває у так званому стані ейфорії, зазнався після триумфу і перестав зважати на її думку, тому всиновила ворога – Людовіка III. Цього разу у війні перемогу отримав Людовік III. Після смерті Людовіка III Джованна визнала королем його брата. Проте Рене Добрий був у полоні. Альфонс V захопив Неаполь. Звільнившись, Рене не зміг дати опір Альфонсу V. 1442 – рік, коли став на трон Альфонс V, а папа став сюзереном.

Королівство ослабло. Міждинастичні конфлікти спричинили занепад держави та розкрадання її найманим військом. З позитивних сторін – лише зростання патріотизму серед дворянства. Проте занепад економіки і збільшення податків спонукали до краху держави.

Після нової – Арагонської – династії розпочався іспанський вплив. 1442-1458-і роки – «золотий вік». Спостерігається зростання торгівлі, економіки, культури. Після смерті Альфонса V так званий «золотий вік» закінчився. До влади прийшов Фердинанд I – жорстокий і злий. У 1460-у – розбитий, проте за підтримки дружини отримав допомогу папи і в 1462-у розбив супротивників під Троею.

Далі – 20 років спокою. 1458-ий – нове повстання знаті, що завершилось перемир'ям, проте Фердинанд хитрістю заманив і жорстоко розправився з противниками. Карл VIII після смерті Фердинанда I став претендувати на Неаполь і в 1497-у році таки коронувався. 1500-й – король Франції Людовік VII уклав угоду з Фердинандом II. Грандська угода полягала в завойовницьких діях щодо Неаполітанського королівства, а також включала його поділ між двома союзниками. 1501-о року - успішне досягнення мети та впровадження в реальність планів Грандської угоди. Проте в 1503-у році виникли міжусобиці за завойовані території. Фердинанд II за умовами нової угоди отримав все королівство. Настав період володарювання іноземцями.

До 1734-го року була втрачена незалежність. Трон посідали Габсбурги. Часті війни. У «всесвітній» імперії Італія нічого не означала – була нікчемною, не грала ніякої ролі. У 1700-у, після смерті Карла II, серед Габсбургів розпочалися міжусобиці за спадщину. 1707-ий – прихід австрійців.

Далі історія Неаполітанського королівства розвивалась, а швидше відновлювалась під владою Бурбонів. Проводились даремні реформи. І до 1780-х така політична ситуація завела в тупик.

З 1793-го року розпочалась епоха наполеонівських війн та революцій. У 1816-у році Фердинанд VI проголосив, що 2 королівства об'єднуються в одне. Утворилось Королівство обох Сицилій.

ПРИЧИНИ БОРОТЬБИ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ІСПАНСЬКИХ КОЛОНІЙ У ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ

У весь період в Латинській Америці іспанські колонізатори були вимушені стримувати численні повстання та стикатися з непокорюю колонізованого народу таких сучасних країн як Мексика, Венесуела, Перу, Чілі, Болівії, Аргентини, Колумбія та інших. Що ж слугувало саме причинами повстань та в кінцевому результаті спричинило точку неповернення слід розібратися далі.

Історики поділяють причини на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх можна віднести такі фактори як :

- 1) Війна за незалежність англійських колоній в Північній Америці.
- 2) Велика Французька революція та наполеонівські війни.
- 3) Зменшення Іспанського авторитету в світі у зв'язку з війнами проти Англії та Франції.
- 4) Вплив фр.просвітителів, а саме Жан-Жака Руссо з його теорією рівності та нац. суверенітету.

5) Революція рабів Сан-Домінго

Правлячі кола колоній намагалися уникнути потрапляння революційно спрямованої інформації, але було неможливо повністю ізолюватись від зовнішнього впливу ідей рівності та незалежності. Країни іспанських колоній «прониклись» незалежністю після тривалої війни та проголошення декларації про незалежність в США.

Внутрішніми ж можна назвати такі причини як:

- 1) Економічна політика метрополії, яка була сформована лише на своїй вигоді.
- 2) Відсутність будь-яких політичних прав жителів колоній.
- 3) Пробудження нац свідомості народу, якому сприяли такі латино-американські просвітники: Хосе Ігнасіо Бартолаче, Хосе Антоніо Альсате, Хуана Беніто Діаса де Гамарра-і-Давалос (Мексика), Франсиско Еухеніо де Сайту Крус-і-Еспехо (Кіто), Симона Родрігеса (Венесуела). Ці люди пропагували ідеї незалежності, зміну колоніального режиму на республіканський, виступали за розвиток освіти і науки.

4) Економічна криза.

5) Зацікавленість креолів в ліквідації колоніальних заборон, розвитку товарно-грошових відносин, реалізації буржуазних свобод, перш за все таких, як свобода торгівлі та бізнесу.

Не дивлячись на те, що в останню третину XVIII ст правительство Іспанії провело ряд реформ, які покращили стан торгівлі у ЛА, призвели до відомого поживлення торгівлі, що стимулювало збільшення обсягу промислового виробництва і підвищенню товарності сільського господарства колоній (м'ясне скотарство, вироблення шкір, розведення кошенілі, вирощування цукрового очерету, тютюну, бавовни, ванілі, йерба-мате і т. д.), все одно, вони були економічно вигіднішими метрополії. Країни ЛА не могли вільно торгувати з іншими країнами. Чисельні побори - алькабала, десятина, поособний податок.

Вже наприкінці XVIII ст. починають створюватись невеликі організації, що склалися з зацікавлених в тому, щоб вітгснити іспанську корону від Американського

континенту. Очільником одного з таких був Франциско Міранда- головний креол у Венесуелі, якого згодом викрили і він був змушений тікати до США.

Поштовхом до вибуху, що поклав початок визвольній боротьби американських колоній проти Іспанії стали події в Королівстві - вторгнення французів, початок революційних дій іспанського народу, які згодом переросли у буржуазну революцію. У цій обстановці креолські революціонери оголосили себе противниками представника Франції, Жозефа Бонапарта та прихильниками Фердинанда VII, сина поваленого іспанського короля Карла IV, який у той час перебував у фр. полоні. Вони розраховували на те, що в нових умовах залежність від Іспанії буде номінальною і вони зможуть прийти до влади без рішучої боротьби, шляхом компромісу. Представники найбільш поміркованого крила готові були задовольнятися автономією колоній в рамках іспанської монархії.

Отже, інсувало багато причин, передумов та чинників, які в подальшому сприяли проведенню буржуазної революції, заснування кланів та кровопролиттю в іспаномовних колоніях.

*Краснова Єлизавета Едуардівна
Студентка 1 курсу 8 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ТРИКУТНИК КІОНГА

Версальський мирний договір 1919 року було підписано 28 червня.

Цей документ офіційно завершив Першу світову війну, яка протягом 4 років була найстрашнішим кошмаром для всіх жителів Європи.

Свою назву цей договір отримав за місцем, де він був підписаний: у Франції в Версальському палаці.

Після тривалих секретних нарад, умови договору були вироблені на Паризькій мирній конференції 1919-1920 років і мирний договір був підписаний між представниками з одного боку країн-переможців: Сполучених Штатів Америки, Британської імперії, Франції, Італії та Японії, а також Бельгією, Болівією, Бразилією, Кубою, Еквадором, Грецією, Гватемалою, Гаїті, Хиджазом, Гондурасом, Ліберією, Нікарагуа, Панамою, Перу, Польщею, Португалією, Румунією, Королівством сербів, хорватів і словенців, Сиамом, Чехословаччиною, Уругваєм і капітулированою Німеччиною - з іншого.

Умови угоди були настільки принизливі і жорстокі по відношенню до сторони, що прогнала, що аналогів їм в історії просто не було.

На Німеччину була покладена вся відповідальність за шкоду, завдану під час Першої світової війни.

Версальський мирний договір складався з 440 статей і одного протоколу. Він ділився на 15 частин, які, в свою чергу, були розділені на розділи.

Німеччина втрачала всі свої колонії, які пізніше були поділені між державами-переможцями на основі системи мандатів Ліги Націй.

Танганьїка стала підмандатною територією Великобританії, район Руанда-Урунди – підмандатною територією Бельгії, «Трикутник Кіонга» (Південно-Східна Африка) був переданий Португалії (ці території раніше склали Німецьку Східну Африку), Великобританія і Франція розділили раніше приналежні Німеччині Того і Камерун; Південно-Афр. Союз отримав мандат на Південно-Західну Африку. На Тихому океані як

підмандатні території до Японії відійшли приналежні Німеччині острова на північ від екватора, до Австралійських. Союзу - Німецька Нова Гвінея, до Новій Зеландії – острови Самоа.

За договором збройні сили Німеччині повинні були бути обмежені 100-тисячною сухопутною армією, обов'язкова військова служба скасовувалася, основна частина збереженого військово-морського флоту підлягала передачі країнам-переможцям.

Німеччина зобов'язувалася відшкодувати у формі репарацій збитки, понесені урядами і окремими громадянами країн Антанти в результаті військових дій.

Жителі Німеччини вважали, що Версальський договір – це диктат переможців. Більшість населення сприйняла демократію, як нав'язаний країнами-переможцями чужеземний порядок.

Почалася боротьба проти Версаля. Політиків, котрі призивали до здержаності та компромісу з Заходом, обвинувачували в слабості і зраді.

Німецька делегація намагалася домогтися пом'якшення умов Версальського мирного договору, лякаючи країни-переможниці загрозою революційного вибуху, але не дивлячись на це 28 червня 1919 р Версальський договір був підписаний.

Але при всій принизливості Версальського мирного договору Німеччина не була «добита», окупована переможцями на десятиліття і розчленована на частини, як це сталося після 1945 року (Другої світової війни).

Імперіалістична Німеччина зі свого боку широко користувалася суперечками, яку були в середовищі своїх супротивників. Ведучи переговори то з одним, то з іншим, обманюючи всіх, німецькі імперіалісти збирали сили для нового наступу.

В результаті війни і Версаля протиріччя між союзниками ще більш поглибилися. Загострилася боротьба між Англією і Францією, США і Англією, США і Японією, нарешті, між Італією і провідними державами Антанти.

До всього цього приєднувалися корінні протиріччя двох систем - капіталізму і соціалізму.

Версальський мир повинен був покінчити з війною. Насправді ж він перетворив її в постійну загрозу, що висить над усім світом.

*Кривуц Богдан Сергійович
Студент 4 ф-ту, 3 курсу, 15 групи
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

АДАПТАЦІЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС В РАМКАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.

Вибір України щодо євроінтеграції та подальше співробітництво України із Європейським Союзом (далі — ЄС) напряму залежить від ефективної адаптації українського законодавства до права ЄС. Європейський вибір України базується на принципах верховенства права, забезпечення прав і свобод людини та громадянина, що є основним критерієм ефективності модернізації її правової системи.

Положення щодо адаптації українського законодавства до права ЄС закріплено як у спеціальних нормативно-правових актах України, так і у міжнародній угоді «Про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» (далі — Угода про асоціацію).

Аналізуючи зміст положень Угоди про асоціацію можна виокремити найважливіші тези, що стосуються адаптації нормативно-правової бази України до законодавства ЄС у відповідних сферах.

Так, у преамбулі цього міжнародного договору зазначається, що держави-учасниці цієї угоди бажають, щоб сприяння поступовій економічній інтеграції та поглиблення політичної асоціації відбувалося виключно шляхом реформування та адаптації українського законодавства.

Стосовно адаптації законодавства України у економічній сфері в рамках євроінтеграції варто також зазначити, що відповідно до пункту d) частини другої статті 1 Угоди про асоціацію — однією із головних цілей асоціації є запровадження умов для посилення економічних та торговельних відносин, які вестимуть до поступової інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС, у тому числі завдяки створенню поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі та підтримка зусиль України стосовно завершення переходу до діючої ринкової економіки, у тому числі шляхом поступової адаптації її законодавства до *acquis* ЄС («доробок спільноти» — правова система Європейського Союзу).

До того ж у статті 114 Угоди про асоціацію зазначено, що — Сторони визнають важливість адаптації чинного законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Україна забезпечує, щоб існуючі закони та майбутнє законодавство поступово досягли сумісності з *acquis* ЄС.

Не можна залишити без уваги, той факт, що станом на сьогодні загалом Україна вже сформувала стратегічне бачення, інституційний механізм, нормативно-правову базу адаптації, було прийнято низку законів на виконання Угоди про асоціацію.

Однак, підтримуючи думку Прилипчука О.В, можна зазначити, що прийняття необхідних норм права не означає їх ефективне функціонування, адже для цього необхідне також встановлення належних механізмів реалізації, які наразі у більшості випадків відсутні.

Механізм реалізації адаптованих норм українського законодавства відповідно до права Європейського Союзу охоплює відповідну сукупність правових та інституційних засобів, що проводяться нашою державою, з метою реалізації приписів європейського права. Як зазначає Марущак О.О в 2016 році в Україні було проведено судову реформу, внесені відповідні зміни до Конституції України та низки законів, що відповідає вимогам ЄС, проте велика кількість нововведень залишаються лише на папері, адже немає механізмів для їх реалізації та забезпечення. Підтримуючи думку Марущака О.О. можна також вказати, що під час здійснення судової реформи у 2016 році було введено, положення про можливість визнання юрисдикцію Міжнародного кримінального суду на умовах визначених Римським статутом Міжнародного кримінального суду, але сам статут є нератифікованим вже декілька років. До того ж не було реалізовано норму закріплену у статті 8 Угоди про асоціацію, в якій вказано, про зміцнення миру та міжнародного правосуддя шляхом ратифікації та імплементації Римського статуту Міжнародного кримінального суду (МКС) 1998 року та пов'язаних з ним документів

Погоджуючись із думкою Трагнюка О.Я. варто сказати, що інтеграція України до європейської сім'ї народів повинна супроводжуватись науково обґрунтованими заходами, які гарантували б відповідність вітчизняного законодавства праву, що формується в рамках ЄС.

Отже, задля ефективного здійснення процесу адаптації нормативно-правової бази України до законодавства ЄС в рамках євроінтеграції Україні слід відпрацювати механізм реалізації адаптованих правових положень, створити відповідні умов для належного механізму їх забезпечення. Також, вважаємо, що з метою адаптації українського законодавства було б доцільним залучення європейських спеціалістів та експертів.

Кривуц Богдан Сергійович
Студент 4 ф-ту, 3 курсу, 15 групи
НЮУ ім. Ярослава Мудрого

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУДДІВ

Застосування дисциплінарної відповідальності до суддів має певні особливості. Насамперед це пов'язано із специфічним правовим статусом та підвищеною відповідальністю зазначених осіб. Правове регулювання діяльності суддів, а також особливості притягнення їх до дисциплінарної відповідальності встановлюються Законами України «Про судоустрій і статус суддів» та «Про Вищу раду правосуддя».

Регулювання такого важливого механізму як порядок притягнення суддів до відповідальності різними законодавчими актами ускладнює систему, робить її складною для розуміння і застосування. У зв'язку з цим пропонується визначити цей порядок виключно в Законі про судоустрій і статус судді. Така думка була викладена у спільному висновку Венеціанської комісії та Дирекції з співпраці Генерального Директорату з прав людини та правових питань ради Європи №588/2010.

Щодо міжнародних стандартів у сфері притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, то варто зазначити, що це питання досить чітко розкривається у таких міжнародно-правових актах: «Європейській хартії про закон «Про статус суддів»», у рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи від 17.11.2010, «Європейському статуті судді», Монреальській універсальній декларації «Про незалежність правосуддя».

Стосовно відповідності норм національного регулювання нормам міжнародного права у цій сфері, то у даному випадку можна зазначити, що у своїй більшій частині національне законодавство у цій сфері відповідає нормам міжнародного, права, про що можна зробити висновок проаналізувавши наступні порівняння.

Підпункт (b) пункту 26 Монреальської універсальної декларації «Про незалежність правосуддя», закріплює, що — розгляд справ про звільнення з посади або дисциплінарне покарання судді відбувається судом або радою, що переважно складається з суддів та обирається ними. Цьому положенню кореспондує стаття 5 Закону України «Про Вищу раду правосуддя», аналіз, якої дозволяє нам зробити висновок, що до цього державного органу входять 11 суддів із 21 можливого її члену, тобто серед членів Вищої ради правосуддя все ж таки наявна більшість суддів.

Однак, частина перша статті 49 Закону України «Про Вищу раду правосуддя», в якій зазначається, що розгляд дисциплінарної справи за загальним правилом відбувається у відкритому засіданні явно не відповідає п.29 Монреальської універсальної декларації «Про незалежність правосуддя» де вказано, що за винятком слухань перед законодавчим органом, слухання з дисциплінарних питань та питань усунення суддів з посади здійснюються в закритому режимі. Відкритість самого процесу дисциплінарного

провадження і можливість у зв'язку з цим поширення інформації щодо непрофесійності судді через яку і було відкрите дисциплінарне провадження може зумовити формування упередженої думки українців про неефективність системи судової влади України. Тому вважаємо, що доречніше було б проводити закриті дисциплінарні провадження стосовно суддів.

Продовжуючи аналізувати українське законодавство у сфері дисциплінарної відповідальності суддів, можна зазначити, що у пункті 69 рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи від 17.11.2010 закріплено, що — дисциплінарне провадження може бути ініційоване, якщо суддя не виконав свої обов'язки ефективно та належним чином, тобто фактично встановлено підставу притягнення судді до дисциплінарної відповідальності — невиконання суддею своїх обов'язків ефективно та належним чином. Цьому положенню міжнародного законодавства відповідає ч.1 ст. 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», в якій конкретизовано підстави притягнення судді до дисциплінарної відповідальності у зв'язку з невиконанням ним своїх обов'язків ефективно та належним чином.

Пункт 70 цієї ж рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи закріплює, що судді не повинні нести особисту відповідальність за випадки, коли їхні рішення були скасовані або змінені в процесі апеляційного розгляду. Цьому пункту кореспондує ч.2 статті 106 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», в якому вказано, що скасування або зміна судового рішення не має наслідком дисциплінарну відповідальність судді, який брав участь у його ухваленні, крім випадків, коли скасоване або змінене рішення ухвалено внаслідок умисного порушення норм права чи неналежного ставлення до службових обов'язків.

Аналізуючи законодавство інших країн у сфері дисциплінарної відповідальності суддів, можна прийти до висновку, що у пострадянському просторі тримається тенденція щодо закріплення схожого переліку санкцій що застосовуються до суддів у разі вчинення ними дисциплінарного проступку. Так, законодавство Молдови, Білорусі, Російської Федерації передбачає застосування до судді такі основні види дисциплінарних стягнень:

- зауваження;
- догану чи попередження;
- звільнення з посади;

Проте, у Законі Молдови «Про дисциплінарну відповідальність суддів», ще передбачено таку санкцію як — зниження заробітної плати.

Що стосується законодавства європейських країн у сфері дисциплінарної відповідальності суддів, то беручи за приклад законодавство Іспанії, зокрема закон «Про судову владу» можна запозичити з нього класифікацію дисциплінарних проступків на три види та деякі санкції. Так, у статтях 417, 418, 419 Закону Іспанії «Про судову владу» дисциплінарні проступки суддів класифіковано за трьома категоріями:

-Найбільш серйозні проступки — до них відносяться, зокрема: навмисне порушення обов'язку лояльності до Конституції, членства у політичній партії чи профспілці, необґрунтована відсутність у суді більше семи днів та інші.

-Серйозні проступки — до них належать, зокрема: неповага до начальства, необґрунтована відсутність у суді більше трьох днів та інші.

-Незначні проступки — до них можна віднести незначні порушення суддівської етики та необґрунтовану відсутність у суді більше одного дня.

Закон Іспанії «Про судову владу» передбачає такі види дисциплінарних стягнень:

- Попередження
- Штраф, розмір якого не може перевищувати 3000 євро;
- Переведення на нову посаду, яка буде віддалена від старої принаймні на сто кілометрів;
- Професійне призупинення, термін дії якого не має перевищувати три роки;
- Звільнення;

Закон Іспанії «Про судову владу» передбачає:

- накладення попередження та/або штрафу не більше 300 євро за незначний проступок;
- накладення штрафу у розмірі від 301 до 3000 євро за серйозний проступок;
- переведення на нову посаду, професійне призупинення або звільнення за найбільш серйозний проступок.

Отже, хоча законодавство України про дисциплінарну відповідальність суддів у більшій своїй частині і відповідає міжнародним стандартам, проте в системі національного регулювання все ж такі наявні деякі проблеми.

Враховуючи характер проблем, вважаємо, що задля оптимізації законодавства у цій сфері, потрібно створити єдиний кодифікований акт, який регулював би особливості притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, закріпити норму, що стосувалася би закритості дисциплінарного провадження та запозичити із законодавства Іспанії диференціацію дисциплінарних проступків за їх тяжкістю та запровадити нові види стягнень (штраф, переведення на нову посаду, яка буде віддалена від старої принаймні на сто кілометрів).

*Кріцина Валерія Едурдівна
Студентка 1 курсу 8 групи
Інституту підготовки кадрів
Для органів юстиції
НЮУ ім. Я. Мудрого*

ПАРИЗЬКИЙ МИРНИЙ ДОГОВІР 1763 РОКУ

Основними джерелами, які досліджує історія держави та права, є нормативно-правові акти різних епох. Саме на основі їх аналізу можна вибудувати весь історико-соціальний розвиток права та правової науки. Різноманітні конституції, декларації, угоди та договори різних епох – усі ці документи є об'єктом дослідження історико-правової науки. Проте, серед низки нормативно-правових актів існують такі, що докорінно змінили світ та право. Саме до таких документів і належить Паризький мирний договір 1763 року. Дослідження колоніального права та засад формування світового порядку, що прописані у цьому договорі є актуальним на сучасному етапі, адже питання незалежного існування минулих колоній походять корінням саме до даного документу. Надзвичайно великим є значення його і для правової науки в цілому, тож слід більш детально розглянути Паризький мирний договір 1763 року як новий етап дипломатичних відносин.

Перш ніж охарактеризувати сам документ, пропонуємо висвітлити причини його укладення та ситуацію яка панувала у світі взагалі. Світ першої половини 18 століття погруз у боротьбі між провідними європейськими державами за право володіти та колоніями. Епоха великих географічних відкриттів дала морським державам простір для розширення своїх володінь, який вони успішно зайняли до 18го століття, тож подальше розширення

було можливе лише за рахунок опонентів. Ситуацію ускладнювала і несподівано зміцніла Пруссія, що також влилася у колоніальну гонитву. Як відомо, Паризький мирний договір ознаменував завершення кровопролитної, виснажливої семирічної війни між Британією та Пруссією з одного боку і Франції та Іспанії з їх союзниками з іншого. Семирічна війна 1756-1763, що велася на чотирьох континентах, стала логічним результатом колоніальних протиріч, що виникли між європейськими державами через недосконалість Вестфальської системи 1648 року, за якої усі норми на підконтрольній колонії встановлювала держава-метрополія. Завершилася війна впевненою перемогою Британії. Саме тому, при складанні умов договору враховувалися в першу чергу інтереси англійців.

Договір було підписано 10 лютого 1763 року у столиці Франції Парижі. Сторонами договору виступили королівство Британія, королівство Франція, ті іспанська імперія, адже інші учасники семирічної війни вже вийшли з неї раніше. Договір складався з 27 статей у яких були врегульовані не лише територіальні питання, а й аспекти колоніального управління та економіки. Також досить детально були прописані моменти будівництва та руйнування військових об'єктів, що мало стати гарантією дотримання договору.

Що ж, перейдемо до умов. На правах переможця, Британія змусила Францію віддати англійцям Канаду, Шотландію, та усі острови затоки Святого Лаврентія. Новий кордон у Північній Америці був проведений по Міссісіпі. Іспанці повертали захоплені під час війни Менорку, та погоджувалася поступитися Гаванами в обмін на Флориду. В даному контексті, досить примітним є той факт, що Іспанія досить легко поступилася Меноркою англійцям, адже тепер вона мала право вимагати від Французів Луїзіану, бо Франція не виконала своїх союзницьких зобов'язань, щодо передачі Менорки Іспанії. В Африці Франція втрачала Сенегальські землі.

Проте, не дивлячись на величезні територіальні придбання Британії, ми можемо з упевненістю говорити, що Георг III жадав умиротворення і не дивлячись на очевидні вигоди повернув Франції деякі завойовані колонії. Так, 7 стаття договору закріплювала повернення Франції над прибуткових плантацій у Гваделупі та Мартиніці, Франція повністю повертала свої володіння в Індії. У порівнянні з цими володіннями, Канада, яку Вольтер свого часу назвав "нікчемними кількома акрами льоду" не здавалася такою бажаною. Таке рішення Британського монарха пояснюється пошуком істинного компромісу, до того ж Канадські володіння були потрібні для кращого контролю над тими британськими поселеннями, що вже існували в Північній Америці.

Досить цікавими є також пункти щодо зобов'язань про спільне користування територіями та відновлення зруйнованих війною територій, що були прописані у 5, 14 та 19 статтях відповідно. Так, Франція отримувала право на риболовлю біля острова Ньюфаундленд, що належав Британцям. Франція повинна була відбудувати усі країни, що входили в електорат ГанOVERA, а Британія відбудувати зруйновані Іспанські фортеці. Тож, ми можемо говорити про те, що даний договір стосувався не лише територіальних питань, а врегульовував післявоєнне співіснування в цілому.

Що ж до системи міжнародних відносин, то відповідно до статті 2ї Паризького мирного договору, підписанти повинні були повернутися до Вестфальської системи. Квазіанархічний характер Вестфальської системи визначав головний принцип поведінки незалежних держав – першорядним є турбота про власну безпеку. У внутрішньодержавній системі, коли індивіди піддаються насильству, вони більше орієнтовані апелювати до влади.

Отже, спираючись на вищевикладене, можемо підбити деякі підсумки. Не дивлячись на те, що Паризький мирний договір складається лише з 27 статей, він став основою для нової, міцної та збалансованої колоніальної системи світу. Дану юридичну пам'ятку слід вважати проявом нового дипломатичного етапу врегулювання міжнародних відносин, що виник внаслідок більш ніж сторічної трансформації та розвитку правових інститутів.

*Лещенко Софія Дмитрівна
студентка 1 курсу 13 групи
інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України*

ПРИЧИНИ ПРИЙНЯТТЯ КОНСТИТУЦІЇ ГЕРМАНСЬКОЇ ІМПЕРІЇ 1871 РОКУ

У 1806 році утворився Рейнський союз під протекторатом Франції, до якого входили 16 монархій, після ліквідації в перебігу наполеонівських війн Священної Римської імперії німецької нації. Після того, як французи отримали поразку у 1815 році, він був перетворений на Німецький союз.

Після революції 1848р. було ухвалено Конституцію 1848 року. На справі така конституція не мала дійсного характеру, але мала у собі передумови реалізації в Конституції 1871 року. Вона передбачала в собі введення рівності перед законом, скасування феодальної юстиції, загальне чоловіче виборче право, скасування цензури, буржуазні принципи правосуддя, тобто звичайні права і свободи. В Німеччині юнкерство повинно було зберігати свої землі, замки, титули й залишатися політичним лідером, на відміну від Франції, де клас дворян було підірвано економічно.

Створено нове політичне об'єднання, відоме як Північно-германський союз. У ході франко-пруської війни 1870-71 рр. Пруссії вдалося вміло об'єднати всі германські території. Саме події початку 70-х років 19. ст. мали свої наслідки. А конкретно, незадовго до заключення миру, 18 січня 1871 року, у дзеркальному залі захопленого німцями Версальського палацу, була проголошена Германська імперія, державний лад якої закріпила Конституція. Тим самим було встановлено федеративний устрій монархічної держави. Головою її став пруський король Вільгельм I. Своїм новим титулом кайзера, монарх був повністю зобов'язаний залізному канцлеру, монархісту, поміщику, людині наділений розумом і характером Отто фон Бісмарку. У 1848 році ним було запропоновано допомогу королю Пруссії, а саме придушення повстання. Король був змушений йому відмовити. Але після революції прийняв його до себе на службу. Нова Германська держава об'єднала у собі 26 німецьких держав, включаючи і Південні герцогства.

Германська імперія мала єдину армію і флот. Країни, які входили до її складу, не могли самостійно вирішувати питання зовнішньої політики. Дуже велику роль у новій державі відігравала Пруссія. Її володіння займали дві третини території усєї імперії. Однак Вільгельм I вважав, що, на його думку, Пруссія стала головою держави не стільки завдяки своїй території і своїй величності, скільки своєму духовному розвитку і організації армії.

Навесні 1871 року, нова імперська Конституція остаточно закріпила провідну роль Пруссії. Згідно цього документа, імператором Германської держави міг бути тільки пруський король, а саме це закріплено у ст. 11 « Головування в союзі належить королю Пруссії, який має титул Німецького імператора. Імператор виступає представником імперії

у міжнародних відносинах, оголошує війну і укладає мир від імені імперії ...». Також його влада мала спадковий характер.

Протягом десятиліть формувалися соціально-економічні і політичні передумови цієї події. У 1870-ті роки почав формуватися загальний внутрішній ринок. Цьому сприяло введення єдиної валюти золоті марки і загального управління залізними дорогами. Крім того, був створений єдиний кримінальний кодекс та загальний імперський суд. Завдяки перемозі у франко-прусській війні, імперія мала додаткові ресурси.

В 1875 році була створена соціал-демократична партія Германії, задача якої було створення вільної народної держави мирним шляхом, за допомогою об'єднання робітників. У 1877 році її представники отримали 12 місць в рейхстазі.

Для рейхстагу також було відведено своє місце у нормативно-правовому акті, тобто у Конституції, а саме 20.ст. «рейхстаг обирається загальними і прямими виборами з таємною подачею голосів..» та 32.ст. «Члени рейхстагу як такі не одержують ніякої платні або винагороди». Однак після цього партія припинила своє існування, а колишні члени партії так і залишилися у складі рейхстагу.

*Лисенко Руслана Олександрівна
студентка I курсу 8 групи Інституту
підготовки кадрів для органів юстиції
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

РОЗВИТОК ТРУДОВОГО І СОЦІАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА США В ХІХ- НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Починаючи з ХХ ст., Сполучені штати Америки, фактично, перетворюються на одну із найбільш розвинених та найбільш впливових держав світу. Безперечно, це супроводжувалося кардинальними змінами, що відбувалися як в суспільно-політичній сфері, так і в системі трудового права. В зв'язку з цим, необхідно проаналізувати особливості трудового і соціального законодавства США ХХ століття, оскільки цей період кардинально вплинув на подальший розвиток держави.

Формування соціального і трудового законодавства США відбувалося протягом тривалого часу. Ще з ХVІІІ століття американське загальне право почало відрізнятися від англо-саксонського. Наслідком цього стало формування судової практики, відповідно до якої, діяльність профспілкових організацій, організація і проведення робітничих страйків вважалися нелегітимними. Для боротьби з організованим робітничим рухом були створені трестові компанії, саме тому виникла необхідність удосконалення соціального і трудового законодавства.

У 1890 році був прийнятий надзвичайно важливий Закон Шермана, який повинен був стати «хартією промислової свободи» і забезпечити соціально-трудова права американців. Проте, він не міг належним чином врегулювати суспільні відносини між підприємцями та працівниками, оскільки судові тлумачення законодавчого акту прирівнювало профспілкову організацію до монополій, а страйки робітників – до «змов з метою обмеження торгівлі» [2,с.426].

У зв'язку з вищезазначеними обставинами, що складались в даній сфері, держава починає кардинально втручатися у соціальні конфлікти між працівниками та підприємцями. Саме тому було прийнято так званий Закон Клейтона, який уточнював Закон Шермана. Звичайно, цей закон відіграв важливе значення у подальшому розвитку

трудового та соціального законодавства США, оскільки права профспілок були суттєво збільшені.

У першій половині ХХ століття на розвиток та формування права США суттєво вплинули дві ключові події : Перша світова війна та Велика депресія. Безумовно, Перша світова війна стала передумовою для світової економічної кризи 1929-1933 рр.. Ці дві події послугували причиною для оголошення президентом Франкліном Делано Рузвельтом програми , яка отримала назву «Новий курс». Даною програмою впроваджувалися кардинальні зміни в системі трудового і соціального законодавства держави.

Варто зазначити, що вже в 1933р. було утворено систему соціального забезпечення населення . Суть реформи полягала тому , що громадянам почали виплачувати пенсії за віком , надавати допомогу по безробіттю та одноразову допомогу на поховання . Так , зокрема, пенсійні виплати за віком фінансувалися за рахунок соціальних внесків , нарахованих на заробітну плату працівників , які відраховувалися роботодавцям та працівникам у рівних частках . Також «Новий курс» передбачав перерахування коштів на виплату соціальної допомоги особам похилого віку, безробітним та сім'ям з дітьми , що перебувають на утриманні. Вагітні, незрячі та інваліди за рахунок соціальної допомоги, могли покрити вартість медичних послуг .

На початку 1933 року відбулися зміни і в трудовому законодавстві США- було вжито кардинальних заходів для боротьби з безробіттям. Уряд і нові федеральні органи організували систему молодіжних таборів і різноманітні громадянські роботи, які фінансувалися державою. У такий спосіб у країні подолали безробіття, яке після економічної кризи було найвищим за всю історію США [4,с.391].

Надзвичайно важливий крок у регулюванні трудових і соціальних відносин було зроблено 16 червня 1933р. з прийняттям закону про відновлення промисловості NIRA, оскільки ключовими аспектами цього закону було не лише проголошення , а визнання ряду соціально-економічних прав працівників . Якщо раніше право об'єднувалися в профспілки було лише декларативним , то з цього часу за працівниками визнавалось право на об'єднання у профспілки, укладання колективних договорів, відбувалася фіксація мінімального розміру заробітної плати, максимальна тривалість робочого тижня, а також інші мінімальні соціальні гарантії [5,с.231]. Таким чином, саме з 1935 року були розпочаті комплексні соціальні програми, а професійні спілки набули широкого визнання. Варто зазначити, що з того часу система соціального забезпечення фактично не змінювалася.

Що стосується подальшого розвитку соціального законодавства, то відмічаємо, що в 1960-ті рр. суттєво зросла кількість безробітних, а тому, президент Ліндон Джонсон започаткував нові соціальні проекти, спрямовані на подолання бідності, які існують і в сучасних умовах (Медікейд, Медікет, Потужний старт, Корпус робочих місць і талони на харчування).

На прикладі США ми можемо проаналізувати особливості розвитку трудового і соціального законодавства розвинених країн. Варто зазначити, що починаючи з «Нового курсу» Рузвельта, держава суттєво почала втручатися в регулювання трудових і соціальних відносин, саме тому була подолана криза безробіття та сформувалася система соціального забезпечення населення.

*Малицький Ілля Русланович
студент 1 курсу 9 групи
інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

РЕСПУБЛІКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ДЖУЗЕППЕ МАДЗІНІ

Джузеппе Мадзіні – Італійський політик, мислитель, революціонер, його вважають невід’ємною частиною першого етапу руху за національне звільнення і ліберальні реформи в ХІХ столітті. Народився у провінції Генуя в 1805 р. і помер у 1872 р. через легеневе захворювання. Головний ідейний натхненник і організатор боротьби за створення єдиної, демократичної держави свого народу, Дж. Мадзіні заслужив від сучасників і нащадків характеристику апостола італійської незалежності [1]. На поховання патріота прийшло понад 50 тисяч осіб.

При житті Джузеппе стає учасником таємного товариства карбонаріїв, через що потрапив за ґрати у 1830 р., тримався у в’язниці старовинної фортеці Савони. Тут в нього почали виникати перші думки, ідеї з приводу утворення нового товариства, яке зможе покласти новий порядок, яке зможе об’єднати Італію і звільнити державу від австрійських загарбників. І така організація була утворена. Після виходу з в’язниці Мадзіні у Марселі утворив і став головою організації “Молода Італія” чим і розірвав себе від карбонаризму і його ідей “альянсу”. Діяла така організація у 1831-1834 та 1840-1848 рр. Діяльність угруповання характеризувалась певними змовами, які як вважав Джузеппе могли стати допоміжним аспектом для розпаду революції, така радикальна направленість не набула потрібної популярності в народі. У 1833 р. була невдала спроба “Молодої Італії” підняти повстання у Генуї, за що був висланий з Франції. Організація була розгромлена. На цей час він ще не покидав своїх ідей і в 1844 р. підтримав експедицію Бандієра, а в 1846 р. створив “Інтернаціональний союз народів”. У 1848-1849 рр. “Молода Італія” була перейменована і реорганізована в “Італійську національну асоціацію”, яка в свій час відмовлялась від своїх республіканських основ. Багато з наступних експедицій не були вдалими, Джузеппе Мадзіні почав втрачати віру в можливість становлення націоналізму і лібералізму. Він хапав кожну можливість, що на його думку торкалась певних позитивних зрушень. Так у 1862 і 1867 рр. він збирав кошти на походи Гарібальді. У 1870 р. розпочався республіканський рух на Сицилії в який Мадзіні вже не вірив, але через свої старі принципи відправився на острів, де напів дороги його схопили.

Дж. Мадзіні мав великий вплив майже на всі країни Європи. У Берні, підписали, за ініціативою “Молодої Італії”, пакт про створення міжнародної демократичної організації “Молода Європа”[2]. Поряд з першоутвореною “Молодою Італією” утворювались схожі організації, такі як “Молода Польща”, “Молода Швейцарія”. Його погляди можна порівняти з пацифістськими, Мадзіні бажав щоб всі європейські країни жили в братерстві, мирі та злагоді, бо це все дано нам Богом. Завданням цього мислителя було об’єднання у федерації всіх братерських держав, а також повалення монархічного ладу в інших.

Ідеї Дж. Мадзіні опереджали час, мабуть тому при житті він не зміг досягти всього, за що боровся.

ФРАНЦУЗЬКА ПОЛІНЕЗІЯ

Французька Полінезія — найбільша (за площею акваторії) заморська адміністративна одиниця Франції, яка знаходиться в центрі південної частини Тихого океану. До складу Полінезії входить 118 різних за рельєфом островів. Найвідомішими та найкращими за інфраструктурою є:

- Острови Товариства: Таїті, Бора-Бора, Муреа, Райатеа, Таха, Хуахіні;
- Архіпелаг Туамоту: Маніхі, Рангіроа, Тікехау;
- Маркізькі острови: Нуку-Хіва, Хіва-Оа.

Територія, яка на сьогодні становить Французьку Полінезію є одним з останніх місць на Землі, заселених людиною. Загалом історія Французької Полінезії починається з часів доісторичної колонізації, коли ще у 300-му році нашої ери почалося заселення островів за рахунок прибуття на них людей, що припливали здалека на саморобних човнах та привозили із собою майже все, що потрібно для життя. Ще до освоєння європейцями острови сучасної Полінезії не мали централізованої влади. Тут панував устрій, за яким декілька поселень об'єднувалися під владою верховного вождя. Соціальна структура трималася на кровних зв'язках, а отже статус особи залежав від кровного наближення до вождя. Вожді були своєрідним представниками полінезійських богів, але не мали повної влади над своїми територіями – найважливіші рішення приймалися на загальних зборах племен. Все життя полінезійців було пов'язане із марае – це священне місце, яке було центром духовного та соціального життя всього населення: тут молилися богам, обирали вождів, вирішували питання війни та миру. В той час існувала система табу – система заборон, які регулювали усі сфери людського життя та в разі їх порушення людина піддавалася смерті. Після завоювання островів європейцями, зокрема британцями, тут було введено християнство, яке змінило звичне життя острів'ян.

Місіонерські місії, які здійснювала Велика Британія, здійснили переворот в історії корінного населення. Завдяки ним почався вплив та докорінні зміни у місцевій культурі. Так, зовсім невелика кількість місіонерів поклали край багатьом давнім звичаям. Були заборонені полінезійські танці, татування, населення тепер мало носити одяг та відпочивати у неділю. Найважчим було подолати звичаї, що були пов'язані із жертвоприношенням, дітовбивством, але з часом і ці зміни проникли у звичне життя полінезійців. Оскільки місії отримали значний успіх, то невдовзі повернулися додому. Але жителі островів мали великих ступінь недовіри до європейців, адже вважали їх винним у високій смертності від привезених хвороб. Вожді почали піднімати повстання проти цих благородних місій. Не дивлячись на це іноземці продовжили освоювати нові території. Епоха європейських відкриттів почалася у 1521 році, коли Ф.Магеллан відкрив острів Пука-Пука. Після чого протягом наступних століть голландські, іспанські, англійські та французькі мореплавці відкривали все більше і більше островів, які зараз становлять Французьку Полінезію. Найвідомішими з них були: С.Уолліс, який відкрив найвідоміший острів Таїті; Бугенвіль - продовжував досліджувати Таїті; Джеймс Кук, який у 1777 році відкрив острів Тубуаї та Бора-Бора – найвідоміший на сьогодні курорт у Тихому океані.

Починаючи з 19 століття Французька Полінезія потрапляє під протекторат Франції. У 1880 році останній полінезійський правитель склав свої повноваження на користь французів та отримав титул офіцера Почесного Легіону. Усі острови Французької Полінезії стали колоніями Франції і фактично втратили свій суверенітет. Першою офіційною назвою колоній стало «Поселення в Океанії», після чого у 1903 році територія отримала назву «Французькі володіння в Океанії». Під час Другої світової війни більшість жителів Полінезії брали участь у воєнних діях проти Німеччини. У другій половині 20 століття Французька Полінезія отримала статус заморської території Франції, усі полінезійці були визнані громадянами Франції. Тільки з 1957 року Французькі володіння стали називати Французькою Полінезією – цю назву використовують і зараз. Після зміни назви Полінезія отримала автономію у складі Франції. Наразі Французька Полінезія є автономною частиною Франції, маючи свого президента та Законодавчу Асамблею. Також має право укладати торгівельні та інвестиційні угоди.

Отже, як автономна одиниця Франції, Французька Полінезія має дуже розвинуту, порівняно з іншими островами Тихого океану інфраструктуру. Але на мою думку, здобуття незалежності, за що зараз йде мова на законодавчому рівні в тому регіоні, буде не зовсім доцільною, адже політична ситуація там є нестабільною, більшість депутатів, які виступають за автономію, утворюють коаліції, що більше одного року не існують. Хоча в майбутньому незалежність від Франції цілком можлива, оскільки рівень життя на островах залишається порівняно високим. Водночас Французька Полінезія має вразливе місце – економіка, яка дуже залежить від імпорту, адже в регіоні обмежена кількість природних ресурсів.

*Матяшук Діана Сергіївна
Курсант 2 курсу, 2 групи Інституту
підготовки юридичних кадрів для
Служби безпеки України
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого*

СБУ В СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Згідно з сучасними змінами у зовнішній та внутрішній обстановці в Україні можна зробити висновок, що найбільшою загрозою для неї є втручання та заволодіння інформацією. У зв'язку з цим виникає необхідність розробки сучасних методів і систем захисту інформації від різних типів загроз. Важливою умовою вирішення даної проблеми є створення ефективної системи забезпечення інформаційної безпеки.

Термін «Інформаційна безпека», як складова національної безпеки, згадується в багатьох нормативно правових актах, указах президентів, міжнародних договорах. Але в жодному із вище згаданих документів не визначається саме визначення, пояснення цього поняття. Його можна розглядати в двох аспектах: як спосіб забезпечення інформування громадян і вільного їх доступу до різноманітних джерел інформації, або ж як збереження цілісності інформаційного суверенітету, непоширення дезінформації та захист від інформаційних війн.

Центральним завданням забезпечення інформаційної безпеки в Україні є контроль над якісним зберіганням, обробкою та передаванням державних інформаційних ресурсів у мережах СІТС (спеціальних інформаційно-телекомунікаційних системах).

Організація роботи СБ України, її функціональні завдання та організаційна структура органів та підрозділів прямо зазначена у чинному законодавстві України, згідно з яким можна зазначити, що Служба безпеки України є одним із суб'єктів системи забезпечення інформаційної безпеки.

Так, відповідно до Доктрини інформаційної безпеки України (затв. Указом Президента України від 25.02. 2017 № 47/2017) СБУ є однією із складових інформаційної безпеки. Щодо компетенції спецслужби, то в Доктрині зазначено, що вона повинна здійснювати моніторинг за допомогою використання спеціальних методів та способів, мережі Інтернет, іноземних засобів масової інформації для того, щоб виявити загрозу національній безпеці України в інформаційній сфері та негайно зреагувати; протидіяти проведенням проти України інформаційних операцій, які спрямовані на порушення суверенітету та територіальної цілісності України, підрив конституційного ладу, загострення суспільно - політичної ситуації в Україні.

Основні напрямки діяльності СБУ законодавчо закріплені в Законах України «Про Службу безпеки України», «Про державну таємницю», «Про основи національної безпеки» «Про боротьбу з тероризмом», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про контррозвідувальну діяльність» та декотрих інших.

Згідно ст. 1 Закону України «Про Службу безпеки України» СБУ це державний правоохоронний орган спеціального призначення, який повинен забезпечувати державну безпеку України. Основними завданням Служби безпеки є захист державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного й оборонного потенціалу України, законних інтересів держави, посягань з боку окремих організацій. СБУ є також спеціально уповноваженим органом державної влади у сфері забезпечення охорони державної таємниці (Закон України «Про державну таємницю»).

Відзначимо також і прийнятий 05 жовтня 2017 року Верховною Радою України Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України». Згідно з цим Законом Служба безпеки України віднесена до основних суб'єктів національної системи кібербезпеки. Відповідно до п.3 ч.2 ст. 8 даного Закону Служба безпеки України здійснює запобігання, виявлення, припинення та розкриття злочинів проти миру і безпеки людства, які вчиняються у кіберпросторі; здійснює контррозвідувальні та оперативно-розшукові заходи, спрямовані на боротьбу з кібертероризмом та кібершпигунством, негласно перевіряє готовність об'єктів критичної інфраструктури до можливих кібератак та кіберінцидентів; протидіє кіберзлочинності, наслідки якої можуть створити загрозу життєво важливим інтересам держави; розслідує кіберінциденти та кібератаки щодо державних електронних інформаційних ресурсів, інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, критичної інформаційної інфраструктури; забезпечує реагування на кіберінциденти у сфері державної безпеки.

*Мацегоріна Олена Володимирівна
студентка 7 групи 1 курсу 4 факультету
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

ПОЛЬСЬКЕ ПОВСТАННЯ 1863 Р.

Не дивлячись на жорстоку поразку антиросійського повстання 1830 року, польські патріоти продовжували свою боротьбу. У 1863 році територію Польщі, а також землі Західної Білорусії та України охопило нове міцне повстання проти Російської імперії. Воно

продовжувалось протягом року: з початку 1863 року до кінця 1864 року. Повсталі хотіли відновити кордони 1772 року, тобто повернути землі, на яких проживали білоруси та українці.

Польські території після їх входження до складу Імперії стали для неї постійним джерелом нестабільності та сепаратизму. Олександр I, який симпатизував полякам, дав їм ліберальну конституцію і свободи, про які Російська Імперія могла тільки мріяти. Але потім сам почав порушувати ці правила, що і призвело до повстання 1830 року.

Роздратованість політикою Росії накопичувалось у польському суспільстві, і достатньо було одного приводу для розгортання нового повстання. У Польщі почались маніфестації. Підготовка до повстання розпочалась ще в 1857 році. По всій країні були створені підпільні організації, які готувались саме до збройного повстання. Вони розповсюджували у великій кількості патріотичну літературу, заборонену царською цензурою, вербували майбутніх членів повстанських загонів, збирали кошти для придбання зброї й військового спорядження, організовували маніфестації протесту проти національного гноблення тощо [1, ст. 107].

У 1863 році, після похорону дружини генерала Совинського, героя повстання 1830 року, у Варшаві почались заворушення. Були розгромлені православні кладовища, з магазинів зривали вивіски російською мовою, російські жителі міст почали отримувати погрози.

Пізніше відбулась маніфестація на річницю Гроховської битви. Маніфестація закінчилась зіткненням з військами. Були вбиті 5 людей. Олександр II пішов на поступки полякам: він відновив Державну раду і підвищив рівень самоврядування в Польщі. Також були здійсненні й інші реформи: відмінили панщину, покращили становище євреїв, змінили систему освіти. Але це не допомогло.

В той же час був проголошений набір до армії. Російська влада хотіла позбутись революційного елемента шляхом відправлення баламутів до армії. Планувалось направити до армії близько 12 тисяч людей, підозрюваних у революційній діяльності. Це і викликало повстання. Саме ті чоловіки, які ухилились від призиву, почали організовувати перші повстанські загани.

Після початку збройних дій з'явився тимчасовий національний уряд, котрий очолили Стефан Бобровський, ксьондз Микошевський і Яновський. Тимчасовий уряд 10 січня видав маніфест, в якому закликав поляків до збройної боротьби проти Російської Імперії. По всій країні почались напади на російські гарнізони, партизанська війна проти окупантів.

У відповідь російський уряд поновив воєнний стан, а полонених повстанців дозволили судити в польових судах. Полум'я повстання розгорталось. Повстанці були погано озброєні та навчені, тому зазвичай терпіли невдачі у сутичках з царськими військами. Але все ж таки загонам вдалось звільнити південний і частково західний кордон Польщі. Використавши його, вони змогли отримувати підкріплення, зброю та інші необхідні речі.

Групи повстанців з'являлись на землях Західної України і навіть у районі Києва, але на цій території була велика кількість російських військ, тому повстання там було швидко придушене. Нечисленні повстанські загани були й у Західній Білорусі.

Кульмінація повстання припадає на 1863 рік, потім воєнні дії поступово затихають. Весною 1863 року був виданий маніфест, який обіцяв амністію повсталим, які здадуться

властям до 1 травня. У 1863 році було зафіксовано майже 550 бойових зіткнень між царськими військами і поляками, а вже у 1864 році їх було всього 84.

Втрати поляків були численні. Після повстання близько 12 тисяч повстанців було вислано до Сибіру та Дальнього Сходу. Після невдачі повстання 1863 року почалась нова хвиля імміграції поляків.

У Західній Україні і Білорусі це повстання призвело до розвитку початкової школи: царський уряд вважав, що навчання дітей в російському православному дусі зробить з них більш лояльних підданих у майбутньому. У 1864 році була введена заборона на використання на литовських землях латинського алфавіту, який діяв до 1904 року. У Литві і Білорусі було заборонено займати державні посади особам католицького віросповідання.

Отже, хоч повстання 1863 року і зазнало поразки, але воно дало міцний поштовх розвитку національної самосвідомості поляків. Навіть у Сибірі, в тисячах кілометрів від рідного дому, польські патріоти підіймали повстання.

Мисишин Марія Олегівна

Історія держави та права зарубіжних країн

Студент НЮУ імені Ярослава Мудрого

ВІТУЛЕНД

Дослідження історичних аспектів становлення та розвитку різноманітних державо-подібних утворень в сучасних умовах є особливо актуальним з огляду на те, що протягом історичного розвитку виникала значна кількість держав, які існували нетривалий проміжок часу, але відігравали значну роль як в розвитку відповідних територій, так і в міжнародних відносинах. До таких держав належить Султанат Віту, або як його йменували Вітуленд.

Метою дослідження є аналіз історичних аспектів розвитку султанату Вітуленд.

При дослідженні даного державного утворення, необхідно акцентувати увагу, що Вітуленд – це султанат. Під султанатом в науці розуміється найменування держави чи певного регіону, де керівником держави, області або регіону є султан. Саме таким за формою правління був Вітуленд.

Вітуленд виникає в середині XIX століття. Так, зокрема, Султанат Віту було утворено в 1858 р. колишнім володарем острова Пате Ахмадом ібн Фумо Бакарі. Утворення цього султанату відбулося тільки після того, як двома роками раніше острів на узбережжі сучасної Кенії був завойований султаном Занзібару. При цьому, слід зауважити, що утворення на даній території держави було закономірним історичним явищем, оскільки Вітуленд постійно перебував під небезпекою занзібарського вторгнення, частково через те, що приймав біглих рабів, що утікали від занзібарських работоргівців.

Проте, в розвитку султанату Віту особливу роль відіграла Німецька імперія. Так, в XIX столітті африканські землі були лакмусовим папірцем європейських колонізаторів. Проте, німці не одразу звернули увагу на Вітуленд.

Хронологічно події розвивалися наступним чином. В 1867 році султан Вітуленда зустрівся з німецьким науковцем Африканського континенту Ріхардом Бреннером, під час зустрічі з яким попросив науковця передати королю Пруссії бажання султана одержати від Пруссії матеріальну допомогу та захист від занзібарських зазіхань. Проте, Пруссія відмовилась від пропозиції султана, оскільки в 70-их роках XIX століття вирішувала власні проблеми по об'єднанню німецьких територій.

Через 12 років до Вітуленду прибули два інших німецьких мандрівника, брати Клемент і Густав Дернхарті для дослідження даної території. Згодом, а саме 8 квітня 1885 року вони уклали з султаном Віту угоду, відповідно до якої Вітуленд поступався 25 км² території, зі всіма суверенними та приватними правами на неї, компанії «Тана», засновниками та основними акціонерами якої виступали брати Дернхарт. Крім того султан погодився «поставити решту султанату під захист і охорону Німецької Імперії». З цим договором брата Дернхарт звернулися до німецького правління з пропозицією захистити їх права та інтереси.

В результаті 27 травня 1885 року на території Віту було проголошено протекторат Німеччини. Саме так і відбулося становлення нової держави на африканському континенті.

Проте, необхідно відмітити, що цей протекторат тривав всього 5 років і в результаті в 1890 році згідно з британсько-німецьким Занзібарським договором Німецька Імперія відмовилася від протекторату над султанатом Вітуленд та від подальших претензій на території на північ від нього, а саме до гирла річки Джубба у сучасному Сомалі на користь Великої Британії.

Таким чином, в результаті вищезазначених державотворчих процесів Вітуленд опинився під владою Британії і перебував у складі Британської Східної Африки, аж до його розпаду в 1920 році, коли перетворився в колонію – Кенія. Сьогодні територія Вітуленду входить до незалежної Кенії, яка здобула незалежність в 1963 році.

*Моспанюк Альбіна Денисівна
Студентка 1 курсу 13 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

РЕВОЛЮЦІЯ МЕЙДЗІ

Революція Мейдзі, також відома як Реставрація Мейдзі — це сукупність економічних, соціальних, військових та політичних, реформ у Японії 1868–1889 рр., які перетворили відсталу аграрну країну на одну з провідних держав світу. Також Революцію Мейдзі можна зрозуміти як революцію «освіченого правління» або Революцію оновлення.

Європейці, в основному французи і англійці, та американці бажали потрапити до Китаю, але на заваді стояла Японія, яка заважала їм своєю політикою «ізоляваності». Ці народи багато разів просили відкрити японські порти для їх кораблів, але їхні пропозиції та намагання потрапити до «воріт Піднебесної» не увінчувалися успіхом, адже при найменшій спробі, відхилялися сьогунатом.

У 1853 році командор Метью Пері на ескадрі з великої кількості військових кораблів впритул підійшов до берегів Японії. Командор був уповноважений президентом США вимагати від правлячого кола відкрити японські порти. Згідно з указом президента Сполучених Штатів Америки, у разі відмови командор повинен був відкривати вогонь. Побояючись можливих наслідків, уряд сьогунату був вимушений підписати договір.

Американці поводити себе нахабно на чужій території. А Японія була вимушена укласти торгові договори з багатьма країнами Європи (Голландія, Англія, Франція, Росія). Криза у Японії поділила країну на дві ворожі сторони. Перша сторона вимагала від бакуфу нових інноваційних реформ, а друга сторона обвинувачувала реформаторів у зраді.

У 1858 р. військовим диктатором Японії стає Лі Наосуке. Цей політик бажав зберегти сьогунат, але одночасно проводив політику мілітаризації і йшов на поступки іншим державам. Диктатор придушував опір в середині країни, страчував керівників. Але така політика лише викликала невдоволення у соціумі, серед самурайства та породила національний рух, адже тепер Наосуке був зрадником у їх очах.

З плином часу почалися напади на представників інших держав та чиновників бакуфу. Їх (нападів) кількість лише зростала. Не лише самурайство, а й уся країна були обурені тим, що сьогунат нездатний протистояти тиску інших держав та захищати інтереси власної країни. Постала загроза початку громадянської війни.

Напередодні революції організація землеволодіння характеризувалася наявністю великої кількості дрібних селянських господарств, які перебували у власності великих феодалів, які за допомогою васалів управляли своїми володіннями. Селяни були пов'язані круговою відповідальністю, кругова порука була присутня і в самій японській сім'ї

Поступово в селі складався прошарок «нових поміщиків», який формувався з середовища купців, лихварів, сільської верхівки, частково з самураїв [2].

Нарешті у 1867 р. до влади приходять імператор Мейдзі, також відомий як Муцухіто. Як вже було зазначено вище загроза початку війни переросла у саму війну, яка відома нам як дуже жорстока боротьба між прихильниками імператора та сьогунатом. У 1869 р. вона завершилася перемогою імператора.

Проаналізувавши і використавши велику кількість джерел, в основному наукову літературу, для написання цієї роботи, сформувала власну точку зору. Вона має на увазі те, що саме за правління Мейдзі (Муцухіто), було проведено багато реформ, таких як адміністративна, громадянська, урядова, військова, соціальна та освітня реформи. Епоха цих реформ поставила Японію у ряд передових держав світу. Повністю погоджуюся та схильюся до думки авторів праці «Реформування системи освіти у Японії» Бреєля Т. В. та Шевелева С. С. «Японія унікальна тим, що запозичені досягнення вона вміло наповнює своїм національним змістом, і це дозволяє їй досягти феноменальних результатів.

Тож, аналізуючи наукову літературу та роботи багатьох науковців, у висновку хочу сказати, що переламним моментом, такою собі «точкою відліку» в історії Японії є події, відомі всьому світу із історичних джерел під назвою «Мейдзі». Вони призвели до повалення влади сьогуната та бакуну, і встановлення централізованої держави на чолі з імператором. Також їх метою було створення необхідних передумов для розвитку капіталізму.

*Петракова Олександра Андріївна
студентка 1 курсу 2 групи
міжнародно-правового факультету
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ДИСИДЕНТИ: РАДЯНСЬКИЙ ФЕНОМЕН ЧИ СВІТОВА ТЕНДЕНЦІЯ НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

Однією з ознак демократії є плюралізм. Розбудова і вдосконалення демократичного суспільства в Україні вимагає визначитися з рамками дозволеного в поведінці громадянина. Його незгода з політикою держави має перебувати в правовому полі, а держава не повинна пригноблювати інакодумців. Тому історичний досвід дисидентства вкрай важливий для нашої молодшої країни.

Дослідження даного питання проводили Л.Алексєєва, О. Бажан, О. Зарецький, І.Лисяк-Рудницький, Т.Раковска-Хармстоун, К. Фармер та ін. Спробувавши об'єктивувати усі зустрінуті визначення поняття «дисидентство», я дійшла наступного: дисиденти – це самоорганізовані особи або групи осіб, які вели ненасильницьку боротьбу легальними методами за покращення рівня життя й проти порушення прав людини, виниклі в авторитарних/тоталітарних державах.

Тобто в усіх экс-соціалістичних державах ми знаходимо дисидентські відголоски: Болгарія, Угорщина, НДР, Єгипет, Пакистан, Румунія, Чехословаччина. На сучасному етапі подібні прояви зберігаються в Китаї та Кубі, що свідчить про незгоду дисидентів саме з комуністичною ідеологією. Що ж до нерадянських країн, то можемо провести паралелі із Рухом опору в Нацистській Німеччині й опозицією в Італії. Були такі особи й в ісламських країнах. Демонстративною була так звана «арабська весна». Але вирішальною відмінністю є максимальний радикалізм, суперечливість та широке застосування насильства. Характерними для подібної опозиції були масові терори, планування та здійснення замахів не політ діячів, відкрите засудження офіційної влади й прагнення заволодіти владою в тих чи інших масштабах.

У 1960-і роки дисидентами стали іменувати представників опозиційного руху в СРСР і країнах Східної Європи, які (на противагу антирадянським і антикомуністичним рухам попереднього періоду) не намагалися боротися насильницькими засобами проти радянського ладу і марксистсько-ленінської ідеології, а апелювали до радянських законів і офіційно проголошуваних цінностей.

У рамках дослідницької програми, розпочатої в кінці 1990 року неурядовою дослідницькою організацією «Меморіал» для вивчення історії дисидентської активності і правозахисного руху в СРСР, сформульовано наступні принципові установки дисидента: ненасильство, гласність, реалізація основних прав і свобод, вимога дотримання закону; класифіковано дисидентів за формами суспільної активності: створення непідцензурних текстів через «самвидав» і західні мас-медіа і петицій до радянських офіційних інстанцій і міжнародних організацій, об'єднання в незалежні (найчастіше - неполітичні за своїми цілями) громадські асоціації, зрідка - публічні акції (демонстрації, розповсюдження листівок, голодування та ін.).

Дисиденти не планували захопити владу в СРСР і навіть не мали конкретної програми щодо його реформування. Всі разом вони хотіли, щоб в країні поважалися базові права людини: свободи пересування, віросповідання, слова, зібрань, а кожна група окремо домогалася чогось свого. Їхнє невдоволення ґрунтувалося зокрема на тому, що в радянських країнах 60-тих років ХХ ст. передбачалося покарання за звичні для нас речі: за сповідання християнства й хрещення дітей передбачалася карна відповідальність; за зайняття йогою й годування дітей вегетаріанською їжею можна було втратити батьківські права. Дисиденти-в'язні голодували за те, щоб дотримувалися їх права і виконувалися тюремні правила, єврейський рух займався репатріацією в Ізраїль, рух кримських татар виступав за повернення до Криму, звідки татари були депортовані в 1944 році.

Рух почав розчинятися після випущення з тюрем політв'язнів у 1987 році (хоча останні з них виходили до 1992-го). Після цього з'являється можливість друкувати те, що раніше було «самвидавом», великими тиражами й безкарно, набирає обертів вулична активність – виступи, мітинги. Традиційні інструменти залякування втрачають свою дієвість. Велика кількість активістів згодом успішно інтегрувалася в новостворений

політичний лад. Таким чином, офіційні хронологічні рамки явища радянського дисидентства – період з 1960 по 1987 рр.

Виходячи з вищезазначеного, робимо висновок, що на підставі принципово відмінних установок, ненасильницьких методів боротьби, використовуваних засобів, такі як самвидав і міжнародні ноти, а також переслідуваних цілей доцільно вважати, що подібний рух опору міг скластися тільки за політичних, економічних і ментальних особливостей радянського суспільства. Адаже де як не в СРСР будуть засудженими послідовники панівної в державі ідеології за те, що вони помітили відхилення офіційної влади від обраного партійного курсу?

*Плетюк В. В., студентка 1 курсу 13 групи
Інституту підготовки кадрів для органів юстиції
України Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого*

КОНСТАНТИНОПОЛЬСЬКА УГОДА 1897

Історія людства, на жаль, завжди супроводжувалася воєнними зіткненнями та кровопролиттям. Ці явища були найважливішими елементами зовнішньої політики багатьох країн та завжди супроводжувалися певними міжнародними угодами. До таких можна віднести Константинопольську угоду 1897 р.

Після того, як Греція стала незалежною від Османської імперії під час національно-визвольної боротьби 1828-1829 р., дві країни зіштовхувалися декілька разів у таких великих війнах : греко-турецькій війні 1897р., Першій Балканській війні 1912-1913 рр., Першій світовій війні 1914-1918 рр., та греко-турецькій війні 1919-1922 рр.

Константинопольська угода була укладена між Грецією та Турцією 4 грудня 1897 року. Договір було підписано в Стамбулі (Константинополі) в результаті Тридцятиденної війни, в якій перемогу отримала Османська імперія.

В роки першої греко-турецької війни Турція мала назву Османська імперія, а її султан мав на меті завоювання всього середземномор'я. Могутня Османська імперія, підкоривши величезну кількість християнських народів, відмовилася зливатися з ними та йти на будь-який компроміс. Тому, під час послаблення влади, в імперії відбувалися повстання народів завойованих земель. Основною причиною війни стала боротьба за острів Егейського моря - Крит, населення якого було під владою Турції.

В кінці кінців, конфлікт, який тривав трохи більше місяця, завершився поразкою та відступом греків, які втратили частину Фесалії. Однією з причин перемоги Османської імперії, стала підтримка турків німецьким бароном фон дер Гольтцем. Причиною поразки Греків була чисельна перевага турків над ворогом.

Потрібно зазначити, що Константинопольська угода значно підвищила авторитет та закріпила довіру турецького султана після війни.

При укладанні перемир'я, від імені Греції виступали країни – посередниці : Італія, Франція, Великобританія, Росія та Австро-Угорщина. Вимоги Османської імперії при укладанні мирного договору змінювалися декілька разів.

Спочатку вимогами стали : виплата післявоєнного платежу у розмірі 10 млн. турецьких фунтів, відміна особливих привілеїв для греків, що перебували в Турції та надання прав на Фесалію.

З часом вимоги змінилися, а саме: компенсація турецьким підданам за нанесену у війні шкоду, виплата післявоєнного платежу у розмірі 4 млн. турецьких фунтів та доступ в

повному обсязі до північних шляхів в Ларисську долину. Турки надали острову Крит статус автономії під владою турецького протекторату. Через деякий час відбулася передача владних повноважень грекам на острів Крит (за Лондонською згодою 1913 р.)

Греко-турецька війна 1897 р. була єдиним зіткненням між Турцією і Грецією, в якому Греція поплатилася своїми землями.

Незважаючи на пом'якшення вимог, греки залишалися в тяжкій фінансовій кризі. Для того, щоб покращити становище, держава була змушена укласти зовнішню позику з Францією, Англією і Росією, в Афінах була утворена спеціальна організація за контролем контрибуційного займу.

Підводячи підсумки, можна сказати, що Константинопольська угода була укладена між Грецією та Турцією умовно, оскільки при підписанні договору були присутні країни – посередниці.

На сьогоднішній день, стосунки між країнами досить напружені. Греція вважає, що Турція ставить під сумнів її права на Егейське море та його надра. У відповідь на це, голова Міністерства іноземних справ Турції Ахмет Давутоглу зазначив, що влада Турції знаходиться на півшляху від створення так званої «атмосфери психологічних змін» для покращення стосунків між країнами.

Наступним кроком було призначення у 2012 р. Д. Аврамопулоса, відомого борця за греко-турецьку дружбу, міністром іноземних справ.

У своїй роботі я намагалася описати передумови та причини підписання Константинопольської угоди, її значення у взаємовідносинах Греції та Турції, її наслідки у політичному житті обох країн.

Я вважаю, що дослідження цієї теми є важливим в нас час, оскільки для вирішення конкретних питань сьогодення слід уникати помилок, скоєних в минулому.

*Полєжаєва А.Р.
студентка 1 курсу 7 групи
інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

УТВОРЕННЯ ПІВНІЧНОНІМЕЦЬКОГО СОЮЗУ

Питання об'єднання німецьких земель багато століть залишалося болючим і водночас актуальним для німецького народу – регіон населений представниками єдиного за мовою і традиціями народу був багато віків поділений на десятки незалежних державних утворень. Така ситуація поступово виникла і розкинулася через розпад Священної Римської імперії німецької нації, та закріплення політичної роздробленості Німеччини Вестфальським миром.

Через роз'єднаний характер німецькі держави не могли брати належну участь у колоніальній гонці – прикладом можемо навести Бранденбург, який створив Бранденбургсько-Африканську компанія однак не зміг довго утримувати територіальні надбаня. Та й в межах континентальної Європи німецькі карликові країни виступали не стільки суб'єктами, скільки об'єктами політичного маніпулювання більш сильних країн.

Тенденції до об'єднання всіх земель Німеччини у єдину державу виникали постійно але лише починаючи із вісімнадцятого століття, разом із посиленням двох німецьких країн – Австрії та Пруссії, виникла реальна ймовірність становлення на карті Європи єдиної

німецької держави. Тема дослідження – утворення Північнонімецького союзу розглядається нами, як раз як черговий етап гонки Австрії та Пруссії в процесі об'єднання Німеччини і цим обґрунтовується актуальність обраної теми.

Для початку відповімо на питання: чому саме Австрія та Пруссія першими претендували на засадничу роль у розбудові Німеччини? Обидві держава були монархіями, очоленими авторитетними в Європі династіями – Габсбургами та Гогенцоллернами відповідно. Австрійці мали родинні зв'язки з іспанськими Габсбургами і збільшували зону свого впливу за рахунок Угорщини та південних слов'янських територій, в той час як Пруссія поступово звільнилася від залежності від Речі Посполитої і внаслідок військової реформи поступово збільшувала свою присутність на півночі.

Велика заслуга в утворенні Північнонімецького союзу належить Отто фон Бісмарку – канцлеру Німеччини. Бісмарк вважав союз передумовою для остаточного утворення Німецької імперії, яке мало відбутися не дипломатичним шляхом, а залізом і кров'ю. У Пруссії раніше був досвід організації союзу німецьких держав, коли в минулому у тридцятих роках дев'ятнадцятого століття вона брала активну участь у діяльності існуючого тоді Митного союзу німецьких держав.

Першим кроком для утворення нового союзу стала австро-пруська війна яка 1866 року, яка завершилася перемогою Пруссії і реорганізацією Німецького союзу у Північнонімецький союз. Таким чином, Австрія була тимчасово виведена із змагання за контроль над німецькими землями і в подальшому вона не змогла зберегти вплив навіть на південні німецькі держави, приєднані до Пруссії. Причиною цього стали події в межах самої Австрії – імператор Франц-Йосиф I був вимушений віддавати всі сили на протидію угорським, українським, італійським, польським та чеським сепаратистським проявам – в цей час в країні проходили революційні заворушення, які призвели до надання автономії Угорщині і реорганізації Австрійської імперії в Австро-Угорську.

Таким чином, доки Австрія вирішувала свої внутрішні проблеми Пруссія отримала карт-бланш для продовження об'єднавчих процесів у Північнонімецькому союзі який проіснував із 1867 по 1871 роки. Перевага Пруссії перш за все зумовлювалася тим, що в цій державі проживала більша частина населення і вона контролювала більшість території Північнонімецького союзу. Північнонімецький союз став продовженням Німецького союзу, тільки з орієнтацією на посилення пруського впливу і поступовій підготовці розрізаних країн до інтеграції в єдину імперію.

На чолі союзу знаходився президент, на посаду якого завжди призначався пруський король. Він зосереджував у своїх руках виконавчу владу. Союзна рада складалася з міністрів і представників окремих держав. Головував у раді союзний канцлер — голова пруської Ради міністрів. Цю посаду до 1890 р. обіймав Бісмарк. Законодавчу гілку влади уособлював рейхстаг, що обирався на основі загального виборчого права. Він мав право законодавчої ініціативи, але затверджувати або відхиляти закони міг лише президент союзу. Важливе значення мало встановлення у Північнонімецькому союзі єдиної економічної системи: свободи пересування, єдиної системи мір і ваг, єдиного карного законодавства. Це відкрило простір економічній ініціативі німецьких підприємців.

Завершальним етапом функціонування Північнонімецького союзу стала франко-пруська війна, яка завершилася перемогою Пруссії із союзниками. Як наслідок, Пруссія із іншими німецькими державами була реорганізована у Німецьку імперію, до якої приєдналися відібрані у Франції Ельзас та Лотарингія. Роки існування Північнонімецького

союзу дозволили Бісмарку проробити титанічну роботу із уніфікації регіональних економічних та правових систем і як наслідок, утворення єдиної Німеччини пройшло надзвичайно ефективно.

Таким чином, існування Північнонімецького союзу стало знаковим з багатьох причин. По-перше, це міждержавне утворення реалізувало прагнення німецького народу – утворення єдиної держави. По-друге, конфлікт із Австрією істотно ослаби цю країну і відкрив шлях до об'єднання Італії. По-третє, саме Північнонімецький союз зміг задати поразку Франції і цим послабити її політичні позиції.

В цілому, Північнонімецький союз є прикладом по-справжньому грамотної політики яка досягла поставленої Бісмарком цілі – створення Німецької імперії, яка відібрала у Австрії статус найбільш впливової держави Центральної Європи і в майбутньому спричинила вагому перестановку балансу політичних сил в Європі та світі, перетворившись на потужну світову державу.

*Полторацький Б. В.,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
інститут підготовки кадрів для
органів юстиції України,
1 курс, 13 група*

НОВА КАЛЕДОНИЯ

Франція – одна з найвідоміших та могутніх держав які існували на планеті. Вона відома на весь світ не тільки своїми політичними, економічними та культурними впливами на весь світ та Європу, а також своїми колоніями, які знаходилися в більшості в Північній Америці, Південно-Східній Азії, Африці та Тихому океані. Як нам відомо її не просто так називали Французькою колоніальною імперією.

Одною з таких колоній була Нова Каледонія. Взагалі Нова Каледонія – це заморське володіння Франції яке мало особливий статус. Вона складається з декількох островів: найбільший це Гранд-Терр, та маленькі: Луайоте, Пен та ін. які знаходяться у південно-західній частині Тихого океану. Першим хто відкрив цей острів був Джеймс Кук у 1774 році. За дослідженнями науковців до європейців там існувала археологічна культура Ная – Уджо. Місцеве корінне меланезійське населення Канаки були її творцями. Головним, найбільшим містом і портом є – Нумеа.

Тепер давайте розберемося, що там такого знаходилося на цих островах, що так сподобалося Французам і їх так манило туди. На островах Нової Каледонії дуже хороший клімат, багато корисних руд: кам'яне вугілля, нікель., чудові і дуже коштовні види порід дерев, мальовничі пейзажі, рибалка, а після заселення Франків, які почали там вирощувати каву високого сорту, плантації та багато інших продуктів споживання. Але головною причиною чому вони туди пливли – це було те, що вони хотіли застосовувати ці острова як свою колонію, а точніше місцем куди вони могли би засилати дуже засуджених на каторги або злочинців які були дуже небезпечні для суспільства. Мети заслання: 1) позбавити метрополію від найнебезпечніших злочинців. 2) Створити штрафну колонію, котра давали би можливість виправитися злочинцю та можливо зайняти своє місце у суспільстві.

Французька імперія у 1853 році оголосила Каледонію своїм володінням. І вирішила використовувати її як каторгу з 1864 по 1894 роки. За той час туди було відправлено більше чим 40 тис. засуджених, багато з них це були учасники Паризької комуни (близько 4 тис. осіб). Деякі з них вирішили навіть там залишитись. Впродовж всього часу, населення

канаків дуже знизилось. В основному було 2 колонії у які засиляли каторжників це – Гвіана і Нова Каледонія. У Нову Каледонію засиляли кращих злочинців, а у Гвіану гірших. Їх розподіляла комісія з 7 членів. У цих штрафних колоніях були дуже жорсткі правила, і система якої дотримувалися усі. На 25 ув'язнених покладається 1 наглядач, який стежить за порядком та виконанням обов'язків. Також Нова Каледонія представляється 2 категоріями осіб, - звільненими які не отримали концесію, і концесіонерами яких вийшло звичайно менш за все. Концесіонери мали права на передання або відчужувати свої концесії. Звільнених було приблизно 4415 ч. з них тільки 884 ч. отримали концесії. Концесією наділяли не безкоштовно, а при умови виплати щорічної ренти (у розмірі 10-20 франків за гектар). Але це не все, той хто вже відбув покарання повинен був залишитися в колонії назавжди. Таким людям давали землю и вони її обробляли(земля надана таким людям була повністю під їх розпорядженням). Саме цікаве те,що саме завдяки усьому чим займалися і що видобували у Новій Каледонії Франція стала одною з найрозвинутіших держав у тому часі її економіка дуже швидко зросла і вона стала одною з провідних держав.

Не дивлячись на те, що багато людей не підтримувала ідею створення цієї колонії, спираючись на те,що каторжники не підходять на роль колоністів. Люди голосували проти колонії, але не зважаючи на усі протиріччя все ж таки вона була створена. Багато різних джерел зазначали, що заслання не вдалося і не дало ніяких результатів. Хоча на мою думку,саме ця колонія дала змогу Франції вийти на новий рівень не тільки соціального розвитку а і на новий рівень у економіці, і вивила її на 3 місце у світі.

Наприкінці хочеться порівняти сучасну Каледонію з минулою. Ну у наш час Каледонія набрала статусу “заморської території” Франції, а корінне населення було наділене рівноправними правами з білими поселенцями. Але, що стосується влади, то вона все ж таки залишилася у руках білих французів. Також Каледонії надали право на створення місцевого уряду. І взагалі це дуже популярне місце для туризму. Стало набагато краще чим тоді.

*Прокопова Анна Олексіївна
Студентка першого курсу 9 групи
Інституту підготовки
кадрів Для огрнанів юстиції
НУЮ ім. Ярослава Мудрого*

ВИНИКНЕННЯ ПІВНІЧНОНІМЕЦЬКОГО СОЮЗУ

Зміст моєї роботи полягає у розкритті питання про виникнення Північнонімецького союзу. Це союз, що замінив Німецький союз, який був попереднім. Північнонімецький союз виник у 1866 році внаслідок ряду багаточисельних подій,які розпочалися з 1850 року. Ці події вцілому відбувались у сфері війни і військових операцій, що і стали результатом його виникнення.

Вони взяли свій початок ще у середині 19 століття. Вважалось, що Австрія була гегемоном серед усіх німецьких держав і посідала перше місце, але у 60 роках її місце зайняла Прусія. Її ціллю було збільшення території за рахунок сусідніх держав. Через це вона і почала загарбницькі війни за території та через те, що міністром-президентом король Вільгельм призначив Отто фон Бісмарка, який розпочав рішучі дії, тобто почав посилювати армію і чималі кошти витрачав у військову сферу Прусії протягом чотирьох років(1862-1866). Також, можна зазначити,що політика Отто фон Бісмарка виявилась дуже ефективною. У 1853 році відновилась митна унія і це призвело до того, що Прусія об'єднала

значну кількість країн Німецького союзу під себе. Цим вона також значно збільшила свої території, але події розвивалися далі і у 1864 році Прусія розпочала загарбницьку війну з Данією, яка закінчилася поразкою останньої. Внаслідок цієї війни Прусія приєднала до себе певну територію до складу якої входила територія Шлезвігу і Гольштинії. Парадоксом є те, що проти війни з Данією пруським союзником була також і Австрія, якій згодом було передано Гольштинію. Але довгим союз цей не можна назвати. Адже, вже у квітні 1866 року Пруссія уклала з Італією антиавстрійський союз, тим самим розпочав війну з Австрією, яка відбувалась протягом 7 тижнів і закінчилась її ж поразкою. Вирішальною стала битва при Садовій з якої австрійські війська не вийшли з перемогою, їх поразка була очікуваною. Війна відбувалась за керівну роль Австрії чи Прусії серед німецьких держав. В результаті Пруссія усунула Австрію від будь-якого втручання в німецькі справи та остання повертала за Празьким миром такі землі, як Шлезвіг і Гольштейн. Також після завершення австро-пруської війни Пруссія отримала Ганновер, Франкфурт та інші території, що значно збільшили її територіальні межі. Після цих подій, у 1866 році між двома воюючими сторонами була підписана Нікольсбурзька угода, яка передбачала ліквідацію Німецького союзу і створення Північнонімецького союзу. Він об'єднав 21 німецьку державу і в 1867 році було прийнято Конституцію Північнонімецького союзу.

Отже, можна зробити такий висновок, що Північнонімецький союз утворився передусім через політику Отто фон Бісмарка та війни із Австрією. Війна зіграла вирішальну роль в створенні союзу.

*Проніна Вікторія Русланівна
Студентка І курсу 8 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ЛУЇЗІАНСЬКА ПОКУПКА

Луїзіана – це вісімнадцятий штат на півдні США, територія, яка в минулому була у складі Франції, зараз вона входить до складу США.

Луїзіанська покупка – це угода з придбання Сполученими Штатами французьких володінь в Північній Америці в 1803 році. Розмір придбаної території дорівнює 530 мільйонів акрів.

У 1803 році відносини між Англією та Францією загострюються, через це всім стає зрозуміло, що війна між країнами неминуха. Не маючи належного флоту Наполеон розуміє, що землі Луїзіани стануть легкою здобиччю для супротивника. З переходом Нового Орлеана до Сполучених Штатів Америки територія зовсім втрачала свою цінність, тож Наполеон остаточно прийняв рішення щодо продажу всієї Луїзіани США. Крім того, Франція отримувала гроші, які не були зайвими у майбутній війні між країнами, також зарученням нейтралітету заокеанської республіки.

10 квітня 1803 року Наполеон повідомляє про свій намір щодо продажу Луїзіани Сполученим Штатам Америки. Франції потрібні були гроші, як можна більше грошей, а не територія Луїзіани. Франція запросила у Америки двадцять два з половиною мільйона доларів. Американські дипломати зовсім не очікували такого повороту справ, заперечивши на тому, що раніше мова йшла тільки про продаж Нового Орлеану за вісім мільйонів доларів. Після цього Наполеон Бонапарт натякнув американцям на те, що він взагалі може передумати, проте обидві сторони вирішили не здавати свої позиції. Після цього країни

замовкли на декілька тижнів, і двадцять сьомого квітня 1803 року міністр фінансів - Барбе-Марбуа з'явився в американське посольство с заявою про те, що Наполеон знизив ціну до шістнадцяти мільйонів. Під час наступної зустрічі Америка запропонувала 12 мільйонів, проте згодом сторони зійшлися на п'ятнадцяти мільйонах.

Після цього американські дипломати втратили сон, вони власноруч без консультації з президентом Америки - Томасом Джефферсоном, який був занадто далеко від дому, підписали договір на таку величезну суму грошей, якої у Сполучених Штатів Америки на той момент часу не було. Вони не були впевнені ні в чому, ні в ратифікації Конгресу, ні в тому, чи дадуть банки кредит. Дебати у Конгресі були дуже цікавими, оскільки Луїзіана була першим додатком до первісної території країни. Тож ці дебати були першим законодавчим випробуванням готовності національного мислення щодо розширення земель США.

2 травня 1803 року в Парижі був підписаний договір про продаж Луїзіани Сполученим Штатам Америки, проте фактична передача Америці суверенітету відбулася 10 березня 1804 року. В решті решт територію було продано за п'ятнадцять мільйонів, одинадцять мільйонів двісті тисяч з цієї суми пішла в рахунок погашення боргу Франції перед громадянами США.

Південна межа придбаної території також не була визначена на момент покупки, тож офіційно демократичні лінії були встановленні тільки в результаті підписаного договору Адамса – Онисим (22 лютого 1819 рік).

Поступово на купленій території розмістилися п'ятнадцять штатів: Монтана, Північна и Південна Дакоти, Міннісота, Вайомінг, Небраска, Айова, Колорадо, Канзас и Арканзас, Міссурі, Оклахома, Нью – Мексико, Техас, і нинішня Луїзіана. Майже всі придбані землі були населені американськими індіанцями, тож земля у них була викуплена повторно. Загальна сума виплати перевищувала ціну покупки цих же земель у Франції.

Американська адміністрація на луїзіанських землях була вкрай не демократична. Більш всього постраждало саме кольорове населення штату. Саме ця расова дискримінація стосувалася не тільки рабів з Африки й дітей, які були народжені темношкірими жінками від білих чоловіків. Раніше іспанська адміністрація дивилася на змішані союзи цілком прихильно, діти могли отримати гідну освіту і займати високі положення в суспільстві. Проте саме з приходом американців на території Луїзіани утвердилася жорстка централізована влада та расова сигнація.

Ця покупка нерухомості була найвигіднішою в історії. Сполучені Штати збільшились у два рази, також велика перевага була у тому, що західний кордон Луїзіани не був обмежений, що дало можливість захопити всю територію до Тихого океану. По гирлу річки Міссісіпі було визначено Східний кордон Луїзіани, а річка Пердідо стала офіційною межею між штатами Флорида і Алабама.

Луїзіанська покупка стала найкрупнішою та найвигіднішою територіальною угодою в історії. Завдяки луїзіанським землям США стала однією з найкрупніших країн в світі.

*Раковець Юлія Дмитрівна
Курсант 2 курсу, 2 групи Інституту
підготовки юридичних кадрів для
Служби безпеки України
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого*

ДІЯЛЬНІСТЬ МІНІСТЕРСТВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКОГО КОНФЛІКТУ

Актуальність цієї теми полягає в тому, що в умовах гібридної війни, коли інформація є основним інструментом створення внутрішніх протиріч і конфліктів, важливим завданням є захист власного інформаційного простору.

25 лютого 2017 року Президент України Петро Порошенко підписав Указ, яким увів у дію рішення Ради національної безпеки і оборони "Про Доктрину інформаційної безпеки України", яка уточнює принципи формування і реалізації державної інформаційної політики, насамперед щодо протидії руйнівному інформаційному впливу Російської Федерації в умовах розв'язаної нею гібридної війни. Для втілення в життя Доктрини РНБО здійснює координацію діяльності органів виконавчої влади щодо забезпечення національної безпеки в інформаційній сфері.

Міністерство інформаційної політики є центральним органом виконавчої влади, який забезпечує інформаційний суверенітет і безпеку. На нього покладені завдання щодо перевірки засобів масової інформації та Інтернет ресурсів, для виявлення заборонених для поширення відомостей, моніторинг загроз національним інтересам і національній безпеці в інформаційній сфері та створення позитивного іміджу України у світових інформаційних джерелах. Крім того, Міністерство має формувати поточні пріоритети державної інформаційної політики та контролювати їх здійснення, узгоджувати діяльність центральних та місцевих органів виконавчої влади у сфері забезпечення інформаційного суверенітету України, урядових і кризових комунікацій, зокрема під час проведення антитерористичної операції та в особливий період.

В умовах розколу інтересів дуже важливо зберегти ідеологічну єдність і підвищити патріотичну свідомість громадян. Міністерство інформаційної політики фільтрує інформаційні потоки від руйнівного впливу Російської федерації, сприяє громадським соціальним ініціативам (соціальна реклама, фестивалі української мови, соціальні інформаційні кампанії, популяризація української армії, соціальна реабілітація тих людей, які повертаються з війни), інформаційній реінтеграції Криму та Донбасу (випуск газет «Крим Інформ», «Донбас Інформ», які надають правдиві відомості про реальну ситуацію на окупованих територіях), стимулює показ патріотичних фільмів на всій території України і за її межами, що формує тверезе сприйняття європейськими і світовими аналітиками становища, у якому перебуває українська інформаційна сфера, зокрема з точки зору українсько-російського конфлікту. Уже на дуже багатьох європейських площинах стратегічні комунікаційні проекти об'єктивно сприймаються як інструмент протидії інформаційній агресії РФ.

Міністерство інформаційної політики активно веде роботу для популяризації України у світі. Створено бренд-бук Ukraine now, який демонструє сучасну привабливу відкриту країну, повну можливостей і потенціалу для їх реалізації, готову до національних перетворень, демократизації суспільства, культурної взаємодії та бізнесу, зацікавленої

співпрацювати з різними цільовими аудиторіями, що іде в розріз із пафосними і цинічними заявами Російської Федерації про її могутність і єдність.

Створення Міністерства інформаційної політики відіграє важливу роль для нашої країни. Воно створює чітку, зрозумілу і прийнятну для європейського і світового простору позицію, сприяє єдності тимчасово окупованих територій з рештою України, формує політичну свідомість у громадян, зміцнює інтереси держави й сприяє територіальній цілісності, національній безпеці та обороні.

*Ружинська А.П.,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
Інститут підготовки кадрів для органів юстиції України,
1 курс, 5 група*

КАЧЕНОВСЬКИЙ Д. І. ЯК ПРЕДСТАВНИК МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ХІХ СТ.

Кожному студенту юридичного університету досить часто доводиться стикатися з різними галузями права. Кожна з них має своє специфіку та спрямована на регулювання певної сфери суспільних відносин. Сьогодні ЗМІ різних держав все частіше використовують термін «міжнародне право», а саме під час повідомлень про порушення однією державою норм міжнародного права та реакцію на це сусідньої держави.

Отже, міжнародне право є особливою системою права, яка має свої відмінності та регулює відносини між державами та іншими суб'єктами міжнародного права, засноване на узгодженні позицій учасників цих відносин та може забезпечуватися у разі потреби примусом.

Найвидатнішим російським міжнародником 50-60-их років ХІХ ст. став Каченовський Дмитро Іванович, який користувався великою популярністю у Західній Європі та досяг певних висот у сфері міжнародного права. Народився 8 грудня 1827 року в невеликому місті Карачеві Орлівської губернії, в родині канцелярського служителя, а з 10-и років жив у місті Харкові. В 19 років закінчив юридичний факультет Харківського університету, що було досить рано, а в 1849 році захистив магістерську дисертацію «Про панування над морям» та отримав посаду керівника кафедри міжнародного права. Під час навчання особливу увагу приділяв римському та цивільному праву. Його наставниками були професор кримінального права Г. С. Гордієнко та професор А. В. Лукін, який викладав загальну історію. Університет став рідним домом для молодого викладача, у ньому він вбачав джерело виховання молодого покоління та всі його зусилля були спрямовані для організації навчання та розвитку юридичного факультету. 1858-1859 роки Каченовський провів закордоном та зміг привернути увагу західних юристів двома доповідями, які написав у Англії. Його поїздки закордон свідчать про те, «як широко він розумів свою мету, як вмів та пильно спостерігав та з якою неупередженістю відносився до всього, що йому довелося бачити». У 1855-1865 роки Каченовський активно публікувався, а в останні роки свого життя почав займатися мистецтвознавством, особливо мистецтвом Італії.

В свій час Дмитро Каченовський був відомий як юрист, що займався проблемами міжнародного права. Він досліджував практичні напрямки англійської та голландської шкіл, а також дуже цінував праці Бейнкерсгука та сходився з ним у методі досліджень. Публіциста Вурма Каченовський вважав найкращим політичним письменником Германії. Завдяки історичній точці зору йому вдавалося вгадувати, в якому напрямку доведеться розвиватися будь-якій юридичній установі.

Саме докторська дисертація Каченовського стала однією з найкращих монографій свого часу. В ній намічені у вигляді постулатів з основних засад міжнародного права та його історичного розвитку деякі реформи, які згодом отримали часткове відтворення у Паризькій декларації 1856 року. Він одним з перших висловив думку про необхідність спільної роботи вчених різних країн для розвитку міжнародного права, що посприяло створенню інституту міжнародного права у майбутньому.

Улюбленою ідеєю Каченовського була кодифікація міжнародного права. Він звертав увагу на всі явища політичного життя як на Заході, так і в Росії. Політичне і суспільне оновлення останнього знаходило в ньому глибоке співчуття. Каченовський був одним з найвідоміших викладачів та керівників університетської молоді. Відданий своєму провінційному університету, «своїй Саламанці», він не відділяв себе від своєї аудиторії, яку виховував у душі істини і прогресу.

Вся його цінна діяльність у сфері права проявилася під час викладання курсу «Міжнародне право». Навіть з сучасної точки зору вклад Д. І. Каченовського у розробку цього курсу слід визнати видатним. «Наближався той час, коли наука міжнародного права буде займати мислячих людей в Росії». Цей курс був новим на той час та залучав велику кількість слухачів різних спеціальностей. Головною метою лекцій з міжнародного права було спрямувати думку людей до гуманності та правди. Під час вивчення державного права європейських країн, він торкався питань про місцеве самоврядування та судів присяжних, тим самим готуючи студентів до розгляду справ внутрішнього та зовнішнього життя. Все це робило курс Каченовського загальноосвітнім.

Отже, Каченовський Д. І. посів головне місце у розвитку міжнародного права. Його роботи мали неабиякий вплив на тогочасну молодь, яка прагнула розвиватися у сфері права. Науково-педагогічна діяльність Д. І. Каченовського для свого часу була громадянським подвигом. Він став піонером, який відкрив шлях для цього напрямку в Росії, тим самим розпочавши активний розвиток міжнародного права в історії.

*Савенко Наталя Володимирівна
Студентка 1 курсу 5 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ПРИЧИНИ ПРИЙНЯТТЯ КОНСТИТУЦІЇ ФРАНЦІЇ 1958 Р., ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ

У період післявоєнної кризи Четверта республіка не відповідала тим якостям, які характерні були для нормального функціонування держави, і тому не могла дуже швидко вирішити складні проблеми, які були у країні на той час. І саме через загострення політичної обстановки і недотримання основних принципів за Конституцією 1946 року призвели до занепаду цієї республіки і відміни цього закону, якого згодом замінили на Конституцію 1958 року і з'явилась нова П'ята республіка.

Якщо детально розібратися в причинах прийняття нової Конституції, то слід зазначити, через те, що у 1957 році у Франції піднялася нова хвиля соціальних суперечностей, які були зумовлені війною в Алжирі, підвищенням цін та зростанням залежності від США і тим самим ці проблеми призвели до того, що треба було негайно вжити відповідних заходів і затвердити новий закон, який би зміг встановити політичний лад у країні.

Але основною причиною прийняття нового основного закону був заколот військових, який спалахнув у травні 1958 році. Саме через те, що не було в країні ладу, французький парламент вирішив доручити правління держави відомому політичному діячу Шарлю де Голлю. Тобто парламент доручив генералові сформувати уряд, вирішити проблему кризи в Алжирі та надав йому надзвичайні повноваження. Та перш ніж приступити до правління генерал вирішує розібратися з законом і видати Конституцію нової П'ятої республіки і діяв він рішуче, тобто він не дав вибору французькому народу.

Згодом Шарль де Голль вирішує повністю розпустити Національні збори і створити комісію для підготовки нової Конституції. І через 20 днів проект нового закону був створений, а через якийсь проміжок часу він був ухвалений на референдумі, а потім 6 жовтня 1958 року Конституція П'ятої республіки набрала чинності.

Конституція включала в себе преамбулу та 92 статті, які були зведені в 15 розділів. Преамбула відображалася у двох основних документах: Декларації прав людини і громадянина від 26 серпня 1789 та Преамбулі до Конституції від 27 жовтня 1946 року. До центральних органів входила Конституційна рада, яка перевіряла правильність виборів президента та інших службових осіб, а також відповідність Конституції нормативних актів, які були прийняті парламентом. Також була і Державна рада, яка забезпечувала контроль за нормативними актами виконавчої влади.

Отже, Конституція 1958 року була основним законом П'ятої республіки. Вона дуже вміло встановила форму правління, що поєднувала риси як парламентської, так і президентської республіки, але основне управління державою відводилося президенту. І у результаті президентська влада виявилася ефективнішою системою за умов кризи, ніж уряд, який був відповідальний перед парламентом.

Севастьянов Микита Ігорович

Студент 5 групи 1 курсу

*Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ВУДРО ВІЛЬСОН

Одним із найбільш видатних американських Президентів у всій історії вважається В. Вільсон, оскільки його внесок в розвиток системи міжнародних відносин є надзвичайно вагомим, адже саме за ініціативою В. Вільсона було в 1919 році утворено Лігу Націй – першу в історії організацію, яка була відповідальною за збереження миру в світі. В зв'язку з цим необхідно розглянути основні аспекти політичної діяльності В. Вільсона.

Майбутній 28 Президент США народився 28 грудня 1856 р. в місті Стентон (штат Вірджинія) в родині священика. Тому, цілком зрозуміло, що перші кроки в навчанні В. Вільсон робив саме в коледжі де готували священиків пресвітеріанської церкви [1, с. 62]. Проте, вже через два роки В. Вільсон кардинально змінює вектор свого життя і вступає до іншого коледжу де вивчає історію США, міжнародні відносини та політологію. Отже, вже з студентських років у В. Вільсона була особлива тяга до політики. Тому, й не дивно, що протягом свого життя він постійно просувався за політичною кар'єрою, паралельно викладаючи в Принстонському Університеті, де в 1902 році його було обрано Президентом університету.

Варто зазначити, що в 1910 році В. Вільсона обрали губернатором штату Вірджинія. Проте, на посту губернатора В. Вільсон перебував всього один рік, оскільки в 1911 році

його Демократична партія висунула його кандидатуру на пост президента США, що свідчило про його вагомий роль як в партії так і в суспільстві. В результаті В. Вільсон перемагає на виборах президента США перемігши Тафта [2].

Під час перебування на посту Президента США на протязі 1913-1914 років В. Вільсон займався насамперед внутрішніми проблемами держави. Зокрема, він удосконалив адміністративний апарат, створивши Федеральний резерв, здійснив значну кількість економічних та освітніх реформ. Отже, на мою думку, такі реформи показали правління В. Вільсона вирішити внутрішні проблеми.

Проте, з 1914 років світова спільнота опинилась окутою війною. Проте, завдяки дипломатичним навикам В. Вільсона США не були безпосереднім учасником Першої Світової війни [3]. Проте, попри це В. Вільсон приймав активну участь в переговорних процесах де виступав проти підводного флоту Німеччини та домогся успіху, але при цьому, погіршилися відносини з Великобританією. Але в будь-якому випадку, можемо констатувати, що В. Вільсон під час першого строку президентства зробив багато для держави, як у внутрішній політиці, так і в зовнішній політиці, а тому, в 1916 році його було переобрано на другий строк.

Варто зазначити, що після початку другого терміну перебування на посту Президента США 6 квітня 1917 року він підписав резолюції обох палат Конгресу щодо вступу США у Першу Світову війну одразу після їх надходження на підпис Президенту. Це був дійсно історичний крок. Але на мою думку, В. Вільсон якісно оцінив ситуацію на фронті і чітко вбачав, що реальних загроз для американців не існує, оскільки до цього часу Антанта в повній мірі домінувала на фронті і питання остаточної капітуляції Німеччини було лише питанням часу.

В наступному році В. Вільсон опублікував програму «14 пунктів» де висловив свої погляди щодо врегулювання миру в світі та запропонував свої методи вирішення конфлікту [1, с. 63]. При цьому, можемо вести мову про те, що в його поглядах вбачалося не тільки остаточне завершення війни, але й намагання зробити США економічним і політичним гегемоном в світі. Забігаючи наперед, можемо стверджувати, що йому це дійсно вдалося, оскільки саме в цей час було закладено підґрунтя США як супердержави.

Однією із найбільш видатних і одночасно суперечливих подій в світовій історії було утворення Ліги Націй – організації, яка повинна була займатися збереженням миру у світі. Ініціатором створення даної організації був саме В. Вільсон, який в 1918 році запропонував проект статуту організації, який підтримали в наступному році. За свої заслуги В. Вільсона було нагороджено Нобелівською премією, оскільки за такий короткий строк реалізувати такий громіздкий план дій по врегулюванню конфлікту та подальшому збереженню миру було надзвичайно складно [2]. Але, дана організація приречена на провал, оскільки Версальським мирним договором було поставлено Німеччину та її союзників в надзвичайно не вигідні умови, які провокували в майбутньому ескалацію конфлікту, який і настав після приходу до влади нацистів.

Таким чином, постать В. Вільсона є неоднозначною, оскільки його досягнення на посту Президента США були дійсно видатними, і як для США, і як для світової спільноти, але недосконалість організації укладення Версальського мирного договору та в майбутньому пасивність Ліги Націй призвела до катастрофічних наслідків для світу.

КОДЕКС РОКІВ ЕРО

Завданням даної роботи є дослідження особливостей правових відносин у Давній Японії на прикладі аналізу норм Кодексу років Еро.

Головною ознакою правового становища того часу було те, що японці виробили унікальну здатність до активного перейняття іноземного правового надбання та, у свою чергу, реформування власного законодавства на основі критичної рецепції китайських політичних інститутів. Тобто керувалися принципом «постійного повернення до старовини». У такому підході японці бачили практичну мудрість, що має актуальність й у нинішній правовій політиці такої держави.

У період Давньої Японії рецепція китайського права мала обмеження, що полягали у запозиченні юридичної термінології на китайських ієрогліфах, проте у самі письмові форми вкладався власне японський зміст, про що і свідчить кодекс «Тайхо ріцуре» 702 року і його редакція «Еро ріцуре» 718 року, що був введений в дію в 757 році у зв'язку із нестабільністю політичної ситуації. Фактично це були перші девізи самостійного правління, прийняті в Японії і служили важливим зовнішньополітичним актом, так як тільки країна, незалежна від Китаю, мала право на проголошення таких, як втім і на прийняття самостійно національного законодавства.

Ці дві версії представлені з історичного аспекту як єдиний звід законів, що характеризує ранньофеодальну Японію, традиційну систему права, що були актуальними аж до XIX століття. Тому такий кодекс свідчить про вміння японців вдало пристосовувати зарубіжний досвід до національних особливостей.

Міжгалузевий кодекс від назвою «Тайхо Еро ріцуре», тобто Кримінальний і адміністративний кодекс років Тайхо, а також його редакція «Еро ріцуре», мав важливе значення для Давньої Японії.

Початковий кодекс - «Звід Тайхо» складався з 11 сувоїв по адміністративному і цивільному праву (ре) і 6 сувоїв з кримінального права (ріцу). Перші підсумовували реформаторську діяльність періоду Тайка, а другі ґрунтувалися на Танського-китайському законодавстві і вперше вводилися в Японії. Хоча слід одразу зазначити, що були деякі загальні відмінності законів ріцуре від китайських зразків. Так, державні посади і станові ранги були засновані не на китайській системі іспитів, а на аристократичному принципі (походження). Крім того, не була сприйнята китайська концепція «мандата Неба», бо японський імператор наділявся особливим статусом саме в силу свого імператорського походження, а не праведності і справедливості правління, що й знайшло відображення в зведенні законів. [1, ст. 43]

Новий кодекс - «Звід Еро» був названий в честь нового девізу государині Генсе (717-724 рр.) та представляв собою структурно змінений варіант колишнього кодексу Тайхо. Його положення були розділені на дві нерівні частини: 10 кримінальних і 30 цивільних законів. [2, ст. 3] Сувої ріцу налічували 497 статей, а сувої ре - 953 статті. У порівнянні з «Тайхо ріцуре», близько 300 статей було змінено на основі китайських зразків, хоча норми зберегли свій досить самобутній зміст.

У кодексі не проводилося чіткого розмежування між адміністрацією і юстицією, приватним і публічним правом, кримінальним та цивільним судочинством. Тут придбали по суті публічно-правовий характер норми речового, шлюбно-сімейного та спадкового права, так як вони були змішані із нормами адміністративного і навіть кримінального права.

Кримінальні закони з зводу фактично не збереглися на відміну від адміністративних. Загалом вони розділені на 30 книг, більшість з яких присвячувався політико-адміністративного устрою і організації бюрократичного апарату. Певна частина законів регламентувала питання приватного права, в тому числі земельної власності і шлюбно-сімейних відносин. Кожна з цих книг, об'єднаних в десять томів, присвячувалася окремою правовою тематикою. Книги 1-5 описували систему штатів і рангів чиновників, книги 6-7 були присвячені правовим положенням священнослужителів, а положенню селян, земельних наділів і податків - книги 8-10, службовому просуванню чиновників - книги 11-15, особливому становищу служб палацу і збройним силам - книги 16-24, питань державної служби - книги 25-27, і кримінального судочинства - книги 28-29. Заключна 30-я книга об'єднувала різні норми, серед яких введення єдиних мір і ваг і ін. [2, ст. 5]

Отже, Кодекс років Еро мав надзвичайно важливе значення для процесу регулювання суспільних відносин. Саме він був першим проявом вдалого початку врахування зарубіжного досвіду у державному законотворенні та узгодження його із національними особливостями Давньої Японії.

*Селевін Андрій Володимирович,
студент 1 курсу 7 групи
інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ОРГАНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В АФІНАХ

Стародавні Афіни були містом-полісом великої потужності і в одночас важливим просвітницьким центром. Саме Афіни вважають колискою Західної цивілізації та батьківщиною світової демократії.

Народні збори були верховним органом влади. Вони збиралися 4 рази на місяць. Працювати там могли лише чоловіки, які досягли 20 років і були народжені від батьків афінян. Також не допускалися до роботи в зборах жінки, іноземці, раби і народжені від мішаних шлюбів. Якщо число учасників зборів було не менше 6000 осіб, то засідання вважалось легітимним. За участь у зборах передбачалася грошова плата.

До компетенції народних зборів відносилось: 1) прийняття законів; 2) вибори посадових осіб (але не архонтів) та контроль за їх діяльністю; 3) вирішення питань війни та миру.

Важливу роль в стародавніх Афінах відігравав такий орган як Рада 500. До її складу входило 50 громадян з кожної територіальної філи. Вони обиралися кожного року шляхом жеребкування між громадянами, яким виповнилося 30 років. Рада 500 засідала щоденно. Як і в народних зборах за службу в Раді 500 її члени отримували грошову винагороду.

Повноваження Ради 500 були такі: 1) питання щодо фінансів; 2) дипломатичні відносини з іншими країнами; 3) контроль службових осіб; 4) попередній розгляд справ, які виносилися на Народні збори. До складу Ради входило 10 комісій.

Функцію управління державою виконувала рада з епатридів (аристократів)-ареопаг. Також були утворені навкрарії- територіальні одиниці. Для ведення поточних справ ареопаг обирав одного, а з 683 року дев'ятьох архонтів. Народні збори не могли впливати на обрання архонтів. Пожиттєвим членом ареопагу архонт ставав після того як 1 рік обіймав цю посаду.

Вищим органом у системі судової влади була Геліея. Вона складалася з 6000 членів, які кожного року шляхом жеребкування обиралися від кожної філи. Кандидат повинен бути громадянином і досягти 30-річного віку. У складі Геліеї діяло 10 дикастерій (колегій). Строком виконання їх безпосередніх функцій був 1 місяць.

Клісфеном у 509 році було введено новий поділ Аттики на три адміністративно-територіальні округи: 1) Афіни; 2) центральна смуга; 3) берегова смуга. Десятьма складовими кожного округу були тритії. З'явилися Філії. Вони склалися з 3 тритий (по одній від кожного округу). Тритий поділялися на деми (дрібні сільські одиниці). Вибори до ради п'ятисот членів суду присяжних відбувалися у демах. Була створена Клісфеном комісія до якої входило 10 стратегів. Вони мали бути головнокомандуючими. Для того, щоб виключити можливість встановлення тиранії Клісфеном був введений остракізм. З Афін на 10 років міг бути вигнаний будь-який громадянин, який на думку суспільства може бути загрозою для національної безпеки. Був заснований спеціальний орган, здійснюючий нагляд за додержанням законів (номофілаков) усіма органами державної влади і виконував функцію охорони законів. Його також називали "хранителі законів".

Також важливими були посадові особи. Вони обиралися шляхом відкритого голосування на Народних зборах строком на 1 рік.

Принципами діяльності посадових осіб були такі: 1) посади були платними; 2) посади були колегіальними; 3) між посадами не існувало ієрархічної градації; 4) підзвітними були всі посадові особи; 5) не можна було призначати одну особу на дві посади; 6) перед призначенням на посаду кандидата перевіряли.

Отже, можна зробити висновок, що Афіни для свого часу мали міцну організацію державної влади і навіть для теперішнього час можуть слугувати прикладом добреорганізованої країни.

*Серак Дмитро Валерійович
студент Інституту підготовки
кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

ПРИЧИНИ РЕВОЛЮЦІЇ У ФРАНЦІЇ 1848 РОКУ

Демократично-буржуазна революція у Франції одна з європейських революцій що відбулися упродовж 1848-1849 років. Метою цих конфліктів було закріплення та дотримання прав і свобод людини. Франція у 1848 році не вперше довела всьому тодішньому світові, що саме їй належить роль визначення політичного розвитку європейських країн, бо саме французькі події дали початок багатьом так звану іскру до повстань у державах Європи, як от Германська революція.

Тому потрібно розглянути які причини були для революції у Франції 1848 року. Причини для революції задала сама влада, адже в середині 1840-х років простежувалися ознаки кризи, частими стали випадки банкрутства, постійно росли ціни на товари. І тоді

король не задовольняв не лише звичайний народ, але й буржуазію. Найбільше невдоволень було стосовно виборчого права, тому що голоса були нерівними, а залежали від доходів виборців, що завдавало недостатнього впливу буржуазії на законодавство. Король надавав перевагу грошовитій аристократії аніж простому народу. Тоді почалися розмови про те що виборча система має бути змінена. Палата депутатів про це клопотали, що виборче право має бути розширене. Але у відповідь звучала відмова.

Через таку позицію на короля часто здійснювалися замаху на життя. Це і не дивно, адже невдоволених було чимало як серед простонароду, так і вищих верств населення. Замахів нараховується близько десяти, їх скоювали як організовані групи так і одиночки, які уважно слухали пропаганду радикалів. Один із затриманих після замаху говорив, що хотів врятувати Францію вбивши тирана. Всенародне невдоволення через діяльність монарха зростало, зокрема серед робітників в яких було важке соціальне положення через кризу яка панувала на теренах країни, а вже в 1847 році воно суттєво переросло революційні настрої, адже потрібно було діяти і не гаяти часу.

Найбільшим приводом народ забезпечила сама влада, бо в ті часи виник рух за виборчу реформу, який у Франції отримав назву реформістських бенкетів. Така назва була через те що тоді заборонялися будь які зібрання і союзи, тоді для обходу цих заборон заможні учасники руху влаштували бенкети де і обговорювалися нагальні питання стосовно реформ, а інколи і критикували владу. Таких бенкетів відбулося близько 50. Але голова влади заборонив чергове неформальне зібрання у надто грубій формі ще й пригрозив розправою у випадку порушення його заборони.

Саме після такої заборони, у відповідь, у той самий день, парижани зібралися на вулицях, але вже ближче до вечора таке зібрання переростало у справжню революцію. Цим мітингуючи домоглися свого, адже король розпустив парламент і мав змогу повернути владу. Але сталося все не так як хотілося, бо коли група людей згрупувалася біля готелю то охорона відкрила вогонь. Ця подія стала переломною і тоді король відрікся від престолу, а під дулами зброї було проголошено Францію республікою і було створено нове керівництво.

Містами були відкриті національні майстерні, де могли працювати чоловіки і отримувати платню за роботу. Але через деякий час із-зі низьку рентабельність були вирішено закрити майстерні, а чоловіків до 25 років призвати до лав армії, а інших відправляли на роботи у провінції. Проте ніхто не хотів покидати Париж. Через що знову почалися масові повстання. Конкретних вимог, крім відкриття майстерень, не було.

Такими були основні причини революції у Франції, яка відбулася 1848 році.

Сінельнікова Анастасія Ігорівна

Студентка 1 курсу 13 групи

Інституту підготовки кадрів для органів юстиції

НЮУ ім. Ярослава Мудрого

КЛІППЕРТОН

Кліппертон-це невеликий кораловий острів у північно-східній частині Тихого океану на захід від Коста-Рики. Офіційно належить Франції. Особливістю острова є те,що на ньому не проживає жодної людини,не ведеться економічна діяльність,проте за історію острова декілька країн намагалися заволодіти площею. Франція має виключне право на економічну зону розміром 440 тис. км².

- У 1855 році англійський пірат Джон Кліппертон першим знайшов острів, у чие ім'я і був названий.

- У 1858 році острів був приєднаний до Франції. Лейтенант Віктор Кервеген провів офіційну процедуру приєднання острову до Французької Полінезії. Французькі підприємці були економічно зацікавлені в острові тому, що знали про можливість видобування на ньому корисних копалин.

- У 1897 році на володіння островом почала претендувати також Мексика. Вона зумовлювала це тим, що острів знаходиться поблизу від її територіальних вод та активно використовується місцевими рибачками та моряками. Сподіваючись на економічну вигоду, співпрацюючи з Великобританією, влада Мексики відправила до острову 100 чоловік та встановила маяк на скалі острову. Місцеве населення постійно потребувало значного продовольства, яке було не вигідно поставляти. Розвивати острів виявилось дуже непросто, та за часи Першої світової війни він був залишений.

- У 1935 році міжнародний суд прийняв рішення про безумовне право Франції на острів.

- За часів Другої світової війни, американський президент Франклін Делано Рузвельт забажав використати острів у власних інтересах. Окупувавши острів, американці збудували там секретну метеостанцію. Згодом президент висунув ідею збудувати ще аеродром та базу для гідролітаків, наслідком чого були серйозні непорозуміння зі Францією. Після війни там вже не було жодної людини.

- У середині 1990-х років віртуальна держава Домініон Мельхіседека також намагалася здобути своє право на острів, проте це не потягнуло за собою жодних наслідків.

- На сьогоднішній день на острові проводяться наукові експедиції, вивчається його флора і фауна, проте повна економічна невідповідність острова не дозволяє використувати його природний потенціал.

Отже, маючи особливе місцезнаходження, острів створював конфлікти між країнами за володіння невеликим шматочком землі, проте спір між Францією і Мексикою був вирішений дуже вдало. Зараз острів має статус - Заморське особливе адміністративно-територіальне утворення Франції.

*Сухонос Віктор Володимирович
професор кафедри кримінально-правових
дисциплін і судочинства
Сумського державного університету*

ПРОКУРАТУРА СРСР ПІСЛЯ II СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Після закінчення II Світової війни прокуратура СРСР знову зазнала чергової реорганізації: 19 березня 1946 р. на першій сесії Верховної Ради СРСР другого скликання було видано закон про зміну назви очільника радянської прокуратури і Прокурор СРСР став називатися Генеральним Прокурором СРСР.

Тим самим прокуратура набула ще більшої централізації, адже тепер існувало п'ятнадцять прокурорів союзних республік, але лише один Генеральний Прокурор СРСР.

Після смерті Й. Сталіна, а особливо – після XX з'їзду КПРС, який розпочав в СРСР процеси десталінізації, прокуратура прийняла активну участь в реабілітації необґрунтовано репресованих радянських громадян.

Згодом стало зрозумілим, що Положення про прокурорський нагляд 1933 року застаріло. Саме тому 24 травня 1955 року Президія Верховної Ради СРСР затвердила нове «Положення про прокурорський нагляд в СРСР», а 7 квітня наступного року – постанову «Про структуру центрального апарату Прокуратури СРСР».

Відповідно до неї, центральний апарат Прокуратури СРСР складався з трьох управлінь: слідчого, кадрового та господарсько-фінансового, та дев'яти відділів: загального нагляду, по нагляду за слідством в органах державної безпеки, по нагляду за розглядом у судах кримінальних справ, по нагляду за розглядом у судах цивільних справ, по нагляду за місцями позбавлення волі, у справах неповнолітніх, контрольно-інспекторський, систематизації законодавства та статистики. На правах відділів функціонували приймальня та канцелярія.

До складу прокуратури СРСР входили Головна військова й Головна транспортна прокуратури та діяли слідчі з особливо важливих справ, методична рада, Всесоюзний науково-дослідний інститут криміналістики. Крім того, Прокуратура СРСР, разом із міністерством юстиції та Верховним судом видавали журнал «Соціалістична законність».

Ця система проіснувала майже без змін аж до «Перебудови» другої половина 1980-их років. В нових умовах, відповідно до Закону СРСР «Про прокуратуру СРСР», система органів прокуратури складалася, окрім власне Прокуратури Союзу РСР, з прокуратур союзних та автономних республік, країв та областей, прокуратур міст, що діють на правах прокуратур областей, прокуратур автономних областей та округів, а також районних і міських прокуратур. До системи органів прокуратури також входили військові, транспортні та інші прокуратури, які були прирівняні до прокуратур областей, районів чи міст. Крім того, Генеральним прокурором СРСР в містах, де були районні прокуратури, могли бути утворені міські прокуратури з підпорядкуванням їм районних прокуратур.

6 лютого 1989 р. Президія Верховної Ради СРСР своєю постановою затвердила структуру Прокуратури СРСР. Відповідно до неї, прокуратура СРСР складалася з наступних підрозділів: Управління з нагляду за виконанням законів у господарській діяльності; Управління з нагляду за виконанням природоохоронного законодавства; Управління з нагляду за дотриманням законності і охорони прав громадян у соціальній сфері; Управління з нагляду за виконанням законодавства про адміністративні правопорушення; Головне управління з нагляду за слідством і дізнанням, що включало, на правах основного управління, Управління з нагляду за слідством і дізнанням в органах внутрішніх справ і Слідчу частину; Управління кадрів і навчальних закладів; Управління з нагляду за виконанням законів про державну безпеку і з міжнаціональних та міжнародно-правових питань; Управління з нагляду за розглядом кримінальних справ в судах; Управління з нагляду за виконанням законів на транспорті; Управління з нагляду за виконанням законів про неповнолітніх і молоді; Організаційно-контрольне управління; Відділ по нагляду за розглядом цивільних справ в судах; Відділ по нагляду за дотриманням законів у виправно-трудових установах; Відділ систематизації та пропаганди радянського законодавства; Інформаційно-аналітичний відділ; Управління з розгляду листів та прийому громадян, у тому числі Приймальної (на правах відділу); Управління справами; Управління планування, фінансування і матеріально-технічного забезпечення органів прокуратури, а також т. зв. «Другого управління», яке здійснювало нагляд за виконанням законів на режимних підприємствах. Крім того, до складу Прокуратури СРСР входила Головна

Військова прокуратура, а при Генеральному прокуророві діяли слідчі з особливо важливих справ та помічники з особливих доручень.

На момент припинення існування СРСР, прокуратура цієї держави мала досить потужну матеріальну базу. Зокрема, при Прокуратурі СРСР функціонували Всесоюзний науково-дослідний інститут проблем зміцнення законності та правопорядку, Інститут підвищення кваліфікації керівних кадрів прокуратури СРСР і його філії, а також Інститут удосконалення слідчих працівників та Науково-методична рада. Прокуратура СРСР мала власне поліграфічне підприємство та видавала власний журнал – «Соціалістичну законність».

Утім, після розпаду СРСР, цей орган припинив своє існування, розпавшись на 15 прокуратур колишніх союзних республік, які, в свою чергу, зазнали істотної реорганізації. Матеріальна база цього органу перейшла за місцем перебування також до відповідних прокуратур, а працівники центрального апарату здебільшого стали працівниками прокуратури Росії та деяких інших державних органів, зокрема, до МНС РФ.

*Сухонос Володимир Вікторович
завідувач кафедри конституційного права,
теорії та історії держави і права
Сумського державного університету*

ПОЛІЦІЯ ЯК ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИЙ ІНСТИТУТ: ПРОБЛЕМАТИКА ГЕНЕЗИСУ

Важливим елементом системи сучасної юриспруденції є її фундаментальна складова, яка, за словами професора Ю. Оборотова, об'єднує у собі три фундаментальні науки: теорію держави і права, історію держави і права та історію вчень про державу і право. У свою чергу, історія держави і права активно досліджує проблематику генезису різноманітних державних та правових інститутів. Одним з таких інститутів є інститут поліції.

Як державний інститут, поліція являє собою відносно відособлену організаційно-функціональну структуру, що виконує правоохоронну функцію у цілісній системі державного регулювання суспільних відносин.

Як правовий інститут, поліція спирається на відповідну систему норм, які регулюють певний вид суспільних відносин в сфері правоохоронної діяльності.

Фактично, з цього випливає припущення про своєрідну, хоча й некоректну, тотожність поліції та правоохоронних органів.

Проте, така ситуація існувала не завжди.

Вперше термін «поліція» застосував Мельхіор фон Осса, який в 1542–1545 рр. служив канцлером при курфюрсті Саксонії. Для нього, як і для Ніколя де Ламара, який опублікував «Трактат про поліцію» в 1750 р., це слово означало просто «громадський порядок». До кінця XVIII ст. воно використовувалося розширено, відносилось до всіх обов'язків правителів щодо забезпечення громадського порядку, правосуддя, законності, а також умов для безпечного і сприятливого життя підданих.

Багато в чому витоки поліцейської діяльності містилися в камералістиці – науці про державне управління.

Поміж іншим, камералістика вбачала завдання поліції, зокрема, у забезпеченні належного порядку, безпеки та добробуту підданих. Зокрема, Й. Г. Г. фон Юсті в своєму

трактаті «Засади сили і добробуту царств, або докладні накреслення всіх знань щодо державного благочиння», розділяючи загальну та приватну внутрішню безпеку стосовно останньої писав, що «внутрішня безпека є та, якою громадяни повинні користуватися і яка приносить їм в розумінні живота, маєтку й честі, заступництво і спокій, а також відвертає від них будь-які образи й насильство».

До середини XVIII ст. в працях камералістів та інших теоретиків цей термін став трактуватися виключно як турбота володарів і держави про фізичне й моральне благополуччя підданих. Саме в цьому первинному сенсі його вживав Адам Сміт, визначаючи в 1766 р. «поліцію» як «пом'якшення вад в державі за рахунок насадження чистоти, безпеки і дешевизни або достатку» – іншими словами, виконання більшості з тих обов'язків держави, які ми сьогодні вважаємо її загальними функціями. При цьому, слід мати на увазі, що все це він пов'язував саме з містами і міським життям.

У часи просвітницького абсолютизму для сприяння громадському добробуту, збереження безпеки та порядку, а також для покращання статку людей поліційна влада сприймалася як централізована та необмежена правом державна влада. За допомогою такої «поліційної влади» абсолютний монарх намагався впроваджувати економічні, соціально-політичні або громадсько-політичні програми, а також встановлювати соціальний порядок.

У той період управління державою здійснювалося централізованим апаратом та компетентними чиновниками, до складу яких входили аристократи та освічена буржуазія, що були виховані камералістичною теорією та практикою. В середині XVIII ст. у сфері управління відбулося важливе організаційне перетворення: відокремилася загальне управління внутрішніми справами, на яке й були покладені поліцейські завдання від поліцейської служби, яка відповідала за безпеку, порядок, боротьбу зі злочинністю та дорожній рух.

Наприкінці XVIII – початку XIX ст. поняття «поліція» набуло більш вузького значення: тепер воно відносилось до обов'язків держави забезпечувати громадський порядок і дотримуватися законів, особливо кримінального законодавства.

Спочатку поширення набула приватна поліція («мисливці на злодіїв»), одним із завдань якої була отримання прибутку. При цьому, сама правоохоронна діяльність майже цілком залишалася в руках приватних осіб і місцевих громад. У кожній парафії діяв чиновник – парафіяльний констебль, завданням якого було арешт порушників і розслідування злочинів. При цьому констеблі призначалися лише на один рік і, як більшість чиновників того періоду, виконували свої функції за сумісництвом, не отримуючи за це грошей. Насправді вони відігравали роль помічників приватних осіб, оскільки в рамках старої системи основні обов'язки з розслідування злочинів і особливо притягнення обвинувачених до суду покладалися на постраждалу сторону. Незважаючи на рекомендації заснованої в 1839 р. Королівської комісії з констебльської служби і наявність низки відповідних законодавчих актів, лише прийнятий в 1856 р. Закон про окружні й районні органи поліції зобов'язав всі місцеві органи влади створювати поліцейські підрозділи, що фінансуються за рахунок місцевих податків.

Таким чином, від самого початку поліція являла собою не стільки правоохоронну, скільки управлінську структуру і лише згодом, у міру вдосконалення суспільних відносин, вона набула свого сучасного статусу.

*Таранов Євген Петрович
Студента 1 курсу 13 групи
Інституту до підготовки
кадрів органів юстиції України
НУЮ ім. Ярослава Мудрого*

НЕІНКОРПОРОВАНА ТЕРИТОРІЯ США НА ПРИКЛАДІ ПУЕРТО-РІКО

У всесвітній історії державності було багато різноманітних прецедентів, коли якась з держав по тій чи іншій причині прагнуло від'єднатися від держави, але були і приклади коли держава прагнула увійти до складу іншої держави. Яскравим прикладом такої ситуації є Пуерто-Ріко, адже на даний момент ведуться серйозні переговори на рахунок входження його як 51 штату США.

Почну власну доповідь з того, що Пуерто-Ріко дійсно є неінкорпорованою територією США ще з 1898 року. В цьому є і суттєві переваги для її жителів, наприклад: вони всі мають громадянство США, а також у праві вільно пересуватися по всій території Штатів без обмежень та заборон. Також у пуертоториканців з'являються і певні обов'язки. Вони підкоряються федеральним законам, оскільки влада США поширюється на територію Пуерто-Ріко у повному обсязі, та платять деякі з федеральних податків, не маючи при цьому виборних представників у Конгресі Сполучених Штатів Америки. Та навіть попри це, після кількох десятиліть політичних дебатів більшість пуертоториканців на референдумі 6 листопада 2012 року зазначили, що вони не задоволені теперішнім станом і повністю згодні із варіантом, що пропонує вхід Пуерто-Ріко до складу США 51 штатом.

Входження до територіального устрою США має свої певні умови. Саме тому Пуерто-Ріко має спершу отримати більшість голосів в кожній палаті Конгресу. Статтею 4 Конституції США передбачено, що Конгрес має право примати до Штатів нові штати за умови, що вони гарантуватимуть «повну довіру й повагу» до вже існуючих 50 штатів. Саме цей факт й означає, що Пуерто-Ріко буде повинне признати правові договори й судові рішення, затвердженні іншими штатами. А оскільки статус штату отримати непросто, це може викликати великі труднощі у вході до складу Штатів.

Останній раз нові штати в США з'явилися у 1959 році, коли штатами стали територія Гаваїв та Аляски. В обох випадках заявка Пуерто-Ріко буде опиратися на правові прецеденти, встановлені американськими законами в період, коли США розширювали свої кордони на Захід із метою об'єднати 30 британських колоній. Законодавча процедура прийняття нових штатів не зазнала великих змін у періоді з 1803 р. територія США ініціює процес, продемонструвавши на місцевих виборах консенсус у відношенні до статусу штату, а потім подає офіційну петицію до Конгресу США. Вона повинна підготувати проект конституції, створивши представницьку форму правління й подати її на розгляд Конгресові за для утвердження більшістю голосів. Лише після цього президент США підписує закон про створення нового штату. Проте, не можна сказати однозначно, як складеться доля Пуерто-Ріко, коли острів приєднається до складу США та стане 51 штатом.

Звісно злиття Пуерто-Ріко з Сполученими Штатами позитивно відобразилось на тому що пуертоториканці здобудуть довгоочікуване право голосу при виборі президента Америки та право голосу у Конгресі. Проте тут існує реальний мінус, адже в такому випадку Пуерто-Ріко буде надано 6 місць у нижній палаті Конгресу.

Негативним моментом входження в склад США, є те, що в той же час їм доведеться платити всі федеральні податки, від яких вони звільнені у даний момент.

Не варто забувати про те що офіційною мовою архіпелагу є не тільки англійська, а й іспанська мова, що в свою чергу може привести до суперечок, якщо новий штат забажає закріпити іспанську мову як державну, як це відбулось у провінції Квебек у Канаді, де на сьогодні вже законно діє білінгвізм.

Також, якщо пуерторіканці, жителі округу Колумбія або хтось інакший хто бажає мати статус американського штату, вони повинні насамперед знати, що це бажання необоротно. У 1869 р. Верховний Суд США встановив що вступ до Сполучені Штати має «нерозривний зв'язок», що не дозволяє штатам вихід в односторонньому напрямку.

З цього виходить те що насамперед рішення пуерторіканців про вхід у склад США може бути передчасним. Важливо те що Америка буде мати багато клопоту з корективами у документах, зі зміною державних символів, насамперед, її прапору.

Тимошенко Валерія Олександрівна

Студентка 1 курсу 13 групи

Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України

НЮУ ім. Ярослава Мудрого

ДЕРЖАВНИЙ УСТРІЙ ГЕРМАНСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ЗА КОНСТИТУЦІЄЮ 1871 РОКУ

Після утворення Германської Імперії у 1871 р. та проголошення пруського короля Вільгельма I Німецьким імператором Німеччина вважалася конституційною монархією, ці події сприяли утворенню державного закону, такого як Конституція Німецької Імперії 1871 р.

Отже, в результаті цих подій, 16 квітня 1871 року установчим органом нижчої палати парламенту був затверджений один із найважливіших законів для Німеччини - Конституція Німецької імперії. Вона складалася з преамбули, а також 13 розділів. Потрібно зазначити, що цей закон передавав загалом усю повноту суверенних прав Німецькій імперії. Територія Німеччини налічувала двадцять дві монархії та три вільних міста. Імператорському законодавству надавалися права вирішувати справи, які стосувалися зовнішніх відносин, війська, митного та торгового законодавства, податків, а також встановлення системи мір та ваг, та безпосередньо цивільне та карне право, судочинство.

Інші держави, які налічувала Німецька Імперія мали свою Конституцію, уряди, ландтаги, але автономію, яку вони мали можна вважати фіктивною.

Я вважаю, що Конституція закріплювала ніби «жорстку» модель федеративно-адміністративного політичного устрою.

Імперське законодавство здійснювалося такими органами, як рейхстаг та союзна рада (бундесрат), це були нижня та верхня палата парламенту. Рейхстаг – це орган, який було створено для захисту суб'єктів новоутвореної федерації, збирався кожного року, спочатку його обирали строком на 3 роки, але згодом цей термін було подовжено до 5 років. До його складу входило 382 депутати. Рейхстаг був позбавлений владою над міністерствами, усього за конституцією було створено 7 таких міністерств, та правом самостійно видавати закони, без дозволу союзної ради. Рейхстаг перебував під суворим наглядом імператора.

До складу союзної ради входили представники держав, яких призначав їх уряд. Усього налічувалося 58 депутатів різних держав. В Конституції було закріплено що суверенні держави були наділені певною кількістю голосів від 1 до 6, але лише Пруссія була

наділена 7 голосами. Рейхстаг та Союзна рада діяли разом, вирішували питання законодавство, спільно утворювали комітети. Але головною відмінністю можна вважати те, що союзна рада мала можливість проводити засідання самостійно, а рейхстаг такої можливості був позбавлений. Бундесрат міг сприяти розпуску нижньої палати парламенту за дозволом імператора.

Найголовнішою людиною у державі був Німецький імператор, його ще називають кайзер. Цю посаду займав король Пруссії. Як зазначалося в ст.11 Конституції Німецької Імперії «Король Пруссії - мав титул Німецького імператора». Кайзер займався такими справами, як: скликання та розпуск таких органів, як союзна рада та рейхстаг. Також кайзер мав право призначати чиновників та надавати розпорядження щодо їх відставки.

Особливими повноваженнями в Німецькій Імперії був наділений – імперський канцлер. Його обирав імператор і звітував він лише перед ним. До його обов'язків входило : командування у бундесраті, керування постійними комітетами, підписання законів, але лише після імператора. Надавав подання імператору про призначення та звільнення статс-секретарів закордонних справ, внутрішніх справ, адміралтейства, скарбниці та колоній. Ще однією з переваг було те що, канцлер був наділений вирішальним голосом у верховній палаті парламенту у разі однакової кількості голосів.

Також Конституція мала окремий розділ, який був присвячений переважно імператорській армії. В Конституції закріплювалося, що кожен громадян Німеччини зобов'язаний прослужити в армії сім років у віці від двадцяти до двадцяти восьми років, також було зазначено, що кошти на армію виділяла кожна самостійна держава. Армією командував імператор.

На мою думку в Німеччині особливо приділяли увагу поліції. Ця установа підпорядковувалась статс-секретарю, який займався внутрішніми справами імперії. Це сприяло встановленню найсуворішого поліцейського режиму в Німеччині.

Певні держави, які входили до складу союзу мали три судові інстанції. Першою з інстанцій можна вважати дільничий суд, в якому розглядали цивільні та кримінальні справи. Потрібно зазначити, що цивільні справи розглядалися переважно самостійно одним суддею, а до кримінальних справ залучали ще двох шефенів, тобто засідателів.

Земські суди здійснювали розгляд цивільних, кримінальних, комерційних справи, а також справ, що стосуються апеляційних скарг на вироки рішень дільничих судів.

Також в імперії діяли вищі земські суди, вони вважалися вищою інстанцією. До компетенції цього суду входило розгляд скарг на рішення та вироки судових установ як в апеляційному порядку так і в касаційному.

Але особливе місце в імперії займав загально німецький імперський суд. Однією з особливостей вважалося те що, членів суду призначав переважно імператор. Також до складу суду входили цивільні та кримінальні сенати, тобто відділення.

Також держава мала такі установчі органи як, прокуратура та адвокатура. Завдання прокуратури полягало у контролюванні дій поліції під час дізнання в кримінальних справах. Хоча прокуратура повинна була підпорядковуватися поліції. Адвокатуру вважали самоврядною корпорацією.

Отже, ретельно опрацювавши це питання, можна зробити висновок, що Конституція Німецької Імперії 1871 року закріплювала новий тип держави - монархія. Також потрібно зазначити, що Імперія після прийняття цього документу зберігала багато рис пруської

поліцейської держави, а також створювала авторитарну систему правління зосереджуючи фактичну владу в руках кайзера та канцлера, які в своїй діяльності спиралися на армію.

*Тисевич Юлія Сергіївна,
НЮУ ім. Ярослава Мудрого
інститут підготовки кадрів
для органів юстиції України
I курс 9 група*

ПРИЧИНИ АВСТРО-ІТАЛІЙСЬКОЇ ВІЙНИ

Як ми пам'ятаємо, австрійське панування над Італією було встановлене рішенням Віденського конгресу в Ломбардії та Венеції. Австрійсько-італійських воєн є декілька, але я більш детально розглянула війну Італії з Австрією 1848-1849 рр., оскільки вона найменше досліджена, хоча має досить велике значення на подальшу долю Італії, на її розвиток.

Австро-італійську війну 1848-1849рр. вважають першою війною за незалежність проти Австрії. Ця війна дуже пов'язана з революцією в Італії 1848-1849 рр., тому що фактично вони відбувались одночасно, і революція мала чималий вплив на неї.

Які ж були причини цієї війни? По-перше, це сама революція в Австрії, яка почалась на тлі загальноєвропейських революцій того часу і значно послабила австрійську владу. Першими кроками Італії були воєнні дії в Мілані, які розпочалися із звістки про французький переворот лютому. Міланська перемога лише сповнила натхненням і силами італійців, які боролись за незалежність Італії.

По-друге, політична роздробленість Італії також була однією з причин війни. У Ломбардії і Венеції переважала династія Габсбургів. Тому італійці боролись перш за все за об'єднання своєї держави.

По-третє, панування абсолютистського режиму. Італія вимагала демократичного ладу, але австрійській владі це було не вигідно.

І врешті-решт, економічна відсталість. Італія у порівнянні з іншими європейськими країнами була найбільш відсталою. Вона ще залишалась аграрною країною. Промисловий переворот почався лише в 30-х і 40-х роках 19 ст. Тобто фактично перед революцією і війною, з чого й можна зробити висновок, що переворот мав досить велике значення для піднесення Італії проти іноземного гніту.

Австро-італійська війна 1848-1849рр. не мала особливого успіху для Італії, бо Австрія перемогла, землі Італії знову опинились під австрійським гнітом, але несправедливо сказати, що ця війна нічого не значила. Адже через деякий час, а саме в 1859 р. знову почалась Друга італійська війна проти Австрії за незалежність.

Титаренко Маргарита Олександрівна
студентка міжнародно-правового
факультету
НЮУім. Ярослава Мудрого
1 курс, 2 група

КОНСТИТУЦІЯ ПИЛИПА ОРЛИКА ЯК ПЕРША ДЕМОКРАТИЧНА КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

Вже протягом багатьох століть взірцем демократичної конституції та найпершим екземпляром свого виду вважається конституція Пилипа Орлика, укладена в 1710 році у формі договору між гетьманом Війська Запорозького та старшиною й козацтвом Війська.

Конституція була закріплена шведським королем, Карлом XII, та написана латиною і староруською. Повна назва документу - “Договір та Встановлення прав і вольностей Війська Запорозького та всього вільного народу Малоросійського між Ясновельможним гетьманом Пилипом Орликом та між Генеральною старшиною, полковниками, а також названим Військом Запорозьким, що за давнім звичаєм і за військовими правилами схвалені обома сторонами вільним голосуванням і скріплені найяснішим гетьманом урочистою присягою”. Сучасну, скорочену назву договір отримав від скороченої латинської назви — Pacta et Constitutiones legum libertatumque exercitus zaporoviensis - Пакти і Конституція прав і вольностей Війська Запорозького.

Після поразки в битві під Полтавою гетьман Іван Мазепа зі своїми найближчими прибічниками з числа козацької старшини разом із залишками українсько-шведської армії опинились на території Османської імперії, рятуючись від російської армії. Тут помер Іван Мазепа, а найімовірнішим наступником був близький до гетьмана генеральний писар — Пилип Орлик. При його обранні на раді старшин було прийнято документ, що визначав права і обов'язки гетьмана. Таким чином, конституцію було прийнято 5 квітня 1710 року на зборах козацтва біля містечка Тягина на правому березі річки Дністер (турецька назва — Бендери, нині - Молдова). Тому її інколи називають ще Бендерською конституцією.

За текстом документу, Українську державу того часу називали Україною, Малою Руссю, Військом Запорозьким. Конституція складалася зі вступу та основної частини.

Вступ розповідав про історію Української держави з часів втрати Україною своєї незалежності у боротьбі з Польщею, Переяславської угоди 1654 р. і до відносин Мазепи з Карлом XII.

Основна частина викладала наступне: Україна визнавалася суверенною державою під протекторатом Швеції; державною релігією - православ'я; територія України складалася з Чернігівського, Київського та Брацлавського воєводств; влада поділялася на 3 гілки: законодавчу (Генеральна рада), виконавчу (гетьман і генеральна старшина) та судову (Генеральний суд). Окремо обумовлювалася цілковита незалежність України від Московської імперії. Передбачалося також, що після війни з нею повинні бути повернуті з її території усі невільники – українці, а московський уряд зобов'язувався компенсувати всю шкоду, завдану Україні. Повернення полонених мало бути здійснене також з боку Швеції.

У розділі третьому Конституції Пилипа Орлика йшлося про підтримання дружніх і "побратимських стосунків" з Кримом. Усвідомлення важливості та необхідності підтримання дружніх стосунків з сусідніми державами, зокрема з Кримським ханством

зумовило закріплення в Конституції одним з перших такого питання: "закони близького сусідства нерозривно в'яжуть і тісно поєднують долю козацького народу з Кримською державою".

Водночас Конституція Пилипа Орлика декларувала розширення демократичних засад у суспільстві, що знайшло відображення у шостому розділі. У цьому розділі були визначені основні принципи державного управління в Україні. В ньому йшлося про створення своєрідного козацького парламенту – Гетьманської військової ради. Вона мала збиратися "в резиденції гетьманській" тричі на рік – на Різдво, на Великдень і на Покрову.

Розділ сьомий Конституції Пилипа Орлика обмежував права гетьмана ще у одній сфері – у сфері судочинства, застерігаючи цим незалежність суддів при вирішенні кримінальних і цивільних справ. Так, зокрема, Конституція Пилипа Орлика передбачала утворення Генерального суду, що повинен був розглядати справи щодо скарг на гетьмана, генеральну старшину, полковників, генеральних радників, знатних товаришів чи інших урядовців, "а понад то рядових козаків". Гетьман сам не мав права карати особу за вчинення нею злочину або особисто призначати їй кару. Така справа, згідно з Конституцією, повинна була передаватися на "...розгляд Генерального суду. І хоч би яке неприхильне, а проте безсторонне рішення він ухвалив, – такому повинен кожен правопорушник підкоритися". Цим Конституція сприяла розвитку та утвердженню незалежної судової гілки влади, забезпечувала незалежність та неупередженість Генерального суду, забезпечувала об'єктивність та справедливість при винесенні рішень.

Таким чином, Конституція Пилипа Орлика багато в чому схожа на сучасну Конституцію України, яка, в свою чергу, містить певні норми, схожі на норми тогочасної Конституції. 9 квітня 2010 року в Бендерах було відкрито пам'ятник Конституції, встановлений на честь її 300-річчя.

Тихоненков Дмитро Анатолійович
доцент кафедри історії держави та права
НЮУ ім. Ярослава Мудрого

СТАДИЯ ВОЗБУЖДЕННЯ УГОЛОВНОГО ДЕЛА ПО УСТАВУ УГОЛОВНОГО СУДОПРОИЗВОДСТВА 1864 Г.

Устав уголовного судопроизводства (УСС) 1864 г. закрепил производство предварительного следствия за судебными следователями. Согласно ст. 79 Учреждения судебных установлений, они считались членами окружного суда. За каждым из следователей закреплялся определенный участок. Реформа предполагала изъятие следственных функций у полиции, которая теперь должна быть лишь оказывать «содействие» при производстве предварительного расследования. Порядок производства предварительного расследования регламентировался разделом вторым УУС 1864 г. (аналог нашего уголовного-процессуального кодекса). Здесь нашли отражение идеи, зафиксированные в Учреждении судебных следователей и Наказе судебным следователям, которые были приняты в 1860 г. В 1862 г., накануне опубликования документов судебной реформы.

УУС 1864 г. провозгласил самостоятельность судебных следователей, одновременно возложив "наблюдение" за ними на прокуроров и их товарищей (ст.249), которые также состояли при судебном ведомстве. Реформирование прокуратуры растянулось во времени. В конце XIX- начале XX в. старая губернская прокуратура постепенно вытеснялась новой

«судейской» прокуратурой, которая, по сравнению с предыдущей, обладала большей независимостью от местных органов власти.

Прокуроры сами следствие не производили, но должны были давать предложения следователям и "наблюдать" за следственными действиями (ст.278). Говоря языком современного УПК Украины (ст.36) прокурор являлся "процессуальным руководителем" следователя. Судебный следователь обязан был сообщать прокурору о начале любого предварительного следствия (ст.263). Законные поводы для производства следствия перечислены и описаны в главе третьей второго раздела УУС 1864 г. Предварительное следствие начиналось не только по инициативе судебного следователя или прокурора, но также при объявлениях частных лиц. Если объявление о преступном деянии делал очевидец, то предварительное следствие начиналось в обязательном порядке. В остальных случаях должны были предоставляться доказательства в достоверности обвинения (ст. 299). «Безымянные пасквили и подметные письма» не рассматривались.

Объявления, которые были поданы лицами, потерпевшими от преступления, признавались жалобами. По ним прокурор или судебный следователь обязаны были начать предварительное следствие и не могли отказать лицу, подавшему жалобу.(ст. 303) Статья 214 уголовно-процессуального кодекса (УПК) Украины также обязывает следователя и прокурора безотлагательно, но не позднее 24-х часов после подачи заявления или сообщения о совершенном уголовно-правовом нарушении, внести соответствующие сведения в Единый реестр досудебных расследований. С момента внесения сведений должно начинаться досудебное расследование, которое по УУС 1864 г. называлось предварительным следствием. На практике данная статья часто нарушается и заявителю приходится на основании ст. 303 УПК Украины обжаловать бездействие следователя или прокурора через следственного судью. На такое обжалование, согласно ст. 304 УПК Украины, дается десять дней. Следователь и прокурор, как правило, затягивают с дачей ответа заявителю о принятом решении, а следственные судьи отказывают в принятии жалобы в связи с пропущенным сроком. Поэтому заявители и их адвокаты, не дожидаясь ответа на заявление, часто подают жалобу следственному судье на опережение.

Получив сообщение о преступлении из полиции или другого «присутственного места» и должностного лица, судебный следователь также начинал предварительное следствие. Если же он, изучив сообщение, не находил оснований для производства следствия, то обязан был немедленно сообщить об этом прокурору или его товарищу (ст. 309). При явках с повинной следователь составлял протокол и его копию отправлял в прокуратуру (ст. 310). Если в ходе расследования обнаруживались признаки другого преступления, он был обязан довести об этом до сведения прокурора или его товарища. И только затем он, согласно ст. 314 УУС, приступал к исследованию вновь открытого преступления. Возможности следователя самостоятельно возбудить расследование были ограничены ст. 313 УУС 1864 г. Такое право он имел только в том случае, если преступление было совершено в его присутствии или оно было закончено непосредственно перед прибытием следователя на место преступления.

Устав отменял существовавшее до начала судебной реформы 1864 г. нормы, предоставляющей следователю почти неограниченное право по собственному усмотрению начинать следствие. УУС 1864 г. ограничивал поводы для возбуждения уголовного дела, четко закрепив их перечень в ст. 297 и поставив этот вопрос под контроль прокуратуры. В случае выдвижения прокурором незаконных требований, следователь в порядке ст. 277

должен был приостановить расследование дела и отправить материалы в окружной суд. Только суд мог прекратить предварительное следствие по уголовному делу.

УУС 1864 г. и другие нормативные акты судебной реформы 1864 г. зафиксировали отход от инквизиционного типа процесса. Закрепили следователей и прокуроров за окружными судами и судебными палатами. Реформа определила конкретные, а не обтекаемые, как было до реформы, полномочия судебного следователя.

Тушницький Олег

Студент 1-го курсу 13 групи

Факультету підготовки кадрів для органів юстиції

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ФРАНЦУЗЬКІ ПВДЕННІ ТА АНТАРКТИЧНІ ТЕРИТОРІЇ

Історія створення земель почалась у 1774 році, коли Франція оголосила архіпелаг Кергеленс своїм володінням, через 118 років, 23 серпня 1892 році, острови Глоріосо Франція теж проголошує своїм володінням, також до них були приєднані: острова Європа, Бассад-да-Індія та Жуан-ді-Нова (жовтень 1897 р.), острова Амстердам та Сен-Поль, які були включені до території Мадагаскару, у 1955 році теж приєднуються до території Франції. 21 лютого 2007 року острова Амстердам, Сен-Поль та архіпелаги Крозе, Земля Аделі та Кергелен були проголошені заморськими володіннями Франції з особливим статусом, також вони набували адміністративної та фінансової автономії. Так було утворено заморське особливе територіальне утворення Франції.

На цей час території заморських володінь Франції складається з 5 адміністративних одиниць.

Через складні погодні умови немає постійного населення на даній території, усе населення складають відряджені вчені та військові. Взимку середня кількість населення тримається відмітки 150, а влітку – 310 чоловік на усю територію заморських володінь.

Устрій

З 6 серпня 1955 року управління територіями здійснювалось з Парижа, та за постановою 2000 року управління територіями проводиться з Реюньону (місто Сен-П'єр).

Головним в управлінні є префект, який має владу над головами усіх округів. Також існує Консультативна рада, вона представляє собою голів різних управлінь: безпеки, фінансових справ, адміністративних справ, міжнародних справ і т.д.

Територіальні суперечки

Претензії щодо земель Глоріосо, Бассад-да-Індії, Європи та Жуан-ді-Нови висуває Республіка Мадагаскар, оскільки до 1955 року ці землі належали їй.

Права на Землю Аделі не визнані міжнародною спільнотою володіннями Франції, оскільки за угодою про Антарктиду 1959 року ця територія може використовуватись лише з метою проведення наукових досліджень та відігравати роль майданчика для міжнародного співробітництва.

Економіка

Єдину цінність цих територій представляє вигідне морське розміщення територій, де може вестися видобуток гідрату метану та невеликої кількості інших корисних копалин, також вилов риби та крабів. Води земель патрулюються судами французьких ВМС, щоб запобігати незаконному вилову морепродуктів.

Сумарні доходи досягають 16 млн. євро в рік. Також ФПАТ випускають свої марки.

Єдиним зв'язком зі світом являється море, оскільки на усій території немає ні одного аеродрому та аеропорту, хоча такі острова як Європа, Глоріосо, Тромлен та Жуан-ді-Нова мають примітивні ЗПС, які використовуються лише вченими.

З 1994 року став доступним туризм на ФПАТ, добиратись туди прийдеться 28 днів на судні "Маріон Дюфрен 2", туризм доступний на усю територію крім Земель Аделі. Також є можливість дістатись земель на власному судні, та лише за дозволу префекта. Громадяни Франції мають візу.

Французькі Південні та Антарктичні території – це території Франції з власним економічним та адміністративним устроєм та певним економічним потенціалом в вигляді видобування корисних копалин та вилову морепродуктів.

*Уколова Євгенія Олексіївна
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Інститут підготовки кадрів для органів юстиції України
I курс, 5 група*

БОРОТЬБА МАРТИНА ЛЮТЕРА КІНГА ЗА ГРОМАДЯНСЬКІ ПРАВА В АМЕРИЦІ

Мартін Лютер Кінг народився в суспільстві, де расова сегрегація була майже повною. Люди африканського чи змішаного походження не могли вчитися в тих самих школах, сидіти в тих же парках, їсти в тих самих ресторанах, що й білі. Їх не приймали на лікування в ті лікарні, де перебували білі, вони жили в різних районах та відвідували різні церкви. Хоча білі захисники такого суспільства стверджували, що раси є «роздільними, але рівними», на ділі умови їх життя були абсолютно нерівними. Були широко поширені бідність та гноблення, а можливості для поліпшення життя були мізерно малі.

Найбільш яскраво сегрегація проявлялася в одинадцятьох південних штатах колишньої Конфедерації, які спробували відокремитися від Американської республіки в 1860-х роках. Після Громадянської війни та прийняття 14 поправки до Конституції, яка зробила всіх громадян рівними перед законом, чорношкірі мали можливість користуватися виборчим правом, а також багатьма іншими громадянськими свободами. Однак менш, ніж за два десятиліття білим расистам вдалося повернути собі владу – часто з використанням тактики тероризму.

Чорношкірі громадяни використовували мирну та законну тактику, щоб реалізувати свої демократичні права, але їх зусилля блокувалися двома шляхами: або натовпами та терористичними групами, які порушували закон, або державними чиновниками, які перекручували закон, щоб підтримати сегрегацію. Такий досвід дозволив багатьом чорношкірим лідерам випробувати нову тактику прямої ненасильницької конфронтації, щоб кинути виклик несправедливим законам та щоб показати свою віру та вірність шляхом ризикуючих для своїх тіл та навіть життя дій.

Кінг був одним з декількох лідерів, що з'явилися та які закликали до ненасильницької громадянської непокорності, але він був найпопулярнішим з них, найсильнішим та красномовним. Він був присутнім на церемонії проголошення незалежності африканської держави Гани у 1957 р., а декілька місяців по тому був разом з декількома іншими лідерами чорношкірих запрошений зустрітись з президентом Ейзенхауером, щоб обговорити здійснення федеральним урядом захисту громадянських прав.

В грудні 1961 р. в Олбані, штат Джорджія, вступила в нову стадію кампанія громадянської непокори, коли слідом за сидячими демонстраціями був проведена низка маршів, в яких тисячі протестувальників було заарештовано. Кінг був запрошений приєднатися до них. Приїхавши в місто, він став переконувати своїх численних слухачів бути наполегливими під час кампанії: « Ми вимотаємо їх нашою витримкою». Наступного дня він та декілька сотень його послідовників було заарештовано за проведення несанкціонованої демонстрації. Перебуваючи у в'язниці, Мартін Лютер Кінг написав свій відомий « Лист з Бірмінгемської в'язниці», який був пізніше передрукований та розмножений як маніфест ненасильницького руху протесту. Кінг описував жорстокість та приниження, з якими чорношкірим громадянам доводиться стикатися щодня - таке звернення підтримувалося несправедливими законами. Непокоря несправедливим законам має традиції, висхідні до біблійних часів, та все-таки білі християнські пастирі, знаючи, що сегрегація аморальна, відмовлялися їй протистояти. Мартін Лютер Кінг характеризував таке ставлення як « моторошне мовчання хороших людей». Він завершив свій лист похвалою бірмінгемським демонстрантам за їх « велику сміливість, їх готовність до страждання та вражаючу дисципліну в умовах найбільш нелюдських провокацій...».

Багато разів активісти ризикували своїм життям, щоб боротися з сегрегацією, сподіваючись надихнути місцевих чорношкірих на дії та звертаючись до совісті більш широкої публіки . Показником їх успіху стала участь білих(в тому числі жителів півдня), кількість яких все збільшувалася, в демонстраціях. Другим таким показником став твердий виступ президента Джонсона на користь нового та більш сильного акта про виборчі права, який давав федеральному уряду можливість посилати спеціальних агентів для реєстрації виборців туди, де місцева влада відмовлялася це робити. Не дивлячись на ці успіхи, рух за громадянські права почав незабаром видихатися. Однією з причин була нетерпимість молодих чорношкірих, які почали виступати як проти стратегії та цілей старших.

Після кампанії в Селмі в 1965 р. Мартін Лютер Кінг очолював демонстрації проти більш витончених форм расизму на Півночі. В 1966 р. він брав участь в кампанії під назвою « Відкрите місто», метою якого було гарантувати зайнятість та прийнятне житло для збіднівших чорношкірих в Чикаго.

В останні місяці свого життя Кінг допомагав організувати новий марш на Вашингтон з метою виявити та показати проблеми бідності в Америці. В квітні 1968 р. він був запрошений до Мемфіса для підтримки чорношкірих санітарів, які бастували проти міської адміністрації. В промові 3 квітня він закликав громадян Мемфіса проявити велику рішучість та допомогти зробити Америку тим, чим вона повинна бути.

Фесенко Максим Олександрович

*Студент 1 курсу 8 групи інституту для підготовки кадрів
для органів юстиції НУЮ ім. Ярослава Мудрого*

ФРАНЦУЗСКАЯ ГВИАНА

В данной статье мы рассмотрим историю открытия и развития Французской Гвианы. На данный это крупный заморский регион и департамент Франции, который имеет собственного префекта, а также Генеральный и Региональный советы, избираемые местными жителями.

Стоит отметить, что Французская Гвиана это лишь часть территории Гвианы. В разные времена отдельными частями данной территории владели такие Британия,

Нидерланды, Португалия. Некоторые из них основали новые независимые государства, а некоторые находятся во власти стран, которые колонизировали их.

Гвиану открыли в 1499 году испанцы. С 16 по 17 столетиями эта территория была яблоком раздора между колонизаторами. Французы в это время захватили территорию сегодняшней Кайенны. Они хотели развивать плантационное хозяйство, но аборигены не хотели работать на колонизаторов. Это и частые эпидемии вынудило французов покинуть данную территорию на некоторое время. В то время как французы покинули эти земли, их захватили голландцы. Французам пришлось закрепить свой статус хозяев данной территории путем битвы с голландцами и подписания в 1667 году Бредского мирного соглашения, по которому англичане ранее захватившие Гвиану возвратили ее под власть Франции. В данный период колония поставляет в метрополию различные товары и активно используются рабы.

Я считаю важным отметить, реализацию идеи французского министра Этьенна Франсуа де Шуазеля заселить Гвиану французами. В 1764 15000 тысяч жителей Лотарингии и Эльзаса отправились заселять территорию колонии. К сожалению, 80 процентов из них погибли из-за страшных болезней (малерия, сифилис, дизентерия). Лишь некоторые семьи смогли выжить и вернуться на родину во Францию. Проанализировав книгу Виктора Норвуда, мы можем увидеть, что экологическая ситуация практически не изменилась на момент 1956. Он описывал грязные водные каналы, рынки пропитанные ужасным запахом и полную антисанитарию, которая кишит во всей колонии. Водопроводов также не было.

Важным вопросом является статус жителей Гвианы. Рабство тут применялось с начала 17 века, а в 1802 оно было закреплено законодательно. В связи с этим некоторые рабы бежали в леса, но также стоит отметить, что в 1791 году метисы или же мулаты рожденные от свободных родителей приравнивали к правам колонистов из Европы. Рабство было отменено в 1848 году, что привело к недостатку рабочей силы. С 1852 сюда начали отправлять заключенных на каторгу. Их задачей было освоение новых земель. Каторжане жили в ужасных условиях и часто умирали. Такая практика отправки заключенных продолжалась до 1953.

В 1855 году в Гвиане обнаружили месторождение золота. Это привело к набегу эмигрантов и выкачки золота вплоть до первой половины 20 века. Также, в 1935 году Франции была возвращена территория, которая ранее принадлежала Голландии в размере 6000 квадратных метров. Данное событие привело к новой золотой лихорадке и наплыву тех, кто хотел на этом заработать, но на почве этой находки увеличилась торговля и уменьшилось количество плантаций.

“В 1946 году объявлена “заморским департаментом” Франции. Управляется префектом, который назначается французским парламентом”(брошюры: В.В. Вольского и Р.Е. Лещинера. Ответственный редактор В.П. Тихомиров; т-03817. Сдано в производство 11/III-57 г. Подписано в печать 13.04-57 года). Проанализировав данные брошюры, можно сказать, что основное население составляли индейцы, негры, мулаты и метисы. Европейцев в Гвиане мало (около 1 тысячи человек). Главный город (сегодняшняя столица) Кайенна (население 13 тысяч). Экономическая ситуация в Французской Гвиане довольно плачевная даже по сравнению с двумя колониями соседними колониями (сегодня уже два свободных государства): заготавливается менее 10 тысяч кубометров в год древесины, залежи бокситов и ртути не разрабатываются. Также уменьшилась добыча золота из рудников. На экспорт больше остальных товаров уходят ром, золото, рыба.

Стоит сказать о климате в Гвиане. Тут он довольно жаркий и мягкий (средняя температура не опускается ниже +25 градусов по Цельсию и не поднимается выше +33). Однако, осадки выпадают в основном с декабря по июль.

В наши дни на Гвиане мы не найдем много интересного, что может заинтересовать туриста. Тут раз в год проходит карнавал, мало гостиниц, диких джунглей и космодрома Куру. Цены тоже довольно недемократические, но есть один большой плюс и это дороги

Подведя итог всей работы, хотелось бы отметить, что Французская Гвиана это довольно интересное и необычное место на планете история и развитие которого повлияло на развитие континента и развитие Франции. В разные периоды данная территория была источником проблем (войны, споры за отдельные клочки земли) и решения различных вопросов (ссылки заключенных, месторождения золота). Советую и вам изучить данную Гвиану.

Фетісова Ю.О.,
Національний юридичний університет
Імені Ярослава Мудрого,
Інститут підготовки кадрів для органів юстиції України,
1 курс, 5 група

КАРНИЙ КОДЕКС ФРАНЦІЇ 1810 РОКУ

Кримінальне право Франції було кодифіковано ще в роки Революції. Однак після революції з'явилася необхідність змінити кримінальне право і перебудувати його відповідно до нових уявлень про злочини та покарання. У 1801 р. для того, щоб створити новий кримінальний кодекс, була сформована комісія, яка складалася з відомих адвокатів і правників. Головою цієї комісії став Таржі. Вже в 1804 році був представлений проект Карного кодексу, але незабаром прийнято рішення сформувати два кодекси, а саме карний та карно-процесуальний.

Карний кодекс був прийнятий у Франції при Наполеоні Бонапарті у лютому 1810 році, головною метою якого було зрівняти усіх громадян перед законом. Цей кодекс містив чотири книги: перша - про покарання кримінальних і виправних, їх наслідки; друга - про осіб караних, звільнених від відповідальності або відповідальних за злочини або проступки; третя - про поступки, злочини та їх покарання, а четверта - про поліцейські порушення та їх покарання.

Стаття 1 визначає поняття злочину, проступку, порушення, а також поділяє їх на види. Згідно зі статтями Кодексу порушеннями є злочинні діяння, карані поліцейськими покараннями; проступками - злочинні діяння, карані виправними покараннями; злочинами вважаються злочинні діяння, за які визначалися мученицькі та ганебні покарання чи тільки ганебні покарання за злочинні діяння.

У статті 7 зазначено, що особи, які скоїли злочин, як наслідок, будуть мати такі покарання: направлення до гамівного будинку, довічне каторжні роботи, строкові каторжні роботи, депортація, смерть.

Також Карний кодекс Франції (стаття 8) передбачав ганебні покарання, так як: виставлення біля ганебного стовпа, вигнання (призначалося на термін від п'яти до десяти років), громадянська деградація (обмеження виборчих прав і заборона обіймати певні посади).

Згідно зі статтею 9 були впроваджені такі види виправних покарань: тюремне ув'язнення на певний строк до виправної установи, тимчасове позбавлення громадянських, політичних чи родинних прав і штраф (призначався в розмірі 1 до 15 франків).

До поліційних покарань відносились: тюремне ув'язнення, грошовий штраф і вилучення певного майна, на яке було накладено арешт.

Так само закон передбачав не тільки покарання за злочини та проступки, а також за недонесення про злочини, небезпечних для внутрішньої або зовнішньої безпеки держави (стаття 103).

Основною метою покарань залишалося залякування, про це свідчать статті, де зазначається публічне жорстоке покарання. До речі, суб'єктом злочини була будь-яка повнолітня людина, а до осіб, які не досягли 16 років, застосовували більш м'яке покарання.

Таким чином, велике місце в Кодексі Наполеона займають статті, що були присвячені зобов'язальному праву. Карний кодекс 1810 року сприяв формуванню та подальшому розвитку карного права Франції. Більш того, цей Кодекс, вже з певними змінами та доповненнями, діє у Франції до теперішнього часу, а також він став зразком для багатьох країн (Іспанії, Бразилії, Швейцарії, Бельгії, окремих німецьких держав і навіть Японії).

*Хвіц Владислава Володимирівна
студентка 1 курсу 13 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

НАСЛІДКИ КУЛЬТУРНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ В КИТАЇ

Китайська революція – рух, який розпочав командир партії комуністів Мао Цзедун. Революція була спрямована проти вищих представників середнього класу, яких в процесі принизили, знищили, ув'язнили або вигнали з країни. Метою було очищення китайського комунізму.

Для того, щоб краще зрозуміти сенс та наслідки Китайської революції, необхідно оцінити сформовану на той час ситуацію в країні.

Політична ситуація погіршилася у 1965 році. У листопаді 1965 року преса закритикувала вистави історика та письменника У. Ханя. Також було закритиковано багато управлінь та звільнено велику кількість освічених осіб. У кінці цього ж року ця хвиля дійшла і до армії. У 1966 році політиками того періоду було запущено кривавий процес, який потім історики назвали «культурною революцією». Революція виникла через протистояння двох політичних партій та їх голів. Відносини загострилися між двома лідерами: Мао Цзедунем та Лю Шаоци. Мао Цзедун хотів спрямувати молодь на припинення чотирьох пережитків з минулого, такі як: звички, погляди, традиції та звичаї. Він вважав, що це гальмувало розвиток Китаю.

На той час лідер хворів і його хвороба послабила позиції на світовій і внутрішніх аренах країни. Опозиційні партії, які вважали, що комунізм є невірним режимом, відразу почали критикувати владу. Вони виражали своє невдоволення в різних статтях, п'єсах та творах. Мао це не подобалося і він не хотів, і не міг допустити такого стану речей. Відразу оговтавшись від своєї хвороби він розгорнув велику компанію по боротьбі з незадоволеними опозиціонерами.

Головною силою стала молодь – студенти, школярі і т.д. Їх було організовано в загони і вони стали справжніми бандами. Були створені такі банди : «хунвейбіни» і «цзаофани». Перші ж розпочали свою роботу з розбиття та влаштування судів своїм викладачам , які на думку хунвейбінів недостатньо підносили ім'я їхнього командира в історії Китаю. Після цього вони почали знищувати бібліотеки, музеї та інші освітні заклади, де зберігалася «непотрібна», на їхню думку інформація. На вулицях палили книги, а людей з освітою відправляли на важку фізичну роботу, так би мовити, на «перевиховання».

За проведеними дослідженнями , лише за серпень-вересень, однією з банд було вбито більше 1700 осіб, більше ніж 85 000 осіб вигнано з міста, а приблизно у 33 000 сімей конфісковано майно.

Було видано збірку, в якій містилися цитати Мао Цзедуна – «Червона книжечка», у якій він проголошував вищість неписемності над освіченістю та класову ненависть. З кожним роком революція ставала все жорстокішою та жорстокішою , набирала страшних масштабів. Банди почали ворогувати між собою , розділившись на вихідців із інтелігентних сімей і бідняків. Мао вже слабо контролював діяння армії , але всі інші процеси у його були під контролем. Боротьба набула великого обороту, навіть доходило до використання важкої артилерії. Хунвейбіни, пояснивши, що це привід боротьби – розвалили великий кусок китайської стіни і побудували з них свинарники. По всьому місту банди розвалювали буддистські храми. Славля червоного терору перевищувало все на світі.

Був проведений пленум, де Мао Цзедун сказав такі слова : «Вогонь по штабах!» , керуючись його словами, банди почали громити установи та організації , які не підпадали під довіру лідера.

Пізніше було розпочато кампанію «захоплення влади». Лише в столиці захопили приблизно 300 керівних органів . В країні тривав хаос, жажливі сутички між бандами , тому що і ті , і інші претендували на керівництво.

Отже, зі смертю Мао Цзедуна – культурна революція підійшла до завершення. Офіційно визнано, що під час революції загинуло більше 35 тис осіб. Але пізніше були проведені дослідження, які зафіксувало , що кількість вбитих осіб становила приблизно 1 млн. Серед жертв опинилось багато лідерів комуністичних партій Китаю , а серед них –Лю Шаоци. Його заарештували, а пізніше відмовили в медичній допомозі і через хворобу він помер. Було покарано більше ніж 50 тисяч відомих письменників , діячів культури , науковців, митців. Наприкінці 90-х рр було вказано нову кількість жертв китайської революції : більше 30 тис. осіб загинули, а 700 тис. осіб лишилися інвалідами.

*Ципищук К.В.,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
студентка Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції*

ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ: РЕАЛЬНІСТЬ ЧИ ТІЛЬКИ ФОРМАЛЬНО?

Слово «демократія» відоме ще від часів Давньої Греції і у перекладі з грецької означає «влада народу». У ранній період свого існування в Давній Греції демократія розумілася як особлива форма або різновид організації держави, при якому владою володіє не одна особа (як при монархії, тиранії), і не група осіб (як при аристократії, олігархії), а всі громадяни, що користуються рівними правами на управління державою.

У сучасному розумінні демократія – політичний режим, за якого єдиним легітимним джерелом влади в державі визнається її народ. При цьому управління державою здійснюється народом безпосередньо (пряма демократія), або опосередковано - через обраних представників (представницька демократія).

Історії нашої держави відомі періоди, коли демократичними цінностями нехтували органи державної влади. Саме тому момент припинення існування СРСР ознаменувався бурхливими змінами у державному устрої України: проголошення незалежності, активне волевиявлення суспільства, усвідомлення цілком природної потреби суспільства мати вплив на владу й законодавство, реалізовувати гарантовані права. Ці прагнення відобразились в Основному Законі нашої держави — Конституції України 1996 року. Відповідно до її статті 1 Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Після майже чверті століття існування незалежності перетворення та зміни, політичні реформи продовжують бути. Важливо зрозуміти, якими сьогодні є надбання України як демократичної держави. Зазвичай серед головних ознак демократії виокремлюють такі: виборність державних посад; право участі населення у вільних, чесних виборах; свобода самовираження, свобода слова і думки та інші; доступ до різних незалежних джерел інформації; право створення громадських об'єднань та організацій; рівність громадян, наявність усіх прав та обов'язків, окрім випадків, коли останні обмежуються законом; поділ державної влади на три гілки: законодавчу, виконавчу та судову.

За даними спеціалізованого аналітичного підрозділу відомого британського журналу Economist — міжнародної компанії «The Economist Intelligence Unit» (EIU), яка впродовж уже понад десять років здійснює обрахунок Індексу демократії (Democracy Index), Україна відноситься до «гібридного (перехідного) режиму». Цей Індекс складається з 60 ключових елементів та 5 категорій (виборчий процес і плюралізм, громадянські свободи, робота уряду, участь у політичних процесах та політична культура в країні). Такий статус України свідчить про те, що ознаки демократії є законодавчо закріпленими, але реалізуються не повною мірою.

Цілком очевидно, що ситуацію з рівнем демократії погіршує військовий конфлікт на Донбасі, і це підтверджується різними незалежними оцінками, зокрема, першою американською неурядовою організацією, яка займається підтримкою та просуванням свобод у всьому світі — «Freedom House» «Під політичними інтересами олігархів і військовим конфліктом з російськими сепаратистами на сході країни, Україна в 2017 році продовжувала боротися за далекосяжні реформи, які вона проводила з революції 2014 року. Хоча уряд України значно поліпшив місцеве управління країни, він не виправдав очікувань громадськості в боротьбі з повсюдною корупцією. Можливість великих реформ в Україні, що з'явилася після заворушень на Євромайдані, скорочуються, і будь-які подальші суттєві успіхи є результатом безперервної боротьби», - говориться у дослідженні «Freedom House» під назвою «Країни в перехідному періоді 2018. Протистояння антилібералізму».

Втім неможливо не зазначити, що в Україні на даний момент спостерігаються й позитивні зрушення у декількох вагомих напрямках на шляху до забезпечення народовладдя:

1. Боротьба з корупцією: запроваджуються публічні декларації про статки держслужбовців, створюються антикорупційні інституції, проводяться відповідні реформи;

2. Реформування системи державних медіа в контексті забезпечення редакційної незалежності стосовно державних органів;

3. Децентралізація влади, завдяки якій понад 3300 населених пунктів змогли покращити доходи своїх місцевих бюджетів та направити їх на розвиток інфраструктури.

4. Співпраця України та Євросоюзу, зокрема запровадження у 2017 році безвізового режиму.

Отже, на даний момент Україну за рівнем демократії не можна назвати досконалою й більшою мірою цей процес має місце «тільки на папері», але створення дійсно демократичної держави – реальність, яка, я впевнена, у найближчому майбутньому очікує на нашу Батьківщину, якщо остання здійснить такі зміни, як подолає корупцію, підвищить рівень професіоналізму у державному секторі і, звичайно, продовжить уже взятий курс на стабілізацію та покращення економіки

Науковий керівник: к.ю.н., асистент кафедри теорії і філософії права Національного університету імені Ярослава Мудрого Буряковська К.О.

Цицишук Катерина Володимирівна
Студентка 1 курсу 5 групи
Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
ННУ ім. Ярослава Мудрого

ВЕЛИКА ХАРТІЯ ВОЛЬНОСТЕЙ: ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ АНГЛІЇ

Із зародженням суспільних відносин і майновим розширенням населення поступово великого значення набувають права і свободи. Нині ми не уявляємо держави без таких понять як «верховенство права», «демократія», «природні права». Безсумнівно, так було не завжди. Безліч істориків і політологів вивчають цю тему, але ми дослідимо вплив Magna Carta на подальше становлення Англії, її значення для інших держав і всього людства загалом, яскравий приклад чому – як Елеонора Рузвельт, вдова знаменитого американського президента, коли в перші повоєнні роки Організація Об'єднаних Націй розробляла Загальну декларацію прав і свобод людини, назвала цю декларацію «Великою хартією вольностей для всього людства», що свідчить про прогресивність Хартії і її повсякчасну актуальність. [1]

Вважається, що Велика хартія вольностей – це фундамент концепції прав людини, перша гарантія верховенства права, основа демократії, котра не дозволяє правителю нехтувати волею народу і стримує тиранію. Але це не зовсім так: насправді в даному документі не йшлося про універсальні права людини, про моральні якості правителя, не закріплювались підвалини для створення конституції. Та, незважаючи на все, Magna Carta продовжує залишатись символом свободи, демократії, рівності, свідченням чого, наприклад, є слова дочки королеви, принцеси Анни, на заході з нагоди 800-річчя Хартії про те, що Magna Carta «дала нам одну із найголовніших доктрин – немає людей, вищих за закон. Тепер, ба навіть зараз, у багатьох куточках світу раніше й нині ми бачимо, що у державах, де відсутнє верховенство права, доходить до страждань людей у жахливий масштабах. Ми усі повинні стати на захист цих принципів». [2]

Історичне значення Хартії можна розглядати впродовж усіх періодів розвитку Англії.

У XIII столітті Велика хартія вольностей служила документом, навколо якого консолідується незадоволені свавіллям королівської адміністрації, і в цьому сенсі вона сприяла виникненню в 1265 році англійського парламенту, зборів представників трьох станів королівства.

У період Великої французької революції британці підкреслювали древній характер своїх вольностей з посиланнями на Велику хартію.

В ході запеклої боротьби з королями династії Стюартів на початку 17 ст. такі юристи і члени парламенту, як Едуард Коук, почали тлумачити Велику хартію як документ, що забезпечує зазначені права. У 18 ст. правознавець Вільям Блэкстон ввів цю інтерпретацію у свої знамениті «Коментарі до законів Англії (Commentaries on the Laws of England)».[3]

У XIX столітті найважливіші положення Хартії вже стали частиною інших статутів королівства, і поступово приймаються парламентські акти про скасування її статей. До 1967 року силу закону зберегли тільки три найвідоміші статті, пов'язані із захистом прав англійської церкви (ст. 1), з правами і вольностями Лондона (ст. 13) і судом рівних (ст. 39-40). [4] Останні вже розуміються як закріплення рівності всіх перед законом і судом, гарантія належної правової процедури, неприпустимість безпідставного затримання. У такому трактуванні вона вплинула на політичні та правові ідеї в Америці і зіграла ключову роль в колоніальний період її історії: у ході Американської революції, при розробці основних положень конституції США.

У другій половині XX століття Велика хартія вольностей стала символом гарантії від свавільного правління, доктрини верховенства права і універсальних прав людини.

Отже, ряд положень Хартії справді мали реакційний характер; тим не менш, Велика хартія для свого часу була прогресивним документом: обмежувалося королівське свавілля не тільки щодо баронів, але також стосовно городян і лицарства, які отримували захист від утисків з боку великих феодалів. У наші дні цей документ виявився пов'язаним з розширенням захисту прав людини не тільки на підданих англійського короля, але і на все людство. У цілому, як точно зауважив американський історик Ральф Тернер у книзі «Велика хартія крізь століття», кожне покоління винаходить собі Велику хартію вольностей заново.

*Чаговець Дар'я Романівна
студентка I курсу IV факультету
Підготовки кадрів для органів юстиції України
НЮУ ім.Ярослава Мудрого*

ПРИЧИНИ ТА ПЕРЕДУМОВИ РЕВОЛЮЦІЇ В ІТАЛІЇ 1848-1849 РОКІВ

Щоб краще розкрити сутність причин та передумов революції в Італії, спочатку я би хотіла трохи розмежувати дані судження. По-перше, слід подумати, на які питання відповідає вивчення цих двох понять. Наприклад, відбулась певна історична подія. Саме питання про те, що віщувало подію, що все зумовлювало, яка в цілому була сформована обстановка, і дають нам уявну картину передумов. У той же час, дослідження причин події дає нам відповідь, через що все трапилося, що лежить в її основі. Причини – це щось більше глибоке, чим передумови, бо обов'язково тягнуть за собою наслідок у вигляді якихось подальших процесів, історичних явищ, дій. Вони безпосередньо тісно пов'язані з тим, що відбувається.

Історики виділяють декілька передумов славнозвісної революції, які поклали початок бойових дій, а саме:

1. Роздробленість країни.

У 1814-1815 рр. Італія, в наслідок Віденського конгресу, поділилась на вісім держав: Королівство обох Сицилій (Сицилійське та Неаполітанське королівство), Папська область, герцогства Модена, Парма, Лукка, Тоскана, Сардинське королівство (П'ємонт), Ломбардо-Венеціанське королівство, що перебувало під гнітом Австрії.

2. Національно-визвольна боротьба першої половини XIX ст., що тривала аж три чверті століття започаткувала новий ідеологічний рух.

Австрійське панування на землях Ломбардії та Венеції викликало бурхливе невдоволення у населення. Завдяки цьому з'явилися славетні карбонарії, представники міської буржуазії та дворян, що об'єднувались в таємні товариства прихильників незалежності Італії. Саме вони ініціювали повстання в Неаполі (1820 р.), Турині (1821 р.) та Римі (1830 р.), але ці збройні виступи було придушено австрійською владою.

На початку 30-х років XIX ст. карбонарії створили організацію "Молода Італія" на чолі з Джузеппе Мадзіні (1805—1872). Це угруповання сформулювало та прагнуло до чіткої національної ідеології — спільність мови, культури, звичаїв народів Італії та необхідність об'єднання їх в одну-єдину республіку. У 1834 р. очільник Дж. Мадзіні заснував міжнародну філію "Молода Європа", що мала на меті утвердження демократичних конституцій на всьому континенті.

На мою думку, саме така інтенсивна агітація "Молодої Італії" за об'єднання Італії та встановлення республіки відіграла значну роль в ідеологічній підготовці революції.

3. Панування феодално-кріпосницьких відносин.

Велике землеволодіння поміщиків. Переважна більшість селян орендувала землю на кабальних умовах-зобов'язання віддавати половину врожаю орендодавцю.

4. Неврожаї 1845—1847 рр., що спричинили подорожчання продуктів харчування й голод.

5. Безхліб'я, як і будь-який інший дефіцит, спричинило економічну кризу 1847 р., яка в свою чергу сприяла зростанню безробіття, зниженню заробітної платні. Це викликало велике невдоволення в італійського населення.

Причини революції були настільки чітко сформовані, що навіть не потребують більш детального роз'яснення:

1. Обурення місцевої буржуазії та ліберального дворянства, оскільки оця роздробленість на вісім держав унеможлиблювала розвиток ринкових відносин.

2. Невдоволення селянства пануванням великих поміщиків.

3. В Італії того часу панувала феодално-абсолютистська форма правління, що перешкоджала розвиткові капіталізму.

4. Панування австрійських феодалів обурювало італійців, причому це обурення поширювалось на всі верстви населення.

Саме ці передумови та причини слугували тому, що в січні 1848 року в місті Палермо (Сицилія) спалахнув вогонь повстання, який потім охопив Неаполь, Парму, Модену, Венецію, і згодом, всю Італію. Добре це, чи погано? На мою думку, будь-яка революція, скільки б жертв вона не понесла, віщує зміни. Для Італії революція дарувала республіканську форму правління, деякою мірою об'єднала політично роздроблену державу та заклала основу для демократизації суспільства, що, безумовно, являє собою

Червона Валерія Сергіївна
Студентка 1 курсу 13 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ імені Ярослава Мудрого

ТІЛЬЗИТСЬКИЙ МИРНИЙ ДОГОВІР

Тільзитський мир — мирний договір, підписаний Олександром I та Наполеоном Бонапартом 25 червня (7 липня) 1807 року після завершення війни Франції з Росією та Прусією. Був укладений в місті Тільзиті (нині Советськ Калінінградської області у Росії).

Після розгрому Наполеоном російської армії у червні 1807 Олександр I вирішив розпочати переговори, тому відправив до Наполеона своїх довірених осіб, але той бажав укласти угоду саме з російським імператором. Також до цього миру підштовхували проблеми, що виникли між Англією та Росією, розрахунки Олександра I на військову та фінансову допомогу від Британії не реалізувалися. Однією з попередніх вимог до Франції стала територіальна цілісність Російської імперії. На здивування Олександра I та його оточення, що знаходилося на той час біля Тільзиту, Наполеон прийняв цю умову.

Тож, назрівав новий союз Росії та Франції для спільного володарювання над європейським континентом. Питання миру сумнівів не визивало, бо обидві країни вже втомилися від кривавої війни. Головною ціллю Наполеона був розгром Англії. Також він дійсно бажав військово-політичного союзу з Росією, щоб закріпити панування Франції у Західній Європі, успіхи воєнних кампаній та завершити кампанію на Піренейському півострові. До того, йому потрібен був цей договір з Петербургом, щоб останній у свою чергу приєднався до континентальної блокади та брав участь у боротьбі против британців.

Що стосувалося Прусії, то Бонапарт вважав, що вона повинна зникнути з карти Європи, але цього не сталося. Однак для Прусії цей договір був принизливим, бо польські території відійшли до Франції. Після цього було створене Варшавське герцогство.

У підсумку було підписано два договори: відкритий мирний договір і таємна угода. Російська імперія визнала усі завоювання Франції та приєднавалась до континентальної блокади Англії, припиняла пряму англо-російську торгівлю. Також дала згоду стати посередником в англо-французьких перемовинах, а Франція в свою чергу — між Росією та Османською імперією. Союзники домовилися допомагати один одному в будь-якій наступальній або оборонній війні.

Олександр I вважав, що цей договір та союз лише дадуть час для Росії, щоб відновити боротьбу пізніше. В договорі не було зазначено про порядок здійснення нейтральної торгівлі. Хоча Франція і намагалася добитися від Росії прийняття постанов, які забороняють нейтральну торгівлю, але все ж таки нічого не домоглася. Пізніше розбіжності Франції та Росії через тлумачення поняття «нейтральна торгівля» призвели до різкого загострення франко-російських відносин.

Загалом, після підписання миру обидві держави залишилися у виграшному становищі. Росія тепер могла зосередитися на боротьбі з Турцією, не побоюючись, що Франція буде втручатися у конфлікт. А Наполеон вперше зумів «насолодитися» європейським миром. У планах залишалася лише Англія, до війни з якою вже починали готуватися.

В історії дипломатичної дуелі Франції та Російської імперії 1801-1812 рр. перемовини про укладення миру та союзу в Тільзиті мали виняткове значення. Вони підводили підсумок не тільки цілому періоду відносин цих двох держав, де головним інструментом вирішення спорів була зброя, але і відкрили їх нову главу. Проіснував Тільзитський мир до літа 1812 року, коли розпочалася Вітчизняна війна.

Чинчін М.М.

студент 1 курсу 7 групи 4 факультету
НЮУ імені Ярослава Мудрого

ПІВДЕННОНІМЕЦЬКІ ДЕРЖАВИ

Для сучасної історико-правової науки характерна цікава закономірність - при дослідженні розвитку німецької державності та права більша частина науковців приділяють увагу перш за все тим явищам і процесам, які відбувалися на Півночі регіону під егідою Пруссії, в той час як корелюючи ним події на півдні висвітлені в порівняно меншому обсязі, що обумовлює актуальність вивчення питань північнонімецьких державних утворень в межах окремого наукового дослідження.

Для початку слід звернути увагу на те що роз'єднаний стан був історично обумовленим – центральне розташування Священної Римської імперії німецької надії - першого рейху призводило до необхідності здійснювати захист власного суверенітету одразу на багатьох напрямках і через це відсутність внутрішньої політичної консолідації призвела до появи регіонального сепаратизму – місцеві курфюрсти чи уряди вільних міст намагалися самостійно вирішувати власні проблеми, а влада сусідніх держав лиш сприяли посиленню німецької роздробленості.

В подальшому варто звернути увагу на ту ситуацію, що політична роздробленість в Німеччині була остаточно закріплена в ході підписання Вестфальського миру і завершення Тридцятирічної війни. З цього часу почали проявлятися відмінності у розвитку окремих німецьких держав які згодом після остаточної ліквідації Священної Римської імперії почали проявлятися все більш істотно.

Термін південнонімецькі держави, так само як і північнонімецькі держави не є суто географічним, він відбиває перш за все чинник політичного впливу. Більша частина німецьких князівств і вільних міст мала занадто слабку економіку і не була здатна до самостійної участі у політичному житті Європейського континенту – вони виступали скоріше об'єктом, а не суб'єктами політичних відносин. Тому єдиним шляхом для виживання і збереження власної державності для німецьких країн було об'єднання. Так, північні держави об'єднувалися навколо Пруссії, а на півдні аналогічні процесу здійснювалися під керівництвом Австрії.

Австрія почала розвиватися швидкими темпами, багато в чому через своє вигідне географічне розташування – ця країна присєднала до себе значну частину Угорщини, використавши її ослаблення в ході конфліктів з Османською імперією, згодом Австрія розширила свою сферу впливу на Північну Італію Чехію та приєднала південнослов'янські землі. В контексті історії України не можна не зазначити про участь Австрії у трьох поділах Речі Посполитої, в ході яких ця держава отримала під свій контроль західноукраїнські та польські терени.

Інтенсивна територіальна експансія принесла свій результат у вигляді отримання Австрією статусу імперії і поширення впливу Габсбургів далеко за межі своєї країни – окремі гілки цієї династії володарювали в Іспанії і навіть певний час у Мексиці. Через багатонаціональний склад цю імперію нерідко називали клаптиковою, але в політичному плані вона була перш за все німецькою – серед усіх народів лише німці мали політичні права і саме вони утворювали адміністративний апарат.

У дев'ятнадцятому столітті, в наслідок завершення наполеонівських війн та проведення Віденського конгресу геополітичні інтереси Австрії та Пруссії стали суперечити один одному – Пруссія бажала поширити свій вплив на південно німецькі державні утворення, які здебільшого контролювалися Австрійською імперією. В межах самих південних держав власна політична опозиція австрійському впливу як правило або була відсутня, або була занадто слабкою для того, щоб доставити Австрії істотного клопоту, тому головним завданням імперії стала боротьба із Пруссією за владу над південно німецькими державами. Ці конфлікти особливо загострилися в ході спільної участі обох країн у Митному та Німецькому союзах, де вони перетягували один на одного вплив над іншими більш слабкими німецькими країнами і вільними містами.

Загальновідомим є те, що накал політичної напруги між Австрійською імперією та Пруссією призвів до австро-пруської війни 1856 року, в ході якої Австрія зазнала поразки і імператор Франц Йосиф I був вимушений відмовитись від претензій на владу над південними німецькими державами, які поступово увійшли до складу Північнонімецького союзу і за декілька років стали складовою частиною утвореної у 1871 році федеративної Німецької імперії.

Головна причина поразки Австрійської імперії крилася в її клаптиковому характері – в той час, як Пруссія була здебільшого мононаціональною, Австрія включала у себе території населені різними народами, більшість з яких не бажали визнавати владу австрійського монарха і вимагали для себе автономії. Найбільш істотні сепаратистські вибухи відбувалися у Чехії – центрі промисловості імперії, та в Угорщині і призвели до реорганізації держави у дуалістичну Австро-Угорську монархію. Саме необхідність підтримувати порядок у внутрішніх справах послабила Австрію і стала причиною поразки у боротьбі із Пруссією.

Як наслідок, поняття південно німецькі держави стало неактуальним для континентальної Європи. Єдиною південно німецькою державою, яка зберігала свої особливості, які дозволили в подальшому утворити відмінну від німців націю була Австро-Угорська імперія, німецькомовне населення якої вважало себе австрійцями і не ототожнювало себе із іншими німцями. Інші південно німецькі країни за кілька років існування Північнонімецького союзу були повністю інтегровані у спільне економіко-правове поле і як наслідок, втратили свої індивідуалізуючі риси, які могли відрізнити їх від інших німецьких держав. В подальшому, Австро-Угорська імперія визнала існування Німецької імперії і відійшла на другий план у питання контролю над Центральною Європою, що свідчить про історичну невдачу процесів державотворення в південно німецьких державах. Але спільність національного походження та правових традицій стала підвалиною для співпраці між Німецькою та Австро-Угорською імперіями.

БРАНДЕНБУРГСЬКО-АФРИКАНСЬКА КОМПАНІЯ

Сьогодні для нас цікаво проаналізувати особливості колоніального процесу для так званих другорядних держав – держав, які в силу тих або інших факторів не могли прийняти участь у Великих географічних відкриттях. Починаючи із шістнадцятого століття на темпи розвитку європейських країн все сильніше впливала наявність або відсутність колоній. Колонії, як джерело дешевої сировини і водночас ринок збуту були гарними стимулами для становлення і розвитку ринкової економіки та капітального виробництва. І ті країни, які здобували пальму першості у світовій колоніальній гонці фактично в подальшому отримували перемоги і в інших сферах – візьмемо, як приклад Британську імперію яка в ході розширення сфери колоніального впливу стала володаркою морів та світовою майстернею.

Німецькі державні утворення у цьому контексті відставали від централізованих об'єднаних країн. Більшість з них або не брали участь у дослідженні та освоєнні заморських територій, або обмежувалася торгівлею з місцевим населенням. І лише окремі німецькі держава намагалися створити власні колонії серед цих держав був Бранденбург у дослідженні колоніальної політики якого полягає мета даної роботи.

Поштовх до початку створення експедицій дала участь Бранденбургу за ініціативою його курфюрста у війні яка розпочалася в 1672 році між Швецією та Бранденбургом і до якої приєдналися інші країни. Важливість цього збройного конфлікту зумовлена тим, що Бранденбург для захисту своїх морських кордонів побудував власний флот в Балтійському морі творивши для себе інструмент для майбутніх територіальних надбань. У 1676 році централізоване керівництво побудовою німецького флоту було доручено Беняміну Раулю, який зміг умовити курфюрста поєднати військову експансію із торгівельною.

Взірцем для наслідування Рауль вбачав Ост-Індську торгову компанію, як контролюючи десятки прибуткових торгових шляхів в Африці та Азії, постійно наповнювала скарбницю Великобританії новими коштами. Для створення аналогічної компанії в Бранденбурзі Рауль особисто за свій кошт здійснив дослідницьку експедицію до Західної Африки. У 1682 році курфюрст Бранденбургу прийняв рішення про створення Бранденбургсько-Африканської компанії, чийм головним завданням було здійснення територіальної експансії та налагодження морської торгівлі в Африці.

Бранденбург обмежився лише африканським материком не випадково. По-перше, німецькі землі в той час залишалися розділеними а Вестфальський мир лише закріпив політичну роздробленість Німеччини через що Бранденбург не міг концентрувати всю свою увагу лише на наданні нових колоній він мав водночас захищати свої інтереси в Центральній Європі. По-друге, роздробленість Німеччини заважала виділити достатню кількість матеріальних та людських ресурсів для повноцінного загальносвітового освоєння земель, а по-третє Бранденбургу не було вигідно входити в Азію чи Америку де на той час було набагато більше колоній його політичних супротивників – Англії та Франції. Тож зосередження уваги виключно на Африканському материкі ми вважаємо цілком правильним та логічним кроком.

Аналізувати діяльність Бранденбургсько-Африканської компанії ми будемо в двох її найважливіших аспектах: військовому і торгівельному. З точки зору торгівлі варто зазначити, що компанія функціонувала на ліцензійних умовах, тобто для отримання права на ті або інші дії економічного характеру був необхідним спеціальний мандат від курфюрста та його уряду. Перший такий мандат було надано на торгівлю оплотом слоновою кісткою та рабами.

Для первинної торговельної діяльності цієї компанії станом на 1684 рік було надано тридцять торгових та десять військових кораблів, а в подальшому кількість цього флоту істотно зростає. Початкова задача компанії полягала у здійсненні наукових експедицій з метою розвідки африканського узбережжя та налагодження торгівлі із місцевими племенами. При цьому, у військові кораблі на початку експансії виконували виключно функцію захисту від піратів, а отже можна казати про превалювання торгового складника над мілітарним у перші десятиліття існування Бранденбургсько-Африканської компанії.

1 грудня 1683 року за активної участі Бранденбургсько-Африканської компанії було засновано першу бранденбургську факторію на території Золотого берега в Африці, названу на честь німецького курфюрста Фрідріха Вільгельма. За наступні два роки було збудовано два оборонних форти а вожді ряду місцевих племен визнали німецький протекторат. В подальшому були утворені колонії в Мавританії та басейні Карибського моря, через що Бранденбургсько-Африканську компанію почали називати ще й американською, а основним видом її економічної діяльності стала работоргівля.

З 1689 року коли всі акції Бранденбургсько-Африканської компанії були придбані курфюрстом відповідні колонії цієї організації стали державними, а від так вони розпочали постачати великі суми коштів до бранденбургської скарбниці. Але позитивна для цієї держави ситуація тривала небагато – блокада Балтійського моря, конкуренція із більш розвиненими колоніальними державами та хронічна неспроможність держави вирішити проблему лікування мешканців колоній європейського походження від місцевих тропічних хвороб призвели до того що Бранденбургсько-Африканська компанія була ліквідована, а всі німецькі колонії поступово занедбано.

Отже, Бранденбургсько-Африканська компанія була першою спробою для окремого німецького князівства взяти участь у колоніальній гонці, яка через ряд об'єктивних та суб'єктивних причин завершилася негативно. Проте, цей період дав Бранденбургу досвід який в майбутньому буде використано вже єдиною Німецькою імперією для проведення власної колоніальної експансії вже у дев'ятнадцятому столітті.

*Чумак Дар'я Ігорівна
студентка 1 курсу 9 групи
Інституту підготовки кадрів
до органів Юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

РЕВОЛЮЦІЯ В ІТАЛІЇ 1848-1849

Революція в Італії 1848–1849 являла собою буржуазну революцію, її завданням було ліквідувати феодальні порядки, знищити державну роздробленість та австрійський гніт, створити єдину національну італійську державу. Загалом ця революція поділялася на три етапи. Початком революції стало повстання народу в Палермо.

У період першого етапу на чолі революції знаходилася буржуазія лібералів. Результатом повстань народу березня 1848 року Ломбардія і Венеція позбулися австрійського ярма, а у Пармі і Модені повалили владу проавстрійців. Через те, що патріотичний рух швидко розвивався, було почато війну за незалежність. Але тактика Карла Альберта (командуючого військами Італії) і його прибічників послабила революцію, що дало поштовх до початку контрреволюції. 29 квітня Пій IX (225-й Папа Римський) закликав до примирення з Австрією. 15 травня стався переворот контрреволюції в Неаполі. 25 липня після своєї поразки Карл Альберт був вимушений укласти досить неприємне перемир'я, за умовами якого Ломбардія і Венеція знов поверталася до Габсбургів.

На чолі другого етапу були буржуазно-демократи, які просували програму, яка містила в собі перебудову й об'єднання країни, що передбачила війну проти Австрії та скликання Італійських установчих зборів щоб вирішити питання щодо майбутнього державного устрою Італії. Венеція і Тоскана були серцем відновлення боротьби, де результатом виступів народу був прихід до влади представників демократичного руху, а у листопаді 1848 — прийшла до влади Папська держава. 16 листопада 1848 в Римі відбувається повстання, результатом якого стало утворення світського уряду.

9 лютого 1849 рік — проголошення Римської республіки. Законодавство республіки відобразило бажання опори республіки (соціальних верств). Також законодавство задовольнило інтереси дрібної буржуазії тим, що було скасовано податки. Переслідуючи мету поліпшити життєві умови, встановилися постійні ціни на сіль, розпочато заходи з питань організації громадських робіт (для зменшення кількості безробітних), а бідняків було переселено до реквізованих церковних будівель. Найголовнішим став закон, який передбачив експропріацію земель церкви і її передачу в оренду на вічній основі найбільш бідним селянам. Це було єдиним зп всю революцію відгуком на прохання селян. Нарешті, особливим законом було забезпечено озброєння народу для боротьби з окупантами та іншими. Однак наприкінці другого етапу революції було підірвано сили республіки.

Третій етап революції почався 20 березня, коли знову почалася війна з Австрією. Але через три дні армія Карла Альберта була повалена, такою катастрофою скористалася контрреволюція. У травні 1849 Флоренція, в якій відбувся монархічний переворот, була зайнятою австрійською армією. Війська Бурбонів, яких було вигнано в 1848 році з Сицилії, знову оволоділи нею. 3 липня 1849 Римська республіка була розтрощена силами контрреволюції.

Загалом, хвиля революцій 1848-1849 рр. охопила більшість Європейських держав. У ній було поєднано боротьбу зі старим порядком, за демократизацію політичного життя і національні рухи. Завдяки революційним реформам у Європі було остаточно знищено кріпосництва. З'явилися гарні умови для революції промисловості та завершення формування націй. В Італії почали виникати передумови для об'єднання в державу. Влада більшості монархів була обмежена конституцією та парламентом.

Революція скінчилися поразкою, але сприяла розвитку європейської цивілізації.

ФРАНКЛІН ДЕЛАНО РУЗВЕЛЬТ, ЙОГО ВПЛИВ ,ЯК ПОЛІТИКА-ЮРИСТА, НА РОЗВИТОК США

Франклін Делано Рузвельт — видатний політик , юрист, великий реформатор — народився 30 січня 1882, в родині заможного землевласника й підприємця. Франклін до 14 років навчався вдома, а вже потім його відправили до приватної школи в Гортоні. Восени 1900 року він вступив до Гарвардського університету, де намагався спробувати себе у різній діяльності, а саме: вивчав 3 іноземних мови, ораторське мистецтво, історія ,журналістика, економіка та право. Але восени 1904 року Рузвельт покинув навчання в Гарварді та вступив до юридичної школи Колумбійського університету.

Батьки Рузвельта з самого дитинства готували його до майбутньої політичної кар'єри. Батько Франкліна навіть познайомив ще малого Рузвельта з тодішнім президентом США - Гровером Клівлендом. Мати Рузвельта допомогла обрати його шлях для досягнення мети. Спочатку це була служба у військово-морських силах, згодом робота радником губернатора штату Нью-Йорк, потім заступником міністра флоту США так поступово будувалася кар'єра майбутнього президента. Він вже тоді міг досягти неабияких висот, якщо б не жахлива подія , яка з ним трапилася, результатом якої була інвалідність.

Свою політичну діяльність Ф.Рузвельт розпочав у 1910 році, коли здобув перемогу на виборах до легістратури Нью-Йорку. За два роки перебування в легістратурі він не здобув якихось значних досягнень, проте він знаходить нові знайомства, які згодом великою мірою вплинули на його подальшу долю. 1912 року перемогу на виборах здобуває демократична партія, лідер якої — В.Вільсон призначив Ф. Рузвельта помічником морського міністра. Згодом, у 1920 році, коли демократична партія зазнала невдачі, Франклін продовжив займатися приватною юридичною діяльністю.

У 1921 році в житті Рузвельта сталася трагедія, він захворів на поліомеліт та більше ніколи не міг ходити. Отже, в період 1921-1928 років він не займав жодної посади, проте його популярність серед населення не переставала зростати.

Вже на виборах у 1932 році демократи здобувають впевнену перемогу, лідером яких і був Рузвельт. 32-й президент США розпочав своє сходження на посаду 4 березня 1933 року з промови: «Єдине , перед чим ми повинні відчувати страх,- це сам страх».

Політика новообраного президента дістала назву «нового курсу». За короткий час було схвалено приблизно 70 законів.

Політику «нового курсу» було розпочато з реформування банківської системи — розділено депозитні та інвестиційні функції банків. Були проведені реформи у промисловості. Слід зазначити те, що Ф.Рузвельт розпочав свою президентську діяльність у складний для США час - «Велику депресію».

Окрім підприємців , Рузвельт турбувався й про різні соціальні прошарки населення, він полюблив спілкуватися з народом та вислуховував його проблеми і потреби.. Була створення система соціального страхування.

У червні 1938 року був підписаний закон за умовами якого встановлювався мінімум оплати праці - 25 центів на годину. «Новий курс» дозволив дещо підняти економіку та послабити напруження в соціумі.

Загалом, реформи Ф. Рузвельта несли в собі позитивний характер, вони певною мірою встановили стабільність, не допустили розколу під час «Великої депресії», а частково навіть розвинули певні сектори держави.

Отже, Франклін Делано Рузвельт був геніальним політиком, який зробив значний внесок у розвиток США. Він міг спілкуватися з народом та не приховував проблеми країни, а відкрито про них говорив, щоб знайти разом спільне її рішення. Це був єдиний президент, який був тричі переобраний на таку посаду.

***Шевченко Анастасія Віталіївна**
Національний юридичний університет
Імені Ярослава Мудрого,
Інститут підготовки кадрів для органів юстиції України
I курс, 7 група*

ДАНСЬКА ВЕСТ-ІНДІЙСЬКА КОМПАНІЯ

Колоніальну експансію в Азії, Африці і Карибському басейні Данія почала в XVII столітті, коли захоплення заморських територій перетворилося в один з найважливіших напрямків зовнішньополітичної діяльності більшості сильних європейських держав. До описуваного часу Данія займала одну з провідних позицій серед європейських держав, що було обумовлено перемогами в декількох війнах з сусідньою Швецією, відтискуванням на другорядні позиції торгових міст Північної Німеччини. Бурхливо розвивалася економіка Данії, в тому числі - морська торгівля.

За допомогою флоту Данії вдалося вийти на світову арену, ставши однією з активних колоніальних держав. Хоча, звичайно, Данія програвала у змаганнях з Англією, Іспанією, Португалією або Нідерландами, її позиції були, проте, досить міцними. Протягом першої третини XVII століття Данії вдалося придбати заморські володіння не тільки в Північній Європі, але і на інших континентах - в Південній Азії, Західній Африці і на островах Центральної Америки.

Африканські колонії Данії були великими постачальниками пальмового масла і «живого товару» - чорношкірих рабів, яких направляли з Крістіансборга та інших данських факторій на плантації Данської Вест-Індії. Данська Вест-Індія включала в себе острова Санта-Крус, Сент-Джон і Сент-Томас.

За морську торгівлю з Карибським басейном відповідала Данська Вест-Індська компанія, заснована в 1625 році Яном де Віллемом, який отримав право торгових операцій з Вест-Індією, Бразилією, Вірджинією і Гвінеєю. У 1671 році компанія отримала свою офіційну назву і була затверджена в праві монопольної торгівлі в Атлантичному океані. З 1680 року компанія офіційно називалася «Вест-Індська та Гвінейська компанія».

Основний дохід компанія отримувала від поставок рабів з узбережжя Західної Африки на плантації Вест-Індії і від експорту меляси і рому з островів Карибського басейну. У 1754 р все володіння компанії стало власністю данської корони.

У 1672 році на острові Сент-Томас висадився данський загін, який прибув на двох військових судах Данської Вест-Індської компанії. Так з'явилася данська колонія, губернатором якої став Йорген Дюббель. Саме Дюббелю данський уряд довірив завдання

щодо облаштування своїх колоніальних володінь у Вест-Індії та, треба сказати, впорався він з нею гідно, чому значною мірою сприяли особисті якості цієї підприємливої людини.

У 1675 році Дюббелем був приєднаний до данських колоніальних володінь сусідній острів Сент-Джон [1, ст. 54]. Серйозним завданням, з яким зміг впоратися Дюббель, було і підтримання порядку серед данських поселенців, оскільки багато хто з них був вихідцем з каторжників і не відрізнявся спокійною вдачею. Проте, Дюббелю вдалося приборкати досить норовливих першопоселенців і встановити на Віргінських островах пуританські порядки з комендантською годиною для африканського населення і обов'язковим відвідуванням церкви для поселенців.

У число первинних завдань данського губернатора на Віргінських островах входила вирубка лісових масивів під плантації і організація поставок робочої сили. Колонізатори прийняли рішення про завезення на територію Данської Вест-Індії чорношкірих рабів з Африканського континенту. Данці захоплювали їх на Золотому Березі - території сучасної Гани, а також у прилеглих районах.

Основні доходи данці планували отримувати від експлуатації плантацій цукрового очерету. Хоча перший час спроби налагодити вирощування і, головне, експорт цукрової тростини, зазнавали невдачі, але згодом сподівання були виправдані. Основні плантації цукрової тростини знаходились на острові Сент-Томас, крім того звідти вивозився табак та хлопок [2, ст. 83].

Економічний розвиток Данської Вест-Індії пішов прискореними темпами в XVIII столітті. У 1755-1764 рр. стрімко зростав експорт цукру з острова Санта-Крус, з якого до 1764 року стало щорічно прибувати до 36 суден. Крім цукру, основним експортним товаром був ром. Паралельно данське керівництво вирішило посилити охорону колонії, надіславши дві піхотні роти, в завдання яких входило підтримання порядку на території колонії і боротьба з можливими нападами піратів, які орудували в Карибському морі.

У XVII-XVIII ст. данці вели інтенсивну торгівлю рабами, постачаючи останніх з території Золотого Берега в Західній Африці. Умови праці на данських плантаціях цукрової тростини були дуже важкими, внаслідок чого постійно спалахували повстання рабів, що несли загрозу нечисленному європейському населенню островів. Під впливом європейської громадськості, в Данії почалося обговорення питання про етичність работоргівлі. В результаті, в 1792 році король Крістіан VII заборонив ввезення рабів в Данію і її заморські колонії. Однак в дійсності на ситуацію в Данській Вест-Індії це рішення практично не вплинуло, оскільки колишні раби залишалися у власності своїх господарів.

Отже, ідеалом для європейських купців і підприємців XVII в. в цілому стали компанії для заокеанської торгівлі в Новому Світі. За морську торгівлю з Карибським басейном відповідала Датська Вест-Індська компанія, заснована в 1625 році Яном де Віллемом, метою якої стала торгова і політична експансія Атлантичного океану. Ця компанія внесла значний внесок в економічний розвиток Данії.

*Шилова Дар'я Вячеславівна
студент 1 курсу міжнародно-
правового факультету
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ШЛЮБНО-СІМЕЙНЕ ПРАВО ДОБИ КИЇВСЬКОЇ РУСИ

Після прийняття християнства на Русі шлюб перейшов у відання церкви. Руська православна церква перебувала в підпорядкуванні константинопольської. Руська Правда не

містила спеціальних статей, які б регулювали сімейно-шлюбні відносини. Природно, що візантійське законодавство служило діючим джерелом сімейного права Київської Русі.

Для укладення шлюбу за нормами православного церковного права вимагалось дотримання ряду умов: 1) відсутність близьких ступенів споріднення. Духовна спорідненість (між хрещеними, між кумом і кумою) також була перешкодою до шлюбу; 2) досягнення шлюбного віку, який у візантійському законодавстві встановлювався неоднаково: одні джерела вимагали досягнення чоловіками 15, а жінками 13 років, інші – відповідно 14 та 12 років; 3) згода наречених і їхніх батьків; 4) наречені не мали перебувати в іншому шлюбі. Церква обмежувала й кількість шлюбів: більше двох разів одружуватися не дозволялося. Шлюб, укладений без дотримання наведених умов, визнавався недійсним і розривався.

До компетенції церкви належало і розлучення. Церкві довелося витримати серйозне протистояння звичаю слов'ян припиняти шлюб за одностороннім бажанням чоловіка. Для таких самовільних розлучень з'явився особливий термін – «розпусти»; за них церквою були встановлені серйозні покарання. Просторова редакція Руської Правди передбачала розлучення тільки з вини жінки – у разі встановлення її подружньої зради.

Ряд приводів до розлучення з візантійського законодавства не знайшов застосування на Русі. Водночас у церковному Статуті князя Ярослава встановлювалися приводи до розлучення, невідомі візантійському праву: дружина мала право вимагати розлучення у разі, коли чоловік торгував її честю; задумав недобре проти держави або знав про інших зловмисників і не доповів князеві; звинувачував свою жінку в статевих стосунках з іншими чоловіками, не маючи доказів; приводив у сімейну хату коханку або були докази про статеві відносини чоловіка з чужою жінкою.

Шлюбу передувало сватання, коли укладалася угода про одруження. Після сватання рідні обох сторін збиралися на "змовини" чи "зговір", де домовлялися про день весілля, розмір посагу (приданого) та віно (майно, яке чоловік мав подарувати дружині). Такі домовленості мали назву "ряд" і уклалися в усній або письмовій формі. На "ряді" відбувалися заручини – висловлювання згоди нареченими укласти шлюб. Візантійське шлюбне право вважало заручини нерозривними і встановлюючими спорідненість між родичами заручених. Основне значення в християнському шлюбі набуло його укладення в церкві шляхом здійснення обряду вінчання.

До прийняття християнства дружина перебувала під повною владою чоловіка. Після поступового поширення по території Київської держави церковного шлюбу у відносинах подружжя стали проявлятися елементи рівності (зокрема, формування в сім'ї двовладдя – влади батька і матері).

У Київській Русі положення дружини, як правило, визначалося становищем чоловіка. Водночас жінка була наділена цивільною дієздатністю і за життя чоловіка зберігала своє окреме майно, яке й після його смерті не входило до спільної спадщини, а сама вона ставала повноправною главою сім'ї: самостійно вела господарство, розпоряджалася власністю і від неї залежало відділення синів для ведення ними власного господарства. Жінка могла укладати договори купівлі-продажу, позики, застави, дарування, успадкування. В її розпорядженні перебували посаг (придане) і віно (майно, яке їй подарував чоловік). Посаг складався з постелі, особистих речей, худоби, грошей, землі та мав передаватися після смерті дружини її спадкоємцям (дітям). У Руській Правді проводилося розмежування майна, яке дружина одержувала за законом і яке їй подарував або заповів чоловік. Майном,

яке їй заповів чоловік, дружина мала право лише користуватися за життя. Після її смерті воно передавалося дітям. Віном вдова мала право розпоряджатися на власний розсуд. Після смерті чоловіка вдова мала право залишатися у його домі, незважаючи на протести спадкоємців.

Патріархальні відносини у сім'ї не були вижиті протягом всього існування Київської держави. Батько як глава сім'ї користувався необмеженою владою над дітьми, включаючи право карати. Батьки мали право продавати своїх дітей у холопи, про що свідчать літописи, повідомляючи про такий продаж у голодні роки (перша заборона продавати дітей з'являється лише в XIVст.). Батьківська влада припинялася, коли сини могли жити і годуватися самостійною сім'єю, для дочок – виходом заміж.

Після прийняття християнства духовенство приймало суворі заходи, щоб встановити відмінність між народженими в шлюбі і позашлюбними дітьми. З часом народжені поза шлюбом діти стали вважатися незаконними і не мали права спадкування після своїх батьків. Однак літописи показують, що ці нововведення впроваджувалися в життя з великими труднощами.

Одночасно відбувалося й становлення норм опікунського права. Мета опікунства полягала в збереженні майна малолітніх дітей і передачі його дітям із досягненням повноліття. Час припинення опіки визначався досягненням не певного віку, а такої зрілості, коли "будут сами собою печаловати". Руська Правда не згадувала, які установи керували справами опіки. Більшість дослідників припускають, що це була церква.

В цілому за доби Київської Русі правове регулювання відносин між подружжям, а також між батьками і дітьми не мало ознак усталеної системи, оскільки на нього впливала боротьба між патріархальними і візантійськими поглядами на кожну зі складових шлюбно-сімейних відносин.

Штонда М.М.

*студент 7 групи 1 курсу 4 факультету
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

НІМЕЦЬКА ПІВДЕННО-ЗАХІДНА АФРИКА НІМЕЦЬКЕ ТОГО

З моменту початку Великих географічних відкриттів рівень розвитку європейської держави визначався чи не перш за все кількістю та дохідністю належних їй колоній. Великі території інших частин світу захоплені європейцями ставали джерелом мінеральної сировини та дешевої робочої сили і водночас їх можна було використовувати як ринок збуту дешевих європейських товарів. Саме тому провідні країни європейського материка – Великобританія, Франція, Португалія, Іспанія, Голландія змагалися між собою за володіння колоніальними землями.

Німеччина тривалий час стояла осторонь від цього процесу. До моменту утворення єдиної Німецької імперії окремі німецькі князівства намагалися створювати власні колонії але цей процес як правило завершувався невдачею що яскраво ілюструється нетривалою історією Бранденбургсько-Африканської компанії. Саме тому ця держава достатньо пізно почала створювати власні колонії і через це сьогодні актуально дослідити питання колоніальної політики Німеччини.

Перш за все звернемо увагу на основні історичні події. 1871 року, після перемоги у франко-пруській війні Німецька імперія стала загальновизнаним світовим державним утворенням яке концентрувало у собі потужний промисловий комплекс. Отто фон Бісмарк

– канцлер об'єднаної німецької монархії не бажав обмежувати роль своєї країни виключно європейським регіоном і почав запроваджувати політику захоплення колоній. З усіх світових материків Німеччина зосередила свою увагу саме на Африці через ряд причин. По-перше, це був єдиний материк де ще існували великі незаймані території, які європейські країни не встигли розділити між собою і як наслідок, Німеччині було вигідно отримати перші великі колоніальні території без конфліктів з іншими державами, просто зайнявши нейтральні землі.

По-друге, Африка розташована достатньо близько для оперативного керівництва колоніями і при цьому цей континент надзвичайно багатий на корисні копалини яких перш за все потребувала потужна німецька економіка. Серед усіх отриманих у володіння імперії колоній найбільше значення мали Німецька Південно-Західна Африка та Того. Розпочнемо з першої колонії.

Німецька присутність у Південно-Західній Африці розпочалася із викупу купцем Адольфом Людерицем у 1883 році земель узбережжя у місцевих вождів. Наступного року, ця територія отримала британське визнання – Великобританія яка володіла сусідніми колоніями вирішила не змагатися із Німеччиною за контроль над південно-західним узбережжям Африки і визнала німецький протекторат цих територій. В подальшому, Німецька Південно-Західна Африка істотно збільшила свою площу за рахунок освоєння незайманих земель визнання німецького протекторату місцевими племенами або купівля чи захоплення у цих же племен нових регіонів.

Ця німецька колонія почала привертати увагу німців і першим цікавим явищем для дослідження стала німецька міграція – велика кількість німецьких переселенців завіювалася або у сільському господарстві під час освоєння савани та у промисловості в ході видобутку міді та діамантів. З 1891 року столицею цієї колонії стало місто Віндгук в, якому значну частку населення склали німецькі поселенці і де розташовувалася колоніальна адміністрація.

Того (інша назва – Тоголанд) був іншим великим за площею німецьким протекторатом який розташовувався між французькими та англійськими колоніями. Німецька експансія у цих краях розпочалася із 1884 року коли Отто фон Бісмарк скориставшись посиленням німецького впливу оголосив цю територію німецьким протекторатом а інші європейські держави не виказали явного супротиву, формально погодившись із німецьким володарюванням.

Коли німецька колоніальна адміністрація заходилася освоювати Тоголанд виявилось що цей регіон не мав значних покладів корисних копалин, на відміну від Німецької Південно-Західної Африки і тому тут розвивали не видобувну промисловість а сільське господарство. З рослинних культур найбільш поширеними були какао та бавовна а велику частину прибутку для німецької казни приносило виробництво пальмової олії. В межах цієї колонії влада німецької імперії з ідеологічних міркувань вирішила створити зразкове врядування.

Вищенаведена теза проявлялася в двох аспектах. З одного боку, Німецька імперія розгорнула на території Того будівництво залізниць та морських портів, які полегшили експортно-імпорتنі операції та поєднували віддалені один від одного частини протекторату. З іншого боку, Німецька імперія запровадила тут адміністративну та судову реформи за власним зразком. Ознакою німецького панування стала поява численних плантацій де працювала здебільшого місцева робоча сила.

Спільним для обох обраних нами територій за часів їхнього входження до складу Німецької імперії було національне гноблення по відношенню до місцевих корінних народів. Через це в Німецькій Південно-Західній Африці вибухнули повстання найбільш масштабним з яких було повстання племен гереро. За результатом цього заворушення більша частина гереро була або знищена, або втекла до британських колоній у пошуку притулку. Залишки цього народу були поміщені у резервації організовані по типу концентраційних таборів.

Перша Світова війна поставила крапку в історії німецького колоніалізму – Німецька Південно-Західна Африка була захоплена, а згодом надана в мандатне управління Південноафриканському Союзу, а Тоголанд був розділений між Англією та Францією. Ліквідація цих колоній була остаточно закріплена в ході підписання Версальського мирного договору. Таким чином, Німецька імперія отримала багато преференцій від освоєння африканських територій але в перспективі не змогла утримати тут свою владу через політичні прорахунки.

Юхно Микита Юрійович

студент I курсу 7 групи

*Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

НІМЕЦЬКЕ ТОГО

Створена 1871 року об'єднана німецька імперія швидко розвивалася і набирала силу. З 80-х років XIX ст. починається активне захоплення Німеччиною чужих земель за межами Європи. Канцлер Німеччини Отто фон Бісмарк говорив, що Німеччина не стане, як інші колоніальні країни, здійснювати колонізацію засобами держави, а буде в цій сфері слідувати лише за приватною ініціативою і підтримувати її. Тим не менш, дві з чотирьох німецьких колоній в Африці, Того і Камерун, навіть утворені були за безпосереднього втручання держави.

Метою цієї роботи є з'ясування ролі держави у функціонуванні німецьких колоній в Африці на прикладі колонії **Того**, яка підносилася імперськими колами Німеччини як зразкова фінансово незалежна колонія.

Так, в липні 1884 року в Того прибув відомий дослідник і мандрівник Густав Нахтігаль, в минулому військовий хірург, який на той час обіймав посаду німецького консула в Тунісі і був призначений канцлером Бісмарком імперським комісаром в Західній Африці. На узбережжі Того він підняв прапор німецької імперії. Вожді народу еве, що населяв Того, визнали протекторат Німеччини, одержавши натомість від німецького керівництва певні привілеї. Того, як і інші німецькі колонії в Африці, була оголошена протекторатом. Протекторат отримав назву Тоголенд и проіснував до 1914 року. На початку першої світової війни Того окупували Великобританія і Франція.

Відповідно до початкової програми дій управління німецькою колонією Того (як і Камеруном) належало передати до рук приватних компаній. Однак цей прийом не був навіть випробуваний в Того.

Для укріплення колоніального режиму в Того, як і в інших колоніях, німецька держава використовувала економічні, духовні і військово-силові засоби. Серед *економічних* засобів найбільш ефективним було залучення аборигенів до роботи на плантаціях за допомогою введеної системи податкового збору, на виплату якого знайти

необхідні кошти місцевому населенню без рабської праці на нових хазяїв було практично неможливо.

У Того 300-ми кв. км земель володіла єдина компанія «Дойче Того-Гезельшафт», яка вирощувала сизаль, какао, каучук, олійні пальми. На плантаціях компанії в 1908 році працювало 8 європейських керуючих. Для економічних потреб в Того було побудовано залізницю, радіостанцію, морські пірси. Розвиток інфраструктури викликав появу кваліфікованих кадрів з метрополії.

Активним засобом німецької колоніальної політики було *духовне просвітництво*. Але водночас воно ж стало і засобом поневолення аборигенів.

В Того на базі раніше створених місіонерських центрів були запроваджені церкви і школи, лікарні і притулки, за допомогою яких аборигени не лише долучалися до християнських цінностей, європейської культури, але також до терпимості і необхідності здійснення повинностей в умовах нових німецьких порядків «цивілізованої експлуатації».

В Того задовго до офіційного проголошення протекторату розгорнули свою діяльність Північно-Німецьке і Базальське місіонерські товариства. Ще у 50-х роках XIX ст. у населених пунктах Кету, Вайан, Акпоко, Вегбе були відкриті місіонерські станції. Загальне число місіонерів до 1908 року становило 20% від загальної кількості колоністів (42 особи).

Та найбільш ефективними були *військово-силові* засоби колоніальної політики, які були визначальними і найбільш пріоритетними, що притаманне державам з імперською системою влади. Уся повнота влади в Того була зосереджена в руках губернатора, який спирався на адміністративний апарат. 1908 року у Того було 63 чиновника, з них 15 військових, які служили в поліції. Колоніальні війська в Того, на відміну від решти африканських колоній, сформовані не були. Тут завдання охорони і забезпечення порядку були покладені на поліцію. Військово-силові структури були нібито віддалені від соціальної сфери, але в той же час уся соціально-політична система суспільства працювала на них.

Колоніальна адміністрація Того велику підтримку надавала плантаторам. Цьому сприяли спеціально прийняті закони, які вводили робочі повинності для аборигенів.

Німецька колоніальна політика базувалася на жорсткій владі сили. Правовий статус, наданий африканцям в Того, як і в інших африканських колоніях, відповідав расистським твердженням про їх «расову неповноцінність». Основоположний колоніальний закон 1900 р. проголошував, що «туземці» не можуть бути громадянами Німеччини до тих пір, поки не пройдуть натуралізацію. Але жоден африканець Того, як і інших колоній, не був натуралізований.

Незважаючи на негативне ставлення більшості колоністів до аборигенів, у взаєминах між ними були присутні і певні позитивні моменти: було знищено рабство, введено медичне обслуговування та шкільна освіта для місцевого населення. Однак, блага європейської цивілізації були доступні лише незначному колу тоголезців.

*Якименко Євгенія Романівна
студентка 1 курсу 9 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого*

ТРОЇСТИЙ СОЮЗ

Передумовою виникнення Троїстого союзу став Австро-Німецький договір підписаний 7 жовтня 1879 року.

Німецький канцлер Бісмарк прагнув зберегти дружні взаємовідносини з Австрією і з Росією. Протягом ряду років він справлявся з цим важким завданням. Навіть після того як в 1887 р. розпався Союз трьох імператорів, зв'язок між Німеччиною і Росією підтримувався ще протягом трьох років секретним договором, про існування якого австрійські союзники Бісмарка не знали. Двоїстий союз між Німеччиною та Австрією перетворився в Троїстий союз у зв'язку з приєднанням Італії в 1882 р.

Німеччина в цілях ізоляції Франції намагалася зробити Італію своєю союзницею. Крім того, Бісмарк хотів використати франко – італійський конфлікт, причиною якого була окупація Тунісу Францією, щоб змусити Італію піти назустріч не тільки з Німеччиною, але й з Австро – Угорщиною. У свою чергу, Австро – Угорщина бажаючи забезпечити свій тил на випадок війни з Росією, була зацікавлена в укріпленні стосунків з Італією. Результатом перемов, які відбулися 20 травня 1882 року в Відні, було укладення договору між Німецькою імперією, Австро-Угорською імперією та Королівством Італії.

Відповідно цьому договору учасники союзу зобов'язувалися:

- по – перше, не брати участь в жодних інших союзах чи підписанні угод, спрямованих проти однієї з країн – союзниць;
- по – друге, вирішувати або обговорювати питання між собою щодо політичних та економічних питань загального характеру;
- по – третє, допомагати один одному « в межах своїх особистих інтересів».

Німеччина і Австро – Угорщина були зобов'язані всіма зусиллями та способами допомогти Італії у разі нападу Франції без прямого виклику з її боку, а Італія також зобов'язувалася зробити відповідні дії у разі непередбачуваного нападу Франції на Німеччину. Що стосується Австро – Угорщини, то її відводилось місце резерву на випадок вступу в війну з Росією [1].

20 лютого 1887 р. в Берліні був підписаний 2 – й договір держав Троїстого союзу. Він підтверджував всі положення попереднього договору і встановив термін його дії до 30 травня 1892 р. Одночасно були підписані окремі італійсько – австрійські та італійсько – германські угоди [2, 482 – 483]. Ці угоди доповнювали обов'язки та приписи договору 1882 р., за якими учасники союзу зобов'язувалися зберігати територіальний статус – кво на Сході, а якщо цього неможливо було дотриматися, то узгоджувати свої дії.

Щодо Третього союзного договору, який був підписаний 6 травня 1891р. та четвертого союзного договору – 28 червня 1902 р., то зміст тексту цих договорів цілком збігався з положенням договору 1882 р. і лише мав окремі додаткові угоди.

Що ж стало причиною розпаду Троїстого союзу? Якщо розглянути факти політики країн Союзу, то характерна їх риса – це зростаюча агресія. Противником цьому стало створення нових угод: франко-російського союзу (1891-1894 рр.), англо-французької угоди (1904 р.) та англо – російської – 1907 р., це передумови виникнення Антанти.

В той самий час Італія потерпає великих збитків, причиною яких є митна війна зі Францією. Збитки змушують Італію змінити свій зовнішньополітичний курс і почати відходити від своїх союзників. У 1902 р. вона укладає угоду з Францією. Обов'язковий пункт якої – дотримання нейтралітету під час нападу Німеччини на Французьку республіку. Формально залишаючись членом Троїстого союзу, Італія поступово зближується з Францією та Великою Британією. В Першій світовій війні Італія виступає на боці Антанти. Троїстий союз розпався в 1915 році.

Отже, Троїстий союз – це військово – політичний блок Німеччини, Австро – Угорщини і Італії, який склався в 1879–1882 рр. [3]. Поява Троїстого союзу сприяла захисту проти посягання Французької республіки, Російської імперії та Великої Британії на територіальні кордони, суверенітет та незалежність країн союзу. Союз ґрунтувався на спільних діях та взаємодопомозі країн учасників угоди, в зобов'язуванні дотримання домовленостей, які наведені у договорі, зберігати доброзичливий нейтралітет стосовно свого союзника, який зазнав нападу та зобов'язані у разі загальної участі в війні не підписувати угоду про сепаратний мир.

*Яшарова Дарья Васильевна
Студентка 1 курса 7 группы
Института прокуратуры и
криминальной юстиции
НЮУ им. Ярослава Мудрого*

ЛЕГЕНДАРНАЯ КАЗНЬ В ЭПОХУ ВИКИНГОВ.

Эпоха викингов овеяна мистикой и неизвестностью. О ней написано много книг, хроник и преданий. А о самих викингах сложилось мнение как о грозных воителях, не знавших ни жалости, ни страха смерти. Они были отважными, мужественными, яростными и суровыми.

«Кровавый орел» - самая жестокая и легендарная казнь времен викингов, которая заключалась в том, что на спине человека рассекали рёбра и разводили их в стороны наподобие крыльев. Это заставляло трепетать от страха всех жителей и врагов северного народа, поскольку нерушимым было правило: каждый должен был лично увидеть казнь, хотел он того или нет. Долгое время «кровавый орел» оставался загадкой для историков, мнения которых разделились – одни считают, что это было ритуалом жертвоприношения, другие же полагают, что это была одна из видов казни за предательство или убийство предводителя. В любом случае, чтобы это ни было, в наше время это проявление чрезмерной жестокости, противоречащее принципу гуманизма, где высшей ценностью является человеческая жизнь.

Почему же викинги столь невысоко ценили как свою, так и чужую жизнь? Ответ следует искать в их вере и обычаях. В их религиозных верованиях был целый пантеон богов и богинь, но, несмотря на это, не было никаких установленных указаний, которые следовало бы соблюдать. Каждый человек мог молиться и поклоняться тому Богу, который имел прямое отношение к его жизни.

Они были язычниками, а язычеством может быть не только вид религии, но и душевное состояние. Внутренний же мир викинга покоился на устоях, которые отличались от христианской религии, которая уже давно имела тогда признание в Европе. В то время как христиане считали эту казнь самой изощренной пыткой, а людей, проводивших ее – посланниками самого дьявола, для северных племен подобные деяния являлись привычным делом, более того - символом великого мужества, поскольку главным своим долгом викинги считали жертвоприношения воинственным богам. Только истинно смелый и отважный человек мог заслужить одобрение Одина – верховного Бога викингов. Не говоря уже о том, что в Вальхаллу мог попасть настоящий воин или тот, кто мужественно погиб в бою. И даже жертвоприношения должны были носить подобный характер, а в этом «кровавый орел» способен был удовлетворить потребность викингов в достойной смерти. Ведь добровольно согласиться на такое мог воистину бесстрашный человек, и обратить на себя тем самым внимание богов.

Следовательно, в эпоху викингов религиозные нормы в то же время представляли собой и правовые. В их время не было сводов законов, которые бы регулировали общественную жизнь. Все уставы, по которым жили северяне, имели устную форму и базировались на божественном авторитете. Какой бы ни была современная, антигуманная точка зрения на происходившие тогда зверства, то, что диктовала религия, являлось священным для них, и должно было выполняться несмотря ни на что. Специалист по истории Европы «тёмных веков» Джон Хейвуд в своей работе «Люди Севера: История викингов» писал, что «мир, в котором жили древние скандинавы-язычники, не предполагал стремления к какой-либо высокой цели. И если человеческая жизнь в этом мире могла иметь какой-либо смысл, то лишь тот, который викинги придали бы ей сами, совершив деяния, за которые их будут помнить».

*Кузьміна Анастасія Олександрівна
Студентка 1 курсу 7 групи
Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ОСОБЛИВОСТІ СУДОВОЇ СИСТЕМИ ЗА КОНСТИТУЦІЄЮ КНР 1954 РОКУ

Через те, що у 1952 р. в Китаї тодішня правляча партія комуністів обрала курс на широкомасштабне економічне будівництво, був розроблений план переходу до соціалізму в країні. Основні положення цього періоду найбільш зрозуміло були відображені у державному документі – Конституції. Вона була прийнята центральною народною урядовою радою (ЦНУР) у січні 1953 року. Створена ЦНУР Конституційна комісія підготувала до березня 1954 року проект, який був опублікований для всенародного обговорення і за результатами якого комісія винесла ряд поправок. І вже 20 січня 1954 року була затверджена перша Конституція КНР.

Взагалі Конституція 1954 року складалася зі вступу та 106 статей, які були об'єднані в чотири розділи. У розділі 1 «Загальні положення» було відбито суспільний устрій, розділ 2 «Державна структура» був присвячений системі державних органів, розділ 3 містив основні права та обов'язки громадян, розділ 4 визначав державні символи та столицю.

Китайські збори народних представників обираються шляхом виборів. Вони несуть відповідальність перед народом. Всі адміністративні, судові і прокурорські органи держави створюються зборами народних представників, під контролем яких вони знаходяться.

Народні суди Китайської народної республіки є судовими органами держави. Китайська народна республіка створює Верховний народний суд, місцеві народні суди, військові та інші спеціальні суди. Очолює Верховний народний суд Голова Верховного народного суду. Він може займати свій пост не більше двох термінів поспіль.

Верховний народний суд є найвищим судовим органом. Він контролює здійснення правосуддя місцевими народними і спеціальними народними судами. Народні суди здійснюють свої повноваження незалежно, відповідно до закону, тому жоден адміністративний орган, громадська організація або приватна особа не може втручатися в їх діяльність.

Так, як Верховний народний суд підзвітний Китайським зборам народних представників, то місцеві народні суди різних рівнів підзвітні місцевим органам державної влади, які їх створили.

Народні суди при розгляді різних справ повинні виконувати свої функції. Також вони мають брати на себе відповідальність тільки за свою роботу і перевіряти один одного задля того, щоб забезпечити правильне і ефективне виконання закону.

Отже, Конституція є основним законом КНР, прийнятим відповідно до китайської специфіки та має найвищу юридичну силу, є основою для проведення, розробки та прийняття законів. У ній містяться основні принципи соціального і державного ладу, основні права і обов'язки громадян, державний прапор, державний герб і інші важливі положення, що стосуються різних сторін суспільного життя.

*Солоніченко Олена Сергіївна
студентка 7 групи, 1 курсу 4 факультету
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

ВІЙНА ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ІСПАНСЬКИХ КОЛОНІЙ В ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ 1822-1826 РР.

У ході війни за незалежність іспанських колоній у Латинській Америці 1822-1826 рр. були здійснені важливі політичні, економічні і соціальні перетворення. Внаслідок боротьби колоніального гніту позбулися володіння Іспанії (крім Куби і Пуерто-Ріко), ставши суверенними державами.

Виникли республіки: Мексиканські Сполучені Штати, Федерація Центральної Америки, Колумбія, Перу, Чилі, Болівія. Ці зрушення С. Болівар, лідер боротьби за незалежність, розглядав лише як початковий крок до більш значущої мети, а саме: створення сильної єдиної держави, яка зможе виступати гідним учасником на міжнародній арені. Проте розбіжності в думках між представниками американських держав виявилися сильнішими прагнення до об'єднання.

Визвольна війна у Латинській Америці надала потужного поштовху етнічній інтеграції і формуванню в подальшому самих націй (мексиканської, аргентинської, венесуельської та ін.); створила умови для значних соціально-економічних перетворень. У більшості країн була заборонена работоргівля, обмежене або скасоване рабство, скасована подушна подать з індіанців, церковна десятина тощо [2, ст. 201]. Були скасовані суди інквізиції. Також відбулися скасування станового ладу, дворянських титулів, численних феодалних монополій

Уже в ранніх документах латиноамериканського конституціоналізму знайшли своє відбиття передові політико-правові ідеї й інститути, що були закріплені в конституційній

практиці Іспанії, Англії, США і Франції. Так, практично всі, навіть ранні конституції, містили декларації прав людини і громадянина та інші демократичні положення.

Креольські революції, що відбувалися в ході визвольної війни, надихалися абстрактними ліберальними ідеалами і не враховували конкретну соціально-економічну ситуацію, що склалася в кожній окремій країні, адже країни Іспанської Америки дуже відрізнялися один від одного за природними умовами, складом населення, рівнем соціально-економічного розвитку.

Хоч формально в Латинській Америці проголошувалися права людини і громадянина, але фактично виборчі права, які є одними з найголовніших політичних прав особи, отримало меншість населення. У новонароджених республіках проголошувалася свобода торгівлі та підприємництва; ліберальні уряди заохочували ринкові відносини в будь-яких, навіть самих диких їх проявах. У більшості нових держав скасовувалися земельні права колишніх власників, їх володіння перетворювалися в товар, що призвело до масового перерозподілу земель і до руйнування індіанського общинного землеволодіння.

Катастрофічна ситуація, що склалася в більшості країн Іспанської Америки, змусила креольську еліту відмовитися від лібералізму, і протягом 1830-х рр. у багатьох країнах стався поворот до традиціоналізму, що спирався на посилення державної влади і її централізацію; на протекціонізм у зовнішній торгівлі і на заохочення власного виробництва. У підсумку традиціоналісти зуміли подолати руйнівні наслідки ліберальних революцій.

Отже, у Латинській Америці прискорився процес формування буржуазії, зміцнився шар латифундистів-креолів, що орієнтувалися на зовнішні ринки, зароджувалася інтелігенція. Пізніше лібералізм був витіснений традиціоналізмом, який спирався на централізацію влади.

Секція Теорії та історії держави і права; історії політичних і правових учень;

1. *Гончаренко Володимир Дмитрович*, АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ УКРАЇНИ ЗА ЧАСІВ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ (1917-1921 РР.)
2. *Зінченко Олена Володимирівна*, ІНСТИТУТ ВОЖДІВ У ФРАНКОМОВНИХ ДЕРЖАВАХ АФРИКИ
3. *Козаченко Анатолій Іванович*, ПРОБЛЕМА РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ ЗА ДОБИ ДИРЕКТОРІЇ ТА ЗАХІДНО УКРАЇНСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ
4. *Лозовой Віктор Олексійович*, ПОЛІТИКА ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ В СФЕРІ ДУХОВНОГО ЖИТТЯ
5. *Тарасов Олег Володимирович*, ДЕЯКІ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ ПРАВА
6. *Васильєв Євгеній Олександрович*, ПРАВОВИЙ СТАТУС ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ В УСРР В ПЕРІОД НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ
7. *Власенко Сергей Іванович*, ТРАДИЦІОНАЛІЗМ ВІЛЬГЕЛЬМА ОРАНСЬКОГО – ОСНОВА УДАЧНОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО ПЕРЕВОРОТА 1688 Г. (К 330 ГОДОВЩИНЕ «СЛАВНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ» В АНГЛІЇ).
8. *Гайденко Микола Іванович*, ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КООПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.
9. *Григоренко Дмитро Артурович*, ПОДАТКИ – ЯК ЗАСІБ ТИСКУ НА ПРИВАТНУ ТОРГІВЛЮ В УКРАЇНІ В РОКИ НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ (ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ).
10. *Кушніренко Олександр Георгійович*, ПРИНЦИП ПРОПОРЦІЙНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ.
11. *Лизогуб Віталій Анатолійович*, ЗАКОНОДАВСТВО КНР ПРО ВІЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ.
12. *Макаров Михайло В'ячеславович*, ОСОБЛИВОСТІ ПРАВА НА ГРОМАДЯНСТВО В ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ
13. *Матвеева Тетяна Олексіївна*, СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕРЖАВНОСТІ – ЗУНР
14. *Омарова Айсел Азад кизи*, НАРИСИ З ІСТОРІЇ ВИХОДУ УКРАЇНСЬКОЇ РСР НА МІЖНАРОДНУ АРЕНУ
15. *Павишук Катерина Олександрівна*, УКРАЇНСЬКА ВИБОРЧА СИСТЕМА: ІСТОРІЯ І СПОДІВАННЯ
16. *Походзіло Юрій Миколайович*, ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТУ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ ПРО ФІНАНСИ ТА ЇХ ОСОБЛИВОСТІ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ У ХІХ СТОЛІТТІ
17. *Сіваши Олена Михайлівна*, МОДЕЛІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИПЛОМАТИЧНОЇ РОБОТИ В ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ ЗА КОРДОНОМ
18. *Стеценко Ніна Сергіївна*, ЗАКОНОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ДИРЕКТОРІЇ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ
19. *Дзюба Яна Аркадіївна*, ЗАКОНОДАВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ
20. *Якименко Євгенія Романівна*, ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ВЕНЕЦІАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ
21. *Гайдук Антон Андрійович*, ЗНАЧЕННЯ СТАТТІ 1 КОРОТКОЇ РЕДАКЦІЇ ТА СТАТТІ ПРОСТОРОВОЇ РЕДАКЦІЇ «РУСЬКОЇ ПРАВДИ»
22. *Логойко Олена Олександрівна*, ІНСТИТУТ УКЛАДАННЯ ШЛЮБУ У КИВСЬКІЙ РУСІ
23. *Маленко Владислав Віталійович*, ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ
24. *Абдуллаєва Кароліна Вагіфівна*, УРЯД ДЕ ГОЛЛІА У ФРАНЦІЇ
25. *Антоненко Максим Сергійович*, ВІТТОРІО АЛЬФЬЄРІ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ
26. *Антонов Георгій Алексеевич*, ВЕНЕЦІАНСКАЯ РЕВОЛЮЦІЯ
27. *Артеменко Антон Олександрович*, ВЕРСАЛЬСЬКИЙ ДОГОВІР
28. *Богачьов Микита Євгенович*, МЮНХЕНСЬКА ЗМОВА 1938 РОКУ
29. *Бодейко Валерія Андріївна*, СМЕРТНА КАРА ТА ЇЇ СКАСУВАННЯ В ЄВРОПІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

30. *Бондаренко Альона Геннадіївна, ФРАНКФУРТСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТ*
31. *Бондарчук Юлія Сергіївна, ВСТАНОВЛЕННЯ ФАШИСТСЬКОЇ ДИКТАТУРИ В ІТАЛІЇ*
32. *Боровенська Ганна Вадимівна, АКТ ШЕРМАНА*
33. *Борсук Ірина Олександрівна, ОСОБЛИВОСТІ АКТУ ПРО ПРЕСТОЛОНАСЛІДУВАННЯ 1701 Р В ВЕЛИКОБРИТАНІЇ*
34. *Вишняк Анна, РЕЙГАНОМІКА ЯК КОНСЕРВАТИВНА РЕВОЛЮЦІЯ*
35. *Вірич Марина Євгенівна, ДОБА «МЕЙДЗІ» В ЯПОНІЇ*
36. *Волинець Вікторія Олегівна, «ПРУССЬКИЙ СОЮЗ»*
37. *Воронкіна Діана Вікторівна, ЕРФУРТСЬКИЙ СОЮЗ*
38. *Галій Т. В., ПІДСУМКИ ПРУССЬКО-ДАНСЬКОЇ ВІЙНИ*
39. *Гармадій Маркіян Юрійович, ДУАЙТ ЕЙЗЕНХАУЕР*
40. *Гіль Катерина Ігорівна, ЗЕМЛЯЕРА ВІЛЬГЕЛЬМА*
41. *Голик Данііл Романович, РЕФОРМИ ПЕРІКЛА*
42. *Гончар Мілена Вячеславівна, ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ЖІНКИ У ШЛЮБИ ЗА ЗАКОНАМИ XII ТАБЛИЦЬ*
43. *Гончаренко Аліна Андріївна, П'ЄМОНТСЬКЕ КОРОЛІВСТВО*
44. *Горільчаник Олександра Андріївна, РЕВОЛЮЦІЯ МЕЙДЗИ*
45. *Гулаткан Соломія Василівна, СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ НЕОСУДНОСТІ У ПРАВІ*
46. *Гусєва Яна Анатоліївна, ЕВОЛЮЦІЯ СТАТУТНОГО ПРАВА В АНГЛІЇ В XIX СТ.*
47. *Жидовцев А. В., Віллафранський мир 1859*
48. *Зайцев Герман Володимирович, КОНРАД АДЕНАУЕР ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФЕДЕРАТИВНУ РЕСПУБЛІКУ НІМЕЧЧИНИ*
49. *Здебська Анастасія Василівна, СКАСУВАННЯ МОРАТОРІЮ НА ПРОДАЖ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ: ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ ПЕРСПЕКТИВИ*
50. *Зубко Дарина Олегівна, ГААЗЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ 1907 РОКУ*
51. *Льченко Владислав Олексійович, ОСОБЛИВОСТІ ІДЕОЛОГІЇ МУССОЛІНІ ТА ЇЇ ОБҐРУНТУВАННЯ КРИЗЬ ПРИЗМУ «ДОКТРИНИ ФАШИЗМУ» 1932 Р.*
52. *Йорданова Олександра Євгенівна, ВПЛИВ ПРАВОВОЇ ІДЕОЛОГІЇ НА РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ*
53. *Йорданова Олександра Євгенівна, ІСТОРИЧНА НЕОБХІДНІСТЬ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ЗАДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ЇЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ*
54. *Ісачкін Павло, ДЕРЖАВОТВОРЧА ТА ЗАКОНОДАВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ДИРЕКТОРІЇ УНР*
55. *Іщук Євген Віталійович, «КОНСТИТУЦІЯ ГЕРМАНСЬКОЇ ІМПЕРІЇ 1871 РОКУ, ПРОЦЕС ЇЇ ПРИЙНЯТТЯ»*
56. *Каулько Євген Ігорович, АРХІПЕЛАГ БІСМАРКА*
57. *Кирилова Валерія Сергіївна, СПОСОБИ НАБУТТЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ЗА ФРАНЦУЗЬКИМ ЦИВІЛЬНИМ КОДЕКСОМ 1804 р.*
58. *Клименко А.А., ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВЕ ВЧЕННЯ М. ЦИЦЕРОНА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ПРОБЛЕМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА*
59. *Коваленко Валерія Василівна, ТАНГАНЬКА*
60. *Ковирзяєв Микита Сергійович, КОРОЛІВСТВО ОБОХ СИЦИЛІЙ*
61. *Козлова Крістіна Валеріївна, ПРОКЛАМАЦІЯ ПРО ЗВІЛЬНЕННЯ РАБІВ*
62. *Коливанова Лоліта Ігорівна, «ОСОБЛИВОСТІ «СТАРОГО ПОРЯДКУ» У АГРАРНИХ ВІДНОСИНАХ НАПЕРЕДОДНІ РЕВОЛЮЦІЇ 19 СТ. У ФРАНЦІЇ»*
63. *Колодєєва Вероніка Михайлівна, КРИЗА СЬОГУНАТУ ТОКУГАВА НАПЕРЕДОДНІ РЕВОЛЮЦІЇ МЕЙДЗІ*
64. *Коньшина Лідія Романівна, «ІСТОРИЧНИЙ ШЛЯХ НЕОПОЛІТАНСЬКОГО КОРОЛЕВСТВА»*
65. *Косінов Владислав Дмитрович, ПРИЧИНИ БОРОТЬБИ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ІСПАНСЬКИХ КОЛОНІЙ У ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ*
66. *Краснова Єлизавета Едуардівна, ТРИКУТНИК КІОНГА*
67. *Кривуц Богдан Сергійович, АДАПТАЦІЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС В РАМКАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.*
68. *Кривуц Богдан Сергійович, ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУДДІВ.*

69. *Кріцина Валерія Едурдівна*, ПАРИЗЬКИЙ МИРНИЙ ДОГОВІР 1763 РОКУ
70. *Леценко Софія Дмитрівна*, ПРИЧИНИ ПРИЙНЯТТЯ КОНСТИТУЦІЇ ГЕРМАНСЬКОЇ ІМПЕРІЇ 1871 РОКУ
71. *Лизогуб Віталій Анатолійович*, ЗАКОНОДАВСТВО КНР ПРО ВІЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ.
72. *Лисенко Руслана Олександрівна*, РОЗВИТОК ТРУДОВОГО І СОЦІАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА США В ХІХ- НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ
73. *Малицький Ілля Русланович*, РЕСПУБЛІКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ДЖУЗЕППЕ МАДЗІНІ
74. *Мамаєва Дар'я Олександрівна*, ФРАНЦУЗЬКА ПОЛІНЕЗІЯ
75. *Матящук Діана Сергіївна*, СБУ В СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ
76. *Мацегоріна Олена Володимирівна*, ПОЛЬСЬКЕ ПОВСТАННЯ 1863 Р.
77. *Мисишин Марія Олегівна*, ВІТУЛЕНД
78. *Моспанюк Альбіна Денисівна*, РЕВОЛЮЦІЯ МЕЙДЗІ
79. *Петракова Олександра Андріївна*, ДИСИДЕНТИ: РАДЯНСЬКИЙ ФЕНОМЕН ЧИ СВІТОВА ТЕНДЕНЦІЯ НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ
80. *Плетюк В. В.*, КОНСТАНТИНОПОЛЬСЬКА УГОДА 1897
81. *Полєжаєва А.Р.*, УТВОРЕННЯ ПІВНІЧНОНІМЕЦЬКОГО СОЮЗУ
82. *Полторацький Б. В.*, НОВА КАЛЕДОНІЯ
83. *Прокопова Анна Олексіївна*, ВИНИКНЕННЯ ПІВНІЧНОНІМЕЦЬКОГО СОЮЗУ
84. *Проніна Вікторія Русланівна*, ЛУЇЗІАНСЬКА ПОКУПКА
85. *Раковець Юлія Дмитрівна*, ДІЯЛЬНІСТЬ МІНІСТЕРСТВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКОГО КОНФЛІКТУ
86. *Ружинська А.П.*, КАЧЕНОВСЬКИЙ Д. І. ЯК ПРЕДСТАВНИК МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ХІХ СТ.
87. *Савенко Наталя Володимирівна*, ПРИЧИНИ ПРИЙНЯТТЯ КОНСТИТУЦІЇ ФРАНЦІЇ 1958 Р., ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ
88. *Севастьянов Микита Ігорович*, ВУДРО ВІЛЬСОН
89. *Севастьянов Микита Ігорович*, КОДЕКС РОКІВ ЕРО
90. *Селевін Андрій Володимирович*, ОРГАНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ В ВЛАДИ В АФІНАХ
91. *Серак Дмитро Валерійович*, ПРИЧИНИ РЕВОЛЮЦІЇ У ФРАНЦІЇ 1848 РОКУ
92. *Сінельнікова Анастасія Ігорівна*, КЛІППЕРТОН
93. *Сухонос Віктор Володимирович*, ПРОКУРАТУРА СРСР ПІСЛЯ ІІ СВІТОВОЇ ВІЙНИ
94. *Сухонос Володимир Вікторович*, ПОЛІЦІЯ ЯК ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИЙ ІНСТИТУТ: ПРОБЛЕМАТИКА ГЕНЕЗИСУ
95. *Таранов Євген Петрович*, НЕІНКОРПЕРОВАННА ТЕРИТОРІЯ США НА ПРИКЛАДІ ПУЕРТО-РІКО
96. *Тимошенко Валерія Олександрівна*, ДЕРЖАВНИЙ УСТРІЙ ГЕРМАНСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ЗА КОНСТИТУЦІЄЮ 1871 РОКУ
97. *Тисевич Юлія Сергіївна*, ПРИЧИНИ АВСТРО-ІТАЛІЙСЬКОЇ ВІЙНИ
98. *Титаренко Маргарита Олександрівна*, КОНСТИТУЦІЯ ПИЛИПА ОРЛИКА ЯК ПЕРША ДЕМОКРАТИЧНА КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ
99. *Тихоненков Дмитро Анатолійович*, СТАДІЯ ВОЗБУЖДЕННЯ УГОЛОВНОГО ДЕЛА ПО УСТАВУ УГОЛОВНОГО СУДОПРОИЗВОДСТВА 1864 Г.
100. *Тушинський Олег*, ФРАНЦУЗЬКІ ПІВДЕННІ ТА АНТАРКТИЧНІ ТЕРИТОРІЇ
101. *Уколова Євгенія Олексіївна*, БОРОТЬБА МАРТИНА ЛЮТЕРА КІНГА ЗА ГРОМАДЯНСЬКІ ПРАВА В АМЕРИЦІ
102. *Фесенко Максим Олександрович*, ФРАНЦУЗСЬКА ГВІАНА
103. *Фетісова Ю.О.*, КАРНИЙ КОДЕКС ФРАНЦІЇ 1810 РОКУ
104. *Хвіц Владислава Володимирівна*, НАСЛІДКИ КУЛЬТУРНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ В КИТАЇ
105. *Цитищук К.В.*, ДЕМОКРАТІЯ В УКРАЇНІ: РЕАЛЬНІСТЬ ЧИ ТІЛЬКИ ФОРМАЛЬНО?
106. *Цитищук Катерина Володимирівна*, ВЕЛИКА ХАРТІЯ ВОЛЬНОСТЕЙ: ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ АНГЛІЇ
107. *Чаговець Дар'я Романівна*, ПРИЧИНИ ТА ПЕРЕДУМОВИ РЕВОЛЮЦІЇ В ІТАЛІЇ 1848-1849 РОКІВ
108. *Червона Валерія Сергіївна*, ТІЛЬЗИТСЬКИЙ МИРНИЙ ДОГОВІР
109. *Чінчін М.М.*, ПІВДЕННОНІМЕЦЬКІ ДЕРЖАВИ
110. *Чорнобривець С.І.*, БРАНДЕНБУРГСЬКО-АФРИКАНСЬКА КОМПАНІЯ
111. *Чумак Дар'я Ігорівна*, РЕВОЛЮЦІЯ В ІТАЛІЇ 1848-1849

112. *Шаповал А.О.*, ФРАНКЛІН ДЕЛАНО РУЗВЕЛТ, ЙОГО ВПЛИВ, ЯК ПОЛІТИКА-ЮРИСТА, НА РОЗВИТОК США
113. *Шевченко Анастасія Віталіївна*, ДАНСЬКА ВЕСТ-ІНДІЙСЬКА КОМПАНІЯ
114. *Шилова Дар'я Вячеславівна*, ШЛЮБНО-СІМЕЙНЕ ПРАВО ДОБИ КИЇВСЬКОЇ РУСИ
115. *Штонда М.М.*, НІМЕЦЬКА ПІВДЕННО-ЗАХІДНА АФРИКА НІМЕЦЬКЕ ТОГО
116. *Юхно Микита Юрійович*, НІМЕЦЬКЕ ТОГО
117. *Якименко Євгенія Романівна*, ТРОЇСТИЙ СОЮЗ
118. *Яшарова Дар'я Васильєвна*, ЛЕГЕНДАРНА КАЗНЬ В ЕПОХУ ВИКИНГОВ.
119. *Кузьміна Анастасія Олександрівна*, ОСОБЛИВОСТІ СУДОВОЇ СИСТЕМИ ЗА КОНСТИТУЦІЄЮ КНР 1954 РОКУ
120. *Солопінченко Олена Сергіївна*, ВІЙНА ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ІСПАНСЬКИХ КОЛОНІЙ В ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ 1822-1826 РР.